

KALEIDOSZKÓP

BARANGOLÁS A NAGYVILÁGBAN
V.

A VERSEKET VÁLOGATTA ÉS FORDÍTOTTA
DABI ISTVÁN



TARTALOM

JERZY AFANASJEW (1932-1991)

Este volt
Feketébe öltözött nő
Ismeretlen arcok
Jelentés
Keresem a pillanatokat
Vakondokok
(A fiú neve Hirosima volt...)
... az anyának
A városban
Próbababák

MAREK BIEŃKOWSKI (1952)

A nappali jó szerető
A
vagy
vagy (I)
vagy (II)
vagy (III)
vagy (IV)
vagy (V)
vagy (VI)
vagy (VII)

NIKOS CHADZINIKOLAU (1935)

Anyá
A halászok hazatérte
A nap
A szobrász
Barátok
Bennem
Csak itt
Egy párbeszéd-játszma
Éjszaka II
Nocturno
Oly közeli
Öregasszony
Vitorlázó

SELIM CHAZBIJEWICZ (1955)

(Beléptem az Igazság hatalmas országába...)
(nem tudom azt mondani...)
(mennyre fáj...)
(Minden dolog melletttem...)

AGNIESZKA ĆWIELĄG (1977)

(Nézzem, hogyan jössz...)

ANNA CZEKANOWICZ (1952)

(a gondolataimat visszaverő...)
Hallgatva
Jósólok

MIECZYSLAW CZYCHOWSKI (1931-1996)

(Végül...)
Gdański áhítat I.
Gdański bacchanália
Gengszterek
(Oly sok évig...)
Vitorlás
A haza
Az idő

TADEUSZ DĄBROWSKI (1979)

Teljesülésig (*dó skutku*)

STANISŁAW DĄBROWSKI (1930)

Genezis (*Genesis*)
(Az önzésem...)

ZBIGNIEW DMITROCA (1962)

2006. június 24. (24 czerwca 2006)

STANISŁAW ESDEN-TEMPSKI (1952)

(csak ott a krumpliért...)

Hitvallás

BOLESŁAW FAC (1929-2000)

(Számológátok meg őket...)

A hóhér

A kasubok vonulása

Közlemény

Pillangó

Ami elszáradt, ami elsodródott, ami elolvad

(Mikor történik meg...)

Egy érdeklődő

Fejlődés

Konferencia

Költői tájékoztatás

TERESA FERENC (1934)

Isten mezeje 1

Isten mezeje 2

Még egyszer tavasz

Vándorlás

A nő

Zsoltár a megmenekültről

Egy országút-vén öregasszony zsoltára

A második élet

Zsoltár az öregasszonyokról

Egy költő a távoli partról

Lányom

Tűzpróba

Zsoltár a lányomhoz

Zsoltár Máriával

EWA FILIPCZUK

(a gyermekem magányos...)

(azt gondoltam...)

(Mondd meg az embernek...)

Egy tizenkilenc éves költő verset ír Rilke-ről

Hogy éhesek legyenek

EWA FISZER (1926-2000)

(A szürke sejteket...)

(Mert amikor meghal valaki...)

(Ne hagyjatok engem egyedül...)

(Nem tudok mosolyt csiszolni...)

A gyengeségről

A rovarok nem halnak meg

Az a nap

Kórház

Nézek az ablakon át

ZYGMUNT FLIS (1937)

A XX. sz. embere

Antigoné

Halak

tükör előtt

STANISŁAW FRANĆZAK

A szél

A vonal

Bizalom

Éjjel

Fák

Igazság

Ítélet végrehajtás az üres lakásban

Kész vagyok

Láng

Lelkiismeret

Megegyezés

Meredek partok
Mondd meg végre
Rabság
Szabadság
Telefon
Vágyak
Zápor
Stílusok

JAN GÓREC-ROSIŃSKI (1920)

(Vesztettem?)

I. Elégia
II. Elégia
III. Elégia
IV. Elégia
V. Elégia
VI. Elégia
VII. Elégia
VIII. Elégia
IX. Elégia
Exegi monumentum
Ne siess meghalni

STANISŁAW GOSTKOWSKI (1948)

együtt ifjú barátok
Ez kizárólag a te magánügyed
Parabola
Csak ezt a mosolyt hagytad rám

JÓZEF ANDRZEJ GROCHOWINA

Öregség
Reggeli misztérium
Találkozások apával

MARIAN GRZESZCZAK

Romok és erdő (*Ruiny i las*)

ANDRZEJ GRZYB

Három szabad versszak
Asszimmetria
Augusztusi vers
Mint visszhang ami engem követ

JERZY HARASYMOWICZ (1933-1999)

Bűn
Csak akkor
Csésze
Dél
Keleti stílusban
Látogatás
Minden kincsem
Nem volt már hó
Padlás
Reggeli
Tavaszi naplemente
Vajon tényleg
Vágy
Veranda
Versolvasás

JULIA HARTWIG (1921)

(Az öregember...)
(Az ősz...)
(Egy akác...)
(Claude Lorraine...)
(Meglátogattál engem...)
(Melyik alakzattól kezdve...)
(Nem találtalak otthon titeket...)
(Vannak versek...)
A kamaszok
A könyvmoly költőnek érzi magát
A művészet

Annyiszor látott
 A hajléktalan
 (Mi van az elfüggönyözött ablak mögött?)
 (Nem érdemeltük ki...)
 A szép nővérek
 A te számodra Európa
 Csupán ennyi
 De igen
 Egy rózsához
 Egyszerűen
 Elég olykor
 Elfordított fejjel
 Ez csak napnyugta
 Ébredés a kegyelem világosságában
 Érintés
 Érzékenység
 Felettünk
 Cápák
 Filemon és Baucis
 Gondolunk
 Hagyj engem
 Hajnal felé
 Hattyúdál
 Hívatlanul jön
 Beszélgetők
 Biztonságos
 Biztos lenni és nem lenni
 Hogyan tiszteljük a helyet
 Kétségek
 Kísérőzene
 Megcsinálom nektek ezt a csodát
 Mit mondhat
 Nem tudja
 Nem tudni
 Oh szelek
 Portré I.
 Portré II.
 Portré III.
 Reggel
 Rokonok
 Scherzo
 Síremlék
 Szezon után
 Vallomás
 Van egy olyan tér
 Vannak éjszakai szállások is
 Választás
 Visszatérés a gyermekkor házába
 2. Visszatérés
 Vita a tapasztalatról
 A te természeted
 Az angyalokról, úgy tűnik az arra legkevésbé alkalmas pillanatban
 Bach-kantáta
 Vonatablakból
 Záporban

BERNARD BOLESŁAW HEĆKO

Betekintés a föld belsejébe
 (Szép hazudós...)
 A koldus
 A szó

ZBIGNIEW HERBERT (1924-1998)

Az utolsó szavak (*Ostatnie słowa*)
 A képzelet nevű doboz
 A műteremben
 Niké aki habozik

JERZY HORDYŃSKI (1918-1998)

Addios
A Parnasszuson
A remény
A versről
Elszámolás
Haikuk
Igyekezet
Kezdet

PAWEŁ HUELLE (1957)

(Az asztal, a lámpa és a szék...)

GENOWEFA JAKUBOWSKA-FIJAŁKOWSKA (1946)

(oly sokáig...)
(ihatnék...)
József és Mária

ZBIGNIEW JAKUBOWSKI

A költő anyja
Apokalipszis
Beszámoló a toleranciáról
Költészet I
Költészet II
Költészet III

ANNA JANKO (1957)

(Ne nyúlj hozzám...)
A betegség története
Lenni vagy nem lenni ez itt a felelet
(Idegen tragédiák...)

ZBIGNIEW JANKOWSKI (1931)

Utasítás
Ima a Gdański-öbölből
Mementó
(Mint gyengéd víz-gyűrűvel borítasz el...)
Ogrójecben
Óda a felfoghatatlansághoz

ZBIGNIEW JERZYNA (1938)

(Annyi bűnben volt részem...)
(Ennek a Kornak a küszöbén...)
(Hogyan ne sebesítem meg gyermekem...)
(Istenem, mennyi nőt elfelejtettem...)
(Olykor félek...)
(Valamikor...)
Csodálkozás
Westerplatte
Óda
Vers

ZBIGNIEW JOACHIMIAK

(amikor a férfi...)
Csendélet I.

MAREK JODŁOWSKI (1941-1992)

(és ha csak űr marad utánuk...)
Hadész
Második sebesség
Mint egy hanglemez
Személyi igazolvány
Temető-könyvtár

ALEKSANDER JUREWICZ (1952)

A fal
(A vállairól lehulló...)
Csendélet a Távollévővel
Gólyahír
Rimbaud /II./
Akkor jöttek a tankok
Még tart a Beatlesek kora

STEFAN JURKOWSKI (1946)

Bizonyíték
Homo Religiosus
Mindennek ellenére
Most
Nem hiszek az intuícióban
Realitás

ANNA KAMIEŃSKA (1920-1986)

(Arra ítélték...) (*skazany jestem*)
(Homokszemek homok- és só-pupillák...) (*oczy piasku źrenice piasku i soli*)
Hallgatás (*Milczenie*)

WALDEMAR KANIA

(Senki sincs az életemben...)
A gyilkosság
A neved
A tragikus történethez
Idő
Minek fáradozol
Pont délben
Színes álom

TYMOTEUSZ KARPOWICZ (1921-2005)

Álom
Hamis riadó
Szerelem

JAN KASPROWICZ (1860-1926)

Anya
Őszi ködlepel fedi már

WOJCIECH KAWIŃSKI

(a levegő amit belélegzel...)
(A még élő csillagok közül...)
(A tekintetek rövid vonala...)
(A törekvések...)
(A vén kert...)
(Csendem!)
(Hűvös tűz)
(Jól beszélek...)
(két tér...)
(Látod azt...)
A nagy család
A régi helyek
Ág
Borges
Celan
Eltűnés
Glossza egy vitához
Ha akarod
Három dolog
Hozzád
Keringés
Kisemberek
Költőnő
Megjelenik a nyugalom
Megkövülnek
Nyomok a homokban
Penész
Szokásos elégia

WIESŁAW KAZANECKI (1939)

(Amikor nem tudsz elaludni...)
A víz
Az örültek, akik bíznak benne
Hóviharból épített
Nem fogunk már többé hallgatni a szerelemtől
Új piramis

LUDWIK JERZY KERN (1921)

Más városok

JACEK KOTLICA (1939)

Határ (*granica*)

Halottak napja

HENRYK KOZAK (1945)

A kórházban (*W szpitalu*)

A költészet pillanata (*Chwila poezji*)

Hazatérés (*Powrót*)

URSZULA KOZIOL (1931)

Az Elégiák ciklusból (*Z cyklu elegie*)

Ne múlj el reggel

ERWIN KRUK (1941)

A remény

Igazság

Látogatás a kórházban

JAN KUROWICKI (1943)

Alkalmi vers

A szerelem prózájából

Így volt egykor

Régi dolgok

WŁADYSŁAW ŁAZUKA (1946)

Ősz (*Jesień*)

Pillanat (*Chwila*)

BOLESŁAW LEŚMIAN (1878-1937)

(Ha mi ismét először találkoznánk...) (*Gdybym spotkał ciebie znowu pierwszy raz*)

KRZYSZTOF LISOWSKI (1954)

Képeslap a szigetről (*Pocztówka z wyspy*)

Exodus

Néhány bizonyíték az ember létezéséről

URSZULA M. BEŃKA (1953)

Kapu (*Brama*)

Szív és kard (*Serce i miecz*)

Tűzhely (*Ognisko*)

MIECZYSLAW MAĆZKA (1947)

Beszélgetések (*Rozmowy*)

Delírium (*Delirium*)

Anyaság (*Macierzyństwo*)

KAROL MALISZEWSKI (1960)

(Ássátok ki apát...)

(Senki sem hallja a köd sírását...)

A köd

A költők verseiben

CZESŁAW MIŁOSZ (1911-2004)

Epigráf: a világ és az igazság (*Epigraf: Świat i sprawiedliwość*)

Értelem (*Sens*)

Ezt az egyet (*To jedno*)

Strandon (*Na plaży*)

A költő-létről (*O byciu poetą*)

De a könyvek (*Ale książki*)

Depresszióban (*W depresji*)

JANUSZ SZUBER (1947)

Czesław Miłosz: „Utolsó versei” margójára (*Na marginesie „Wierszy ostatnich” Czesława Miłosza*)

Egy szerzői est után (*Po wieczorze autorskim*)

TADEUSZ MICIŃSKI (1873-1918)

Nocturno

Ananke (*itélet*)

STANISŁAW MISAKOWSKI (1917-1996)

Magány

GRZEGORZ MUSIAŁ (1952)

A bűneink

London (*Londyn*)

Ez a téma (*Ten temat*)

JAN NAGRABIECKI (1920)

Köszaltók - 3.
Köszaltók - 18.
Köszaltók - 36.
Köszaltók - 57.
Köszaltók - 71.

STANISŁAW NEUMERT (1939)

(A hozzánk visszatért...) (*Ptakom naszym*)
(Kötőmb voltál...) (*Byłaś głazem*)
(Szemtől szemben állok...) (*Oto jestem...*)

MACIEJ NIEMIEC (1953)

Harangok (*Dzwony*)

KRZYSZTOF NOWICKI (1940-1997)

a dolgok anatómiája (*anatomia rzeczy*)
most (*teraz*)

KAZIMIERZ NOWOSIELSKI (1948)

Hallgatás
Sietség
Tevékenységek
A férfi halála
Közlemény
Romok

ANDRZEJ OGRODOWCZYK (1952)

Az utolsó előtti pillanatok
Álom
Egy halott álma
Júdás

MIECZYSLAW ORSKI (1943)

Az Új Világból
Kréta
Kristályosodás
Szemantika

AGNIESZKA OSIECKA (1936-1997)

A félelem (*W strachu*)
Belehalni a szerelembe (*Umrzeć z miłości*)
Hirtelen beugrások (*Nagle zastępstwa*)
Írás (*Pismo*)
Számodra mi az irodalom? (*Czym jest dla ciebie literatura?*)
Szerzői est (*Spotkanie autorskie*)
Vagy-vagy (*Albo-albo*)

STEFAN PASTUSZEWSKI (1949)

(a szónok titkos jóslatai ellenére...)
(az öregasszonyok...)
(mégis élek...)
(tegnap még messzebb voltam...)
A huszadik század
A nő
A Tavasz első vasárnapja
Az ötödik tízes
Emlékezem
Ikarusz megkísértése
Levél önmagamhoz
Séta
Ugyanazon a színpadon
Vagyok amikor a kés hideg bőrét tapintom
Vázlat

ALICJA PATEY-GRABOWSKA

A költészet
A nem
És hirtelen
Hogyan menjünk el
Íme én a nő
Öreg anya
Pesszimista szerelmes vers
Védtelen

ANTONI PAWLAK (1952)

Ti
(a beszélgetéseink...)
A valóság a vers visszavert fényével világít

BOŻENA PTAK (1952)

Apának
(utánunk...)
Gdański augusztus

EDMUND PUZDROWSKI (1942)

Utazás az elárvult helyeken
A fiú refrénje
egy nő meg egy férfi - a halál
ezt a várost elátkozták
Nők jönnek hozzám...
a pulzusomon tartom az ujjaimat
egy papírlapra lerajzoltam
ha meg kellene írni...
ki akartam egyszer öltözni...
Magányos vidékek

ERNA ROSENSTEIN (1913-2004)

Az ablakon át
Este
Keringő
Majdnem szavak nélkül
Vándorlás

TADEUSZ RÓŻEWICZ (1921)

Kiáltottam az éjben
A rózsza
Hazatérés
(a valósággal...)
(Egy öreg emberpár...)
A lárva
(A földet rászórták a koporsóra...)
Az első szerelem
Az árnyszínházban
Éva
Találkozás
Tehetség

JÓZEF RUFFER (1878-1940)

A kutya

STEFAN RUSIN (1946)

(velem együtt nő a körmöm...)
(messze a házamtól...)
(nem emlékszem a szemedre...)

MARCIN SABINIEWICZ (1975)

Áram (*Prąd*)
Miután elbúcsúztam X.X.-től (*Po rozstaniu z X.X.*)
Október (*Październik*)

ANNA SAWICKA (1953)

(eljött...)
Líra
(amikor bezárul...)
(Áttanulmányoztad a szépségemet...)
(vedd le...)

AGNIESZKA SOBCZYŃSKA (1964)

Csak - nagyon is (*Tylko - aż*)
Merénylet (*Zamach*)
Ebben a másodpercben csak te

CZESŁAW SOBKOWIAK (1950)

A szó
Egy nő

KAZIMIERZ SOPUCH (1933)

Lenaratás

EDWARD STACHURA (1937-1979)

Kompozíció
Haj
Metamorfózis
A gyümölcsök behúzódtak a kő mélyébe
Odalépek hozzád *(részlet)*

JERZY STACHURSKI (1953)

(egymagad fel nem emeled az életet...)
(Mert ebből a napból...)

LEOPOLD STAFF (1878-1957)

Én
Visszatérés
Körök
Ember

JAN STĘPIEŃ (1911-1993)

Litánia II.
Collage
Beszélgetés egy lánnyal
Nyár

KRZYSZTOF KAMIL STOLZ (1951)

Vasárnap
A világ teremtése
(álmodtam...)
Örökkévalóság

JANUSZ STYCZEŃ (1939)

Szerelem
Szerelmesek
Szűz szerelem
Nimfák
Átok

TADEUSZ SZAJA (1925-1993)

Eltávozott tőlünk...
Mit csinálnak
Ridegség
Csend

ELŻBIETA SZEMPLIŃSKA-SOBOLEWSKA (1910-1991)

Művészet
Nehéz élni
Utolsó az utolsók között

KRYSZYNA SZLAGA (1938)

A teremtés első napja
A teremtés második napja
A teremtés harmadik napja
A teremtés negyedik napja
A teremtés ötödik napja
A teremtés hatodik napja
A teremtés hetedik napja

WIESŁAW SZUMILAS-LAWIŃSKI (1943)

Vázlat
(nem tudom illik-e...)

ZBIGNIEW SZYMAŃSKI (1927)

(A távoli csillagnak...)
(Jó egy pillanatra félbehagyni...)
(Lehullanak rólam a versek...)
(Mindenkit elvakíthat...)
(Mi van bennem...)
Befejezetlen vers...

WISŁAWA SZYMBORSKA (1923)

Lámpaláz
Hőség
Régészeti
Látkép egy homokszemmel
Ruha
A halálról túlzás nélkül

A nagy ember háza
Fényes nappal
Őseink rövid élete
Hitler első fényképe
A század vége
A kor gyermekei
Kínvallatás
Üzelmek a holtakkal
Önéletrajz írása
Temetés
Egy hang a pornográfiával kapcsolatban
Az elkezdett elbeszélés
Bárkába
Lehetőségek
Csodák vására
Emberek a hídon

ROMAN ŚLIWONIK

(Amikor a költők csendet kérnek...)
(Amikor közöttek voltam...)
(Részletbe burkolva...)
(Valamiért kell születni költőknek...)
(Vannak versek...)

TADEUSZ ŚLIWIAK (1928-1994)

A dohányfüst-angyal
A kiáltás
A színész
Az a hely
Egy regény kezdete
(meddig tart még ez?)
(a saját képzelete foglya...)
Költők kéziratai
Partizánemlékmű
Zavaros arckép

JAN ŚPIEWAK (1908-1967)

(A zivatarban észrevettem...)
(Verset írtam rólad...)

ANNA ŚWIRSZCZYŃSKA (1909-1984)

A boldogság
A falusi asszony élete
A férj hazatérte
Majd meglepődnek a gyerekek
Megígérte
Mosónő
Megtudta
Nővéreim a mélyből

KAZIMIERZ PRZERWA-TETMAJER (1865-1940)

Szójáték II.
Extázis
Üdvözlét

TERESA TRUSZKOWSKA (1925-1992)

A széliszony
Víziszony
Iszony a sötét szobától
Tűziszony

JACEK TRZNADEL (1930)

Ők mindnyájan visszatérnek
Ugyanaz
Létrák

JULIAN TUWIM (1900-1987)

A fogorvos

TADEUSZ URGACZ

Rózsa
Tetoválás

DARIUSZ WASIELEWSKI

Búcsú Gdańsktól

ANDRZEJ K. WAŚKIEWICZ (1941)

(az emlékezetben megőrzött táj...)

halotti lepel

reggel; még egy

Mirbed *(12 epizód)*

(a hó olvad...)

Város

WOJCIECH WENCEL

Márvány

MILENA WIECZOREK (1960)

Angyal I

A kesztyű

JERZY WILMAŃSKI (1936)

Hogyan menjünk el

ZYGMUNT WÓJCIK

(Az éhség minket...)

(Keresztre feszíthetsz...)

(Lehet fa vagyok...)

Euthanasia

WIKTOR WOROSZYLSKI (1927-1996)

A te hétköznapi gyilkosod *(Részlet)*

Beszélgetés

Üldözés

ADAM ZAGAJEWSKI (1945)

Liguriai versek *(Wiersze liguryjskie)*

Kolombusz háza *(Dom Kolomba)*

Keskeny utcák *(Wąskie ulice)*

Repülőtér *(Lotnisko)*

Staglieno

Passegiata a mare

Bogliasco: templomtér *(placyk przed kościołem)*

ELŐSZÓ

Ez egy nagyon is rendhagyó kötetnek tekinthető, mert csak lengyel szerzők művei kaptak helyet benne, amiket attól a naptól kezdve fordítottam, amikor mintegy felébredtek bennem a lengyel ősök, akikről csak anyámtól hallottam, MAGYARUL, mert ő nem beszélt lengyelül, de állandóan emlegette, hogy az őseink Lengyelországból menekültek át a Reformáció idején, amikor ott üldözte őket a katolikus egyház. Később, amikor megnősültem és kiköltöztem Lengyelországba, és több lengyel szerzővel, főképpen Gdanskban, ahol tíz éven át laktam, személyes kapcsolatba kerültem, még többet fordítottam, szinte naponta egyet-egyet, amik közül azonban többet nem találtam megfelelőnek, és megsemmisítettem azokat.

Sok esetben fel sem tüntettem a fordítás idején az eredeti címeket, a megjelenések helyét. Sokat kéziratban kaptam a szerzőktől. Mindig ott voltak az eredeti anyagok mellettem, tehát nyugodtan számíthattam arra, hogy ha a versek publikálására egyszer sor kerül, az eredeti címeket, más adatokat akkor feljegyezhetem. Sajnos, a többszöri költözködésünk során pár könyvem elveszett, de a legnagyobb kár akkor ért, amikor 2006-ban a tápióbicskei házunk egyik helyisége - ahol éppen a lengyel könyveim voltak - leégett, és így a lengyel nyelvű könyveknek kb. 80%-a odaveszett. Ez az oka annak, hogy a többi kötetten ellentétben itt sok fordításom mellől hiányzik az eredeti cím és a vers eredeti megjelenési helye.

Dabi István

JERZY AFANASJEW
(1932-1991)

Este volt

Este volt,
szenvedély ömlött le a hegyekből
és a rendeltetésük útján úsztak a hajók.
A szárazföld felől az angyalok ették velünk a fehér kenyeret,
szemükben égi lelkesedést láttunk.
A hatványra emelt zöldet fekete hasította át,
mint elíziumi hárfa csillogtak fülünkbe a csillagok,
az emberek aludtak és arról álmodtak, hogy madarakká válnak.
A tenger a javukra dolgozott, az ébredés földjére vitte a hajót,
álmukban a csillagok felé repdesett szemük,
és széllel megrakott tutajok is úsztak arra.
Az emberek szemhéja alatt megdermedtek a könnyecseppek,
rémült sikollyal ébredtek,
és élettelen hálókát húztak.

Feketébe öltözött nő

az anyag hangra és fényre oszlik
egy kő kariatida kiáltásra tátja száját
szűz Mária mint tyúk homokba rejti fejét
a bosszú sárga foltokként hullámszik

elhamvadt kezeket iszik a fű
szerencsétlenek ősz haja
hárfán játszik a sivatag
a legyilkoltak között maguktól lépnek a lábak

atomrészecskékkel remeg az eső
a koncentrációs táborok felett tördelt kezek
kőujjak építik a gyűlöletet
félelemtől duzzadt dallamok

világos kezek ujjakból emelnek katedrálist
élő hús kegyelemért kiált
az isten rémülten zárja le az ég szemét
a nappal felhőkkel füstölög

kiégett föld sikolya
piros pipacsok ködében
korál-litánia fut az égen
a fénytől döbbenten csukódnak le a szemek

a homok kegyelemért kiált
a földből köd zizeg elő
a fejben két kiégett szem
feketébe öltözött nő nyújtja kezét

torlaszok és rajtuk fehér virág
emberi fák sült csontjai
a nap mögött robbanás fénylik

főbe lövik az életet
a legyilkoltak dala gyermekpityergés

Ismeretlen arcok

Egyre köröz egy madár,
Ugyanabban az ablakban köröz,
Egyre beszélek,
Ugyanazzal a számmal beszélek,
És megnevezem a madarat.

Egy sárga madár, begye vörös, farka gonosz, angyalszárnyai vannak,
Figyelj, madár! Te loptad el az angyaltól vagy az angyal tetőled?
Ki az első?
Megkeresett édesség - felelt a madár.

A nap örök nyelv,
A nap örök haj,
A nap az ég felé tárt ér.
Az évszázadok botokkal kergetik az évszázadokat,
A botok évszázadokkal kergetik a botokat,
A kezek botokkal kergetik a kezeket.

Ilyen az élet, amiben fürdünk
Én nővök, te nősz, ő nő -
„Szörnyű ez a felduzzadás” kiáltja a Kövér -
„A fej oly okos, hogy biztosan felszáll az égbe” -
„De hiszen ő talált ki mindent” -
Ez a madár, amit felül viselünk
Felül, hogy a fej virágként megérjen -
- Arany virágként -
Neked kezéd van, a lepkének szárnya, a kutyának lába,
Alsó testvéreink nem élték meg a kezek korát, a virágról rohadt csontra szálltak.
Neked lepkéd van, a kezeknek szárnyaik vannak, a kutyának nincs semmije.

Itt a földön az én rendszeremben
Túl rajtam és a napon, az atya és a fiú között
Van a velem együtt az Élet-vízesésen utazó tárgyak köre
A habzó higany partjain holtak szürke páfrányai
A szürkességben, az utazás nyaktörő gödrében a nap az ég ütőere.
Lényegében ketten vagyunk. Én és a sárga.

Hajamon át húzom az agyamba a fényt, szememmel lélegzem be agyamba a fényt,
Itt az „Agyam Medúzája” rágja meg az Isteni Leány sugarait.
A fehér hús égszínkéék szemei más fényt nyelnek el mint a leány fekete kövei
A barna mellek másképpen érnek, mint a lepedők fehér kagylói,
A piros száj mást akar, mint a fekete,
Éppúgy, mint fénylik a holdban a levél s a virág összezárul,
Az ember agya álomba merül.
Felettünk ismeretlenek felhői suhannak át
És ismeretlen arcok hajolnak fölénk és engedik meg, hogy éljünk.
A mezei úton kis nyúl szalad
A gépkocsik mindent látó szemei között,
Az útszéleken fenyők élnek
És egy csillag villog változó szerencsével.
Változó szerencsét ő kovácsol majd nekem?
És ő hinti majd az úr fagyán át szemembe a szikranyalábot?

Már gyermekkoromban a csillagok felé nyújtottam két kezem,
De csak a szél volt az,
Már felnőttkoromban a csillagok felé nyújtottam két kezem, míg csak a lábaimon át a földbe
nem csurgott a vér,
De csak a szél volt az,
Már öregkoromban a csillagok felé nyújtom két kezem, egyre világosabban fogok látni,
és egyre inkább elfordulok,
De csak a szél volt az.

A szél szellőzteti a szélalmokat.
A szénarcú éjekeket
A keresztekre szögezik a villámok.

Az útelágazásoknál elválnak egymástól az utak.
Az útelágazásoknál szomorúak az utak.
Az útelágazásoknál szomorúak az emberek.
Az útelágazásoknál szomorúak a madarak.
Az utak lassabban folynak, mint a folyók.
Az utaknak nehezebb elválni egymástól.
A földnek nehezebb elválnia az égtől,
Mint az égnek a földtől.

Ma, amikor a tekintetem már átfúrta az asztalt,
Pihenésképpen gyakran a csillagokra emelem tekintetem.
És csak a fogaim ütődnek kimérten a járdához,
És a csillag-visszhang csillog a tócsában.

Jelentés

a besúgó titkos jelentést ír

költők osonnak
istenszobrok
fényképek zöldje a fűvön
bekerítve
kezük levágva
a kórházakban az ég kék vize
fehér köpenyekben hordják a fát
a vér-teli kancsókat
üvegszájak
a tenger mentén miben rágógumi hullámszik
gépkocsi abroncsokat rágunk
fintormáglyán lobognak a tárgyakkal
mi az élet elgondolkodunk
a politikusoknak faszemük van
és fehér hasuk
a legyek nem távozva a mosdóból
falják fel az álarc tábortüzeket
rohadt húst
tintás szalaggal összefogva
szemekre várnak az ablakok
a tenyér másik tenyeret tart
a színház törött tálcáján
pohárba hajítom a napot
a villán zöld alma
és újra csillog a pókháló
a fák csúcsain vasdarab nyüszít
itt pedig titkos fegyverek a légben
a pókháló fel-felcsillan
ajkak szólnak
mosolygó arcok kiáltanak az újságlapokról
kiskanállal keverem össze
a szemeket füleket meg a törzset
levágott fejek pingpongoznak
elfordult kővirág
az idő a halánték mellett illan tova
a besúgó titkos jelentést ír
a limonádéról és a sütőporról

Keresem a pillanatokat

Keresem a pillanatokat
amelyek ott maradtak
az elnyűtt ingekben
az elkoptatott cipőkben
mennyi is volt ki számolja össze
a néma orgonák csendjében
az idő visszafelé lapoz
a lacikonyhákban a ventilátorok
a kék eget verik
a mutatók örülten köröznék az órák
mozdulatlanul állnak
a savanyú káposzta bűzében
értéktelen önéletrajzok
ösztöndíj-kérvények
minisztériumi levelek
az emlékművek szemei tágra nyíltak
látva a felesleges könyvelést
zizegés zárja le a fehér
pillanat szemét
hűlő testek hevernek a kertekben
kezek simogatják a
vadrózsabokrokat
lőháton kőhattyúk
vágatnak a köd-utakon
ahol a politikáról szónokoló
eleven fejű
autóbuszok vonulnak
a gyermekek kinyitják a verseskötetet
amelyben a képről tűz lobban
a család pléhtésztát eszik
az esztergályosok csámcsognak
műtűdőkkel lélegzünk
műtűdőkkel imádkozunk
lyukasztjuk az élet jegyeit

Vakondokok

A vakondokok a felhőket túrják.
És magány bújik elő a szekrényből.
Sápadt papír marad utánam.
Íratlan tisztán.

A tiszta papír szívtelen ember.
Száját tátja és fű van benne,
Bűzös gazok magányos rugók zaja
Napóra halk dala.

Egyedül.

Valahol tenger zúg, én pedig itt csak az üres konzervdobozok hangját hallom.

Hát a madaraim hol vannak?

Arianna, gondolataim kulcsára,
Borús felhők emelnek a légbe.

Mint kötömböt hajítanak téged a tengerpartra.
Hétköznapivá válsz, mint a kétségbeesés pocsolyája.
És csak a föld felett
A mély sötétben
Gúnyolt szívem csillog.

(A fiú neve Hirosima volt...)

A fiú neve Hirosima volt, a lányé Nagaszaki
A fiú neve Hirosima volt, a lányé Nagaszaki
A fiú neve Hirosima volt, a lányé Nagaszaki
Szerették egymást
Szakadatlanul ismételjétek
Szakadatlanul
Szakadatlanul
Mondogassátok
A fiú neve Hirosima volt, a lányé Nagaszaki
Szerették egymást
A fiú neve

... az anyának

Emlékszem a háború szörnyű arabeszkjeire,
Az anya égett koponyáját, mint madarat tartottam kezemben,
Mint a Hamletből vagy igaz is! Stuart Mária napórája
Emberfej formájú ezüsből készült.
Ma már folynak a folyók, a tavaszok a pilléreken át távoznak.
Az égbolt ugyanaz.
Sok az ifjú arc, sok a csillag.

A városban

a manzárdszobákban legyilkolt rokonok
pillangója
csapkod szárnyaival
egymást ölelve megyünk
plebejus mázzal bekenve
tenger dombjai az ablakon túl
felcicomázott városokban járatjuk a gépeket
szavak kreációival berajzolt arcok
patkányok szárnyas zsákmány után

árnyakkal ostorozva emeljük fel kezünk
agyak kízzatásának alávetettek erdők körvonalait húzzák
másodpercekkel átluggatott mezítelen lábfejek
összehúzott órák kiáltoznak
a négylevelű lóhere tücsökdallamot

leölt varjak nyakuk keresztben
útvonalunk
ég oszlopa vibrál a város fölött
szemeink üvegesen indulnak futásnak
üvegbe zártan nézünk
a mély meghajlásokat kanál vízbe fojtjuk
a cenzor sisakos láthatár
az újságokban fűszálak
a megcímzett borítékokba

Próbababák

felettük kenyér
két szemedben kutyatej tábortüzek lobognak
zöld szőnyegek beszélnek a tündérekkel
lehajolunk és rágunk

próbababák menetelnek az irodába
kolbászt sütünk vajban
a személyi iratok
pehelyszálai fognak körül

sorban megyünk
fehér szalagokkal verik a szemünk
a gitáron egy homokszem papírként játszik
fölötte gondolat szülte

száraz levelek

MAREK BIEŃKOWSKI
(1952)

A nappali jó szerető

Csak a nappalt szereti
A hóhér kötelességét teljesíteni indul
teste és fekete cipője nyomát hagyva
az ágyon
Kitépi a kukorékoló hold narancssárga-kék
tollait amik a háztetőkre
lógnak
Jóslatokat ír az összegabalyodó élvonalakba
Nappal szerető
éjjel kenderkoszorút fon
a szeretett akasztófára
Finom nyakára az elítélt
lila sálját csavarja
Az előtte feltárt lélekből
kiröppen a rémült Arkangyal
A gyerekek szívesen hozna egy darabot
az akasztott ember köteléből
A nappali jó szerető
éjszakáit szinte álmatlanul tölti

A

A dühtől ökölbe szorult a kéz
Fájdalmasan
hogyan belesápadtak az ajkak
Sírnak
a rózsák a megkeményedett szirom-
párnákon
A gyűlölettel egybefonódó könnycseppek
éltetik a tér
szelíd őszinteségét felsebző töviseket

Az ököl terméketlen talaját
érdes gyeppel növi be

vagy

vagy-e és hol
megingathatatlanul híven saját létezésedben
meg-meglepve a kérdések éles pengéjétől
ami az elevenbe vág a nappali napfényben
az ölelésben a reggeli
rémületben az út után aminek
éjjel véget kellett volna érnie mint szengázmérgezéssel
a reménytelen lelkesedéssel az utcák
szakadékában ahonnan nincs visszaút megkísérled
felidézni emlékezetedben a jelet ami kinyitja
az agy felszínén soha meg nem jelenő gondolatok előtt
a titkos átjárót levegő után kapkodsz
a rohanó tömegben biztos öleléssel
szimatolod a nyomod
az árnyék reszkető testéhez érsz
a léptek pulzusát méred
ellenőrzöd a szív súlyát
mert nem hiszed hogy még ugyanaz
a talpad égető földön
bolond papírokkal teli bőrönddel
büszkén lépdelve a hőségben viszed
a halott ikertestet gondolataidban
beszélve róla teli torokkal
az összezárt ajkak között megpillantva őt
bár nem nyitod ki a szemed érintés nélkül is érzed
hogyan ki
vagy

vagy (I)

beteg ember vagy
verejtéked a téged bomlasztó
baktériumok szagát terjeszti
saját tested lenyomata vagy
a nő ölében esti
mag-adag beszélgetés amiben
részt nem vesz el találkozás amiből
félútról távozol
az ajtóban elhalad melletted a kutyád
megértő tekintetet váltotok
lehet nem is telik el olyan sok idő és
szerepet cserélhettek

vagy (II)

öregember vagy aki nem
gondol a halálra habár mellette
elhalad amint a világot járja be
és a felgyújtott fényszórókkal a szemekbe világít
szökevény vagy aki megváltoztatta
a nevét és karneváli álarcot öltött
az általános öröm közepette te is dalolsz
a világ ami miránk nem vonatkozik
csupán egy parafrázis egy másik költő haláláról
amikor megpróbálsz hinni benne
az álmodban ami nem örömteli
ébredéssel ér véget a saját gyerekeit felfaló
özönvíz előtti szörny vár rád

vagy (III)

önmagad szép tükörképe vagy
amikor nem nézed szégyenlősen
védő színeket ölt hogy belé hatolhass
mint egy ragadozóvá vált
katona aki képtelen támadásba lendülni
az ellenség jól irányzott lövegei alatt
a tükörképed neheztel rád
azt mondja
hogy csak ünnepi öltöny vagy
amire egykor a bátorságodért kitűznek egy érdemrendet

vagy (IV)

saját álmod vagy
még csak álom vagy
elosonsz az üldöző órák elől
minden egyes lépésnél elveszted a nyomod eszméletlenül
gázolsz a születő hajnal
magzatvizeben tulajdonképpen
a világ őrizetlen kapui nyílnak ki ekkor
kijátszod az öröket amikor megpróbálsz
észrevétlenül meglógni az éjszaka izzadt paplana alól
futás közben megégeted a nyelved a sietve
lenyelt rádióközleményekkel forró lávává
változol ami a küszöb felett ömlik
a városi utcákba egyre inkább
beleolvadsz lassan
mindennapos vándorlásaid aszfaltozott útjává változol

vagy (V)

éles szerszám vagy
ami lassan elveszíti rendeltetése bizonyosságát
de még hasítja a rémület hideg rácsát
az eddigi anya testével összekötő
köldökzsinórt ér amelyik a túl távoli
barátok átdöfött melléből ömlő vértől
gőzölög váratlanul súlyos megrázkódtatásban van részed
amikor fület tépő sikolyukról kiderül
hogyan csak a karneváli ballonok pattannak szét
amiket a csak az ifjúkori vágyakat enyhítő
ünnepi szerelem töltött meg oly kedvesen mint
az örömteli futkosás a tömeg ahol megállsz
keresve a nyugtalanító állapotra a magyarázatot
ami lehántja rólad a nagy halálos
szeméttelenen fetrengő bizonyosságnak vízhatlan fátylát
ahol az eljövendő évszak véletlen aranyásói
a te csontvázadra bukkannak sok más
ismeretlen eredetű tárgy között

vagy (VI)

transzparens vagy amelyre nem
írtál fel egy betűt sem még habár
örök felvonulást tartasz bezárt
ablakod alatt és gyakran elgondolkodsz
hogyan hogyan is vágd ketté a csomót
amibe belefónódik két kezéd
amibe beleszorul a szád

vagy (VII)

ha fáradt vagy olvasol
könyvet vagy újságot
a nyomtatott betűk szűk koporsójába zárkózol
és utolsó szavaiddal kéred
ne keltsetek fel most
halálos álomba merültem nem jut el
hozzám a világ zaja

NIKOS CHADZINIKOLAU
(1935)

Anya

Anyám szemei
szomorúak, mint az őszi tavak.
Anyám ajkai
gyászénektől terhesek.
Anyám arca
sápadt, mint a kétségbeesett ég.
Kézzel megtámasztott barázdák.
Anyám háta
meggörnyedt az éjszaka terhe alatt.
Hozománynak elég az éjszaka.

A halászok hazatérte

Fehér csendet húznak a tengerből,
a hálóról lefejtik a só-csillagokat,
amikben vágyakozás fénye pislákol.
Halszemekkel mérik a messzeséget.
Már távozik az éjszakából született halál,
Köd nyitja az új napot
és a parton női szemek lobognak,
mint hajóorrban a ködös fáklyák.

A nap

A nap egyenesítgeti a tagjait.
Egy nő új abroszt terít az asztalra,
virágokat tesz a vázába.
Váratlan mozdulattal ablakot nyit,
a lovat nézi,
Amelyik az udvarban mintegy ugrásra készen
hajtja le a fejét.
Csodálja tavaszi naptól
duzzadó heréit.

A szobrász

Sohasem volt elégedett
a szobraival.
Arcokat formált,
késsel fejtette az arcokról a bőrt,
az ideget összekötötte az ideggel,
hogy ki ne folyjék az emberi hit.
Amikor az ajkakat gyúrta,
nem szégyellte a szerelmet.
A szemnek örök fényt akart kölcsönözni,
hogy bele is vakult.
Akkor az agyagba mártotta az arcát
és felfedezte a művészet titkát.

Barátok

Még a fejet sem kell elfordítani,
a fület hegyezni -
A barátok lesik a szavunkat,
a rugók pattanásáig
húzzák az idegeinket.
A tükör előtt földig hajolnak,
a megértés szükségének érzetétől hajtva
mohón szorongatják a szívet.
A napunk követelik,
a gondolatainkat.
A barátok tanulják a szívek egyengetését,
bólogatnak,
amikor egy lépéssel túl közel vagyunk,
vállukat vonogatják,
amikor elfordulunk.
A barátok követelik a dalainkat,
álmatlan éjszakáinkat,
arcunkat,
hogy rámeredve menjenek el mit se látva.
És még azt mondják,
hogy magányosak vagyunk.

Bennem

Bennem van a Dél madara
és az Észak madara is itt van bennem,
minden szárnycsapás visszhangzik
és minden óra megismétli a profilját.

A dal megsűrűsödik, mint az éhség súlya,
a szél feltárja a földet
az emlékezet jeléül
és a haj megfehéredik,
mint Görögországban az oszlopok.

Bennem van a várakozás keserősége
és a kinyújtott kezek türelme.
Már nem szabad elaludnom,
az éjszaka feltárja az egymásnak ellentmondó jogokat.

Csak itt

Csak itt
érik gyorsabban a hajnal.
A napsugarak ragadósak,
mint a csókok.

Csak itt
olyan nagy a csend,
hogy hallatszik az éjszaka nyikorgása.

Csak itt
érnek a lánymellek gyorsabban,
mint ahogyan az almák hullanak.

Az ég a fecskék visszatértét jelenti,
a föld - tökéletes szükségszerűség.

Egy párbeszéd-játszma

Tudja,
hogy elmenni visszatérést jelent?
Mégis rettegek a válástól.
Minden pillanat
fel van függesztve bennünk.
Azon kell szaladni,
hogy ne veszítsük el az egyensúlyt.

Hajnaltól éjfélig.
Nem szeretem az éjszakát -
magas falra emlékeztet,
amin megáll a szél.
Jó, hogy nem látja a szemem.
A hold ma olyan komor,
mintha nem lenne hazája...

Éjszaka II

A harangok elhagyták emlékezőképességüket,
az ablaküvegek elvesztették az ujjlenyomatokat.
Nagy megrázkódás éjszakája.
Megkövezés.

Az utolsó szóval
felkeltem a barátok arcát viselő
összetört szobrokat.

Nocturno

A nap utolsó csalétke
próbálja a vizek érzékenységét,
mint Ikarusz
abban a percben, amikor megpillantotta a napot.

Ez az az idő,
amikor az égbolt közelebb van a szívekhez.
És a gondolatok a színházi gongokhoz hasonlítanak.

A fák a karjukat emelik,
mélyebben szeretik a földet.
Az arckifejezések összpontosítottak,
a szavak - igazak
- mint a nap utolsó csalétke.

Oly közeli

Azt mondtad:
Az almafa már jóslatra nyitja rügyeit.

A favágó kivágta az almafát
egy deszkáért.

Azt mondtad:
A madarak visszatérnek fényszemekkel a csőrükben.

A vadász lelőtte a madarakat
egy hajnalért.

Azt mondtad:
A munkások a házunk alapjait ássák.

Az irigyek belé temették a reményeinket.

Pedig a boldogság pillanata oly közel volt...

Öregasszony

Leporolta a bútorokat meg a könyveket.
A bőröndből elővette régi ruháit,
kezdte felpróbálni.
Ez a kék pettyes
mindig szerencsét hozott.
Elmosolyodott,
amikor meghajlította a szél.
Leverte róla a port
és mint az alkonyhoz, szorította hozzá
az arcát.

Vitorlázó

A hétköznapiságtól megtisztítva
sodródik ott a vitorla,
mint a madárnak az ég.
Erősíti önmagában a klímákat,
könyörtelen öröklétbe rakja ki az időt.

A szél irányában vitorlázik,
ami lehántja az arcáról
a szárazföldeket.

SELIM CHAZBIJEWICZ
(1955)

(Beléptem az Igazság hatalmas országába...)

Beléptem az Igazság hatalmas országába. Itt nincs
semmi - gondoltam. Különös farsang volt,
valaki húslevesrel kínált.
Undorodom a költészettől,
élvezem az almák hullását,
élvezem a feljegyzések tömörségét. Kiderült,
hogy az Igazság Országáa a Vakok Birodalma.

(nem tudom azt mondani...)

nem tudom azt mondani magamról hogy
vagyok
nem
nem vagyok erről tanúskodik minden, az
hogy nem állíthatom ezt biztosan, az
hogy mások nem állíthatják ezt biztosan, az
hogy egyre inkább kételkedem, az
hogy ezt írom, az hogy
nem beszélhetek, az
hogy nem tehetem
hogy nem tanúskodom
hogy nem akarom
hogy vagyok
hogy nem
vagyok, hogy

(mennyre fáj...)

mennyre fáj. Ez jó
és nem jó.
Fáj nekem
a nő, a könyv, a cukor,
fáj a testem,
én - fáj,
hogy nincs

sírás verset ír
hogy nincs
és ebben a versben
zokog -
mennyire fáj. Ez jó
és nem jó.
Fájjon. Hogy fájok
ebben a ködben

mennyire fáj. Ez jó -
Fáj egy kicsit és abbamarad
?

(Minden dolog melletttem...)

Minden dolog melletttem
Minden dolog bennem melletttem
Sír
a hajnal, felébredek, mozdítom a kezem
arc arc mellett
melletted
minden dolog felébreszt
ami melletttem
sírok Mereżowskit olvasom
teázom szeretek
egy nőt
arc arc mellett
úr
a hazám helyén

AGNIESZKA ĆWIELAŁ
(1977)

(Nézttem, hogyan jössz...)

Nézttem, hogyan jössz,
űgyetlenűl lépkedve
a le nem taposott havon.
Térđig besűllyedtél, egyre mélyebbre.
A folyó lassan haladt előre a jégkéreg béklyóiban,
megrepedezve, mint ajkak,
megduzzadva és súlyosan.
Anya leszek. Azt akartad, hogy könnyeden hangozzék,
de nem úgy történt.
Hópehely helyett
kő esett ki a szádból.
Pedig egykor - emlékszel - fürdőlepedőkön
hevertünk a folyóparton.
A nap forrón tüzelt,
és nem volt szükség megnőni.

„Zeszyty Literackie”
Warszawa, Zima 2006

ANNA CZEKANOWICZ
(1952)

(a gondolataimat visszaverő...)

a gondolataimat visszaverő
görbe tükör alakjára
formálom az életrajzomat
röptében csatlakozom a világhoz
meg-megbotlom a felhőkben
nem akarom tovább hallgatni
a fogatlan nagyhangúak
hazugságát a testvériségről
azt akarom hogy kegyes
világ vegyen körül
szobám négy fala között

Hallgatva

lépj be a téli fák tisztaságába
csukd be a szemed és lépj be
ne kérdezd hogy fáj-e nekik
tedd össze a kezed és lépj be
vedd el a gyökereiktől a nedveket
és terebélyes ágaiktól a hitet
ne kérdezd szabad-e így tenni
menj amíg el nem tűnsz bennük utolsó csepp véredig

Jósolok

minden nap megvetem az ágyat
és lefektetem a gyerekeimet
azt mondják hogy azok nem gyerekek
az ábrándjaim simulnak így hozzám

az utcán is járok
és figyelmesen hallgatom
hogyan csikorognak a síneken a villamosok
igaz félek a zajtól

sokat olvasok
de a véletlenre bízom az olvasmányaimat
többnyire mások véleményére hivatkozom
őhözájuk akarok idomulni

sok időt áldozok önmagamra
akkor úgy gondolkodom ahogyan kell
szerencsére hamarosan megfeledkezem róla
és ismét a körmöm rágom

tudom lesz még néhány olyan
nap amelyik nem hoz semmit
tudom követek még el kisebb bűnöket
mivel mások is így tesznek
tudom hogy mi lesz mindennek a vége

MIECZYSLAW CZYCHOWSKI
(1931-1996)

(Végül...)

Végül
egyre feleslegesebbekké válunk
ezen a világon, amely minket nem akar,
nem hall,
nem ért.

A sánta szárnyakra gondol.
A vak radarra.
A feldicsőített völgyekbe száll.
Az aljas itt marad közöttünk.
Ősi vallással,
kultúrával, szokásokkal
élünk
a gépesített csőcselék nyomorában.
Görcsösen hebegve
a költők hallucinációi között.
Ez a vállakról letépett
égbolt
a hangsebesség határának az átlépése:
amikor
a régészek kis lapátokkal
fogkefékkel
tisztítják le a csontot
a szeget
a gombot
a héjat.
A történelem egyetlen érve,
a történelem egyetlen bizonyítványa -
az élet jele.

Gdański áhítat I.

az üres szürke hétköznapi
elbutult kifárasztott reménytelen
ruhaujjba - kanárikat szórtak

lehetne egy csipet arzént - kérem

affér sikkasztás lovasság
Sobieski bajsza bírói birétum
három ügyészt - kérem

teljes agitátort fertőtlenítőt
szónokot tolvajt szörnyet
lehet orgonistát az Ave Mariával - kérem

törököt sejket hercegkisasszonnyal
hízott semmirekellőt
aki felkel fecseg mosolyog
leül - lehet

levágott nizzai olajba fojtott
piklinget - csak úgy
lehet - kérem
három pettyes karakülbundás hölgyet

masnival krokodillal ezüst csattokkal
száz órával ketyegő pisilővel
ametiszttel a köldökében vad élvezettel
filodendronnal minél előbb lehetne - kérem

és mit nem lehet

Gdański bacchanália

Az alabárdosok elfűjták
a csigalépcsők távozását
Egy barokk dáma fűzője alatt
egybefutottak az utcák
amiknek húsos ajkaik voltak mint az álarcosoknak.

Bementem hozzád
és a meleg eső
mozgó katedrális volt
ami a pillákra akadt
a mennyek magasától
a fecskefészekként
ívelt
messzibe vesző boltozatig.

Keskeny volt a kezéd
és vékony a nyakad.
Fénnyel
nőttek
a páfrányok boros fahéjjá.

Átmentem a lárva csillogó hólyagjaival teli
macska hasa
és egy nefelejcs között.

Ismerem a változó érzések áradását.
Láttam
a növények rothadását
és a mellbimbók csírázását
a sztearin burkú
gyógyszerrel illatozó
kertekben.

Gengszterek

Szólhatsz igazat
de lehet rosszul értenek.
Rosszul fogadnak.
Lehet meg nem értenek
és ellenséggként fogadnak.
Elhallgattatnak.
Hallgatásra ítélnének.
Levágatják a fejed.
Kérhetnek és fenyegethetnek,
hogy ellenkezőleg határozd meg magad.
Leköphetnek, megugathatnak
 embertelenül
 galádul
 hazugul.
És mire számítanak a gengszterek?

(Oly sok évig...)

Oly sok évig az asztalra szögezve
mint a gályához láncolt rab.
Fiú, látlak,
lépdelsz a mezei úton,
vihar tombol.
Hóbuckákba süppedsz.
Okarínát alkotsz a kezedből.
A szél süvít.
A síkság fölött ólom az ég.
Alatta köröskörül erdő.

Vitorlás

A helyek levetkőztettek.
Most már csak utazás vagy.
Az ágak között megtörik a szél,
erőlködik.
Az arcodon ott van minden
égtáj lenyomata,
a térségek és az óceánok sója.
A vitorla magával ragadott.
Olyan vagy, mint egy egyszárnyú madár -
lebegsz az égen.

A haza

Mi a sebektől érintéssel
kigyógyítasz
a sebeket lezárod
a sebhelyeket feltárod
A pihénél lágyabb
keményebb a kard élénél
minden hangon énekelsz
jelen vagy
a szóban és a kőben
égbetörő miként az oszlop
fehér
mint a kórházi lepedők
amiket csíkokra téptek
leigázott - tragikus
meg nem békült - kiáltó
mint a sebek és a vér lobogója
az összes csaták után
drága mint a becsület és a szabadság
szabad
mint a gyűlöletet nem ismerő ember
megbocsátón
nyitott miként a templom
mindennapi kenyerünket add meg nekünk
valósítsd meg a hitet, szabadságot
és az általános békét

Az idő

Oly sok élet elillant már belőlem
és mégsem könnyebb a lét.

Cipelem önmagam -
e kereszthez kötözött,
kövekkel telerakott,
megvénült vászonzsákot.

De már eltűnt a kereszt,
csak egy fa hajlik fölém,
amelynek a gyümölcsét megmérgezték
és letörték az ágait.

Ne siess, jó favágó!

Várjuk meg a tavaszt!

Meglátod még a virágzó koronát -
a szivárvány oldotta arany kaptárt.

TADEUSZ DĄBROWSKI
(1979)

Teljesülésig
(*dó skutku*)

1

költészet akkor van
amikor érzed

azt
a valamit

érzed?

2

(ha nem
olvasd el a verset
újból)

*„Zeszyty literackie 96”,
Warszawa, zima 2006*

STANISŁAW DĄBROWSKI
(1930)

Genezis
(Genezis)

Csak sötét van. Szürkére világosodva
a tenger felszínévé válik. Feketébe sűrűsödve
a szárazföldet rajzolja ki... Lehullva és fel-
tornyosulva építi fel az eget.
A sötét alakítja ki a tájat.

Csak sötét van. Ha az égre gondolunk meg
a tengerre, előjön a kék meg a fehér, ha
a földre - a zöld meg a barna.
A barnából kiserked az arany. A zöldből
születik a lilán haldokló vörös.
A sötét feszíti fel a szivárványt.

*Stanisław Dąbrowski „Obrazy”,
Wydawnictwo Morskie, Gdańsk, 1978*

(Az önzésem...)

Az önzésem
Irigy törpe a ládán.

Elijeszti a kíváncsiskodókat. Meggyanúsítja a közömböseket.
Számlálja az emberek lépteit, az idő másodperceit, a szív dobbanásait.
Éhezik és szomjazik, láza van és félrebeszél.
Ha csendben elalszik, annál tágabbra nyitja a szemét.

A neve szorgalom.
Üres ládán üldögél.

ZBIGNIEW DMITROCA
(1962)

2006. június 24.
(24 czerwca 2006)

Embertelen öröm
a kertben hajnal előtt

varjak boszorkányszombatja
a szentivánéji cseresznyefán.

„Zeszyty literackie 96”,
Warszawa, zima 2006

STANISŁAW ESDEN-TEMPSKI
(1952)

(csak ott a krumpliért...)

csak ott a krumpliért a pince felé haladó
nő lépteinek
lepattogzott festékével
az ebédek kihunyt illatával és hideggel teli
lépcsőházi ajtóként határozatlanul feltárult kapu mögött
ott a lepedő-nedves
vasárnap- és hidegszagú
felnyíló szemek reggelével illatozó függöny mögött ott ahol
először pillantottam meg a hasként felszakított szekrényt
tele az éj elvetélt kölykeivel
a bizonytalan mintás
olcsó ingekkel az alig-ébredő beszélgetéstől
zengő latyakban lépdelő gumicsizmákkal
ebben a kiskorú világban
amikor kézen fogva a homály kendőjébe burkolt anyám
széles érdes tenyere meleg
érintését követve sétáltam
minden idők közepén
már csak egy lépésre a lélegzetemtől
veszi kezdetét ez a komor hajnal

Hitvallás

a patkány megnyalja és sírva fakad
nem veszi rossz néven ha befogjátok az orrotokat

megengedi hogy árammal kezeljék
futkosni fog a világ összes

dobján - ő a legkitartóbb
az ő szíve szenved a legőszintebben

magába zárja az apácák erőfeszítését
és ők felelnek a tisztaságért

átvizsgálta a pincéket és a bundájában szunnyad
a Biblia örök homálya

ő eszi meg a szenet és ezért
a legbölcsebb habár

vérzenek a fogai és szenvednek
mint a keresztfából kivett szögek

gazemberré vált hogy megváltson minket
hiszek az atyámban a menny teremtmőjében

a Mi Urunkban
a Patkányban

BOLESŁAW FAC
(1929-2000)

(Számoljátok meg őket...)

Számoljátok meg őket
 ha el is számolnátok magatokat
Pontosan írjátok le mindent
 ha semmit sem lehet leírni
Ne felejtsetek el
 habár oly könnyű kitörölni az emlékezetből
Ne takarjátok el az arcotokat - a szégyen szénné égeti a tenyereiteket

Szavakat keressetek de ne csapjátok be önmagatokat
Ítéljétek el a bűnösöket
 hogyan el ne ítéljenek benneteket

A hóhér

kilépett a falból
a számára idegen városba
ami a levegőt
vérző orron át szívja

a börtöntoronytól
az idegen város
sikátorai felé tart

amint nyugodt léptekkel
halad
harangkongás kíséri
sétáját
csuklyáján
mit fejére borít
patina lepi be a holdat

szemébe nézni
rémület
farkas-szerelem

kilépett a falból
a szög-fogakkal bevert
kapun át

nyugodt léptekkel halad
részegen
fel-felnevet

A kasubok vonulása

Magukra hagyatva vonultak éjjel
a vadon fölött sivár csillagok
a vadonon túl hatalmasan zúgott a tenger
Kemény vastól űzötte
kopjaikra szúrták a hajnali szürkületet
A kerekeken kőoltárok csikorogtak
a szekerek kerekei mögött meneteltek a véres kard előtt
a keréknyomok az erdő avarjába vesztek
és pók foltozta rezgő tépett hálóját

a szekereken gyerekek sírnak
halkan nyerítenek a lovak mennek
pára borul reájuk

A kerekek lelapították az erdei mohát
a vadak lassan távoztak
a tűz felett ültek a madarak
nem féltek a nyíltól

De az erdőnek hirtelen vége
- nyitott völgy ölelte át a dombokat
a láthatár az öböl csipeszével markolt belé
már húzzák a bölcsőket
a földbe vágják az ekét
ritmusos áldást hint a ház kikel a vetés

Magukra hagyatva vonultak éjjel
Gdańsk közelében halkan az erdőbe tűntek
reggel pillantották meg a városba vezető utat

Senki sem űzte el őket
ott maradtak örökre

Közlemény

Ismeretlen irányba távozott
és még nem jött vissza
a személyleírása

az eltűnt így nézett ki -
van haja van szája
van szélesre tárt két szeme
van melle van lába
van nyaka van feje
vannak érzékeny ujjai

keresik keresik keressétek
keresés kutatás mindenfelé

(sok táj átment rajta
átfolyt az aortáján
és kisurrant verejték formájában)

Egyszerre csak vissza-
jött
szomorúan
magányosan nappal

és már sohasem szökik meg
ismeretlen irányban

Pillangó

A sötét felé tárt ablak
behajított egy óriási pillangót
Fellobbant a sápadt fényben
rozsdás szemével sziszegett
és amint feléje csaptam
az éj nyitott törzsébe
veszett
egy boróka odújában

Lezárt szemhéjaim józanságában
képzeletem fekete ernyőjén
nézem percenként
a csapkodó szárnyakat

Sokáig nem tudtam elaludni
ismeretlen színek szivárványa
űzte el a közelgő éjt

rángó szárnyak
színeinek névtelen élei

Ami elszáradt, ami elsodródott, ami elolvad

tollat a hajógyárban
találtam
megszáradt egeret
Kasubföldön
vak viperát
egy kövön
szőke lányt
Wilnoban
feleségnek

a szüleimet
elveszítettem az úton
már Gdańskban
az oliwai temetőben

egybehordott dűnék
a strandon
borostyán morzsolódik
sirályok zajonganak
vadhattyúk úsznak a tavon
csókák raknak fészket
vén kéményekben

tél károg
nyomok olvadnak
a hóban

1990

(Mikor történik meg...)

Mikor történik meg
a borús éj után
a napsütötte nappal után
fel nem nevet senki
valaki csak félig mondja ki a szót
az éjszakai adás dallama
kihuny az úton

Reggel felé mégis
a sorban állók listái
olvashatóbbakká válnak
a félhomályban

Egy érdeklődő

bedugja a fejét
és kérdi:
szabad?
tessék
volt itt?
nem volt hanem van
hol?
ott

„aha”
és visszahúzza a fejét
biztosan a saját érdekében

Fejlődés

a továbbképző tanfolyamokon
és az ideológiai szemináriumokon
nem tanítják az automatikus hegesztést
sem az energia csatlakoztatását

habár van épp elég
rövidzárlat és áramszünet
ebben az általános fáradtságban
a tápenergia
egyre kevesebb

Konferencia

Az asztalon
szódavizes üvegek
kristály hamutálcák

Üres üvegek
Teli hamutálcák

Helyet cseréltek
az azonos vélemények

Költői tájékoztatás

A lengyelek verseket írnak
Egyre jobb verseket írnak
Azonban hamarosan szükségessé válik
létrehozni egy
címkeresési rendszert
Fel kell építeni
a metaforák és a pointek
központi tárházait

Hogy ne ismételd meg önmagunkat
ne találjunk ki
mindenféle ostobaságot

TERESA FERENC
(1934)

Isten mezeje 1

Ma újra felfedeztem a fűszálat
Rám zizegett mint az összes elem

Egy tücsök arany tűvel húzza a fonalát
A tó megfeszített vásznán egy csér csattog

Az első kékség épp áthatolt
az egybeszorult felhők között
Egy gubóból vörös lepke tépte ki a szárnyait
ügyetlen gyerekként tapsikál
először próbálgatja két tenyerét

Isten mezeje 2

A varjúháj átkúszik a léceken
Levelein rovarok hímpora fénylik
Egy darázs megállt a küszöbömön
tűznektárt hintve szét
A kutya a szemében elhozta az erdőt
a macska a zöld hályogos rétet

Nem hiszem hogy mindez semmi

Még a fünek is megvan a maga ünnepe
a földön meg az égben
Még az üröm is ünnepli a Gyümölcsérlelő Boldogasszonyt

Még egyszer tavasz

Azon a tavaszon
az ablakon túl
még egyszer szélesen
feltárulkozott az országút

Nem számít hogy bömböl a traktor
amint a szemétlerakó felé robog
Mellette a fű
örömmel veri fejét az útszegélybe

Egy rémült seregély félreugrott
fekete tollazatáról sárga cseppek
fröccsentek a szemembe

Még egyszer napraforgó lettem
lent sírva fakadtam örömömben

Ismét begyógyult a seb
a kivágott fenyő helyén
Mihály bácsi éjjel
felszántotta a földem
szellőrózsát vetett
a pacsirták is felszálltak

Reggel nézem
újból felhő nehezedik
a fára
gyűlnek a rossz gondolatok
ráncai
Egyre mélyebbre hátrálok az ablakomtól

Férjüram ki nappalra megöszültél
elúsztak a fák a levelek
a kutyáink -

annyi tűz volt bennük

Vándorlás

A szűk átjáróban
mint mélytengeri hal viszem
vak testemet
A fényt
mint a vér rostjaiba hasító
arany baltát

Vándorlás
menekülés minden áron
mintha a pallót fogná a talpam
a tenyerem meg a korlátot

Vak test

A nő

Érzem
eleven réseimen
hogyan hatol át
sípólva a te világod
hogyan égeti sejtjeim
a napból szívott hő
A te fád a kutat
bennem leli meg

Alkonyatkor jössz
felhőlepelben
s a zöld len
meg a fényszálak gyengédségét
szomjazod

A szerelem
élő vize vagyok

Zsoltár a megmenekültről

Én
aki megmenekültem
jövök mert így parancsoltad
a legrövidebb úton -
így is az elevenéig felhorzsoltam a talpam

Eljöttem hogy kérjelek
ne szórd szét az ellenségeim csontjait
hozzám hasonlóan allergiásak
menekvést nem lelve menekülnek a ráktól
mohók fennhéjázók örökké éhesek
mint én emberi éhséggel

bocsáss meg nekik apám véréért
a még egyre eleven gégén
anyámért - még mindig a gabonaföld felett száll
mint egy meghasadt angyal
a kutyaért amelyik nem harapott agyon

ha tudsz adj nekik
szokásos emberi nyugalmat

és mindenek felett
olts belénk
felnőttséget

Egy országút-vén öregasszony zsoltára

Saját gondolataimon járok
mint a Teremtés Könyvén
Hol letépek egy almát
hol a kígyót hívom - ismét vétkezem
A fügefa levelet hajt
Az Édenben
hófehér körtefa
nyílik a „Tadeusz úr”-ból
Egy állat a nevére vár
isten gyermekei
szántanak szülnek fájdalmak közepette növekednek
A Te nemzedéked, Atyám, mint a halhatatlan fű
Itt mindennek megvan a maga ideje
az örömteli bűnnek
s az elaggott anya bánat-teli etetésének
Amikor fejéből eltávozott a fia
elúszott a lánya a bolygó
ő egyfolytában
ott ül a sötét életfán
Elfelejtette az Isten
elfelejtették a gondolatok
Öreg gyermekei kanálon cseppekben
adják be neki az Úristent

A második élet

Az élet második felének végén
újból hinni kezdünk az életben
vakon ugrunk ki a zöld légbe
az első tájba
az újszülött anyák dicsőségére táncolunk
a gyermekmosoly ismét aranyat ér

és az üveghegy
csúcsán az isteni holnap ég-teli
tornyú vára

fakéregből faragott flotta
szállja meg az újvilág partjait
ahol a kalászkok között
Isten szája remeg

a lázadás falában
pattannak a vénák és az aorták
hasad az első gyönyörhöz hasonló
utolsó fájdalom

Zsoltár az öregasszonyokról

1

Öregasszonyok - az éj
sötét vizében gázló elégiák
kötényüket mossák
száraz deszkák között térnek nyugovóra.

A tél fehérjéért az ablakba szálló
madaraknak álmodják magukat
a szánért égbe csúszó szántalpaknak
törékeny tavalyi pacsirtáknak
és varjaknak.

Amikor leülnek
vékony lábaikkal
dalt kaparnak a krumpliból
és az Úristen fülébe kárognak.

2

Öregasszonyok -
ódák a lányaik tiszteletére
azok nyomába vész saját nyomuk
az unokák tiszteletére
még fel-le ugrálnak
még rá tudnak mosolyogni
a Semmire
hangosan hívják a Senkit
amíg be nem rekednek
még hinthetnek
a szemükbe homokot
és sírhatnak homokszemeket.

Öregasszonyok -
a padokon etetik az úristent
míg bűnbánó két ajkuk között
el nem morzsálódik a kenyér.

Egy költő a távoli partról

Akkor holnap - kiáltja egy öreg költő -
holnap
Megemeli a kalapját az eget
viharos gesztusokkal
Dal szárnyával dulakodik
Enyém ez a sokegű parázs
Enyém ez az éhség-bögre - súgja -

Az Ő sóját issza
Az Ő porát issza
Az Ő felgyorsult lélegzetét issza

Akkor holnap - emeli meg a kalapját
a láthatárt emeli

Hol magas hol alacsony az égbolt

Lányom

Lányom
picikém amikor
beléptél
bezárult mögötted
az utolsó előtti kapu

Lányom
kicsi ahhoz hogy levetkőzz
testemből
kihámozva
már egyre sűrűbben
nő be téged
a sírás és nevetés

Lányom
ráncos a bőröd
a szemed körül -
beléd oltva
egy ősz szempilla

Tűzpróba

Alaktalanná válok
törzsformát ölelve

Az vagyok ami
pár perce még a tűz volt

Iszom
oldva a meggy tartalmát

Az ágakban felismerem
a föld végül feltárt póreségét

Olyan
mint a tetten ért

eszméletlenség az emeleteken
mint a hazugságszerű igazság

Senki sem látott itt fejszét
És nem hallottak fűrészeket

A fában csak
A tél lélegzete pattog

Zsoltár a lányomhoz

1

Lányom
mint szájat feltártad a tested
És nem tudom milyen szél fut át
rajtad milyen kavicsokat hint szét
Milyen szalonka harkály vagy pirók
kopogtat szöveteiden

Milyen rózsza alakul át
az izmaidban
Milyen fogai nőnek benned
a földnek

2

Melleid már külön
fejlődnek
és a csípőd

Kikel benned
privát Istened
Hátadra zsoltárt írsz hozzá
a soron következő háborúban
elesettek emlékére

Minden hidat magad elé
engedtél
Minden folyó áramlása
minden a pillérekbe rejtőzött pulzus
téged keres

Lélegzet nélkül
e bódító vörösborral gondolkozol
Bordáid alatt olyan komolysággal
bonyolódtál össze
hogyan világgént haladsz a világgal

Nagyanyád
amikor éjjel ébred
vén szekrénye gyökerei
megnyikordulnak
Fehér ingével fedi el
őrült arcát

Átvonulsz lassan a nyikorgó szekrényen
a fehér ingen

Fehér galambok szállnak feléd

Ne félj az üres galambdúcoktól
Azok szemüregek amelyekbe az Isten helyezte el
pillantása magját
Már termését a te elröppenésed
követi tekintetével

Zsoltár Máriával

Mária
köldöksinór nyomával hasadon
tejtől duzzadó mellű
érzékenységgel és aggódással teli
országhoz hasonló tenyerű
az örök élet felé hajló nyakú
szerelemtől terhes
magokkal telt dinnyenagyságú
fejű
duzzadjon
tested mint az edényből
kikelő tészta

Ez a világmindenség
amikor ismét elveszik tőled
megfosztanak fiadtól
elpárologsz és égbe szállva
haladsz mögötte
önmagad a szeretet

EWA FILIPCZUK

(a gyermekem magányos...)

a gyermekem magányos
mint a versszak
amelyik nem illik az egészhez

(azt gondoltam...)

azt gondoltam
hogy a szavak
miután kimondták azokat
miután leírták
radírrá változnak
ami letörli a múltat

azt gondoltam
hogy elmúlik
és nem fog fájni
és elfelejtem

de nem így történt

tehát
felemelem a csípőm hogy híd legyen
amin átmehetsz és majd mesélsz
a megfeszült bőralatti
erdőről és hangás rétről

elrejtőzöm a szádban
és kimondasz
és úgy lesz mint régebben

de nem így történt

(Mondd meg az embernek...)

Mondd meg az embernek, hogy legyen.

Talán megtanul szeretni,
Ha nem megy el.

Talán megtanul adni,
Ha nem viszik le.

Ne parancsold meg neki elmúlni,
Amikor vár.
Ne tegye kezét
A meleg földre.

Ne cserélje fel
Nyugalma örökkévalóságát
Egy másikra, bizonytalanra.

Itt
Az asztal - asztal,
Ott pedig, Isten tudja, micsoda.

Itt szégyen van és fájdalom,
De ott nincs remény.

Mondd meg az embernek, hogy legyen.
Örület meghalni,
Erre senki sem képes

Egy tizenkilenc éves költő verset ír Rilkéről

tizenkilenc éves vagyok
mindent tudok

ki tudom
hámozni a nőket
ellenálló testükből

ismerem az ifjúság titokzatos
kertjeit

verseket írok
szépeket
például rilkéről

nem teljesen értem
ulsgaard és muzot kastély
ez biztos
de nem is szükséges

a számon érzem
anyám csókját
és a nevek ízét
amik nyugtalanítanak
belone margot fausttól a halál

tudom kavafisz és a bagoly
kedvence vagyok

malédiction
nehezedik rám
mint a suttogás
ami arra utasít hogy hallgassam
a saját vérem zúgását
és róla írjak
ezen
vagy a túlsó parton

Hogy éhesek legyenek

hozz magaddal egy kutya-falkát
de emlékezz rá hogy éhesek legyenek

hozz megvadult tigriseket is
de emlékezz rá hogy éhesek legyenek

hadihajókat hadseregeket és fáklyákat
de emlékezz arra hogy éhesek legyenek

a kettrecből ereszd ki a méhrajokat
de emlékezz arra hogy éhesek legyenek

emlékezz rá hogy nem vagyok méltó
tehát nem fejsze nem kötél

csak tigrisek kutyák fáklyák
csak hentesek éles kése

de emlékezz arra hogy éhesek legyenek

EWA FISZER
(1926-2000)

(A szürke sejteket...)

A szürke sejteket
Mint ablakot verő
Gondolat tolakodása.

Elég volt kinyújtani a kezem,
Hogy eltűnj.

Megpróbáltam
A falba verni a fejem,
A fal meghátrált.

Úr vákuum szakadék várakozás
Örökös hallgatóság

Hogy nem szakad-e
Végre el a kötőfék,
Amivel fogva tart
Húzódozásod

(Mert amikor meghal valaki...)

Mert amikor meghal valaki
Be kell csapni az ajtót,
Elszigetelni az ablakot s a szívet,
Hogy ne vigyen magával
Többet, mint amit el tud viselni
A második leghosszabb pillanat.

(Ne hagyjatok engem egyedül...)

Ne hagyjatok engem egyedül,
amikor vihar jön,
ne hagyjatok engem egyedül,
amikor kiderül,
ne hagyjatok engem egyedül
se reggel, se éjfélkor,
se mosolyogva,
se a háborúról beszélve,

se az utcán sietve,
se a mezőre lépve
ne hagyjatok engem egyedül.
hiszen tudjátok,
hogy félek.

(Nem tudok mosolyt csiszolni...)

Nem tudok mosolyt csiszolni,
Amin közelebb jöhetnél.
Ha víz lenne körülöttünk,
Követ dobnék bele,
Hogy fel hullám csapódjon,
Hogy a szemedbe csapjon,
Hogy elvakítson
Vagy elbűvöljön.

A gyengeségről

Könnyű
 lehajtani a fejet
 és várni
Könnyű
 a mannáért az ég felé
 nyújtani a kezét
Könnyű
 nem tartózkodni otthon
 amikor a kétely kopogtat
Könnyű
 csak mellette élni.

A rovarok nem halnak meg

Ennek a halálnak
van még jövője.
Ez a mozdulat
nem tűnik az élet felszíne alá.
Ennek a rovarnak
vasból van a szárnya
és nem taposod el sem a cipőddel
sem a gondolatoddal.

1960

Az a nap

A kutyáknak, amiket ismerek,
Agyaraik vannak,
A madaraknak karmaik.
A talaj, amin lépkedek,
Süllyed, mint a tengerfenék.

Az utcakövezet, ahol ma jártam,
Az arcomig ért.
Az emberekről, akikkel beszélgettem,
Azt gondolom: ők.
Az éjszaka, amelyik eszembe jutott,
Fáj.
Amikor megpillantottalak ott,
Elfutottam, mintha félnék, hogy leforrázom magam.

Hogy a tekintetedet ne kelljen még egyszer
A képembe vágni!

1978. április

Kórház

Ez már volt.
Ez az ablakokon túli rózsaszín füst,
Mint a romok füstje.

Te szédülsz,
Én nem tudok elaludni,
A szíved fáj
Félsz saját álmaidtól
És remegsz a jövőért.

Én nem tudok elaludni
És a fejem verem az idő falába
És a fejem verem a térbe
És gyűlöllek azért
Mert nem tudok és nem akarok elaludni.

A fejem üres mint egy koponya,
A szememben időfoslány köröz.

Nézek az ablakon át

Amikor unatkozom
nézek az ablakon át
az utcát látom.

Amikor szomorú vagyok
nézek az ablakon át
és önmagam látom.

Amikor szeretek
nézek az ablakon át
mintha kristály lenne.

És amikor írok
nézek az ablakon át
nem látok semmit.

ZYGMUNT FLIS
(1937)

A XX. sz. embere

Megparancsolták neki hogy cserélje ki az eget
Megparancsolták neki hogy cserélje ki az országot
Megparancsolták neki hogy cserélje ki az arcát
Megparancsolták neki hogy cserélje ki a frizuráját
Megparancsolták neki hogy cserélje ki a nézeteit
Megparancsolták neki hogy cserélje ki a szeretőit
Megparancsolták neki hogy cserélje ki a szokásait
Megparancsolták neki hogy cserélje ki a pozícióit
Megparancsolták neki hogy cserélje ki az anyját
Megparancsolták neki hogy cserélje ki a kezeit
Megparancsolták neki hogy cserélje ki a fejét
Megparancsolták neki hogy cserélje ki az ítéleteit
Megparancsolták neki hogy cserélje ki a szemét
Megparancsolták neki hogy cserélje ki a lelkiismeretét
Megparancsolták
Megparancsolták
Megparancsolták
Szólítod
Ember ember
Nem tudja hogy róla van szó

Antigoné

Láttam Antigonét
amint meztelenül
táncolt a vásárban
az ordítózó tömeg előtt
oldalt
az egyik falmélyedésben
állt Szophoklész
és senkinek sem szükséges
papírtekercseket
tartott a kezében

Halak

A meleg fény valamelyik öblében
az anya kedves mosolya alatt
a konyhai fűszerek vízínövényei között
úszkálnak a mi igazi halaink.

Később az élet könnyörtelenségéről szóló
igazsággal együtt
megismerjük a folyók és a tavak
hideg és alattomos vizeit
a csalétket horgokat csapdákat
valamint a csuka angolna ponty
vagy az ember
érzéketlenségét
amikor eljön a lassú haldoklás ideje

Mert az igazi halak mindig ott vannak
ha csak mi magunk találtuk is ki
később a fény meleg öblét
és az anya mosolyát

tükör előtt

Aki nem ismeri fel a tükörben
saját arcát
azt kérdezi
te vagy az Jónás
aki nem fogtál velem
akkor kezét
te vagy az Péter
aki megtagadtál
habár téged semmi sem fenyegetett
Te vagy az Magdaléna
aki a testedet
mint meztelenségbe és vágyba csomagolt
árut
árultad titokban
Te vagy az Júdás
Aki nem ismeri meg
saját arcát a tükörben
valamelyik ismerősötök is
lehet
Segítsetek neki

STANISŁAW FRAŃCZAK

A szél

Zúgó tölgyként
növök Benned
gyökereimmal magasba
érek
teljes testemben virágzom
gyümölcsöt hozok
a makkot leveri a szél
ami a te két szemedben
áll lesben

A vonal

Emberek vagyunk
És ez összeköt minket

Emberek vagyunk
Pedig annyi minden elválaszt minket

Hol van az a vonal
Amelyik összeköt és elválaszt

Bizalom

Menekültem saját
kezeimtől amik
szófogadatlanul a nyakam szorongatták

elbújtam saját
hasam elől ami
elnyelte az egész világmindenséget

rábíztram magam a lábaimra
segítettek elmenekülni
a szakadék szélére

Éjjel

Alszol
és a lehelete
az éj simogatása
a melled mint a vulkán
nyugtalanul remeg
és az elrejtett barlangban
hegyeken völgyeken túl
szundítanak a kincsek
várva felfedezőjükre
össze kell szednem a bátorságomat

Fák

Kopogtatok Nálad
nyisd ki Kedvesem
ezt a hét lakatra
zárt ajtót
A tenyeremben elhoztam Neked
a hold illatát
meg a nyárfa szenvedélyét
a tölgy keménységét
és a fenyő csomóit
Nyisd ki
mert kifeszítem a zárat

Igazság

Előléptünk
a barikádok mögül

már a kezünk
nyújtottuk

amikor mögöttünk
valaki parancsot adott

majdnem egyszerre
lőttünk

amikor elestünk
hallottuk az éljenzést

becsapott minket az élet
de nem a halál

Ítélet végrehajtás az üres lakásban

mondok egy szót
de az leperreg
mint a falra hányt borsó

kettőt mondok
de azok hallhatatlan zene
ritmusára táncolnak

kiáltok
és a kivégzőosztag
a négy sarokból
lő
a báránykáimra

Kész vagyok

Hallgatsz
a tested is hallgat
várja
hogyan változzon az idő
amikor majd terem a nyár
és mindketten beérünk
akkor túl rövid
lesz az éjszaka
hallgatsz
szád két sarkában
szundít a mosoly ríme
hozzám érsz
hirtelen megkeményedem
ha kell a sziklát is szétzúzom

Láng

Az égő bokor
bennem hirtelen
kék lángot vetett
és meggyújtott mindent
a tűzoltók hiába
próbálják eloltani a tüzet
ügyetlen fecskendőikkel
a tűz körülfogta
már az álmaimat is
amiket egyedül Te tudsz eloltani

Lelkiismeret

mélyen
a szívem alatt érzek
egy szálkát ami
fáj
amikor ki akarták venni
az operáció alatt
kiderült hogy az
az én rossz lelkiismeretem

Megegyezés

mindkettőnkben
annyi rossz van a jóhoz
hogy elég a part menti
első szóért nyúlni
ami alakot ad
a világainknak
hát aláírjuk akkor
mi ketten
a megegyezésünket?

Meredek partok

Az ég
felhődunnával takar be minket
elveszítettem a szádat
nem látom a szemed
a távolba vészett a két kezéd
hogyan találom most meg a combjaid
amik között a találkára siettem
hogyan zárom be tenyerem kalitkájába
a makrancos fehér madarakat amelyek
örülten vezettek minket
szárnycsapásokkal azon az éjjelen
a szerelem magas partjára

Mondd meg végre

Nem értelek
szikla
miért vagy kemény
amikor a lábad előtt
kétségbeesetten térdel a szél
és zokog az eső
nem értem
minek ez a makacsság
még a nap is
a csillagok is sőt a hold is
meg akarja törni
ezt a hallgatást
nem értelek
mondj végre
igent

Rabság

Egymással szemben
hegyes tornyú
két őrhely
védi
a szádat
lövésre kész
fegyverrel lopakodom
már a lejtőn
vagyok amikor
felfedezik a cselt
a völgy közepén
bekötött szemmel
visznek a börtönbe

Szabadság

Leromboltam
minden hidat amit
én építettem
Felgyújtottam
minden vonatot amik
a gondolataimat vitték
Kivágtam
minden virágot amik

képzelet-mezőimen
nyíltak
Kimentem
a cellából ami
nem volt börtön

Most szabad
vagyok
futkoshatok
az egyik határtól a másikig

Telefon

Éjfélkor váratlanul
segítségért kiált
késő van -
mondom
sebesülten keresve
az álmot

Vágyak

A mohó vágyak
rózsaszínű lankája hullámszik
a föld sűgja
fekűdj mellém
érints meg
hadd keringjen
az egész világ

Zápor

Könnyeid esője
amikor már elműlt a tájfun
és az égen
fáradt a nap
amikor a réten
virágoznak az emlékek
és ott leselkedik az álom
a csalitban
ne sírj
mert vihar lóg
a levegőben

Stílusok

Szerelmes vers hozzád

a lábak gótikája
és a mellek barokkja
a haj szecessziója
a kezek rokokója
a csípők bizánci stílusa
és a derék reneszánsza
a szemöldökök neoklasszicizmusa
az arc empire-ja
ki vagy te
a világ minden stílusától
a meghatározhatatlanig
eltérő
mindig ugyanaz
a változó?

JAN GÓREC-ROSIŃSKI
(1920)

(Vesztettem?)

Vesztettem?
örüljete
és ujjongjatek

Patakomban
vízesésként zuhan

a mélyben
háborgó folyam

sodra
szétzúzza

az ítéleteket

I. Elégia

Barátom, nem hiszel az éjszakámban, az utolsó éjszakámban
amely mint varázsbúra borul reám.

Mondom neked: isten veled!
Még nem hiszed, még mindig nem hiszed,
hogyan ez az utolsó éjszaka,
amikor kihunynak a távoli fények -
a csillagok, amikre felfüggesztettem a szárnyaim.

Elalszanak a madarak
védtelen, munkanélküli
szavaim.

II. Elégia

Már valóban mindennek vége?
Nézd, alkonyom teljesen kihunyt
és e homályban már mit sem láthatsz...
Ha a mennydörgés ki akarná fejezni magát,
nem tudná nagyszerűbben, mint
a csend, ami kútként
az űrig merül
belém.

III. Elégia

A bennem kihunyt és a források bugyogásaként felhangzó
őslitániák hangján szólok hozzád.
Hallgass meg: itt térdelek előtted!
Anyám, bűneim
és
vágyaim szülője:
Hallgass meg: (itt térdelek előtted!)
mielőtt szembogaram fájdalmadba dermed,
mielőtt lábam
kőtömbként
bánatodba, emlékedbe fagy:
Anyám, bűnök szülője
bocsásd meg vétkeim,
amiket elkövettem az úton
a mennyországig, ami csak por, -
az eljátszott
pokolig.

IV. Elégia

Mi Atyánk, aki vagy, és nem vagy
bennem - jöjjön el a te neved
és a te királyságod, hogy lakozzék bennem,
miként a fű hajt ki a tűzvészek helyén.
Mi Atyánk, aki voltál - mellettem, nélkülem,
miért hagytál el, amikor kerestem önmagam?
Mi Atyánk, ha lennél, mint ahogyan vagy, amikor nem voltál -
talán nem lettél volna akkor, mert ma - bennem -
fölégett föld lennél.

V. Elégia

Volt egyszer egy Don Kichote - és elárulta önmagát,
félredobta nevetségességét - és nevetségessé vált,
mint az az ember, aki már álarc alá sem rejti
az arcát, mert elfelejtette azt.
Amikor bolond volt - emberileg volt nevetséges,
ma csak szalmabáb: álarca sincs,
ruháját kicsipkedik a hollók, a varjak,
szánalomra méltó benne minden és már minden veszve van.
Volt egyszer egy Don Kichote - egy álmodozó.

Kétkedés sújtotta - büszkén és magabiztosan
lépked önmaga tagadása felé.

Volt egy zöld fa, az egész világmindenséget az ágain hordozta.
Ma megkomolyodva szárad. Láng lesz belőle.

VI. Elégia

Jöjj hozzám elűzött gondolatok órája,
tüzes, vakmerő, seprűnyelek boszorkánya.
Töltsd ki ezt az űrt, amely még csak heget
sem hagy maga után.

VII. Elégia

Jó szellemek! Milyen állapotban hagytalak
ott titeket, amikor az Üveghegyen
nem találtam meg az alvó királynő kincsét?
Amikor a denevér-teli mélybe zuhanva
független forrásba fojtottam a lelkem?
Visszatérni hozzátok annyi, mint elfogadni a halált.
Milyen állapotban találom meg,
jó szellemeim, ha nem térek hozzátok vissza,
illúzióim arany kürtjét ma, amikor már
csak önmagam árnya vagyok?

VIII. Elégia

Talán meg kell siratnom a kiégett fűvet?
A katicabogarat, jósnőm könnyét?
Hét szín fonja át a Föld lelkét,
másik hét színet sző az emberből.
Lángol Éva bőre - a gyík palástja,
lángol Ádám bőre - a kígyó bőre,
lángol a Tudás Fáján az alma,
lángoló herékkel virágzik a látható világ...
(Még a természet is félt kigondolni
azt a ragályt, ami az agyunkban
az utolsó kenet penészgombáit élteti!)

A Föld, az emberiség egyetlen mennyországa,
katicabogarak álmaival tele
fuldokol a hamutól.

IX. Elégia

Barátom, ne higgy, kérlek, az utolsó
éjszakámban,
amely mint varázsbúra reám borult.

Nem mondom: Isten veled!
Találkozunk - két sugár -
amikor ismeretlen fény
ütésétől sújtva
lezuhan a boltozat.

Exegi monumentum

Azt mondta a Föld
nehéz nekem
és feltárta a forrásokat

Azt mondta a Föld
szomorú vagyok
feltűzte a csillagokat

Elgondolkodott az ember
előtte a halál
és megteremtette az Istent

Ne siess meghalni

Fiatal költők halnak meg
lekaszálja őket a közöny fagya
az alkohol a kábítószer a vasúti sínek
az értelem utáni hajszában kizuhannak az ablakon
mint ambróziát isszák a gázt megbűvölve
otthon felejtik a Charonnak szánt obulust
haláluk évfordulóján feltámadnak
fiatal lányokhoz sietnek babérért
akik az illúziók az előre nem látható
öröklét extázisáig
irigylik tőlük az utazást

ne siess meghalni költő
a holt szembogarakból nem csalsz elő fényt
metaforáid halálon túli villódzása
csak egy kihunyt vulkán tollbokrétája

STANISŁAW GOSTKOWSKI
(1948)

együtt ifjú barátok

ismerem a hazugságaitokat
habár ti semmit sem tudtok rólam
mert így lehet a legkényelmesebben érvekkel alátámasztani lírai alanyi helyzetünket
néhány igaz szót kell mondanunk egymásnak így lesz a legjobb
nektek akiket a luxusautók a kitartott nők korlátja választ el egymástól
tökéletesen értetek a könnyű könnyebb és kellemesebb zenéhez
állítólag kiismeritek magatokat a jó emberek
és a rossz emberek között így lesz a legjobb nekem az elkülönítettnek
a hallgatás hét lakatjával önmagába zártnak
aki saját tollával sikong mint a fülemüle májusi éjjelen
amit elnehezít a meztelen szerelembe belefáradt szeretők illata
de ezek csupán apróságok ez nem számít az első csókkal
vérző fűszálak végső elszámolásában végtére is így kell lenni
senki sem kényszerít senkit arra hogy verset írjon senki sem ígért senkinek
semmit még a hetedhét országon hét hegyen és hét erdön túl is
hazugságokat hintenek a boszorkányok a rengő mocsarakba hát ülünk le
az igazság tüze köré együtt ifjú barátok az örök megtisztulás
tüzébe utánunk a szerteszálló szelek hamuja marad
egy vers amit szétrágott egy öngyilkos költő könnye együtt ifjú barátok
előttetek állok költészettől vérzön mert csak így vérezhetnek
a távoli csillag fényével a legigazabb szavak
amiket egy vén szőrét hullató nyűszítő szukához hasonlatos éjszaka mondtak ki
a ti édes arcotok holdjához a mosoly sápadt sugarán küldött kérdések
mert csak így tudnak nevetni a hazugságok piros harisnyakötőt viselő tökéletes ribancként
megjelenő erkölcsről váltott szavak zöld biliárdasztalán közöszlő perverz alakok
de ezek apróságok hogy valaki elzuhant hosszan agonizálva a nyilvános bujálkodás
harcterén hogy valakit elevenen beletapostak a földbe a teljes lefegyverzésről
és az állampolgári szabadságjogok egyéb apróságairól szóló ígéretektől
bűzös pillanatig tehát mondjuk meg egymásnak
végre a földgyűrűt övező lángok igazát
ifjú barátaim

Ez kizárólag a te magánügyed

az emberben semmi sem marad meg a kiégett deszkák fájdalmán kívül
én tudom a legjobban hogy egy leégett ház
megfeketedett hamva vagyok becsapott a szél a leghívebb
barátom tüzet szítva az erek gyantás gerendáiban
nevetve rajtam végtére is csak egy ehető húsdarab

a szám amint mondja az ifjú költő tehát a házőrző kutyák
ezek az érzékeny korcsok ezek a hűséges szukák akik ennyi éven át
a szemembe néznek amíg remegő kezemből falják a kenyeret most kihasználva
az alkalmat darabokra szagatnak az élet brutális
ezért akarok meghalni ezért kell meghalnom a leggaládabb módon
elégve bal kezem körmeitől a fájdalom parazsaival pattogó
lábfej alapokig ez kizárólag a te magánügyed
mondta nekem a nap ha élni akarsz bele kell nyugodnod
hogy az ember a legmagányosabb lény számolnod
kell azzal hogy a legfájdalmasabb pillanatban megcsal a feleséged
hogy elad a saját fiad pár rohadt garasért
hogy saját szüleid nem ismerik be hogy az övök vagy ilyen
az élet kedves gyermekem végtére is nem vagy sem az első
sem az utolsó öngyilkos is lehetsz mondták a fák de ez
kizárólag a te magánügyed ezt túlzottan is jól tudom
saját fájdalom tüzében égve belenyugodtam
fekve saját tehetetlenségem hamujában számomra mindennek vége

Parabola

egyáltalán ez a neked adott élet valóban
a te életed mint az a valóság amiben élsz és
tényleg becsületes ember vagy-e mint maga a becsületesség tehát
gondolkozz el legalább egy pillanatra ha tudod hogy folytonos
elmélkedés vagy ezért hanyatlik le a kezed amint megérzed
mindezt önmagadba zárva a hallgatás ajtajával annak a sötét
embernek egyéb emlékei elől aki fényes nappal
becsapott de a nap sugarával megbocsátottál neki és most
már arra sem emlékszel hogy ki is volt az mert éppen olyan vagy
megbocsátó jól ismerik a környéken a pofozó tenyerektől
pirosló orcád éppen ez a te kitartásod de valószínűleg
már vége lesz a kihallgatáson két pók a sötét erdőben
egyhangúlag bevallotta a hollóknak hogy a szobádban ami pálya-
udvari váróterem a világ folyói fölött függő híd vagy egy szokásos pad
a városi parkban lóg ereid kétségbeesés-fehér zsinórja
amikor a sír mellett álltál a fájdalom zenitjén a fák pedig leveleikkel verték
a fejed olyan erősen hogy remegve mint a gondolatok zöldje gondoltál
a tavaszra amikor a halál szelei fújnak ami te magad vagy mert
olyan nagyon akartál élni hiszen a tied a világon ez az egy élet
csupán az van hogy a legutálatosabb módon saját ereid kötelén lógva kell majd meghalnod
felesleges tanúk nélkül a visszavonhatatlan ítéletek
végső magányában amiket a világ bíróságain hoztak amelyek sokkal rosszabbak
franz kaffka szakmunkájánál de a történet már régi és mennyi
köze is lehet a keresztnév nélküli vezetéknevhez mert egy hétköznapi
hangya vagy az emberiség sötét erdejében és kivétel nélkül bárki eltáposhat

Csak ezt a mosolyt hagytad rám

Anyának

1.

hová menjek
mely irányba
kutyaként vonyít a szív
de hiszen élni
kell

2.

láz
ez az átkozott láz
a kiszáradt ajkak remegnek az ujjak segítséget
keresnek a szív mint megvadult kutya ki akar ugrani
a torkon át a mell gyorsan emelkedik majd lassan ereszkedik
a fehér ágyneműn világosan látni
a remegések rángások egybefutását
talán már a halál lesi a szemét

3.

ne halj meg Anya
hiszen ily megszokott módon nem hagyhatsz itt engem
nem távozhatsz mint ősszel az elsárgult
levél hiszen tartom a fejed
párnád igazgatom most jobb Neked
mondd

4.

hallgatsz
ősz hajad nézem nyugodtan
fekszel mint egy szarvastehén mint egy gerlice
szádból panaszszó nem száll
királynő vagy barna szemeid
csókolgatom

5.

látod
itt állunk mindannyian
itt van apa a leggyöngédebb férj
itt vagyok én a legkisebb a vakarék
arrébb Janek Henio Józio
a fiaid
mint ágas-bogas tölgyek
oly büszke voltál rájuk
amikor a tojással teli csomagokat
küldted utánuk a városba ahol tanultak
és hogyan illatozott a szalonna

meg a pénz
amit titokban szedtél el apától
hogy nekünk jó legyen
legyen pár fillérünk mozira
és bélyegre
csupán Stefan hiányzik
de mindjárt jön ő is
vidéken lakik
küldtünk érte
oly nagyon szeretted
ha mindnyájan együtt voltunk
mint régen
a Karácsony Szent Ünnepén
leültünk vacsorázni
és Te mint a betlehemi csillag
mosolyogva könnyedén mint egy angyal
fehérebb az abrosznál amire
az illatos fehér kenyeret helyezted
még melegen az imént vetted csak ki a kemencéből
mint a mosolyod
jószág szeretet és megbocsátás lengte körül
amikor mindnyájunk tányérjába merted a gombalevest
amikor mindenkinek az ízlése szerint
locsoltad meg citromlével a pontyot
amikor az ostyát törted meg és külön-külön
kívántál mindnyájunknak boldogságot
még emlékszem az öröm könnyeinek sós ízére
amikor megcsókoltuk
egymást

6.

most pedig
búcsúzni kell
mert mindenkinek
külön-külön nyújtod dolgos kezed
mondjuk el a haldoklóért
az Üdvözlégy Máriát
és a Mi Atyánkot

7.

hogyan szóljak
Hozzád Anyám
mit tehetek még
mit adhatok Neked
az imán és
a szívtépő zokogáson kívül
az emberi tehetetlenség
állati fájdalmát kifejező
nyüsztésen kívül

8.

és a kezeden tartod az Úr gyertyáját
ami túl gyenge hogy megvilágítsa
utolsó utad habár örökkön
oly sok erőt adtál nekünk élni tovább
a kételkedés pillanatában most pedig
Édes Mama tehetetlenül fekszel mint
hópehely bár ily gyengéden soha sem
beszéltem Hozzád habár oly sok gondot
okoztam mindig olyan voltál mint a tavasszal
virágzó kert mint a csalogány májuséji
dala amikor gyermekkoromban
az öledbe hajtottam a fejem
kutyaként várva a simogatást most
szótlanul először kérsz segítséget
tőlem
és mit sem tudok tenni
amikor a karjaim közt haldokolsz
én vér a véredből
én ember az emberségedből
én fűszál a rétedről
én belőled

9.

csak az erek pattannak meg a fájdalomtól
a legszomorúbb verset írom
a halált írom
az Istent káromolva írok

10.

de hiszen neveltél
látva az újságban első
kinyomtatott versem emlékszem reszkető
kézzel kerested a szemüveged összeszedve az ajkadon
a szétszóródó szavakat hogyan szótagoltad tördelve a már reuma-gyötört
ujjaidat miket megviselt a krumpliszedés
a répaszedés a Neked homokszemcsékhez hasonlóan közeli
földön amit meg akartam csókolni a kezeden most amikor
már túl késő volt amikor már képtelen voltál megszólalni
amikor térden állva láztól hörögve haldokoltam
a torkodban

11.

el kell múltnia
 mint villám ugrál a hőmérőben a higany
 fiam ennek el kell múltnia ez csak zivatar
 jó hogy hazahajtottad a tehenet
 megint ugyanazt a rémületet látom a szemedben
 aggódsz értem Anya
 Burkus kutyát törölgeted a konyhában tüzet gyújtasz és
 rántottát sütsz a cipőm keféled
 gyengéden simogatod a hajam
 érzem a tavaszi szellőnél könnyebb
 a jószág rétyén frissen kaszált fűnél
 frissebb leheleted
 el kell múltnia
 ez csak tüdőgyulladás csak láz

12.

még simogatom a hajad
 a nyár megőszült pókhálóját az ablakon túl
 fagyos a föld a gyerekek korcsolyán siklanak az iskolába
 ismét közeleg a karácsony
 fenyőfákat cipelnek ereszkedik le az alkony
 a szemedben felgyúlnak a csillagok
 remegő szempilláidról almák hullanak
 hiszen a legszebb kert vagy
 érzem ereid kacskaringós ösvényein
 hogyan túrják ki sietve a vakondokok
 az alvadt vér megfagyott rögeit és olyan
 mintha maga a vér is leállna
 élettől fáradtan keresve nyugalmat
 mintha már maga a test is megtagadná az engedelmisséget
 de te még egyre élni akarsz még oly sok
 a dolgod még olyan fiatal vagy

13.

munkába kelni soha sincs túl korán
 a virágokat legjobb reggel elültetni mert a föld
 még alszik ügyelni kell a gyökerekre
 oly gyengéden emelik a szárat a magasba
 mintha gyermekkezek lennének most pedig ültet arról van szó
 hogy ne törjön el a hátgerinc és Nálad jártam
 az élet iskoláját nézve hogyan nyílnak a tulipánok hogyan
 érnek a rózsák együtt lestük a pillangó
 röptét hanyatt fekvé a kalászt hozó gabona tövén
 együtt számláltuk a szemeket örültünk
 a bő termésnek mint lovaink
 vágójának amikor este vacsorára hajtottuk hazafelé
 az állatokat a homokos úton

14.

most pedig Te magad érlelődsz
hallgatással egy távoli csillag fakó fényébe
zártan és minden másodperccel egyre
távolodsz egyre halkabban egyre sápadtabban
és úgy érzem mintha a világnak lenne vége
mintha felvágott ereimből folyna ki egyszerre
a tanácstalanság bágyadt vére mintha süllyednék
a gyertya sós fényébe kapaszkodva
mintha a föld alá tűnnék
a pokol fenekére az örök elkárhozás tüzétől
perzselten és mint ez a parányi pók
a padló legkisebb részébe szeretnék bújni
hogyan ne lássak ne halljak ne érezzek semmit

15.

Mégis együtt voltam veled
együtt érlelődünk

16.

A világ összes gabonájában
a világ összes csillagában
a világ összes halában
a világ összes kövében
a világ összes tengerében
mindenben...

17.

és érlelődünk habár a tenyered
oly erősen fogtam hogy a szívem is
mint az űzött vad a torkomban vonyított bár
levegőt alig kaptam csupán szőlőszemekként
hullottak szememből a könnyek

18.

...és érlelődünk habár egyáltalán
nem is értettem azt
habár olyan furcsa volt ez az érzés
habár valahová a távolba indultál
magad mintha csak egy másodpercre hagytad volna hátra
a tested mintha csak átöltözni indultál volna másik
ruhát ölteni magadra és éreztem hogyan válnak el végleg
az útjaink és csak ezt a mosolyt
hagytad rám
a dermedtség kútjába zuhanok
patkánykarmok nőnek denevér-
szárnyaimon a kétség torkát marcangolom némán vonyítok
a farkasok legéhesebbje vagyok a magány

éjjelén ordítom gyűlöllek benneteket a himvágyat ébresztő
az árulás a fizetett szerelem a gyilkosság a pénz
rothadtság szagú fényében a standokon
kényelmes nyugágyakban terpeszkedő hájas testek gyűlöllek
hiszen mindig lehet a fenébe is hangosan
sírni hiszen...

19.

hiszen szerettem az Anyámat
és most csak ez az ujjaimon átfolyó mosoly
maradt nekem

20.

Bocsáss meg Anya
a gyóntatószék előtt
térdelek
imádkozom érted
áldozom
sírok

21.

ha
van mennyország Te biztosan
ott vagy
biztosabb vagyok ebben
mint a saját tíz ujjam
létezésében

22.

ugyanúgy térdelek miként évekkel ezelőtt
ugyanazon a helyen ugyanabban a templomban
első áldozó vagyok szól az orgona a tömjén
illata kúszik a kövön mélyen lehajtom
a fejem összeteszem két tenyerem mögöttem Te vagy
mint mindig sugárzón az angyaloknál
fehérebben magánál a boldogságnál is
boldogabban vezetsz haza a fehér abrosszal megterített
asztalhoz ültetsz emlékezem szavaidra
fiam legyél ember

23.

lassan lépdélünk most Téged viszünk karunkon
a fiaid könnyű vagy mint a pehely mint
a szappanbuborékok amiket szalmaszálon át fújtál felém
a padláson mint a fehérneműcsipeszekből épített vár
amit a kályha alá dugtam mint a karácsonyfadíszek
amiket a fenyőre aggattál minden
karácsonyra megyünk...

24.

Te pedig fekszel mint egy királynő
csak egy pillanatra
aludtál el
orcád halovány lehunyta a szemed
galamb vagy ami egy pillanat múlva elrepül
a szádat csókolom
hideg

25.

gyengéden csókolom a homlokod
mintha mosolyod szilánkjait szeretném összegyűjteni
mintha a hangodat szeretném hallani
zokogok

26.

honnan kerültek ide a szegek
honnan került ide a kalapács
könyörgöm
ne beszéljete a halálról
ne beszéljete a koporsóról
ez csak álom

27.

hiszen az egész életünk egy nagy
álom a sírás mély kútjában születünk
még mélyebbre hullva itt ezen a földön
csak vendégek vagyunk ez a föld csak
szálloda egyesek jönnek mások mennek
csak nagy álom vagyunk

28.

Megyünk és a fenyők nyugodt léptekkel követnek
a kövezet kiszökik az utcáról és mint hű tehén-
csorda fűjtat hogy ne fázzál Te pedig
teljesen hidegen fekszel érzéketlenül a szétmázolt
szempillák nedvességére mintha csak azt akarnád
most mondani hogy még soha sem láttad a tengert
hogy nem volt időd a sós tengervízben áztatni
a lábad mintha

29.

Oh nem Anya
Te örökön mosolyogsz
elégedett vagy a sorsoddal még most is amikor
a hideg verembe eresztenek mintha mosolyognál
a zokogás-felhők mögül felkelő napra
zöld szöcske vagy
májusi szél
hajnalpír

30.

most
amikor már ott fekszel
a tölgyfába zártan
amikor elhajították a köteleket amikor
marék földet kell rád hintonem látom mosolygó arcod
hallom jósággal kiejtett szavaid
nézd Stach
kedves gyermekem
milyen magasra szállnak az égen a pacsirták
idén jó termés lesz a cserebogarak
oly alacsonyan repülnek az ember szíve
csak úgy repdes az örömtől
hogyan élni akarunk ezen a világon
igen Anya

31.

most
amikor szórom a marék földet
mintha hóval hintoném be a mezőket
mintha virágokat hullatnék a kertben
mintha hamvazószerdán
emelném fel a fejem
mintha napfényben vibráló
por lennék

32.

eljövünk
csak apa térdel
fedetlen fövel mintha búzát vetne
mintha újra Anyával
beszélne

33.

de hiszen
élni kell a szív felvonyít
mint a bánatos eb
merre menjek
Anyám

JÓZEF ANDRZEJ GROCHOWINA

Öregség

az öreg ott ül
a széken a célnál
nézegeti agyonjárt lábát
a kanál koptatta tányért
még játszik a gombokkal
amik egy híján
arról hullottak le amit egy életen át
oly kitartóan varrogatott

még a gondolata: habár el kell
mennem és hiszen
azt sem tudom hogyan

az öreg a célnál
a széke sarkán
ujjai sárga csontjaival
szorongatja
a bútor szélét
mintha a faszirtról
a mélybe akarnák taszítani

Hová?

Reggeli misztérium

a kenyérszelet
filozofikus kövé dermed

a vaj buja idill
barokk kertjeként virágzik

a csésze tea
balti-tengeri borostyánná keményedik

két kezem
ahelyett hogy értük nyúlna
áldást hint

a szám a nyelvem
a reggeli helyett
verset fogyaszt

és a fogaim
a rágást feledve
bölcességfogakká válnak

Találkozások apával

ritkán találkozunk apával
pálinka és tea mellett
anya frissen meszelt kápolnájában

a kezem mutatom -
elég tiszta (távolba futó vonalakkal)
kár hogy ily sok benne a penész

bólogat - mintha értene italtól felhevülten
s amikor
az arcába vágom sérelmeimet

összehúzza magát
mint gyermekkorom szomorú szemű
parányi gyermeke

arcát elönti a vér
tudom - menekülnöm kell innen
mielőtt tanácsalansága feltör a mélyből

az átkok tövises rózsáival
nem érem utol -
ritkán találkozunk, apám.

MARIAN GRZESZCZAK

Romok és erdő

(Ruiny i las)

Idegen fáknak lakunk és nem értjük meg a madarat.
A ház szárnya a törzsünket egyre magasabb ágak felé emeli,
De nem értjük meg a szárnyat.
Véssük a beton kérgét,
Szétrepesztjük a fát,
Belezuhanunk a fatörzs vén korhadásába.
Mielőtt feljön a nap
Szappanhabbal a szánkon
Csalogányként csattogunk a tükörnek.

ANDRZEJ GRZYB

Három szabad versszak

I.

Hallgatni kell
És meghallani
Akkor is ha a tompa visszhang
Kavicsként hull az égből

II.

És meghalni nem szabad
Ha csak a halálon át
Legyen több mint az életen keresztül

III.

Nem menekülsz el
Az álmok és a hibáid elől
Nem rejtőzhetsz a félénk tekintetek
És a hideg könnyektől jeges szemek
Mögé soha

Asszimmetria

és íme vagy
a fával összefonódva belenősz a hegy árnyékába
és lenyugszik a tüzes nap
a szemedbe szúr a bearanyozott tűlevél
a gipsz-madonna fölött aki tanácstalanul nyújtotta két kezét
az út szélén megrepedezett szemekkel nézi a lökhajtásos vadászgépeket
a napnál fényesebb ló vagy
lángoló sörényedben a nyugtalan szelet viszed
dobogásod átfúrja a szárnyas füleid amikben
hallgatnak a japán városok halottai

- - - - -

íme a fizikusok démonának leereszkedése
a káosz ösztöneinek szófogadó szótalpaiban

íme a vasárnap reggeli takaros csend
poros aszfalt és hallgatag házak mint egy amerikai filmben
férfiak nők csivitelő gyerekek
elnyújtózó macska a hetedik napon
pihensz istenem

minden nap újak az ünnepek és újak a vallások
holnap az újságokban az áldozatokról és a kontinentális egyetértésről olvasol
éjjel anyádról álmodsz aki egy kicsit nevetséges és nem igazi
a rakéták mennybemeneteléről szóló legendákkal

éppen egy kisvárosban vagy
kirándulni a holdra jársz
egyáltalán nem nyugtat meg hogy halálra ítélték a nők gyilkosát
nem érzed hogy el vagy szakítva a világtól
amikor nem akarod az álom
túloldalán követni
azt a lányt aki szándékosan nem vett fel melltartót
hogyan könnyűnek érezze magát
könnyűnek
mint az istenek

Augusztusi vers

A fenyő csúcsán fenyőkarok csikorognak
Szitakötőket kergetve kelepel a rét fölött a szél
Szinte forr a kékség a malomkeréken
Az égi legelőkről tovaszálltak a liszt-fehér hattyúk
Lassan leégnek a kutyák szemében az út menti rózsák
Gabonás álommal halad a Göncölszekér a falu egén

Mint visszhang ami engem követ

háncsszandálban mennek az út menti fűzek
árnyakba botolva vonulnak a feledésbe
gomolyfelhő-szószékről szónokol a nap
a másnapokról

Az út szélén piros pipájából
rózsát s narancsot ereget a pásztor
Két patak halad a füstbe borult völgy felé
Pacsirták ezüst csengettyűje cseng úrfelmutatásra
Pata csiholta csillag csillog a fenyves felett

A láthatár mögül előbújt egy szekér
és ábrándos tücskök zenekara szól

JERZY HARASYMOWICZ
(1933-1999)

Bűn

Olyan bűnt követünk el hogy

Bosszúért a lány szétzilált hajának
minden egyes szálával
az égre kiáltó
bűnt

Olyan csodás
az égen szárnyaló
és szárnyas
bűnt

hogy isten így szólt
ejnye no
legyen

Csak akkor

Az ablaküvegen
a jégvirágok összefonódott
vastag szárai

Nyugodtan csak akkor feküdtek
amikor megpillantotta
a nő egyszemű arany hasát
amiben lüktetett a nyár
csak akkor

Csésze

A csészére
amit eléje teszek
a hazugság vörös sarkányát
festették

Dél

Egy vitorlás vándorol a tavon
mint kettőbe hajtott pillangó
egyre távolabb

A felfordult
csónakon ülnek

A nő arca
a férfi tenyerén alszik

Egy fiatal madár a bokron
ősrégi dalt tanul
olyan sokáig vándoroltak
szent ligetre
bukkantak

Keleti stílusban

Amikor hosszú út után
megpillantottam a házat
a kétségbeesés szétbontott
hajával

Tudtam nem vagyok arra méltó
Hogy oda belépjek

Látogatás

Teljességében
az elragadtatások keleti
pompájában lépett elő

Fekete ruhája
mély hangon
mondott valamit
hogy számára távoli vagyok
vagy közeli

Olyan egzotikus volt
mint egy tatár hercegnő
a hőség sátrában

Mondtam valamit
a szertartáskönyvtől merev
puffos ruhaujját
nyújtotta felém

Egy hegy mint paripa
állt a ház előtt

Felszálltam a felhő-
nyeregbe

Ellovagoltam

Minden kincsem

Minden kincsem
ez a hosszú költemény-ing
amelyikben alszom
és a vendégeimet fogadom

A dzsunka orraként
felkunkorodó orrú
félretaposott cipő

És a képzelet-rakománnyal
teli ügető
asztal

Ezen kívül ott lóg a derekamon
a nappal fából faragott bögréje

És mindenem

Nem volt már hó

A városban
már nem volt hó
itt a hegyekben
a hó még mutatja nekem
a te kék nyomaidat
és mint őzt követlek
te rohansz és én nem tudom
ezek gomolyfelhők-e
vagy a hajad

És fennakadva a vágyak
fenyőgallyára
mint szarvas
megállsz

És a két melled
elnehezült a kora tavasztól

De tudod
és én is tudom
hogy csak verssel
tudlak megérinteni

Padlás

Van ott valami
azon a padláson
vagy nincs

Talán van
talán nincs

De talán van
mert már nagyon régen
szerződést kötöttünk
a szellemekkel

És a szerződés csak
a világ végén
jár le

Tehát tele van a padlás
a leszerződött szellemekkel

Nagy a mi megbeszélt rettegésünk
a szellemektől

Reggeli

Az asztalon hóvirágok nőnek
Az ablakon túl a pohárban madár dalol

Félretoljuk az asztalt

Leveszem haját a válláról
megfordul a világ

A szívek úgy dobognak
mint harangok
egy tóban

Tompán
és nehezen
A testek ezüst színt
kapnak

- Megszólalsz -
Ez már a hold.

Tavaszi naplemente

A nő teste
a hasa a napnyugta
arany övébe öltözött
Köldökében
tó világít
A hegy kihunyt
Fénycsíkkal
elsötétedik a hasa
Elsötétedik két szeme

Vajon tényleg

A melle fölött
a korlátba kapaszkodva
amint a szerződésben áll
virraszt a hold

De vajon tényleg
csak a baglyokkal társalog
és a baglyokat
nem csak úgy állította oda?

Vágy

Úgy mint én
hosszú út után
igyekszem feléd

Úgy lövellve mint sárkány
képzelet-lángokat
vágyakozik a toll
a papír teste után

Veranda

Habár együtt fekszünk
az ősz gyékényszőnyegén
a szél a magány
hét tetőjét
emeli fölénk

Versolvasás

Én az ő számára csak
fülesbagoly vagyok
az évek homályában

Nem beszélek
huhogok

Szelíden ül
egy kedves székben
aminek karfáját meggörbítette
a konvenció

És bár Krisztina hajához
Rubens még hozzáfestette
a vörös loknikat
nem villanyozza fel
a szó-vihar

Szóval tupírozva
tartósítva
ott van szemben
az évszázadok tükrében
mint a fodrásznál

A hajnak sok dolga van
a fejen
pletyka-batyu
sok vizsga
pár fiú
akik szatírcukat
dugják elő
a teste
bükkhöz hasonlóan
terebélyes
törzse mögül

JULIA HARTWIG
(1921)

(Az öregember...)

Az öregember beleesett a sárba és hóba, feláll és bocsánatot kér.

Az öregember az orbáncfüves üveget a gyógyszerár pultján felejtette, visszamegy és bocsánatot kér.

Az öregember feltolakszik a zsúfolt villamosra, alig kap lélegzetet.

Az öregember senkit sem rémisztget a halálával, senkivel sem osztzik kétségbeesésében, és nem panaszkodik, hogy számára előbb minden túl korán volt, aztán meg túl későn.

Az öregember emlékszik, hogy felültették egy úszó jégtáblára, lehajították a szikláról, kitették egy lakatlan helyre, vagy egy ólban hagyták, hogy megfagyjon. Az öregember emlékezete az emberiség emlékezete.

(Az ősz...)

Az ősz, mint valamilyen krónikus betegség.
Mindennapos amputáció.

És az orvos egyszerre elfordítja figyelmes és szigorú arcát. Napfény-teli remény árasztja el az erdőt, rétet meg a kertet.

Ez csak azért történik így, hogy a kicsi, a legkisebb, az alig látható pókokcska elvégezhesse a feladatát kifeszítve a légben a fehér szálak csomós csíkjaikat.

De tévedne az, aki ebből túl messze ható következtetéseket vonna le.

(Egy akác...)

Egy akác szól a gyermekkorból
Emlékszem nem ilyenek voltak ifjúkori barátaid
Kinek hajítsam most oda édes virágomat
a kikövezett udvaron a fabalkon alatt

(Claude Lorraine...)

Claude Lorraine napnyugtával Európa minden
déli tengerén találkozhatunk
mindenütt hol emberek mozdulatlan csoportja
szótlanul nézi a szárnyukat táró vitorlás hajókat
a dicsőségben haldokló fénysávban

(Meglátogattál engem...)

Meglátogattál engem, hóvirág. Fehéren virágzó,
a leggyatrább kinézetű csalán, ki a fény felé törekszel, meglátogattál engem ma éjjel.

(Melyik alakzattól kezdve...)

Melyik alakzattól kezdve érdemlik meg az együtt-
érzésünket és segítségünket?

A légy még nem, a szúnyog még nem. a hernyó sem.
Az egérnél még mindig kétséges a dolog.
A madárnál már sok az érző szív.

Itt szerepet játszik a hasznosság, a kellemes érzet,
amit előidéznek. Nem jelentőség nélküli a szépség, külső
és kedvesség.

De mi is az Úr Isten felbosszantott legyei vagyunk,
szúnyogok, amik az arcát csipkedik, pókok, amik hálót
szőnek a szobáiban, alattomos orvvadászok a királysága
erdeiben.

Az, ami számunkra oroszlán, Arthusnak még csak
nem is katicabogárka.

(Nem taláلتalak otthon titeket...)

Nem taláلتalak otthon titeket. Csak a verandán
emelgette a szél a nyugágy vásznát. Hová mentetek?
A kilátás a házatokból szétterjedt, a ti tekintetetek
azt nem merítette ki. Fenyegetőbbek lettek a csúcsok,
nem szelídítette meg őket a ti jelenlétetek. És a ház kö-
rül túl erősen illatozott a méhszárnyakon felemelt lanka.
Az ajtótokra tűztem egy cetlit.

(Vannak versek...)

Vannak versek szépek és jól öltözöttek.
Ismerünk költőket, akik elbűvöltek teljesen fel nem
öltözött, de nemes nyelvezettel, mint olykor a meztelenség
szokott lenni, ami egyáltalán nem kelti a meztelenség benyo-
mását. Annyira természetes, hogy a felöltőt viselő emberek
között is járhatna nem vonva magára a figyelmet. Mickewicz
meztelensége, Dante meztelensége.

A kamaszok

Az Isten csendben teremtett.
Hogy hallja a fű zizegését és a fecske csivítjét.
Csendben és magába szállva teremtett.
Hogy csodálhassa az ügyességet, ahogyan a
pacsirta berepül a kukoricaszárak közé, meg sem érint-
ve azokat a szárnyával.
Csendben, magába szállva és magányban te-
remtett.
Mi pedig üres szavak ricsajával, zajjal és lármá-
val töltöttük meg a világot.

A könyvmoly költőnek érzi magát

Aznap az Arzenál Könyvtára előtti rendszerint
üres téren váratlanul kinőtt egy cirkusztábor.
A sátor kicsit felhajtott lapján át látni az arlekin
rózsaszínű papucsba bújtatott lábát, amint a dob kimért
és furcsán panaszos pergésére mozog.

A művészet

A művészet a lét megbűvölése
hogy kitartson
de tere kiterjed a láthatatlanba
És intelligencia ami az összeveszett elemeket
hasonlósággal kibékíti
Derék dolog
mert halhatatlanságot keres
lévén - mint minden - halandó

Annyiszor látott

A fű zöldje olyan zöld volt, az ég teli nyugodt komolysággal, a patakban egy kocsi lóval, a patájával fröcskölte szét a vizet. Ezüst, kékség és zöld a legmagasabb halk extázisban. A szép emlékezete: hogy létezik és hirtelen fordul elő.

Mellette egy halastó az oly sűrű sárga vízililiomok még zárt bimbóival, hogy fenntartanak a gondolataiba merült angyal léptét.

A nézésemben ott volt azoknak az öregsége, akik ezt a rétet valaha látták, azoké, akik valaha megfestették. Ők, a régi halottak hatoltak belém, az én szememmel néztek és egy pillanatig éltek

A hajléktalan

Mint aranyban megmosdatott szent kering ebben a méhrajban.

Este kidugja szentjánosbogarak fényétől sápadt arcát a földből.

Testétől elválasztva, szélről kifordítva köröz.

Próbál fennakadni a fán, egy fészekben keres meleget, ahonnan sikongva száll el láttára a madár.

Arcát az ablaküveghez szorítja, zokogás tör ki belőle.

(Mi van az elfüggönyözött ablak mögött?)

Mi van az elfüggönyözött ablak mögött?
Mi van a zárt ajtó mögött?

Egy bebörtönzött nő, aki az emlékezet felhőjét stoppolgatja.

Egy tölgyfa, ami rettenthetetlen akarattal növekszik, hogy megismerje az erdő.

A „vedd be a gyógyszert” mondat, ami a visszhanggal versengő gumilabdaként verődik vissza a falról.

Verésnyomok vannak a falakon és összetépett kéziratok a padlón, sietős távozás nyomai.

Egy baljóslatú kampó, amin zakó lóg, mint egy pókhálósál átfont báb.

(Nem érdemeltük ki...)

Nem érdemeltük ki sem a kutyát, sem a madarat, sem a tehenet. Nem is szólva a lóról. Egy fiatal lóról, amelyik ott fénylik fekete csillagként a határtalan réten.

Mi, tolakodók, számítók, akik nem akarunk semmit, de mindent magunknak követelünk, nem érdemeltük ki más fajok barátságát. A gazdag is utálatos, a szegény is, tele kelésekkel és tetvekkkel.

De a kutya ezt megbocsátja nekünk. Pofáját leeresztett tenyerünkbe dugja és simogatást kér.

A harapós kutya a mi valódi képünket mutatja: ugat és veszett módra dobálja magát a kerítés túloldalán, a fogait mutogatja és alattomosan a lábunkba kap. Semmi sem érdekli a birtokán kívül, amire felügyel. És nincs ebből semmi haszna sem neki, sem a gazdájának, aki után holnap még a szél sem fog vonyítani.

A szép nővérek

Nem az Emlékezet nem magányos
Számos nővére van és egymásra nem hasonlítanak
mindegyik dolgos és nem ismerik a pihenést
Elismerésre méltó a rend
ami szerint a legidősebbek egyre növekednek
s a legfiatalabbak meghalnak mielőtt erőre kapnának és kiterelvényesednének
az elkövetkezőket hívva életre
Mert nem a természet irányítja az emléksaládát
és az emlék nem kép még csak nem is visszatükröződése egy képnek
de mintegy különböző kialakulás és külön jelenlét
Végül már csak a kezdetre adatott nekünk emlékezni
és a távoli vegetációkra az édenből való kiűzetés előttről

A te számodra Európa

A te számodra Európa történelmi rezervátum vagyunk
divatjamúlt ideáljainkkal
leporolt kincseinkkel
a dalainkkal amiket énekelünk
Mindenünket ami a legjobb neked adjuk hogy falja fel
az erőszak és a túlerő sárkánya
A fiatal fiúkat a szép lányokat
a legjobb értelmeket a legígéretesebb tehetségeket
a virágok keresztek szavak adóját

A komolyság könnyelmű urai
a remények fel nem szentelt terjesztői
az atyai retorika örökösei
- amiben még jól elférünk
habár már tegnap is
majdhogynem szorosnak tűnt nekünk

Csupán ennyi

Mennyit ér egy vers, ha nem tesz csodát?
Anyá feltámad és ismét a hajunkat simogatja.
Elfeledkezünk saját halálunkról és sohasem
fáj a lábunk.

Senki sem fecseg túl sokat és a kioktatásnak
végre vége éppúgy mint a dicsekvésnek. Mindenki
saját mértékének megfelelően él és az öltözködés meg
a takarítás nem örli fel az idejét. Egyre kevesebb a
költő és az életben maradottakat gyerekekként kezelik.
A gyerekek nem a szüleik karikatúrái s a mindig ifjú
szülők egy nap napnyugta előtt eltávoznak.

Tehát csupán ennyit vársz a csodától?

De igen

De igen te is alkalmas vagy a mártíromságra
ezzel a gyenge egészségeddel és a fulladással
kényes szokásaiddal
és a mindennapi meleg fürdőzéssel

De igen Sehol sem mondták ki
hogymindig elgondolkodva fogsz járni
ezzel a kedves mosolyoddal
hogymegy egy nap nem hajigálják szét a könyveidet
hogymösszevert arcodból nem folyik majd a vér

Egy rózsához

Rózsa rózsza
nőjél még
legyél rózsafa
legyél szívvel teli rózsza
rejtekhely-rózsza
pihenés rózsája
hogymbeléd költözhessünk
beléd csavarva rózsza
mint egy lobogóba

Egyszerűen

Mindennek eljön az ideje.
De nem jön el az első remények és az első szerelmek
feltámadásának az ideje
sem annak szavakban történő megörökítésének az ideje
ami szélként fut át a fejeken
és valamilyen erőteljes igazság előérzete az
de olyan gyorsan elillan mintha csintalankodna
Azonban visszavonhatatlanul eljön az az idő
amikor kezdesz mindent amit szerettél sorban elveszíteni
és mindenkit akik eltávoznak
nem mutatva ki hogy csalódva távoznak
Eljön az idő
és te szégyen és alázatosság nélkül fogadod
csak úgy egyszerűen

Elég olykor

Elég olykor csak ujjat nyújtani válaszul
Ily keveset akar tőled
annyit akar tőled ami szinte semmi
Tehát így szólsz: semmit akar tőlem
Semmit sem akar tőlem
és elmegy
De ez a semmi szétterjeszkedik
látomás lesz rémlátomás
megjelenik álmodban megjelenik éjjel
kimarja a belsőd

Elfordított fejjel

Amikor már minden elmúlik, amikor kimerítettem
örömemet abban, ami engem annyira örvendeztet, hogy van
és tart, szobor szeretnék lenni, ami a tengerre néz, név nélkül,
ott állva elfordított fejjel mindentől, ami untat és kínoz.
Legyen a hátam mögött sötétség, előttem kivilágított
égbolt, mozgékony fények, víz. Kőarcomon érezem a délvidé-
ki meleget.

Ez csak napnyugta

A nedves homokon egymást kergető vörös fiúknak
a feje zsarátnokként izzik. De ez csak napnyugta.
Nézz magasabbra, mint a talpad alá, nézz magad elé - mondtam nekik,
amikor, mint iskolások, seregben vonultunk.
Oh igen! Nézz tovább magad elé. Ott ködbe vesző dombok vannak
és mindig titokzatos és közeli fák alakjai.
Nézz tovább akkor is, amikor elalszol.
Nézz a megsemmisülés-álomba!

Ébredés a kegyelem világosságában

Anyám az ágyamnál áll.
Kelj fel, átaludtál egyezer kétszázharminc napot és
végtelenül sok ködös reggelt. Várnak.
De nincs senki. Már ő sincs ott. Bekapcsolom a rá-
diót, hogy elfojtsam a hangja emlékét.
A fűvön látni az éjszakai zúzmara nyomát.
A fák éjjel lerázták utolsó leveleiket is.
Hogyan történik az, hogy egyidejűleg itt van bennem
az öröm és a fájdalom.

Érintés

Létrán állva almát szedett
és rakosgatta egy ágra akasztott vödörbe
Az alma piros volt és fényes
a levegő ködös és át-átvillant rajta a nap
ő pedig énekelt. Teli tüdővel és az egész udvarnak
egy édeskés-bánatos refrénjeiben kissé vad
szlovák dalt
Ez a hang mint a szél széles és szilaj
ez a zöld körülötte és az ősi és erőteljes dallam
hirtelen bizonyosságot ébresztett bennem
hogyan valóban volt valamilyen
népi szellem
mint a tiszta vágy hogy elénekelhessék
az almaszüret örömét

Érzékenység

A fejét hátradöntve néz rád
Neki az égbolt vagy és a te arcod ezen az égen a
nap és a rossz idő
ő egy kis madárfióka szeretne karjaid ágai
közé ülni
csicsergéssel teli de tőled annyira függő
hogyan ez még a kő szívét is megindítaná
Oly sok év telt már el és a tükörben, amibe nézel
még mindig megjelenik előtted ennek a kicsinek
a képe melletted hátradöntött fejjel
és ma már elfeledett kéréssel vagy kérdéssel
amire felelni most túl késő

Felettünk

A nagy téren az obeliszk alatt labdázó fiúk
és apokaliptikus nyugati égbolt a háttérben
Honnan ez a hirtelen borzalom ebben a látványban
Mintha valaki mindezt piros porrá kívánná változtatni
A nap is tudja már Az ég is tudja már
A víz is a folyóban
A rádióból mint vad röhej tör elő a zene
Csak felettünk a magasban áll
egy csillag elgondolkodva és az ujját szopogatja

Cápák

Vigyázz, egy csepp véred se hulljon Magadhoz csalogatnád őket
Mindig köröttesed köröznék éhesen. Árnyuk elsuhan az
ablakod előtt.
Hirtelen felbukkannak az utcasarkon.
Betörnek hozzád összezúzva háza ajtaját.

Filemon és Baucis

Egyik felkel éjjel. Hálóingben kicsoszog a konyhába
vízért, tapogatózva. A másik hallgatózik.

Idegesebb ez a csoszogás, felébredt, felindult, türelmet-
lenül mormog valamit.

De hirtelen égnek áll a haja.

Valódi ez a csoszogás, vagy csak emlékezetében, a
múltban, a nemlétben hallja?

Igazi! Tényleg ott csoszog, tehát még mindig együtt
vannak.

Hálásan és megbékélten visszazuhan törékeny álmába.

Gondolunk

Gondolunk a szellemekre. Hogy egyszer megjelenhetnek
előttünk.

Azok pedig már szoltak hozzánk azon a ködös, szeles
éjjelen: Hamlet, Hamlet.

Gondolunk a méregre. Hogy egyszer majd ki kell innunk.

Már kiittuk.

Gondoljuk, hogy eljön majd a megpróbáltatás pillanata.

És közben a zarándokok, akiket vezettünk, régóta a ten-
ger fenekén nyugszanak és már felismerhetetlenek.

Gondoljuk: holnaptól kezdve úgy igazából fogunk élni.

De hiszen ez már az élet és közülünk nem egy már igazán
halott.

Hagyj engem

Hagyj engem még egy pillanatra az álom ingatagságában.

A meleg lélegzet ölében, a szív hanyag ritmusának és a vér
pillangó szárnycsattogásának csendjében. Hagyj engem!

Mert ott végre megtalálták bennem a Visztula ösvölgyét,
a Ninive zöld és sugárzó völgye az, amit lelkesedésben látni.

A föld, amit keresek és amit felismerem, hogy kiegyezzem
vele, amikor így áll az alkonyatban mozdulatlanul és örökkévalón.

Hajnal felé

Kinek fáradoznak ennyire
mit hívnak ily makacsul
újra meg újra ismételve ugyanazt a dallamot
ugyanazt a futamot
amit királyi hévvel daloltak
Ezen az aszfaltozott udvaron
mi szerezhethet nekik ilyen örömet
ilyen áhítatot amikor még sötét van
és az égen egyetlen egy világosabb csík sem
árulkodik a hajnalról
Ah ők tudják hogy valahol messze
hogy ne érezzék meg előre
ágas-bogas szilfák vannak
és mozgással és testvéri csivittel teli
könnyű zöld sűrűség
hogy vannak kertek amelyek lábujjhegyen állva
lesik a tavasz körtáncát
Érzik az orgona felgyorsult lélegzetét
és az ablakok alatt a jácint gyermeki zokogását
Oh ti boldog és jajveszékelő madarak
miért keltettetek fel engem a remény közepette
és most kétségbeesve hallgatlak titeket
és képtelen vagyok felelni dalotokra
csak mozdulatlanul fekvé a sötétben hallgatom azt

Hattyúdál

Egy csoportjától lemaradt hattyú a tenger lapos
hullámain magányosan belemerülve a lég- és víztömegbe
elmélkedik: Költő vagyok az Isten feltalálója vagyok Hold
vagyok
Oh szomorú bestia
az ólom és szurok rétegen ringatózó
Minek kellett lejönnöd az ágy fölötti kis faliszőnyegről
ami ott lóg a lángoló szívű Krisztus képe alatt

Hívatlanul jön

Az a pillanat, amikor az értelem megértette, hogy
becsapták vagy becsapta önmagát.
Amikor a kapott sértés teljesen kifejezően meg-
nyilvánul és nincs rá semmiféle igazolás.
Amikor az író az asztalról lelöki a mester képét.
Amikor a szeretet és a vonzalom ráébred, hogy nem
állták ki az idő próbáját.

Amikor egyedül maradunk, teljesen egyedül, fagyos lélekkel.

De vajon boldogtalanabbak vagyunk-e azoknál, akik továbbra is kitartanak a régi választásuk mellett csak azért, hogy ne tagadják meg eddigi létüket.

Beszélgetők

A balkonon két fonott karosszék
halványkék színben
Ebben a színben van valami a tökéletességből
ez két kiskapu az égbe

Kényelmesen elterpeszkedve bennük lustán beszélgetnek
a délután szelíd fényében
mintha semmit sem tékoznának el
mintha semmit sem taposnának el
Mondataik ritkán hullanak mint cseppek a zavaros vízbe
ami egykor átlátszó volt

Biztonságos

Egy japán kisfiú eperlevélen ül és festeget.
Hogyan lehet az, hogy senki sem szól neki:
- Fogódkodj, mert leesel.
Nem rohannak a segítségére.
Ez egy tapasztalt öreg művész érdeme. Már nem egy
földrengést átél, de a fiút mégis csak egy eperlevélre bízta.

Biztos lenni és nem lenni

A juhar és gesztenyefák leveleinek zöldje a nap felé
nézve átlátszó, mellette a tó majdnem feketének tűnik.

A víz sötét ragadós felszínén át látni a vörös ezüst
pikkelyű hatalmas pontyok suhanó árnyát.

Ez a korzójuk. Itt nyugodt életet élnek.

Nem ismerik a rajokban úszó lazacok veszélyes ki-
rándulásait, nem is tudnak a tiszta hegyi patakokról sem a bol-
dog pisztráng-ugrásokról. A park az ő egyetlen ismerős vidé-
kük, tájuk és mennyországuk. Semmi másra nem vágynak.

Mégis jobb óvatosnak lenni az idegen boldogság
megítélésében.

Hogyan tiszteljük a helyet

A felirat azt közli, hogy pont itt halad át a vízválasztó
a Csendes óceán és az Atlanti óceán között
Az ezen a környéken eredő folyónak
jól meg kell gondolnia
hogyan a két óceán közül melyikhez tartozzon
melyiket ismerje el az anyjának
kinek a torkában vesszen el örökre
és legyen névtelen

Hogyan tiszteljük ezt az egyetlen helyet
kiáltással csenddel
A vízválasztón állok
mint a naptól elvakított terpeszben álló
bölény gerincén A vizek esője
végigfolyik két csillogó oldalán

Hát én
hová tartozom

Kétségek

Ezernyi életrajzról ábrándozik
minden új városban és minden új beszélgetőtársal más
utazik és új foglalkozásokat próbál fel egyre újabb hősök testét ölti magára
remete szeretne lenni és szoknyavadász felváltva
győztes vagy mártír máskor milliomos Floridán
hol képzelet szárnyán száll hol megint teljesen tárgyilagosan gondolkodik
jó foglalkozást választott-e vagy sajátos hajlamokat követett
talán másik családja lehetne vagy más helye a földön
vagy talán most kanadai folyókban kellene pisztrángokat horgászni
vagy indiai gurunál gyakornokoskodni
gyógyítani a leprásokat vagy a bozótban négereket téríteni meg
egy vidéki színházban játszani
bankokba törni be hamis bankjegyeket gyártani
az Amazonas partján elfeledett városokat tární fel
körbeutazni a világot
egy szóval: milyen lehetne ha
A kevésbé nagyravágyók vigasztalják hogy lévén az ami
pont ő maga de ő kétségekkel van tele
Amikor mások elégedetlenek érezve hogy többet adhatnának magukból
vagy hogy az önmelegedés éppen a legkevésbé kielégítő állapotnak tűnik
neki
a kétségei teljesen más természetűek
egy másik megtestesülésre vonatkoznak

Kísérőzene

Száraz levelek zörrentek
fehér székek összehajtott szárnyai közé sodródtak
és ütem közben elhallgatott a szép idő olasz zenéje.
A klasszikus égen sötét örület zúgott fel.
Emlékszel? Esők mosták el az emléket hogy ne fájjon
szél keverte össze a szavakat hogy semmi se maradjon.
Mégis ez a nyöszörgés. Egy szegény kicsi kutyakölyök.
Száraz levelek zörrenése.

Megcsinálom nektek ezt a csodát

Oly nagyon szeretik, hogy ez a benne eltérébélyesedő
öregség gyűlöletes a számukra. Mennek mellette, szépek és jól
megtermettek és gyermekkoruk szemein át nézik.

És eddig ott van a fülükben a hangja, ami oly dallamos,
mint a tárgyakat közelítő gyors mozdulatait mindig kísérő baráti
széltől megmozgatott húsvéti harangé.

Tehát ha megbotlik az utcán, így sziszegnek: Nagyanya,
ne játszd meg magad.

Ha meggörnyed, rákiáltanak: Nagyanya, húzd ki magad!

Egy idegen, aki ezt meghallaná, kegyetleneknek tartaná őket.

De az öregasszony még egyszer összeszedi az erejét, ki-
egyeneseedik és a szeretet fénye árad szét az arcán.

Mit mondhat

Mit mondhat egymásnak a kihallgató és a kihallgatott?

Hol van a közös nyelv, amin megérthetnék egymást?

A hegyeken túl van és nincs olyan örült,
aki szeretne elmenni, hogy megkeresse.

A kés az állati testbe engedély és előzetes kérdések nélkül hatol,
az alma nem kezd beszélgetni a fűbe hajított puskagolyóval,
a hazug nyelv, mint félig korhadt malomkerék forog,
és a víz nem akar együtt énekelni csikorgásával.

A szabadság utáni vágy olyan, mint az egyenesen felszálló pacsirta
az Isten és a nap arcába

az őt el nem hagyó hittel, hogy valamikor végül megpillantja.

A kis pacsirta gyorsabban repül, mint egy gonosztevő elhajította kő.

Oh, a cipő és az eltaposott növény párbeszéde

a sápadt börtönőr és a sápadtabb még fiatal arc párbeszéde

az erőszak és a mártíromság

a kegyetlenség és a szenvedés párbeszéde

mielőtt átvágja

valaki valami valamikor

Nem tudja

Rendszerint a szoba sarkában ült és utasításokat osztogatott:

- Ezt így tedd. Azt pedig másképp.

És dicsért vagy szitkozódott:

- Így jó.

Vagy:

- Jobb is lehetne.

Most hallgat. Nem tudja. Egyszerűen nem tudja.

Hogyan történt, hogy hirtelen ennyire kételkedik a bizonyosságában.

Nem tudni

Egy ifjú özvegy, fekete zsakettes férfi, felszáll
karcsún és feketén.

Nem fecske, a fecskék már elaludtak az éj le-
szállta előtt.

Az ifjú halott nő - csillag. A magasban áll és
feléjük nyújtja két karját, ők hátra hajtott fejjel nézik, a
szél mozgatja fekete ruháját!

Mindez nekünk csak úgy tűnt.

Az ifjú özvegy épp az asztalnál áll, kivörösö-
dött zakóban és kenyeret szel a gyerekeknek. A tea köny-
nyektől sós.

A függöny mögött áll a halott és karcsú alakjának
az árnyéka a falra esik.

Oh szelek

Oh szelek, hogyan kössek ismeretséget veletek?
Csak a közvetítőitek beszélnek rólatok,
a tenyeretek érintésére meghajló fűszálak, faágak
mutatják: ott! Ott! Mert alig teszik ezt meg,
ti már el is tűntök.
Láthatatlanul uraljátok a láthatót.
Hirtelen becsukódó ablak csattanása,
felhőnyájak, amiket ti tereltek.
A szelet csak szél űzi, egyedül az nem sérti meg.
Gyengéden ölelkezve szeretnek, meghalnak és pusztítanak.
Szelgyerekek göndör hajú zefírek,
amint ott játszatok a fénylő dél fűvén,
tramonték, passzátok, misztrálok.
Most már csak viharok,
őszi esőt hozó forgószél
és csodás olasz tájak albumai.

Portré I.

Egy tehén a barátnőm. Behajlított térdde-
l ül az elérzékenyült borjú mellett, ami meleget keresve
bújik hozzá a harmatos fűben.

Kinyújtja poros orchideához hasonlatos nagy
lapos nyelvét és egyszer-kétszer végigsimítja finom és
lágy szőrét.

Habár nemrég szült kegyes és formás. Ez egy
kreol lány az északi Brunhildák és Fredegondák mellett.
Úgy lép, mintha táncolna. Olykor csippent a fűből.

Nem hitte el, hogy az emésztés az ő egyetlen
feladata.

Portré II.

Amikor ébrednek, barátnőm, a tehén, már a réten áll.
A reggeli fényben a hátgerincén csillog a szőre. A rét felé gör-
bített nyakkal áll, a fentről lecsapó sugaraktól vékony árnyékot
vet. Finoman megmozdítja a fejét, amint fogával a fűbe harap,
pillanatonként egy-egy lépést tesz előre.

Minden mozdulata újabb villanást kölcsönöz a moaré-
ként csillogó bőrének. Szép és szabad.

Mögötte lassan felszáll a köd. A fenyők és a templom
mint világosan kivehető látomások állnak. Szénakazlak nézegetik
magukat a világos réten, mint vízben.

A hegyek a távolban széles kört írnak le, egy madár
lelkesen csapkod a szárnyával.

Portré III.

A tehén a virágok között ül. Hirtelen szemtől szemben.
Szfinxet szülünk: Talánnyal, tejjel és mértéktelen türelemmel telít.

A harmadik úgy néz ki, mint egy közömbös polgárasszony
virágokkal körülvéve egy zöld, ínycsfalatokkal teli budoárban,
amint tisanét szürcsöl a füvekből. Kérődzve rágja saját pempőjét,
saját elrendeltetését, ami kényelmes ritmusban kering belseje töké-
letes, zárt rendszerében. Semmit sem kérdez, nem érdekli a sorsa.
Az újra kihajtó virágok és fűszálak a halhatatlanság illúzióját keltik.

Reggel

Korán ébred. Néha még mielőtt a hajnal ritka vászna a fény csillogó anyagává sűrűsödne.

Az alvó családra néz és úgy tűnik neki, mintha a poklok mélyén szemlélné őket. Az álmuk nehéz és olyan, mint egy teljes erővel és cél nélkül működő gép.

A konyhában a mosakodás olyan, mint mindennapi keresztelő. A műhelynek és a pitvarnak faforgács és enyv szaga van.

A gazdagok lakásában könnyebb elfeledkezni a poklóról?

Bátorságot az ágról már könnyed csivittel megszólaló madár ad neki. A világ nehezen rakódik össze újra mint egy összerakható gyerekjáték.

A tekintete ráesik a bárdolatlan asztalra, amin ott a ráerősített satu, az elhajított fűrész meg a gyalu. A zsámolyra ül a kopár fal mellett és egy bögre gőzölgő tea fölé hajol -

Rokonok

Kiáltások, füttyök, jajgatások és dörrenések,
vásári zshivaj.

Ezek pedig madárhangok, mindegyik a maga módján mondja:

Élek! És énekelek annak jeleként, hogy élek!

Köztük egy, eddig nem hallott, szaggatottan,
de makacsul és veszetten ismételteti

a legtisztábban hallhatóan: Nem és nem!

A világnak és saját létezésemnek!

És elámultam, hogy azok ilyen hangot is ismernek.

Scherzo

Hallottam hogyan beszéltek a gesztenyék

Hallottam hogyan beszéltek a platánok

Hogyan szólt az égerhez a nád

Félek reszketek

És aztán a nap lecsillapította a nyugtalanságot

az éjszaka elaltatta a túl rikító színeket

a köd eltörölte az alakokat

Így eltart még egy kicsit -

suttogta egy arra szálló pillangó

A kertek fáztak A tél közeledve énekelt

egy éneket amitől megsűrűsödött a lég

a szél felkapta a kiáltásokat vitte az almát a madárfészket

a sarkokon sült gesztenyét árultak

az ég lassan egyre lejjebb és lejjebb ereszkedett

az utcákon faggyú és füst szaga érződött

Egy érzéken ölelkező szerelmespár

olvasta egy biztró kirakata előtt az étlapot

Síremlék

Búcsúzkodnak.

Két nő nyújt egymásnak kezet. Egy lány búcsúzik az anyjától.

Mellettük az apa. Gondolatokba merülten.

Itt nyugszik Aristilla, egy gazdag kereskedő lánya. Imádták a szülei. Pireusban halt meg, 240 évvel Krisztus születése előtt.

A szomszéd táblán egy másik lány a kezét nyújtja egy almáért, amit a szeretett ifjú szakít le egy fáról.

Mellette egy gyerek galambot ölel magához.

A lepattogzott márványlap szélén Hermész áll. A sötétbe néz. Oda, ahová nem ér már el a szobrász-konvenció.

Szezon után

Vihar kavarja a vizet, kibányássza belőle a fehér minden tartalékát. A tengeren már télikertet rendeznek be.

Messziről hattyúk vonulnak, a vízen éjszakáznak tűzijáték-esőre és jégbe dermedt szökőkutakra várva.

Lágy fuvallat késlelteti a kerti munkát. Ködgomoly fojtja el a menüett ritmusát, aminek hangjai reggeltől kezdve hallatszanak a fába faragott fehér pavilonból.

A frakkos zenészek megdermedtek a hidegtől, orruk piros, mint a pünkösdi rózsa. Könnyedén rezegnek a levegőablakok, a nap egy arany nyílveesszőt lő ki és délre galoppol.

Vallomás

- Ne hívjatok engem tanúnak.

Semmi hasznatok sem lesz belőlem.

Nem tudom, ki vagyok, nem hiszek a szememnek, a gondolatom megszakad, és nem mer eljutni a célba mert fél a legrosszabbtól Mit ér a létezés, aminek a bizonyítéka egyformán gyenge és bizonytalan.

- Ne sajnálkozz, mert csak magad és más fajták között ismered fel saját gyengeséged méltóságát, és mindennek ellenére a végsőig fáradozol, saját hitetlenséged ellenére készen a csalóka testvériségért meghozni saját törekenységed áldozatát.

Van egy olyan tér

Van egy olyan tér Velencében. A külvárosban. Messze a Szent Márkon és a Sóhajok Hídján át áramló tömegtől. Egy homokszínű tér.

Egészen a pompás barokk templom ajtajáig táncot jár rajta a szél, széttépett újságlapokat dobál. A tér üres és meleg a naptól. Kopár, mintha pestis haladt volna át rajta. Belefeledkezett a csendjébe és magányába.

Ott mégis él valaki. Egy műhely nyitott pincéjéből egy kötényes férfi bújik elő, hogy egy aranyozott faangyalkát tegyen ki a napra.

Vannak éjszakai szállások is

Ebben a gazdag országban
ahol a háztartási gépek jól működnek
a vonatok időben érkeznek és az autók nem luxuscikkek
ezen a télen gyakran írtak róluk az újságok
különösen amikor hóvihár lett úrrá a városon
és egyiküket agyonfagyva
találták meg a téren
Bemutatták őket a televízióban is
ahogyan hosszú sorban állnak az éjszakai szállás előtt
a hidegen világító lámpák alatt
a hófedte járdán
a jeges szélben
Egyenként eresztették be őket de túlzott bürokrácia nélkül
az egyházi éjszakai szállásokra éppúgy mint az államiakra
ahol meleg levest kaptak vagy kávé és szendvicset
a tisztán megterített asztaloknál
Vacsora után kártyáztak vagy televíziót néztek
ahol másik szállást mutattak ahol szintén levest osztanak
és aztán kártyázhatnak
Az ágyakra szigorúan meghatározott időpontban engedték csak fel őket
de úgy látszik kezdettől fogva mindenki csak erre az egy dologra gondolt
mert a szálláshelyen a fekvés a legfontosabb
Tehát amikor eljön a pihenés ideje
mindenki sürgősen pokrócba tekeri magát
és az intézet vezetősége és a társadalom elvárásának megfelelően
egész reggelig tartó mély álomba zuhannak
eltekintve a mindenünnen felhangzó köhögéstől és horkolástól
Vannak azonban akik egész éjjel
a sötétbe merednek ahol nyitott szemük előtt
vadul táncolnak változó képek saját életükből
és filmekből és hallott történetekből is
amik nem tudni miért jelennek meg éppen

egyszerű embereknek aki nem igénylik
hogyan ennyi jelenséget lássanak egyszerre
ebből és nem ebből a világból.

Választás

Ki írta fel a szökökút kávéjára ezt a szót: Orfeusz?
És ki írt a falra ronda szavakat?
Oh, tenger fiai, fák fiai és szemétdombok fiai!
Itt a szépség és a rúttság egymásba ömlik, mint a szennyvízcsatorna meg a folyó.
A napban a virágok felett szétfrocskölődő vízcseppek
és a járókelők elé kitett kékeslila hússzeletek.
Fejmagasságban pedig zűrzavar és szakadatlan vita
a létezés módjáról.

Visszatérés a gyermekkor házába

A fenyők sötét hallgatása közepette a fiatal
nyírfák kiáltása.
Minden olyan, amilyen volt. Semmi sem olyan,
amilyen volt.
Szólj hozzám, isteni gyermek! Szólj hozzám
ártatlan izgalom!
Semmit sem érteni. Mindig másképpen van az első
kiáltástól az utolsó sóhajig.
Mégis élet volt ez is. És a boldog pillanatok úgy
jönnek ki elém a múltból, mint kisasszonyok olajmécsesekkel.

2. Visszatérés

Az Úristen elűzte a káoszt a világmindenségből.
Kijelölte a nemeket, felosztotta a fajtákat.
Akkor a káosz a mi bensőnkbe bújt.
És lassan kiömlött onnan, újból átfogva a világot.

Vita a tapasztalatról

Mit jelent ez: Nagy Tapasztalat?

Mit jelent ez: Mindenén át kell esni?

A sivatagban érzett szomjúságon át? Az Északi Sarkon érzett fagyon? A kannibalizmuson és a hegyek lábánál összetört repülőgép roncsain érzett éhségen? Az oxigénhiány miatti fulladáson?

Erről szól majd neked egy csepp gőzölgő víz kiáltása.

Az égető homok egy szeme.

A tenger hasogatta tengerparti szikla.

A vihar, az éhség, a súlyos álom utolér téged a neked szánt kis földdarabon. Hová futsz?

Mégis az, amit nem ismertél meg végig, lesz igazában a te tulajdonod.

A te természeted

A te természeted rossz Ebbe nyugodj bele
Rajtad keresztül szól olyan hangon mi megriaszt
Olyan szavakkal amik - úgy tűnik - nem voltak benned
Más formában tör fel belőled mint amilyennek gondolod
mint fortyogó kénszagú forrás
ami alatt elájulnak a látszat réjtjei

Az angyalokról, úgy tűnik az arra legkevésbé alkalmas pillanatban

Az angyaloknak van testük
Régi festők festették őket - szentek saját szemükkel látták
leírta őket Swedenborg Blake és néhány romantikus költő
Megjelentek előttük sétálva a kertben
vagy láthatatlan erőből a levegőben lógva
ismertek a ruháik és a redőkben megtörő fény színe
Tudták, hogy az angyal mennyei lény
de annyira kivehetően látták őket mivel az egész környező
teljes anyagi világot anyagi mivoltában észlelték amit az a teremtés pillanatában kapott
A magány tökéletessé tette a kézműves és a művész látását
hallása visszanyerte vele született érzékenységet
és felfogta a levegő mások számára hallhatatlan zenéjét
a magukról a ködöt lerázó hegyek halk mormogását
a borz szuszogását és a látszólag süket fatörzs dalát
Tanúskodva az angyalok testi létéről az eszmék megtestesüléséről tanúskodtak
mert minden egyes fogalmat gyermeki jóakarattal fogadunk
akár romlott de látható elképzelésében

Az erények legalább részleges lakhelyet igyekeznek találni az emberekben
az érzések a szeretteink szépségében és jó tulajdonságaiban keresnek igazolást
az álom színekbe öltözik és a látható világ elemeiből képeket alkot
a rossz a szarvas ördögöt vagy a szabadság megerőszakolóját választja lakóhelyéül
ruhát ölt magára és nevet választ
a nevetségesség és a dölyf egy pillanat alatt bolondot csinál belőlünk
legyünk bár a leginkább felkentek
nem az úr hanem a mese a létezés kezdete és vége
legyen bár ez a vég kegyetlen és véres
káposztából születünk vízből fognak ki minket kosárával
vizet iszunk és bort szeretjük a testet s a kívánságait
betegség nyomaszt üldöztetésektől szenvedünk
a rágalmakkal szemben zárva a szánk és kárt szenvedünk személyes szabadságunkban
remény éltet ami az otthon képét ölti magára
ahol nyugalomban lehet élni nem ismerve sem az éhséget sem a megszegyenítést
ez alatt az egész idő alatt az angyalok velünk vannak
de közülük már nem egy elvesztette a reményét hogy megtanulnak közösülni velünk
mint élőlényekkel hasonlóképpen mint mi is elvesztettük a reményt
hogy elviselhetik az életet közöttünk mióta a testiség nem csoda a mi számunkra
de már romlott és sértő a Teremtő számára
tehát általános zavarodás és láрма közepette
az angyalok hallgatásra és csendre szólítanak fel
és arra hogy a tökéletességről gondolkodjunk
habár a magányosok tökéletessége ma nekünk bűnösnek tűnik
és még egyszer megtaláljuk azt a mártíromságban és a nagy meggyőződések bátorságában
az Angyalok bizalomra tanítanak
rámutatnak a zuhanó vízesések közelében biztonságban fejlődő levélre
a büntetlenül vérszomjas oroszlán orrán sétáló légyre
arra tanítanak hogy izgalom nélkül éljünk és zöld rétekre vezetnek
amikor úgy néz ki hogy minden kitart a jég alatt és a dermedtségben

Bach-kantáta

Ha valóban szeretnénk őt képesek lennénk megalkotni ezt a kantátát
Hadd ne mondja senki hogy nem ismeri a kottát és botfűlű
Ha szeretnénk őt amennyire megérdemli
az értelmünk a kinyilatkoztatás egy pillanatában felfogná a harmónia tudományát
és egy zenévé és a hangok egy kórusává válnánk
ezt harsogva Dicsőség Dicsőség
Ha szeretnénk őt amint megparancsolta nekünk

Vonatablakból

Követni hogyan közeleg a sötétség az őszi tájban
az ég alig-rózsás rése alatt a mezők barnasága
a leveleiktől megfosztott fák
Már csak a bokrok sárgállnak alulról
a gallyak kavarodásában
de minden mélyedésben az árnyék rak már fészket
A legvilágosabb egy fehér vödör
amit egy kendős nő visz az állomás felé haladva
Tompul már a fény a sínek szürke élein
A sötétség felhője lassan jön
mint hatalmas flotta fekete vitorlákkal
amik egyre mélyebbre zuhannak
az ég raktárából megállás nélkül kirakott teher alatt
Amikor a fenékre érnek - éjszaka lesz

Záporban

Mi van a sötét hordó fenekén, amikor a záporosóban
tútelik és felspriccel belőle az ereszcatorna eleven torkából ömlő víz?

Ott a fejéig a földbe temetett tavasz hangja van, a tavaszé,
Ami szeretné végre a napon megszárítani a haját.

BERNARD BOLESŁAW HEĆKO

Betekintés a föld belsejébe

1

És amikor a pöröly alól felröppen a szó
mondod

megszületett az ige megszületett a szó
megvan az ereje az éle a világossága
tehát nézni kell

megremegett a föld a szív elcsitult
a kezek éppen csak felemelkedtek a magasba
megmutatva a világnak a még véres ígét
ami a zúgó fenyvesekről szóló dalból született
ami a szegényes ég dallamából született
ami a versben fogantatott amikor a föld gazdagsága
jövő időt jelentett

a kezek éppen csak felemelkednek a magasba
hozzászokva a földet közelebb hozó szóhoz
hozzászokva a sötétet eltörlő fényhez
és amikor már itt a fáradt kezek fénye
mondod

egy kő van az úton megszületett a kő
megvan az ereje az éle a fénye

tehát a szemeknek derűt kell csiholni a kőből
a szemek dalolnak a fekvő fenyőknek
és megnyílt a föld

a kezek éppen csak felemelkednek a magasba
keresve a fényt
a szó majd közelebb jut a kőhöz
az út teljében
a szemek előtt virágként megfényesedik a föld gazdagsága
tehát nézni kell

2

Tehát nézni kell

átölelni ami a tekintetben rejlik meg a dalban
hozzáidomítani a kezet a házépítéshez

megvédeni a nekünk született szót
milyen lesz a ház milyen lesz a szó
a szegényes ég nem felel

az alap szláv alap
és erős, kalapácsra csákányra s lapátra termett kezek
amikor pedig megszületik a szikra és fellobban a láng
így szólsz

az ágyúkhöz kell idomítani a kezét
a puskával menni mint ajkadon a dallal
a viharzó tájra vetni tekintetet
gazdaszívvvel nézni a föld belsejébe

mennyi szív marad a föld kincsének
mennyi könnycsepp a sebesült imádságban
mennyi tűzvész mennyi láng

a kitömött pénztárcákban mennyi a hamis szó
amit nagyban árulnak a koronás cégtáblájú házban

tehát nézni kell
gazdaszemmel ami az időt
a hazai tájat a föld eleven belsejét
a harcnak nevezett legegyszerűbb számlává fonja
a felemelt puská nem lyukasztja át az eget
nem ont szavakat nem vonzza a halált
csak ez a nagy földszeretet
rejlík az érzékeny szemben születettben

milyen lesz a ház milyen lesz a szó
amikor megalvad a vér és a sírás elsodorja
a fekete felhőt

3

A föld belsejébe hatolsz a napért
szemed megragadta a képet
a szikrák művészi koronákban ömölnek szét

szavak a jó úton a jó fészek felé
amikor pedig az óra betölti a képet
felkél a szó

az égen a füst szép időt rajzol
a föld belsejébe hatolsz a napért
egy rózsákkal hintett úton

része vagy a szónak mely megszületett és él
az időmorzsák hozzád tartoznak
egyenlőségjellel egybekapcsolva jelentőséget kapnak
és amikor a pöröly alól felpattan a szikra
így szólsz

lőn fény megszületett a fény
van idő mely tart meg nem szakad
a föld belsejébe hatolsz a kenyérért
a megszületett fény hozzád tartozik
és a föld gazdagsága
és minden lépted a szemek tudatos közeledése
hogyan nézz.

(Szép hazudós...)

Szép hazudós szólj a boldogságról
a katedrális tornya tisztán emlékszik rá
jó és könnyű a megbocsátás
az álom is jó
a penge megöli a gyengéket
a vér szétterjed a kőre
te pedig a boldogságról a módszerről
és akit boldoggá teszel
a madártól vett szemekkel távozik
szép hazudós van egy dal:
„a verklisnél ma kora reggeltől isznak,
fekete hússal etetik a fehér egereket,
tart a lakoma, tolongás, zajongás,
méhek és lovagok jól tudják
a mesterségüket”
te pedig a boldogságról a módszerről
és akit boldoggá teszel feláldozza talpát
megnyugtatja a futóhomokot
hát csak kiabálj egyre hangosabban
mert a kiáltóké a mennyek országa
te pedig szép hazudós azt mondtad:
a szótlannak előtt nem nyílik meg az ég
a gyengéket elfeledi a történelem.

A koldus

Legendák dicsfénye
nem övez engem,
meg nem örökített
senki vásznon.

Volt, amikor mosolyt
kértem,
amit nem adott az élet,
ma
koldulok,
csak egy morzsányi
igazságot kérek.

A szó

Megszületett kivirágzott
a szárnyas dallam lángjában
a kissé nyitott ajkak vörösében
a szó
megszületett táncra perdült
színesen meglebegett a világ
méz illata szállt
zöld fenyők zúgták
a szót

ZBIGNIEW HERBERT
(1924-1998)

Az utolsó szavak
(*Ostatnie słowa*)

Pár éve
a halál
ide-oda jár
a fejemben

mint nyugtalan színész
habozó összeesküvő
mint börtönőr

milyen lesz
az utolsó pillanat
a leereszkedő függöny
és a nézőtér kihívó csendje között

amikor az élet vonala
szófogadóan elhelyezkedik
mint a lapos horizont
mint a húr a hangverseny után

nem sokan
dicsekedhetnek
Goethe miniszter
találó megjegyzésével
hogyan fogy a fény

a többség
a mennyezet megfigyelésére
és a sóhajokra
szorítkozik

ezért
ébreszt csodálatot
Miroslav Holub költő
aki a galambok etetésekor
egy VI. emeleti ablakból
zuhant ki

az újságok
azt közölték
hogyan nem találták meg a testét

de hiszen ez
normális dolog

„Zeszyty Literackie 72”,
Warszawa, Jesień 2000

A képzelet nevű doboz

Kopogtasd meg a falat -
a tölgyfadozból
előugrik
egy kakukk

odahívja a fákat
egy kettő
és itt
az erdő

fütttyents vékonyan
és végigfut a folyón
egy erős szél
mi összeköti a hegyeket s a völgyeket

köhints jelentőségteljesen -
íme a város
egy toronnyal
foghíjas falakkal
és játékkockaszerű
sárga házakkal

most
csukd be a szemed
hó esik
kioltja
a fák zöld lángjait
a vörös tornyot

a hó alatt
éjszaka van
csillogó órával a csúcson
a táj baglyával

A műteremben

Könnyű léptekkel
járkál
folttól foltig
gyümölcstől gyümölcsig

a jó kertész
karóval támasztja meg a virágot
örömmel az embert
és azúrral a napot

majd
megigazítja a szemüvegét
teát tesz fel
morog
a macskát simogatja

az Úristen amikor a világot teremtette
a homlokát ráncolta
számolt számolt számolgatott
a világ ezért tökéletes
és nem lehet benne élni

ezért
jó a festő
világa és sok
benne a tévedés

a szem járkál
folttól foltig
gyümölcstől gyümölcsig

a szem morog
a szem mosolyog
a szem emlékezik

a szem azt mondja ki lehet bírni
csak sikerüljön bemenni
a közepébe
ahol ez a festő járt
szárnyak nélkül
le-lecsúszó papucsban
Vergilius nélkül
macskával a zsebében
jóságos fantáziával
és öntudatlan késsel
ami kijavítja a világot

Niké aki habozik

Niké abban a percben a legszebb
amikor habozik
szép jobb keze parancsként
támaszkodik a levegőre
de a szárnyai remegnek

mert látja
azt a magányos ifjút
amint ott lépdél
a hadi szekerek keréknyomában
a szürke úton a sziklák és a ritkás borókabokrok
szürke vidékén

az az ifjú hamarosan elesik
a sorsát tartalmazó mérlegserpenyő
hirtelen lebillent
a föld felé

Nikének nagy kedve támadt
odamenni
és homlokon csókolni
de fél
hogyan aki nem ismeri
a simogatások édességét
megpillantva őt
elszaladna mint mások
ebben a csatában
ezért Niké habozik
és végül úgy dönt
hogyan megmarad abban a pózban
amelyikre a szobrászok tanították
és nagyon szégyelli ezt a pillanatnyi ellágyulást

érti
hogyan másnap hajnalban
majd rábukkannak erre a fiúra
a melle szét lesz hasítva
a szeme le lesz zárva
és dermedt nyelve alatt
ott lesz a hon keserű obulusa

JERZY HORDYŃSKI
(1918-1998)

Addios

Még itt vagy, de indulásra készen,
a tárgyak körvonalai halványulnak, nincs már szükség rájuk,
nevetséges, mily fontosak voltak
még az imént.
Mi mennyországunk volt, az ágy is
alig látható négyszög.
Elsőnek a tárgyak tűnnek el,
könnyen vagyunk közömbösek irántuk.
Még jelenléted jelzi a hangod,
bár idegenül cseng már, vágyam száll feléd
az utolsó főhajtásig, ami azt jelenti, tőlem elmész
ö r ö k r e.

A Parnasszuson

Apolló gyakran berúgott,
és elvesztette a Múzsák kapukulcsát,
ezért megszöktek az izgatott álmok.
Sok kotta elveszett,
eltűntek a kitörő szavak.
Hiába zörgették a múzsák az ajtót,
hiába várták az ihletet,
csak egyszer adnak kegyelmet,
s azokkal szemben, akik az emlékezetre hagyatkoznak,
és idegen babérokkal ékeskednek,
az éjszaka közömbös marad,
a gúnyolódó nappal pedig néma.

A remény

Még az íróasztalhoz
kötözött szék is
szerzett magának szárnyakat
és bármelyik nap elrepülhet

Elhagynak engem a tárgyak
habár az utolsó napig tartó
hűséget fogadtak
Közeledik a szabadulás pillanata
Majd mindent újra kezdhetek
és a véget egyenlővé tehetem a kezdettel

A versről

Nem kell hogy a vers
komolynak szülessen
tanár legyen
komplexusok trógere
kétségbeesés perselye
altató.
Elég
hogy megállítsa röptében a lepkét
és a mezők illatát hagyja
a semmibe néző
ablak peremén

Elszámolás

A felhők védekezve bújnak előlünk,
sem verset, sem képeket nem akarnak,
a hangszereken megpattannak a húrok,
mielőtt dicsőíthetnék a napot.
Elég nekünk a városi park fűvéhez
hasonlatosan száraz emlékezet,
amikor ismét ránk támadnak a kérdések:
mennyi maradt meg belőlünk?

Haikuk

Délben a versből
Kiröppentek a lepkék
Tavaszt jósolva.

A hegy a napba,
a tenger az égbe tart -
álljon meg a nyár!

A nyártól fáradt
árnyat hiába hívják
a harangtornyok.

Chopint keresve
vitorláznak az égen
ősz zongorák.

Arany levéllel
meg nem veszik a telet
a búsuló fák.

Az olasz nyarat
mindig védik az órák
tűzpajzsokkal.

Kivirágoztak
miként a mennykapu
a leány-combok.

Igyekezet

A nap az asztalom fölött
egy száz-wattos villanykörte.
Az éjszaka kopogtat az ablakon
meglepetten, hogy semmibe veszik.
Lassan érik a tea.
A kísértés ellenére
lehalkítottam a rádiót
csak nagy nehezen jut el a fülemig
Mozart zenéje.
Lesben állva,
mintha legyekre vadásznék,
igyekszem elcsípni a verset.
Reggel óta ott kering fölöttem,
de semmi kedve sincs
engedni a csábításnak.

Kezdet

Ma születtem.
A dátumot magam határoztam meg.
Az útszéli kővel
egyeztettem az órát.

Megszelídítem az elhagyott szőlőskertek
között futó ösvényt
és a naphoz imádkozom.
Már annyiszor meghaltam,
hogy bátorságomat megbocsátja Apolló,
a nem létező istenek között
a legvalóságosabb.
Áldozatot hozok
egy napraforgó levelén
egy kígyópikkelyt.
Talán megengedi, hogy
a Földön maradjak.
A Rózsás ujjúnak megtiltja
számlálni a napokat.
Cserében megígérem,
hogy visszavonulok az emberektől,
egy nyelv sem
fog már eljutni hozzám.
Megtagadom a mögöttem
szálló és a sorsomat
jelző csillagot.
Valóban
már régen nem vagyunk.
Mögötte és énmögöttem
csak üres fény világít.

PAWEŁ HUELLE
(1957)

(Az asztal, a lámpa és a szék...)

Az asztal, a lámpa és a szék meg az összegyűrt ing is
Ehhez a világhoz tartozik. Arra keveset gondol
Pillanatokig az ablaknál állva. Miért juttatják eszébe
Az autók a folyót, a bisztró fényei miért
Kapcsolódnak a vonatozáshoz és miért
Fél az üres folyosóktól, a gyertyák szagától
És az asztalon fekvő fehér papírlapoktól?

GENOWEFA JAKUBOWSKA-FIJAŁKOWSKA
(1946)

(oly sokáig...)

oly sokáig
élsz

meghoztál
minden áldozatot

a vérben elesitult
a vihar

szétszóródtak a csontok

már
nem is alszol

(ihatnék...)

ihatnék
veled

nehéz portóit
Lisszabonban

fatimai látomásom
lenne

Nagy Inkvizítor

test
lángok

József és Mária

József és Mária
lánya

munkásszármazású

férjezett
két gyermek anyja

képzeltődések miatt
kórházba került

a bátyját
keresztre feszítették

*„Zeszyty Literackie 92”,
Warszawa 2005*

ZBIGNIEW JAKUBOWSKI

A költő anyja

csak a költő anyját nem az Isten
teremtette

a költő anyját a természet törvényeivel
ellentétben a fia

meg
a szó
teremtette

Apokalipszis

a mi apokalipszisünk majd az lesz hogy elhagy
minket az ég

nem lesz hét pecsét
hét trombita
és hét pallossal nem lesznek angyalok

a mi apokalipszisünk a panelházak
magányában fog bekövetkezni

Beszámoló a toleranciáról

mindennek emberi dimenziója
van
mindegyikünk másképpen nevet
mindegyikünk másképpen gesztikulál
mindegyikünk másképpen érzi a fájdalmat
és mindegyikünk másképpen

VAN

mindennek emberi dimenziója van
és ezt az egy dimenziót is képtelenség
teljesen
kimeríteni

Költészet I

a költészet

szavak
szóménes vágat
bennem

utolér
rabul ejt

Költészet II

a költészet

szó-zene paták
dobpergése
bennem porfelhők

és csend
csend
mint az őszi eső
mint a levélhullás

Költészet III

a költészet

csend
testetlen álmok
suttogással
ábrázolt kiáltás
és várakozás
várakozás
a hírnévre
a költő papír-
babérkoszorúja

ANNA JANKO
(1957)

(Ne nyúlj hozzám...)

Ne nyúlj hozzám ily szelíden
mert túl banális lesz a szerelem

Üss meg
köpj a padlóra
idd le magad
hiszen az életrajznak semmi értelme sincs
háború nélkül

Kell hogy hányingerünk
legyen
bűz
köpet
és egzisztencializmus

Mindennek kellene lenned
te pedig boldog vagy
Szégyellek veled
kimenni
az utcára

A betegség története

Túl sokáig voltam egyedül
hogyan belőlem valami még éljen ebben a házban
Túl gyorsan nőttek bennem az örök
amiket a legelején betapasztottam idegen agyaggal
Most

Az utcán
el lehet haladni mellettem
ajtó vagyok emberi körvonalakban
lehet bennem állni
újabb vándorlásokra tanítani ráncaimat
fel lehet emelni a kezem mintha sajátod lenne és ütni vele
Az utcán átfolyik rajtam az emberi szennyvíz
A házban
felnevetek amikor egy vödör legurul a lépcsőn
vonyítok amikor a szekrényajtó vékony cincogással hasítja
a levegőt
nyögök amikor a szomszéd a hátamra szögeli a képet

Az erdőben
az erdő legalávalóbb fája vagyok
- segíték az állatoknak letörni az ágaimat
Az öböl partján
talán még utolérsz
mielőtt a vízben a körök
utánam vékony ajkú
nevetésben
törnének ki

Lenni vagy nem lenni ez itt a felelet

Nem hasítom szét az atomot
nem emészt a végtelenség
Isten nem erőszakolja rám a jelenlétét

Értelmemtől megfosztottam önmagam
és így nővé váltam

Tavasszal készülök az életre

nyáron hallgatássá érek
majd gyümölcsöt hozok

- bárcsak ne esne tőlem messzire

(Idegen tragédiák...)

Idegen tragédiák mindig távol történnek
csak a hírrel
hozza el valaki
a sírástól forró levegőt

ZBIGNIEW JANKOWSKI
(1931)

Utasítás

- Költészet, most mondd,
hogy fáradt vagyok.
- De ember, mindenki
fáradt most.
- Hát mondd, költészet,
hogy mindenki fáradt,
mennek az utcán, lihegnek,
a szívüket markolászva
húzzák maguk mögött éveiket
és nagyon fáradtak.
- De ember,
erről nem beszélnek.
- Hát mondd, költészet,
hogy erről nem beszélnek,
de mondd, mondd, beszélj!

Ima a Gdański-öbölből

Nézd, a kezünkben,
a szánkban
meghal a víz,
egész tengerek
távoznak belőlünk holtan,
vegyi leprával megfertőzve.

Milyen jó,
hogy érinthetetlen vagy,
hogy eredménytelenül leselkedik rád
a mi logika-,
totális igazságunk?
Haladéktalan szükséglet-gépezetünk.

Milyen jó,
hogy nem lehet átölelni,
elnyelni téged,
hogy menekülsz előlünk
a legközelebbi kereszten,
mint egy tutajdarabon.

Hogy itt hagysz minket
a Te jeledre felszegezett
lelkiismeretünkkel.

Mementó

Láttam:
galambok ütköztek össze.
Az egyikük,
mintha egyszerre megszakadt volna
röpte vonala,
az udvarunkba zuhant, mint egy agyaggöröngy.

Olyan rendellenes volt,
hogy a kutyánk is félreugrott
nyüsztve.

Mégis megtörtént,
büszke,
fürge
zöld tollú planétám.

(Mint gyengéd víz-gyűrűkkel borítasz el...)

Mint gyengéd víz-gyűrűkkel borítasz el
a csillogás szoknyájával
mosollyal.

Csak benned fénylik a gyöngyszem,
csak a kagylóban rejlik a sokoldalú ég.

Hogyan ragadjál el,
ki bennem hullámszol,
a tánc nyolc éve múltán.

Hajam fölött szólítasz,
az érzékek fölött illatozol.

Csak a csobbanást érzem ujjaimban -
a sárga csillogást.

Ogrójecben

Jöjj ide, fiam,
közelebb,
közelebb. Már tudom,
hogy félsz tőlem.
A félelem
tövises bokorként

kinézett a szemedből. Végre
őszinte és éles szavú
vagy velem,
hogyan beleverejtékezem.

Add a kezéd, a karod,
add ide önmagad.
Én szültelek, én húztalak ki
a porból, én nyellek
el téged.

Ne félj, ne félj, könnyen,
mint az isten lehelete
égnek el a tövisek.

Óda a felfoghatatlansághoz

Köszönöm, Istenem,
azt a lelkes pókhálót,
ami elkap engem,
szakad és összeköti
két kezem és a szavaim
míg engem, ki összegömbölyödött
és az utolsó imáját zümmögi
át nem döfesz
az új Jeruzsálem fényével.

Köszönök mindent,
ami megfoghatatlanul,
mint láthatárt, helyez engem
a Te észlelhető figyelmed középpontjába.

Köszönöm,
hogyan a bibliai szó szerinti értelemben
sem vagy velem,
azt, hogy még
a legszentebb könyvekből is távozol
szerencsésen, fellélegezve,
lakat alatt cikázol,
mint tabernákulumban
a fény arany angolnája.

Hogy oly szárazon csikorognak
a dogmák rekeszei,
de oly halkán és ösztönösen
születsz meg a kétségbeesés
Betlehemében.

ZBIGNIEW JERZYNA
(1938)

(Annyi bűnben volt részem...)

Annyi bűnben volt részem, hogy elveszítettem az ízét
Az Első Éhség szemeivel kell néznem az életet

Hadd guruljon Éva Almája az álmaimban ismét.

(Ennek a Kornak a küszöbén...)

Ennek a Kornak a küszöbén minek kell megszületnie.
A jó Isten nézi az ember gonosztetteit.
A bölcs Isten nézi, el nem fordítja az arcát.

De lehet, elfordította az arcát és állati hangon sír:
Kép és hasonlóság - tanácstalanul ismételve.

(Hogyan ne sebesítsem meg gyermekem...)

Hogyan ne sebesítsem meg gyermekem sebesült önmagammal
Hogyan óvjam meg a fájdalomtól ami bennem kivirágzik
Mondjátok meg nekem jó fák állatok és felhők:
Hogyan óvjam meg gyermekem a hajnaltól és önmagamtól

(Istenem, mennyi nőt elfelejtettem...)

Jerzy Leszinnek

Istenem, mennyi nőt elfelejtettem.
Ez talán már a halál?
Ezek a gyermekjátékok, amiket elfelejtettem.
Ez talán már a halál?
Már nem emlékszem apám arcára, hangjára.
Ez talán már a halál?
Gyakran beszélgetek most önmagammal.
Ez talán már a halál?

(Olykor félek...)

Olykor félek
hogy felfalhatnak
a sötétségeim

(Valamikor...)

Valamikor
mint kútba
benéztem önmagamba

És most kiáltok
a mélyből

Csodálkozás

Nem csodálkozom a szíven, hogy gúnyt űzött az értelemből.
Az értelemnek pedig - ma csodálkozom - az értelemnek igaza volt.

Westerplatte

Arcukat nem láttam. Tán hétköznapi arcok.

Kitartottak. A szemükben csak véres jelek,
kiégett föld és a hazájuk álmokképe,
a háború halvány rajza, a part széttépve.

Kitartottak. Az égen a fekete felhő
egyre nagyobb. A sötétben csak egymás kezét
fogták: élsz még?

Ott álltak a Westerplatte félsziget csücskén.
Milyen parancs tartotta őket ily büszkén?

Hisz nézniük mereven a halált, a tengert
löveg-koronát ifjú fejükre téve nem kellett.
Mi készítette őket méltóságban meghalni?

Egyedül a tenger védte őket, a Balti.

Óda

Neved - a szépséged kezdete.
Betegség a virág, mit kezded nyújt.
De nem feledkezel meg a füvekről.
Te vagy a műben a cselekmény.
Mint a képzelet, végtelen vagy.
Mosolyod a festőnek rajz és színek.
Oly szép vagy, hogy az arcodon szépséged önmagát őrzi.

Vers

A vers héja olyan mint egy rejtőző
beteg állat - - -
Tehát ennyi fájdalom tűnik az erdőbe,
hogy a csendben ne nézze a napot.

Aki kiejtette a szót - választja a verset - a tutajt
az egyre jobban himbálódzó tengeren.

A partra - a nők elhajított kagylók.
A hold itt őrzi a dagályt és a beszédet.

Aki kiejtette a szót - a betűk apró léptével
halad a földön a lenyugvó nap.

ZBIGNIEW JOACHIMIAK

(amikor a férfi...)

amikor a férfi
azt mondja a nőnek
szép vagy

ne higgy a férfinak
az ő jól megformált szavainak
nem tudja hogy szép vagy-e

amikor azt hallod
a férfitől
hogy szép vagy

halkan egész halkan
más szavakat kell
ismételgetned utána:

számomra szép vagy
és ez bámulatba ejt
az örömig

és kell

hogy gyengéden átvedd
a fénylő szemek
két gyöngyét és tedd

a melled alá
örök sötétségük alá
hogy már sohase kérdezzék

valóban mi is szép

Csendélet I.

A zöld kert fölött
a sötét örvényben
az ablaknál a kertben állt
egy öregasszony
orr nélkül
száj nélkül
és ragtapasszal a szemén

Az ablakkeretben
mozdulatlanul
csak kiskését forgatva
almát hámozott az öregasszony

A sötét örvényben
a vén lakásba börtönözve
gennyes vén varangy
rokkant ujjával
morzsolta a rózsafüzért

Egy nő az ablakban
késsel megsebzett szájával
- mint egy bűnöző képén
belehasít a gyümölcsbe
ami mielőtt felfalná
elfonnyad

MAREK JODŁOWSKI
(1941-1992)

(és ha csak úr marad utánuk...)

és ha csak úr marad utánuk,
legalább a körvonalai legyenek pontosak,
mint a fából kiesett csomó esetében.

Hadész

amikor alszunk a csatornák énekelnek
a halottak azok akik a föld belein át szállnak a mélybe
és okarínákat visznek magukkal

(ez a hangszer eshetőséget ad nekik a visszatérésre
mert tojásformájú
és az anyaga - amiből keletkezett - agyag)

lemennek egészen a partra ahol várja őket a révész
a csatornamunkások vízhatlan kabátjában
ők még nem tudják hogy a Halottak Országga
tulajdonképpen szemétgödör
ezért igyekeznek ünneplőbe öltözni
tisztán
mint az ágyba induló ifjú házások

a révész-idegenvezető megfelelő történeteket mesél nekik
elalvás előtt
és a barlang falára árnyakat hív elő
egy kisnyulat szamarat Diánát agarak között

így vonulnak egyre mélyebbre
amíg csak fel nem ébrednek mint kavicsok vízcseppek és érméknek nevezett
fémkarikák.

Második sebesség

Vonaton utazom. A szünetekben
még sikerül asztalhoz ülnöm,
a számhoz emelni a kanalat. Rosszabb

az alvás. A kerekek tengelyei
fehéren izzanak. Beleszédül
az ember. Ég a szemem, a szikrák
a szemhéj alatt hunynak ki. Akkor félek
felemelni a földről a talpam, félek, hogy képtelen
leszek visszatenni.

Egyszer már megtörtént velem:
most egy vasúti kocsiban lakom, a jegyeket nézegetem,
várok,
amíg a harminc év előtti nyom
nem kerül ismét egyre nagyobb
talpam alá.

Mint egy hanglemez

Legalább a pontig, tehát
a mondat egész hosszában
szabadnak lenni!
Itt pedig a lapos valóság mint egy hanglemez
adja a szavakat.
Amiket már korábban rájátszottak.

- Nézd, föléje magasodik
az isten ujja,
a tű!

Személyi igazolvány

Nem tudom, nem tudom, hogyan is történt,
hogy a személyi igazolványban a képen
tíz-egynéhány évvel idősebb voltam
önmagamnál.
Jós volt a fényképész?
Vagy a jelen pillanat egy pillanattöredékben
jelen volt akkor tíz-egynéhány évvel ezelőtt?

Minden esetre makacsul,
nap nap után,
ráncot ráncra halmozva
haladtam önmagam felé,
bizonyítottam be személyazonosságomat,
közeledve a Magas Hivatal pecsétjével igazolt
mintához:

a feleségem karnyújtásnál
távolabb került tőlem,
az arcbőröm petyhüdtté vált,
kihullt egy újabb fogam.

Most, amikor visszanézek a múltba,
amikor látom a feleségem, a gyerekem,
már tudom, hogy ők az én
személyi
igazolványom.

Temető-könyvtár

a vérvesztésbe belehalt
barátaim
sápadtan állnak kiegyengetett sorokban

egész életemben
az elesettek gyülekezőjére hívtam őket
a pincékben padlásokon szedtem össze földi maradványaikat
most
amikor rájuk számítva számolom őket
mint papír zizegnek
- a vér már régen fekete betűrögökké alvadt

ALEKSANDER JUREWICZ
(1952)

A fal

Hosszan nézem ezt a falat
a félelem falát
a kivégzések falát
A falat amin nem merem lányomnak
visszatükrözni a napsugarakat
A falnál állok
Arccal a fal felé
A fal megpróbál szólni hozzám
Nyugtatgat:
nem vagyok a siratófal
érints meg írd rám
legalább egy mondatot
még tudok segíteni neked
amikor jönnek hogy betörjék
az ajtód

(A vállairól lehulló...)

A vállairól lehulló
kabátban, az oly szürke
kabátban, hogy láthatatlanul beleolvad
a reggeli utcaképbe. Dagadt
lábakon, egy üveg tejjel és
egy kenyérrel -
a nem kívánt gyerek
terhe alatt meggörnyedve
imádkozik a világ
végeért

Csendélet a Távollévővel

Pár héttel teelőtted
járt itt valaki.
Mindig ugyanazt a világos
esőkabátot hordta és
a nyakára sálát kötött.
Tehát azóta minden
így maradt, amint látod:

az asztalon piszkos kés, a szükséges bevásárlások
jegyzéke, a félrelökött konyhaszék, mintha
csak ajtót nyitni szaladt volna ki,
tejesüveg a meg nem születettnék,
a hamutartóban rúzsoltos
csikkek, elfüggönyözött ablak és
a rég nem szellőztetett konyha szaga...
Ugyanitt beszélgettünk, ahol
most te állsz
és nézed két esztendőnk
harcterét:
Csetres a mosogatóban, régi újságok,
rongyok, rohadt paradicsom, szifon,
kávédaráló, só, naptár, rajta élettelen
napok, fokhagymafüzér a mennyezetről és
talán ma esni fog először
amióta itt vagy.
Kigombolod a világos kabátot.
A padlóról felemelsz egy cetlit,
gírbegurba betűkkel
írta rá az előbbi:
„már mindent tudsz”.

Gólyahír

...Teljesen váratlanul: a sárga gólyahírral
benőtt, alul nedves rét, ahol
öt vagy hat évesen szaladok,
boldogan és szabadon; ez még nem
menekülés; a lábam alatt még csak az
a sárga rét, ami nem nyílik első
verssel, az első kéj-sikollyal,
ideggyógyászattal, tanácstalansággal...
A gólyahír, ami hirtelen a toronyház beton-
cellájában nyílik, egy megrémült virág, ami kihuny,
mint az utolsó fohász, ami után
nem futok, már nem örömteli,
már megbéklyózták
ezt a rétet...

Rimbaud /II./

Mégsem úsztunk be a rendeltetés
kikötőjébe. Félútról visszafordultunk
Győzött rajtunk a láz. Kezdett kiszáradni
a vérünk Magunkkal húztuk a foltos
kötéseket Ugyanazok az anyák és feleségek
vártak itthon Egy felfordított
szék feküdt a szentestei asztal mellett
Haldoklott a betlehemi csillag Az ablakon túl
halványultak a város fényei -
Semmit sem tudtunk mondani
az utunkról Szótlanul fogjuk a nőket
Előttünk járt erre valaki Kibelezve
Hevernek a könyvek Valaki
turkált a verseinkben...
Már nem hétévesek vagyunk Egy kórházban
pótágyakon haldoklunk
Utcán esünk össze Ablakon
ugrunk ki Valahová utaznunk kellett
Tennünk kellett valamit
Reggel felé álmában jajveszékel
az ifjúságunk Mintha állandóan rátörnék
az ajtót és kiráncigálnák az ágyból
mintha lángolna a kikötő ahová
be kellett volna futnunk

Akkor jöttek a tankok

Néhány napja már fárasztott minket
ez a város tele gazdátlan macskákkal és árnyakkal
a kapualjakban, fárasztottak az egyre újabb lakások
és ragadós plédek, amik oly sok idegennek adtak
örömet. De minden nap szítták
a szerelmünk, mintha abban rejlene az egyetlen
menekvés. A gyerekeinkre gondoltál,
bár én még védekeztem
akkor, amikor a járdaszegélyen
állva nyitott tenyérrel kapdostuk
az első hópelyheket és a te két kezéd,
mint átfagyott verebek, keresett
meleget a kabátom zsebében,
akkor - vagy talán kicsit később? -
(ma csak nehezen idézzük fel azt a percet)
- éppen akkor mondtál valamit, amit
elnyomtak a városba bevonuló
tankok, a szemed még fáradtabb
lett, a szád még

vörösebb, már olyan vörös volt,
mint a láncaltalpak alatt
szétlapult hópelyhek...

Még tart a Beatlesek kora

I.

Virradat előtti néhány pillanat. Amikor
elhatároztad, hogy kimondod az első
szavakat. Habár még nem akarsz elmenni
innen. Erről a helyről, ahol nevetés
nélkül nézed, hogyan futnak össze a
kéz vonalai
az időben, aminek a tiednek kellene lennie.
Ez a folyosó véres nyelőcsővében
visszatartott idő. Az első beteljesedett
nő szemeiről. Az ideggyengeség alagútjaiban
üldöznek téged. A láz nedves sávján át.
Az idő, mint az asztalra terített friss
abrosz. Mint a kés, amelyikről letörölték a piszkot.
Amikor nehéz sóhajjal ébred az ima
közben előrehajló ház. Virradat
előtti néhány pillanat. Még a falak
fehérje vesz körül. A szükségtelen gesztusok
szaggatott görcseivel. A fény érzékeny
arcával. Rendetlenül szétterülő
haja és az ablak nyitott ütőere
között a valószínű gyermekkor körébe
zárva. Első álommal. A távoli állomások
ismeretlen várótermeiben lelek
önmagamra. Ingeimet és meggyőződéseimet váltogatva.
Várva az esőt és a szerelmet. Hőségben és
a születés aktusában. A csend és a nyíló kapuk
nyikordulása között, ahogyan futok és ahogyan
ébredek a városi kórház kórtermében.
Néhány emlékezet-hulladékkal táplálnak:
egymagam. Itt. A lepedő-hólyaggal takarva
a soha véget nem érő éjszakában.

II.

Amikor kiabálnod kell tudva, hogy ez a
kiáltás kitépheti a tüdőd szétmarcangolhatja
a gégedet, lerombolhatja a házat amelyikben laksz;
Amikor már mindened meglesz, tehát:
a szerelem, a menekülés lehetősége, képed
a tükörben, az előre megváltott retúrjegy;

Amikor az ágynemű mélyedéseiben felfedezed a tegnapelőtti
 nő néhány hajszálát, aki
 az örületteddel és a pánikkoddal táplálkozott;
 Amikor meglepetten ébredsz, mert az a nő
 akaratlanul is a testedbe vetette
 a halál csírázó magvát;
 Amikor a nyitott ablakon át ragadós folyadékot pillantasz meg
 a járdán, de az egyáltalán nem
 emlékeztet az első hóra;
 Amikor a lépcsőn elhaladsz saját fiad mellett,
 aki a gyermekkorát a nőgyógyászati asztal
 két széle között élte le;
 Amikor kinyitják a virágüzleteket és előttük
 lépkedve csak a boncolás és a patkányszőr
 édeskés illatát érzed;
 Amikor egyetértésben van veled a hazugságod,
 szüntelen ajtóban állásod, mintha már
 ismernéd további utad;
 Amikor a vért köpő kurva esküdözni fog, hogy
 az bor, és te e szavakat, miként
 a szentségeket fogadod;
 Amikor tüzet adsz majd valakinek az utcán,
 és a gyufa megvilágította arcban
 önmagad hasonmását véled felfedezni;
 Amikor a tömegben a kabát ismerős színét
 látod és futásnak eredsz, de
 később a lélegzeted is elakad;
 amikor az idő, amelyben élned kell, csak
 kéz, amivel állandóan a szád
 törlőd az ebéd után;
 Amikor túl nagy adagot vettél a zenéből
 és már nem érezted, hogy a búcsúval
 telt utcával vagy tele;
 Amikor a folyóparton ülve látod,
 hogy a jelenléted látszata csupán
 a homok és a felette átfolyó víz;
 Amikor elmeséled az álmod és érzed,
 halott madarakként ülnek
 az ajkadra a csókok;
 Amikor nagy vörös foltot pillantasz meg
 a fel sem nyitott levelek között, mellette
 pedig rózsát, amiből csurog a vér;
 Amikor biztos vagy, hogy sohasem mégy be
 ebbe a házba, habár ott az anyád
 vár a lámpafényben;
 Amikor tudod, hogy anyád adta neked
 a nyelvet, hogy ne kelljen keresned
 az élethez oly szükséges szavakat;

Amikor megtagadtad önmagad, de továbbra is
magányos vagy, félelemmel
feltöltve, majdnem halott;
Amikor alkoholt öntve magadba tudod, hogy
szétmarja a nőd, a fiad,
néhány versed, álmaidat és a napot;
Amikor még a klinika falánál állva
tudni kívánod, hogy innen
sohasem akarsz majd kimenni;
Amikor az elhagyott strandon összefutsz
egy férfivel, akit hozzád hasonlóan
a decemberi hullám vetett ki a partra.
Amikor elkezded számolni, mire nem lesz időd,
hogymint, és az összeg csak
néhány, lázban telt éjszaka volt;
Amikor ezt a verset hurokként
a nyakadra teszed, gondolva, hogy segít
megérteni e néhány legegyszerűbb szót.

III.

Ne keress nyugalmat
a véget nem érő álomban, ami felnyitotta
a hazugságra és csókokra kész száját.
Ne higgy a két tüdődben
felgyülemelő csendnek. Ne higgy az
útnak, amelyen úgy lépdelsz, mintha
a fényt lyuggatnád. Ne higgy
az éjszaka ágyneműt igazgató
nőnek. Ne higgy a nyelvnek, amellyel
bevallottad az első szerelmet. Ne
higgy az ápolónőnek, amikor a halántékkodra
simítja az elektróda-tincseket.
Ne higgy a másik vérnek, amivel
feltöltötték az ereid. Ha még
nem mindent mondtak el
végig. Talán mintha most
valaki álmában holt madarak
lennének. Az utolsó vallomások hegeivel
futni az elhagyott
peronon. Habár nem is biztos, hogy
megismétlődik. És meghallod-e vagy
megérted a kapkodva kiköpött
szótagokban. Mert ha még nem magyaráztak meg
mindent

egészen a végéig...

STEFAN JURKOWSKI
(1946)

Bizonyíték

amikor eltűnik az anyag
a hús az üzletekből
a kenyér a kása és a cukor
megjelenik a forradalom
szelleme

egy darab kolbász és egy kis pálinka
visszaállítja a dialektikus rendet
a nép gondolatai elcsitulnak
mint a folyó a nagy hőség idején

tudják ezt a népvezérek
még azok is akik materialistáknak nevezik magukat
hiszen a húshiány pedig semmi más
mint éppen annak a bizonyítéka
hogyan létezik a szellem

Homo Religiosus

egyáltalán nem titkolom hogy félek
az utolsó órától - tudom
az bekövetkezhet mindjárt de most
van még néhány fenékgig fel nem hajtott bűnöm
amit nem ismerek még nem vagyok olyan öreg
tudom: a világ most készül - mérgezett leves
sisteregnek a nukleáris fűszerek
egy pillanatban kiforthat minden de reménykedem
hogyan még akkor sem csap egyszerre a templomba
tehát van még időm odakúszni

Mindennek ellenére

amikor meghallom a hangod
az esti csendben az összenyomott lemezek csikorgásában
a lövés dőrejében vagy a tej-nyugodt
álmomban a reggeli rét fölött
az mindig meglepetés lesz
mintha egy régen kikapcsolt telefon szólalna meg
amely csengetését mindennek ellenére várjuk

Most

ha - mint az ajtót - becsapnám a múltat és a jövőt
csak a jelent hagynám meg
mennyi fájdalmat és félelmet megtakaríthatnék
ami volt - sokáig haldoklik a levegő falaiban
a házam átlátszó falaiban
ami lesz - még nem rajzolódik ki az üvegen
falevelek cseppek formájában vagy sugár képében
de ami van - nem rendít meg mert nem lep már meg
mint egy kép mozdulatlanul áll amíg csak akarom nézni
mindent mi voltam és leszek félredobok
mint a testet felsértő pikkelyeket

az marad meg ami van: a hegyek harmóniája vagy a tengerek
a horizontok nyugtalansága pedig leég a messzeségben

Nem hiszek az intuícióban

állítólag az ember előre megérzi
végső fénydobbanását
látja az alaktalan tömeg hirtelen jelenlétét
saját dolgaiban észreveszi
visszatükröződése hiányát
: távolodnak
borzasan és idegenül
elhivatottságukhoz hűtlenül

hányszor láttam belülről megvilágított
halott arcvonású sápadt alakokat
kutyákként szétfutó
szófogadatlan tárgyaimat

és még mindig megvan
a meghatározatlan mennyiségű ismeretlent tartalmazó
egyenletem

Realitás

minden nap másnak
minden nap ugyanannak
születek az álomvilágból

hulladékait viszem magammal a szemhéjamon
a realitás emlékét

ahol élesek a fények
fénylenek a szavak
többdimenziósak a napok

ugyanazokba
a tevékenységekbe születek
megválaszolhatatlan kérdéseket teszek fel
alvajáróként
lépdelek
a nappal peremén

minden nap másképpen
minden nap ugyanúgy

várom míg éjjel
vissza nem tér a realitás

ANNA KAMIEŃSKA
(1920-1986)

(Arra ítélték...)
(*skazany jestem*)

Arra ítélték
hogy ember legyek.
Életfogytiglani büntetés.

Lehetnél így madár, kígyó,
tücsök, bálna,
rémült kukac
a harkály csőre alatt?

Vagy talán egy csepp a folyóban?
Lélegzetnyi levegő?
Izom a kötömbben!

Arra ítélték,
hogy ember legyek.
De embernek lenni -
vágy, hogy minden más lehessünk!

(Homokszemek homok- és só-pupillák...)
(*oczy piasku żrenice piasku i soli*)

Jan Śpiewak emlékére

Homokszemek homok- és só-pupillák
szemeid zöld szemhéjaid
én vak vagyok
a hóban kutyák cibálta
szétmarcangolt szerelem-foszlányokban
háztól házig
otthon nélkül
mert csak a szerelem lehet otthonunk
ágak szabdaltak
miként kő repesztett szét ablaküveget
üres könyv
amiből kitepték a lapokat
a fehér papír elárvelt zizegése
ami már senkinek sem mond semmit
egymaga a zizegés egymaga a szél

Hallgatás
(*Milczenie*)

Annyi elhallgatnivalóm van a számodra
hogy szavakat sem találok
el kellene mesélnem a visszafelé futó utakat
ki kellene mondanom a kiáltást és a rettegést
szavakba kellene öntenem az örökre hideg kezek érintését
de ilyen szavak nincsenek
egyetlen reményünk hogy van egy élet-ábécé
és a nagy levél
amit önmagunkkal írunk
és ha csillagkezedhez ér
felnyitod a megkínzottak bizonyságául
és van remény bár nincs remény
hogy ezt a levelet írjuk ezt a dalt
minden lélegzetünkkel álmunkkal szenvedésünkkel
amíg a Kuruzsló Ujja
feloldja a lekötött nyelvet
és végül kifulladásra futhatunk
hogy elmondjunk mindent
mindent
ami bántott
amit elhallgattunk

*Anna Kamieńska: „Poezje wybrane”
Czytelnik, Warszawa, 1973*

WALDEMAR KANIA

(Senki sincs az életemben...)

Senki sincs az életemben
csak a zene Beethoven meg a magány
minek hazudtál
tulajdonképpen minek kellett neked Beethoven
nem volt talán elég neked az az örökkön
részeg ripacs
aki a foteledben szundikált
és pillanatonként kérdezte
hol is vagyok Il-Mayo
és természetesen összekeverte a neveket
összekeverte a lakásokat és a házakat
te pedig ismételtetted
milyen boldog vagyok
és lehet az is voltál
amikor a boldogsághoz
elég volt egy teljesen
hétköznapi hazugság

A gyilkosság

Az erdőben
a megnyomorított fák voltak
a tanúk
a többi tanút kivágták
az idő-mérgezett
ember volt a hóhér
aki egy április napon
hajnali ötkor
szörnyeket és vadállatokat
szült
a madarak rekviemet énekeltek
a föld meg remegett
a tömegsírokon
ma hallgatnak a fák
és az emberek kiáltoznak
átszúrták őket az emlékezet-szegek

A neved

A neved
a Kentaur csillagképben
közeledik távolodik
világít
majd újra kihuny
becsukom a szemem
a sötétbe szököm
most észrevettelek
a vörös manó
csillogó szemével
miért pont oda bújtál
a milliányi csillag közé
talán csak azért
hogy minden ötven évben
csak egyszer lássalak

A tragikus történethez

A tragikus történethez
alig volt elég a költészet
egy kiáltásra
egy sóhajra
hallgatásra
a szavak az utcán találták magukat
a piactereken
a szeméttetelepeken
a házi patikákban
kábítószer-szavak
ragtapasz-szavak
a sebek elszámolásához
az elkábításhoz
és megnyugtatóshoz
de a fájdalom előjött
amikor letépték a tapaszt
és újra vérzeni kezdtek
a régi sebek

Idő

Adj nekem egy kis időt
oly sok van neked
ne sajnáld
váltsuk fel aprópénzre
a meleg hullámban megfürödve

most már gúnyol minket az idő
de meg még nem öl
csak néha beszél
siess
mert sohasem tudható
hogyan az idő
az utolsó göröngyön keresztül
az utolsó szóban
mikor mondja meg nekünk
hogyan valójában mit is gondol
a térről

Minek fáradozol

Azt mondtad
hiába fáradozol
hiszen az életben
úgysem érsz el semmit
nem igaz
készítetek egy égisérő létrát
teszek fel szárnyakat
és felrepülök a világok fölé
eljutok a tejút
millió napjáig
nemrég erről olvastam
természetesen ha segítesz nekem
átlépni az átható hideg és a hőség
határát

Pont délben

Lehet a világ széttép engem
lehet a szél szertefűj
az élet fája pedig
egy másodperc alatt kidől
és hosszú lét helyett
csak egy pillanat marad
mint a mennydörgés
pont délben
a remény középpontjában
és nem lesz idő sajnálkozni
se kérdezősködni
a válasz maga
tárul elénk

Színes álom

Amikor megjelenysz a szürke házban
színes világokról álmodom
mint azon a plakáton
mindjárt a zöld utca sarkán
ahol a Szajna és az azúr part látható
És habár az arany strand
letörli a homok-körvonalakat
a felébredt világosság képernyőjén
te újra megjelenysz
irigyelve az elmúlt pillanatokat
amiket az álompókhálóra feszítettek
hogyan az árulás karjaiban
gyakorolja a távozást

TYMOTEUSZ KARPOWICZ
(1921-2005)

Álom

Mi borzalmast álmodott a költő
hogyan felugrott
mint a szarvas a lángoló erdőben?

Íme a metaforájából a pillangó
betakarta a szárnyaival

és a leírt kilincs
megmozdult az ajtóban.

Hamis riadó

A kiáltásra
összefutottak a szomszédok
majd jött a rendőrség
a mentőautó

De az utcán tiszta volt a kövezet
senkinek sem volt vér a kezén
ólom a szívében
Szétoszlottak a riadót hamisnak találták

Mintha csak a vér és az ólom
jeleznék az embereknek
az emberi fájdalmat

Szerelem

Hittem:
a megcsókolt fa
nem hullajtja le a leveleit -
mégis hullanak a levelek
a megcsókolt
fákról

A szerető kézzel
ölelt folyó
nem folyik el -
mégis eltűnik
a ködben

A táj színei és illatai
hibásak
Mégis mindig
szeretem azt
ami egyre változik

Mint egy aranylabda
fut előttem egyre távolodva
bár meg-megállva a szerelmes
föld.

JAN KASPROWICZ
(1860-1926)

Anya

Sápadt hold néz így rám,
Éjfél van most éppen,
Ablakom előtt vénasszony
Áll e komor éjben.

Homlokán mély ráncok,
Az arca beesett.
Nem ember az, csak látomás,
Vajon mit kereshet?

Fején vastag kendő,
Ősz haja alatta,
És rongyokból bukkan elő
Vékony, eres nyaka.

Megsárgult kezével
Ablakomon kopog.
Fülemben a zaj visszhangzik,
Mint távoli dobok.

„Miért jött, mit akar?
Mért engem választott?
Sajnálom, de segítséget
Én mégsem adhatok.

Üresek a tálak,
Mindenki alszik már,
Nem jut semmi annak, aki
Koldulni éjjel jár.

Keresnék valamit,
Pár jó falatot tán.
De látja, nem mozdulhatok,
Ez az ágy az én hazám.

Lekötve két kezem,
Bekötözve lábam,
Isten óvja magát, néném,
További útjában.

Tudom, messziről jött,
Oh mekkora nagy kár!
Kopogjon holnap! - gondolom,
Adnak, ha erre jár.”

„Messziről? Közelről?
Minden vélemény más!
Neked elárulhatom, a
Célom nem koldulás.

Hallottam, betegen
Szenvedsz és öregszel.
Anyád vagyok, eljöttem, hogy
Lássalak még egyszer.”

„Értem én, megértem,
ideje volt jönni,
hogy innen magaddal vigyél,
fiad csak köszöni.”

„Én nem viszlek még el,
szenvedni születünk.
Megszülettél, hát kínlódj is!
Ne csak mi szenvedjünk!

Hisz örömben is van
Részed olykor neked,
Van tavasz, erdő, s az égről
A nap rád lenevet.

Jó nekem a mennyben
A megváltottak közt,
De vágyom néha a földi
Nyarat és arany őszt.

Hát élj még, gyermekem,
S ha felgyógyulsz megint,
Látogasd az erdőt, rétet,
S a Táttra bérceit!”

Anyámmal, kit már rég
Sír borít, ma éjjel
Így beszéltem, s amint elment,
Intett még kezével.

Őszi ködlepel fedi már

Őszi ködlepel fedi már
Az álmra vágyó Tátrát.
Felette süt a nap, arany
Sugarát a mezők várják.

A nyírlevelek vörösek,
Por lepi a kőrisfákat.
Ó, fájó búcsú, kínos perc,
Őszi csend és őszi bánat!

Elmegyek, az idő szólít....
Megőrizte a nyomomat?
Megyek, tarlók, szántók, rétek,
Az őszi bánat szorongat.

WOJCIECH KAWIŃSKI

(a levegő amit belélegzel...)

a levegő amit belélegzel
olyan mint a gömbvillám
egy szelíd löveg
amivel a szíved vették
célba;

mindig csak
felirat leszel
a szélnek kitett kövön;
elúszó szemhéjak alatt -

(A még élő csillagok közül...)

A még élő csillagok közül egy sem
fakad sírva utánatok. Egy ember sem emlékszik
a halott szavakra, az önző lelkekre. Egyedül a szél
fogja tudni, hogy mit énekeljen

Lehet, a hallgatás a legidőtállóbb emlékmű?
Időtállóbb, mint a mész? Sűrűbb, mint a fatörzs.

(A tekintetek rövid vonala...)

A tekintetek rövid vonala
a test fonalába ütődő löveg
röppályája

és megöli azt
az élet. Közülük egyet Egy hétköznapi lényt
a való és a pillanatok
örök villogásának a határvonaláról.

A tekintetek
egyenesében
benne van minden,
ami összekuszálódott, nem világos és meg van fosztva
a létezés örömétől.

A halál hava,
a betűk hazugsága,
az éjszaka profilja, a ház füstje, a pillanat hamuja.

(A törekvések...)

A törekvések - tűz
az ábrándok - hamu
amit szétszórtak egy elzárt völgyben;

látod tenmagadhoz nem méltó tetteid
az asztal felett függő lámpát
és a reményt amint menekül elúszik

a rozsdás cementen, a szótlanság
rétegeivel szennyezett síkságon;
mellette lassan kihuny a látomás-zöld

és a lépteink távoli hangja;
az ablakokon túl közömbösen szürke táj
hinti ránk könnyű terheit;

A szétsodort felhőkből villanásokat csal elő

(A vén kert...)

A vén kert
olykor felkeresi
álmainkat,
mint egy kisgyerek.
A forró délutánokhoz hasonlóan
tarka fűben
átoson a képzelet:
villanás, alak, látomás,
érintés, Hang.
Semmi több.

a vén kert
új távlatot nyit
a cement-
neon-dombokra
(fölöttük ott függ a hold,
mint egy vámpír, rémlátomás).

A távoli arcok
 ködből
a fák
 ólomból vannak - - -

(Csendem!)

Csendem! Tőig
nyitott kő!

Nap sötét érintése,
feléd futok. Menekülök

a bensődből. Senki sem tudja

mi marad utánad.
Milyen űr. Milyen teljesség. Milyen kígyó-
sziszegés. Milyen vas-
és álom-dörej.

Szürke hó
terül szét
a talpunk alatt, mint
a legutolsó táj.

(1985. XII.)

(Hűvös tűz)

Hűvös
tűz
mi sebként
belülről égetsz

mondd ki a hallgatásod.

Nap-korona
szállj le
megsárgult törzsünk
fejéről

és adj nekünk világos tekintetet.

Föld és ég
távoli könyve
tárd fel a törékeny
de hit-teli bölcsességet
hogy a kenyéren kívül
folyamatossággal és véggel is táplálkozassunk
cipelve terheket.

Ember,
akit nem ismerek
és teljesen soha
meg nem ismerek

ne zárd be előttünk a kapukat
hogy visszatérhessünk
saját kudarcaink és a nap
tüzében.

(Jól beszélek...)

J ó l beszélek
Képtelen vagyok megérteni
a bennünk rejlő ellentmondásokat

J ó l mesélek
A tudás és tapasztalat
minden érzésnél magasabb rendű

J ó l tagadok
A vers olyan mint az ember
elvész önmagában tévelyeg előkerül

és kihuny mint a lámpa
Az ütközések visszaverődnek a tükörben
- képzelődéseink törött profilja

(két tér...)

két tér,
ami megmarad, mintegy
a tekintetedhez kötött kövek:
a szürke és a fehér;
átható, mozdulatlan, elkerülhetetlen
a magasság fényesen szitáló mennyezete alatt.

Amikor a fehér,
de még milyen fehér! -
éjszakában
csillagok gyúlnak a fejünk felett -
az erdők látomásokként hallgatnak,
az emberek baglyokként ülnek a négy fal között,
a hajnalpír pedig
(a távoli
kontinensen)
a reggel örömet jelent: hallgatag éneket,
amelyhez
itt melletted és mellettem csatlakozik
az éhes állatok zokogása,
a kovácsolt vas dőreje,
az emberek suttogása, akik
látják a múlt és az elkövetkező napok
határtalan homokját, a távol
átlátszó
köreit, az estéli hajnalt
a betonleveleken. Veréb
röpte,
egy felhő
 tovaszáll -

(Látod azt...)

 Látod azt
 amit felfogni képtelen vagy
Kezded érteni
az eddig láthatatlant -
és világos éjszakáról
álmodsz
amit egy rozsdás nap fénye övez

A nagy család

A rokonaim
olyanok, mint a kemény levelű
fák.
Élnek, gyümölcsöznek,
elfogy az erejük,
újra erőt gyűjtenek.
Pénzt keresnek,
házat építenek,
elutaznak,
más néven visszatérnek.

Szeretik egymást,
gyűlölködnek,
együtt laknak.
Templomba járnak,
vallásos énekeket énekelnek,
becsapják saját
lelkiismeretüket,
leveleznek egymással,
hallgatnak,
amikor kiabálni kellene,
virágot ültetnek,
befestik az ajtókat,
kifestik az arcukat,
nincsenek egymásra tekintettel, erősek,
makacsak.

A régi helyek

a vén dombon
ahol valaha kilenc meggyfa nőtt
egy egész háztömböt építettek

egy csepp pázsit sincs
egy mogyoróbokor sem maradt ott
ahol nem egyszer feküdtél

ez a napjaink
szabálya: még mennyi tájat és csöndet
örölnek fel az idő kemény malomkövei

és a mi jelenlegi helyünkre
ugyanaz vár
(lámpák világítják meg az utcákat, minden mást befed az éj)

Ág

A nevetés-fa
a halál fája is szokott lenni

Akkor
halott gyümölcsös zsák lóg rajta
Egy fellázadt ember. A föld menyétje. A világűr farkasa.

Eső elsimítja, a levegő kicsipkedi
a húst, a kis vándorok táplálékát.
A rothadás sara szimbólummá válik. Az ág halhatatlan

Borges

messze
hazájától és a várostól -
egy szép tó
partján
jó
társaságban
jó
borocska mellett

de kés-
éles nap nélkül
csodás árnyék nélkül
könyvek nélkül
amik csupán
az uruk ujjainak érintését ismerik
a kör alakú romok és betűlabirintus
nélkül
ott maradt az örökre megállított másodpercben

mint a vasvilág
nagy fikciója -

az időinvázió vak
és fékezhetetlen
mint a sivatagi mag

Celan

ment
feléje
országokon, nyelveken, éghajlatokon,
folyókon, havakon, szögesdrótokon át,
homokon és hamun keresztül -

amikor kifogták a Szajnából
a testet, május volt, szél
hintáztatta a fák csúcsait -

és akkor eszünkbe jutott
a verssor
 amelyik összefonódott
 a népe
 a nyelve sorsával:
„A Halál - Németországból érkezett mester”

de órá
nem
a szülőhelyén
bukkant - - - -

Eltűnés

Vén poéta
meghal a
dalod
Ma a hang
nem a kézirat
lapokról
és az újságokból
hangzik
a lehangosabban
hanem
a jelenlétre
ítélt
emberek
torkából
A dal szertefoszlik
miként a füst
és eltűnik
az elhamvadt
porban

Glossza egy vitához

ha tudnám
ha meghalnék -
de mindaz ami volt
semmire sem volt jó -

az eleven szó - élve elhamvadt -
lélegzik - a régen meghalt test -

tudok róla - de egyáltalán kell-e tudnom -
nem vagyok éhes -
száraz kenyeret falok -

(1987)

Ha akarod

Ha akarod,
boldog leszek.
Ha azt kívánod,
kiugrom a bőrömből
és báránnyá változom.

Ha nincs ellene
kifogásod,
továbbra is önmagam leszek:
megszelídített patkány
a rágsálók száz fejével
és a verebek öt fajtájával
teli térben.

Ez a fém-kemény tér
a mi fészkünk
és a folyó,
ami tovasodor
és elnyel.

Ha akarod,
másképpen lesz.
De már nélkülünk,
akik csendesek, türelmesek voltunk,
akiket elhagytak a saját gondolatok,
álmok, ruhák, a lábnyomok és ujjlenyomatok.

És ki veszi ezt észre?
Az abszolút igazság tisztviselői?
Az aktuális tartalmak besúgóí?
A sebhelyes arcú angyalok?
A rothadásra kárhozott dolgok?
A tiszta fehér lapokból kitépett betűk?
A hiába várt napok hűsége?
A szakadatlanul utazó, távoli semmik?

Három dolog

Közöttünk
farkasok között
vannak galambszívű
emberek

A megkövült
szemétlerakó telepen
világít
a vérrel igazsággal
és lázadással teli
hajnal

A rákos bőrrel
bevont
országnek
egyszerű fellélegzésre
van szüksége

Hozzád

Álmodban
csak
a világ teljesedik be.

Az ébrenlét
a csillogás sötét
visszfénye.
Hamuvá vált telihold. Rajz
a szétmálló bőr alatt.

(Az évszakok
ismétlődnek.
Más formában. Ami az emlékezet
szoros dobozába van zárva.)

Keringés

A föld világít,
mint egy kiúttalan völgy.

A szélesre tárt
ablakon át beesnek
az esőcseppek. Két orcád
száraz
és meleg.

A hegyekben
először havazik. A pelyhek
befedik
képzeletem sötétjét.

Ugyanis nem kell,
hogy minden világos legyen
a halálban, a rémületben, a szerelemben,
a szigorú sors útjain megfigyelhető

körforgásban.
A változások
százszínű pillangója
még mindig megfoghatatlan.

Kisemberek

kisemberek
mondod

pedig te magad
kisebb vagy
a korhadt fiók alján
haszontalanul
heverő
gyűszűnél

a kisemberek

megérintenek minket
és mi is hozzájuk érünk
kedvesen gyűlölködve

mint a nagyság
piszkos kódébe
tűnő
múló idő
pigmeusai

Költőnő

Sylvia Plath emlékére

megbolondulni.
megbocsátani a rokonoknak
és az ismeretleneknek.
visszavonulni a világtól.
hallgatással megtölteni
egy egész zsákot... kabátot... inget.

lefeküdni.
felkelni.
elátkozni saját hitetlenségét.
kidobni a szemébe az újságot.
(hasonlóképpen járni el az eszmékkel).

elővenni egy papírlapot.
megírni egy verset.
elküldeni.
bevenni 20 tablettát.
várni
(ismételten
létrejönni...)

Megjelenik a nyugalom

A kékes hegyek
régén elszálltak

a messzi távolba, a sarkok közé;
a méhek itt vannak, a gyenge napfényben,
a síkság fölött, ami nem is olyan sík.

Amikor feltárulkoznak a tengerek határai

bezárulnak az országhatárok; a nyugtalanságmentes
emberi beszéd nem mindig az igazság álma.

Ezért is törekszel, ezért tévedsz el
a nem egyenes úton, az eszmék labirintusában,

az események hídjai alatt úszol, hiába
keresed a partot; de lehet, hogy azok csak sziklák.

Megjelenik a nyugalom, egyre kedvezőbb az idő;
de ez csak látszat; az évszázad gonoszsága még nem múlik el...

(1988)

Megkövülnek

Megkövülnek
bennünk az évek.

Az ég
havat küld nekünk;
leveleket.
Az arcunkon elolvadnak,
mint előhírnökei a sorsnak.
A könnyeknek. A haragnak. Az éhségnek.
És az egykor lakott
helyek megüresedésének.

Az évkövek
a sötét ezüstjeként csillognak.
Le-
győzhetetlenek.

Nyomok a homokban

1.

a láthatatlan hóban
elvesztettem a nyomodat

az éjszaka fémes pírja
igazolja ezt

2.

Elfelejttem-e valaha is az alakod
a világ olyan mint a hús
önmaga létezik
egy hatalmas névtelen szakadékból
kiszakítva

3.

Bennünk olvad a hó
összekeveredik a vérrel -

az értelem
már a halál előtt
összezárul mint az óceáni
kagyló

4.

nyomaink
a homokban
a széthullott múlt
új jeleit építik

Penész

1.

az élet aranyszínű magját
sötét vér itatja át

ajándék és büntetés azért
amit átéltél
és mindenért
amit nem lehet megálmodni
összeírni megfesteni szétzúzni
és kitörölni az
agy szűk térképéből

2.

Az élet magja: érzékeny
fényérzékeny betű az él érintése a közeli
tenyér érintése a holt
füvek zizegése
a kiszáradt tó
partja

3.

A feketéből
kel ki a fehér
a fehérből nő
az emberi kegyetlenségről szóló igazság
és a történelmet
mint a kendőt a süllyedő hajón
lengető füst
a szabad vers
rab hangjait
a feledés penésze
fedi.

Szokásos elégia

látom:
ember, fa, autó

átmegyek
az utca túloldalára, ahol
biztonságos árnyék, falak, száraz, hűvös

lépdelsz
(az időtorlaszokon át)
mellettem, előttem

hirtelen, mint
egy kisgyerek, vagy egy öregember
átmész az idő túloldalára

(egyszerűen, indokolatlanul)

kenyér
és hallgatás
most nélküled fogok
enni

WIESŁAW KAZANECKI
(1939)

(Amikor nem tudsz elaludni...)

Amikor nem tudsz elaludni,
a szeme kitágul,
uralkodó nézésével összeroppant.
Föléd hajol és suttog: ez a tekintet mindenhová elkísér,
a hajadba fonódik:
Olyan mint egy kérdőjel:
A gondolataidba fúródik
gyökereivel.
Föléd hajol és suttog: nem szabad neked szeretni az életet.
Majd hangosan nevet.
Évszázadok óta így nevet.

A víz

Ki adta oda neki a mérget és hajította a csatornába a holttestet?
Kifogom a Szép hulláját megtisztítom a rongyoktól és kenőcsöktől.
Felravatalozom.
Arca mint a Holt-tenger.
Melle mint az Atlanti óceán.
Tenyerei mint a Nílus Amazonas Visztula deltája.
Június napraforgó-gyertyákat gyújt.
A gyászolók imádkoznak látom ajkuk repedezett mint Szahel földje,
az első halottasház.
A Szép kezait a felhőtlen azúrból szabott ruhára fektetem.
Mondom: alkonyatkor csend illeti meg az örülteket.

Az örültek, akik bíznak benne

Nézd, hogyan pusztul el az erőszak: elcsitulnak
a katonák léptei, alig haladtak el
a háza előtt. Kimerül az örök
ébersége, elhal az alkony kínoztá
városi síkátorokban. A szónoklatokkal teli
újságok megsárgulnak. Nézd:
az íróasztalon kihunynak a lámpák. Megsüketülnek
a magnetofonok. A kihallgatottak eltávoznak,
szótlánul.

A vihar
szivárványba
olvad. Az orkán lassan meghunyászkodik
a tér egyre szélesebbre tárt
karjai között.

Hóviharból épített

Hóviharból épített reményt
túl az ablakon. Az üvegre jégvirágokat
hímezett egész télen. Türelmes tekintet-tűkkel
húzogatta át az ablaküvegen várakozása fonálát.
„Ez a tavasz az övé
lesz” - hallotta az utca
napról napra egyre halkabb
suttogását, mint a hópelyhet,
ami a tükör mélyébe,
a magányos arcra hull.

Nem fogunk már többé hallgatni a szerelemről

Nem fogunk már többé hallgatni a szerelemről;
az arcát rácsok rejtik.

Nem fogunk már többé hallgatni a szerelemről;
tenyerét sokan megalázták.

Nem fogunk már többé hallgatni a szerelemről;
a lakását is kifosztották.

Nem fogunk már többé hallgatni a szerelemről;
a szívét is letartóztatták.

Nem fogunk már többé hallgatni a szerelemről;
halljuk, hogy sikong álmában.

Új piramis

Véget nem érő lépcsők. A lépcsők
és nem a belépés dicséretére épültek. Elszakítva
a földtől. Az emberi kezekhez
láncolták. Egy
tenyér - egy lánc. Mindenkinél
igazságosan. Egyenlőség a kötelek és nem a tenyerek
dicsőségére. Azt, aki kidől a sorból
még tartja a lánc.

LUDWIK JERZY KERN
(1921)

Más városok

Más városokban más az élet,
El lehet oda mennünk.
Más városokban lányok élnek,
Kiknek virág a mellük.

Más városokban, mint májusban
Új és gyönyörű minden,
Más városokban nem jársz búsan,
És ott fáradtság sincsen.

Más városokban minden oly más,
Az emberek, az élet.
Más városokban, hogyha ott jársz,
Látod, más árnyak élnek.

Más városokban éjjelente
Minden holdfényben táncol.
De ily városokra nem lelsz te,
Járjál közel, vagy távol.

JACEK KOTLICA
(1939)

Határ
(*granica*)

Nem vagyok - magamat messziről önmagam
veszélyeztetem
rajtam túl elfeledett folyóim villáit
érezem meghegyezve
minden érintés fölött

szó szerinti tájamat kitúrták
amint árjukon vitetem magam örökkön elkerülöm
önmagam

még távolabb rajtam túl
a legelső források folyosói
egy tó tele halakkal
amik tovagurulnak
mint csontkörök

*Jacek Kotlica: „Białe zaduski”,
Wydawnictwo Morskie, Gdańsk, 1969*

Halottak napja

Oda-vissza járnak a halottak
a körmüket rágják
kenyérgalacsinokat gyúrnak
igazgatják a láthatatlan sapkát
a sas-címeres gombokat fogdossák
elkoptatják a kartoncsizmákat
sokáig nem térhetnek vissza magukhoz

Mert a deszkafalon túl
mintegy másik helyiségben
valaki még nem született meg
de már hallatszik a sírása
és amint hangosan szaggatja a levegőt
félelem azt találgatni: fiú vagy lány
vagy öreg
és kire nem hasonlít

Apa leguggolt a tűznél
égő cigarettával a fogai között
mintha az erdei tűzből a hamuból
állati húst rágsálna
kettő be nem takart testvér körbe jár
nyúlszájjal vacognak
a lövedékekből barkácsolnak valamit
éppen halottak napján

Anya a fáradtságtól elgyengülten a nyílt mezőn felállít
egy dülöngélő széket

HENRYK KOZAK
(1945)

A kórházban
(*W szpitalu*)

itt oly szokásos minden angyalok járnak
csend van és az ablakon túl
meleg zöld

valaki virágot hozott
talán titokban szerelmes
mert olyan lassan hervadnak
éjjel hallom
vörös ereik kétségbeesését
és ez fáj
a legjobban

A költészet pillanata
(*Chwila poezji*)

oly hirtelen történt
az elnyúló gabonában
felcsendült egy
búzaköltemény

meg akartam fogni
mentaillata volt
és véletlenül letépett százszorszépé
fekete felhőé

de minden összekeveredett
és a gabonatóblán
elkallódott
a búzaköltemény

Hazatérés
(*Powrót*)

a mezsgyén megyek késő délután
éjjel a tűlevelek illatoznak
és a júniusi széna
az elvirágzó gabona zizzenése álomba ringat
a magas fűben álmodom
egy lány mondja jöjj közelébb
leveti harisnyáját
és nyílnak az orgonák
egy vénasszony jön az úton
kezével takarja el a szemét
belép a nem létező házba
ami üres
nem lesznek unokáid mama
és tovább álmos látókörödben
látom apám
amint hallgatva távozik
a mély alkonyba
és oly nagy a csönd

Henryk Kozak „W krajobrazie łagodnych słów”
Wydawnictwo Lubelskie, Lublin, 1973

URSZULA KOZIOŁ
(1931)

Az Elégiák ciklusból
(Z cyklu elegie)

1.

a feledés tengerébe merülsz
öcsém

az innenső partról
egy szót dobok
kötelet
szó-mentőövet

szó-szigetet dobok neked
amit sírásunk sójával rajzoltunk

szót dobok neked
törékeny
hideg jéghegyet

hozzátapadsz
te és a reszkető emlék terólad -
hajótörött

2.

olyan nyomorban és az üresség olyan hóviharában állunk
mintha minden korábbi halál e halálba lépne

(A szív legrejtettebb zugában
a szemétlerakó telepen
hív az apád
fiam
fordítsd el tőlem ezt a serleget)

3.

A fűszálak és a kalászok amiket kedvelt
ezt a hiányt jelenlétté
emelik.

A szokásos és jelentéktelen
értelmet változtat és más nevet keres önmagának

A tavaszi mezőn a légáramokban
velem kart karba öltve átlátszóan úszik
elvesztett öcsém
nem létező drága alakja.

A felhők vadon nőő jácintjai
előráncigálták a látóhatár mögül gyermekkorunk
patyolatfoszlányait
és darabonként
hullott le a napról a vakolat
az ő férfikorába a kudarcok korába -

homlokom az ég süket fényébe verem

minden
néma
minden
vak
minden
semmi

hagyjatok sírni sírni
hagyjatok elsíratni az öcsémet

a nővér zokogása hadd körözzön felette
mint egy örökkön kiáltó madár.

4.

... mennyi életet kellett elvennie tőlünk
hogyan megelőzzön minket a halálban

5.

ez a nap-jégcsap
ami a születéssel csillagkoronáját csiszolta
hogyan keresett téged
hogyan kerested te őt
hogyan haladtatok egymás felé!

A te füled régóta kifogta a vibráló úrból
magas hangját
de előlünk eltitkoltad a nevét.

Tolongtunk-e
vajon - nem is tudva - tolongtunk a szíved várótermében
ebben a szigorú
legelső percben
és elsíratlak-e minket
amikor akaratlanul meg kellett halnunk tebenned -

ez a nap-jégcsap
ami lelökte születésed csillagkoronáját
a nap-jégcsap ami az úron át csábított
mit dalolt neked -

ajkaid beismerték neki a bűnt
ajkaid beismerték neki a hazugságot
ajkaid alázattal fogadták mint a legszentebb áldozást.

A sejtekből szabadon választott sorrendben kibocsátott
szavak
amiket éveken át jegyezgettek fel
amiket el senki sem olvasott és már ki nem mond
szavaid elhamvadt szárnyaikkal
nem állnak őrt hallgatásod körül
nem fedik el a csillagod után maradt sebhelyet
nem készítenek a nevedre koronát
nem fordítják vissza hangod ami ott rohan az idegen
fényhullám mögött.

6.

Az utánad maradt úr fülkéjében minden irányból összefutnak a
szivárványok
felerősödött színekkel tűz át a halálon az élet
a part felől az első virág
hang
bármilyen
minden
fájdalmasan meghat engem
mintha először látnám hallanám
és mindjárt el kellene veszítenem.

Minden hirtelen feltárt érzék
mintha ennek az úrnek a fuwallata tépné le róluk a plombákat
fehér hanggal kívánják imádni a létezés csodáját.

Énekelek és bort iszom

menekülök

menekülök

hangosabb lélegzettel próbálok szembeszállni a sorssal
így szólok a csillagokhoz - engem összetévesztettek valakivel
sohasem volt öcsém
sohasem voltam senkinek sem a nővére
nem vesztettem el senkit.

Hiszen elég az emlékezetet széthasító
legparányibb árnyék
- mint az a kortárs profil a szemüveg mögött
az ifjú nevetés

egy zsálya ág
hogy ismét felágaskodjon az eddig meg nem szelídített
büszke érdes
szörnyű
halálod
kölcsonvett szemekkel -

7.

Ebből az egyből
legalább ebből az egy könnycseppből
amelyik fehérre festette anyánk pupilláját

az évszázadunk lejtőjén
a következő dombig legurítok neked
egy tompán dübörgő kötömböt

a fájdalomad benne megdermedt szárnya
és a hallgatásoddal felemésztett kiáltás
hadd állítsa meg a mellette elhaladókat
mint héja rikoltása
a határokig kiterjesztett szárnyakkal
tartja az ég kupoláját
hogyan ne zuhanjon le az egész
ebbe a számunkra alattomosan hétköznapivá váló
érthetetlen motyogásba.

8.

Harmincöt évesen
már örök-
ifjan
tejfehér felhőként köröz közöttünk
a hangszerek hangja hozzánk vezet
lélegzetünkkel tápláljuk
látásunkkal itatjuk
egy pillanatra vele együtt beköltözünk
a szóba.

Régebben amikor belépett viccelt
vakmerően gúnyolódott
és - mint a bűvész -
az olyan apró dolgok keverékéből
amelyekről rendszerint fogalmunk sem volt
olyan gyémánt trófeát húzott elő
amit valahogyan azonnal el kellett
neveznünk.

Ma minden arcát egészen az ismeretlen
legutolsóig (a korábbiakat ismertük talán)
sietősen összeszedi a tárgyak a könyvek és a rések között
mintha a szétszórt szilánkokból
egy arcot kívánna összerakni
és azzal az eggyel akarna kiúszni az ablakon -

s az alakját
mint egy képet leakasztja a falról
az egyiket leakasztja de megjelenik egy másik
és az összeillesztett arcok
kihullanak a keretekből
és grimaszokat vágnak a háta mögött -

tehát nevet és hunyorog és a kezét tárja
és a tükörlabirintusban bolyong
el akar menni
de egyre több lesz belőle
és teljesen eltávozni képtelen -

Harmincöt évesen
már örök-
ifjan
tejfehér felhőként köröz közöttünk
a szétmorzsolt kakukkfűből álmunkba úszik
és nagyon furcsa öltözékben úszik tovább -

és gondolataink kerülőútjain visszatér.

9.

Papírcsónakban ingatag szócsónakban
bocsátom le az űr-ösvényekre az alakod és a neved

a napod kettős sötétjében
éjszakád kettős fényében
himbálózz himbálózz még
előttünk vitorlázó árnyék

tégy úgy mintha még
lennél.

*Urszula Koziol: „W rytmie słońca”,
Wydawnictwo Literackie, Kraków, 1974*

Ne múlt el reggel

Ne múlt el reggel
tartsd vissza a madaraidat,
ráérsz még megfordulni az időben.

Állj meg nekem tavasz a fény félfordulatában,
tétovázz egy pillanatig a zöld árnyalataiban.

Alkony, hosszabbítsd meg a kezdeteid, amíg el nem telek veled,
ne siessél, május,
maradj még, szerelmem,
oh évek - mikor lelem meg bennetek az örömöm!

Eltelik az élet, mint egy éjszaka - egy szempillantás alatt.
Elmúlik a föld a sugár egyetlen töredékében.

ERWIN KRUK
(1941)

A remény

A felmérhetetlen szenvedés
Megengedi, hogy éljünk.
Kíváncsiság rejlik benne,
Hogy milyen kudarcokra
Képes az ember.
Hogy milyen győzelmekre
Vezeti a hit-próba,
Amikor a homályba vonul,
És milyen világok felé
Viszik őt a nyomorúságos napok
És milyen fényben mossa le magát
És veszi észre
A dolgok átlátszóságát,
Ami magába foglalja őt is.
A szenvedés - valószerűtlen dolgokba
Vetett remény.

Igazság

Miről hallgatsz,
Hová vezetnek téged,
Aki oly emberi vagy, mint a tanácstalanság
Ebben az embertelen században?
Milyen kapuk mögé kívánnak rejteni,
Amikor egyre vékonyabb a remény
És amikor a gúnyolódók ajkán a hang
Szertezengőn szól és a sebeidről hazudik?

Mire vágyakozol
A sötét éjben,
Magányos panasz ha kísér
A hóval, mint pólyával bekötözött napokon?
Mire emlékezel
Te, akit hallgatásba fojtottak,
Jogaidtól megfosztottak,
De megbilincselni képtelenek,
Mindig megszöksz az őreid elől?

Miről ábrándozol,
Amikor a férfivel,
Nővel vagy gyerekekkel rohansz,
Akik a lámpásod felé mennek
És a félelemtől megszabadulva
Másokhoz is közel kerülnek,
Mintha közös szenvedés egyesítené őket,
Ami néha fellebbenti a fátylat
A lezárt tekintetekről?

Miről szólsz,
A rossz és a jó latrok között
Szakadatlanul azt emlegetve,
Hogy mint a szívet
Megsebeztek és önmagaddal sebzéd meg a világot?
És hová tartasz,
Amikor a szeretetben és az aggodásban támogatod
A vándorúton elgyengült életeket?
És milyen bátorság felé hajlasz,
Hogy a napfényre kerülj?

Látogatás a kórházban

Úgy lélegzem,
Mintha nem lenne tüdőm.
De ez semmi, csak
Valamilyen belső remegés.
A lányom
Ül a kórházi ágyon
És egy nagy ollóval
Pillangókat vág ki egy papírból.
Nagyon akart beszélni
Velem,
De most, amikor itt vagyok,
Semmi sem sikerül.
Csak szaggatott, bizonytalan
Sóhajok. Nem tudom, mondja,
Miről is beszélhetnénk.
És kék szemét
Vékony, leeresztett szemhéja mögé rejti,
A papírpillangókat figyeli,
Majd újból
Fogja az ollót, ami óriási,
És nagyon ügyel,
Hogy egy könnyesepp se
Gördüljön végig rajta,
Mert amint vágja a papírt,
Magát is megvághatná.

1982.XII.1.

JAN KUROWICKI
(1943)

Alkalmi vers

kit akasszunk ide?
kérdezte a családfa
ága

és ez minden

A szerelem prózájából

Ha nem ez
a véletlen hímivarsejt
találkozik
(akár a csodálatos
irodalmi
feltételek között)
nem ezzel
a véletlen petesejttel
egy melodráma kanavásza születik
a bírósági idézések
és házkutatások
költészetének a fonatával

ha ez
a véletlen
azzal
a véletlennel:
sírás és pelenkák
költészete

Naív René Chair
akinek a szerelme
a város utcáin kóborol
a (vizelet)bűz előtt
befogja az orrát

verset ír

Így volt egykor

Szizifusz egy gyermekről ábrándozik
aki követ szül
termékeny feleségére gondol
aki elvetéli
és a világ hajnaláról
ami gyerek
lehetne

sír

És minden rendben

Régi dolgok

A halál
egy zöld ágat
tartó
kisgyerek

Te
valahogy kacagástól
rángatózva
kést teszel a torkához

Sistereg a csend
a lélegzet
alkonyatában

Taktus
így
a sírás

Passz

WŁADYSŁAW ŁAZUKA
(1946)

Ősz
(*Jesień*)

Szállnak a hegyeken át
a vizek fölött
A madarak meg a levelek
Sebesült fák
vérzenek estig
Lángként őz
szökell a tisztáson
Hallani hogyan pattannak
a harmatszemek
Mi is ott állunk
az ősz színe előtt
Mintegy csapdába esve
Hirtelen
visszaút nélkül

Pillanat
(*Chwila*)

Hallod
az evezőlapátokkal
énekel egy csónak
A nádas és az erdő
úszik tova
a karok
feszült húrjain
A szigetről egy kócsag
röppen a magasba
mintha magával kívánná vinni
a tájat

*Władysław Łazuka: „Wolanie źródeł”,
Wydawnictwo Poznańskie, Poznań, 1983*

BOLESŁAW LEŚMIAN
(1878-1937)

(Ha mi ismét először találkozánk...)
(*Gdybym spotkał ciebie znowu pierwszy raz*)

Ha mi ismét először találkozánk,
Más korban, más erdőben, valahol,
Talán másképpen susognának a fák,
Mik hosszan nyúlnak ki a köd alól.

Lehet, remegő kezünk más virágot
Érintene a zöldellő réten,
És szánkon kelnének szavak, de mások,
Nem oly ostobák, mint akkor régen.

Lehet, rabjává tenne minket a nap,
És a lelkünk rózsák között röppen,
Ha téged ismét először láthatlak,
De egy másik kertben, más erdőben.

*Bolesław Leśmian: „Poezje”,
Wydawnictwo Lubelskie, Lublin 1982*

KRZYSZTOF LISOWSKI
(1954)

Képeslap a szigetről
(*Pocztówka z wyspy*)

mit mondjak neked

sokszor átmegyek a felesleges hidakon
a folyó-utak fölött

kiszáradtak
emlékeznek a cseppek
őskorára

kígyók születnek a szélsodorta homokból
fekete kecskék
isszák a kőből fakadó vizet

cikádok dolgoznak
az
égő fűrészmalmban

az ámbrafák kérgén pillangók
gyakorolják
a vanília illatú mozdulatlanságot

nem tudok aludni
nem tudok enni
akadályoz az elragadtatottság

az éjszakai égbolton
csak egyetlen csillag
vezeti a káosz
repülőit

vékony lepedő alatt
ébred szendereg
a láva

a hamu
húga

*„Zeszyty literackie 96”,
Warszawa, zima 2006*

Exodus

nem sok a megbocsátó
aznap amikor első házában
kihuny az egység lángja
és el kell menned a küszöb mellett
most felveszed a nagy szárnyalás
tollait az éjszaka határáról
a gyermekkor egyszerű ételeitől
megárvult kistányért
és a tenger testén
a ráncokra mutató
senki kezének visszfényét
az utolsó civakodás
tanácstalanul függ a légből
szavai kölcsönösen tagadják egymást
otthagysz a türelmes tükröt
és a vén kabát
vállaihoz hű akasztót
már hiányzik innen
a lélegzet és kézmozdulat melege
egy pillanat csupán és a házat
a légüres térnek adjuk bérbe

Néhány bizonyíték az ember létezéséről

I.

Az itt élő lények közül
a legtöbbet téved.
Hagyja levágni a fejét.
A jobb kezét. Kiszúrni a szemét.
És így szól - hopp - súlyos betegen is
az ágya fedélzetéről.
Mégis megtéveszthető voltában
csalhatatlan.
Nem ismeri be hibáját.
Botlásait eltitkolja.
Továbbra is szívesen
hajtja bárd alá fejét. Azonnal
nyújtja a bal kezét (amit ritkábban
használ), habozás nélkül
veti oda a másik szemét.
Bár kevés, ami megmaradt.
Mindenféle eszközt
kiszedték.
A tenyerén továbbra is
zöldell a kaktuszerdő.

II.

Nem ismeri el a határokat.
Önmaga jelöli ki.
A legmélyebb gödör közepébe
veri a cölöpöket.
Szervezete kevésbé
ellenálló - túlzottan is
ingatag
ha ezt a nagy pálinkaáradatot
nézzük.
Irigy a madarakra
ezért saját eget épít
megfelelő számú
hullócsillaggal
és halott istenekkel.
Minden dolgot alaposan
átgondol. A hegyekben.
A pincében. Az éhség
asztalánál.
Felfeszíti a vén napra nyíló
tárt ajtót.

III.

Tud írni.
A hold túloldalára.
A nagy sikkasztások
emlékezetes krónikáit.
A fejére állított
tojástól.
És befejezve a nemes bőrök és
a legvéresebb szőrmék
kereszteződésében.
A népelnyomóknak
magas emlékművet állít.
Nagyon is hitszegő
lövegeket tervez.
Összevész a földdel -
elevenéig próbálja
sérteni.
Az idő emlékezete felé haladó
sorban feljegyezték.

IV.

Sokáig védtelen.
Az élet nehéz gyermeke.
Többet költ, mint megkeresni képes.
Örök gonosztetteiben
a tisztességre hivatkozik.
A tűz feltalálójának
akarja mutatni magát.
Az embergyerekek
a legembertelenebbek.
Az agyvíz
csalhatatlanul oltja
az öntudat-tüzeket.

V.

Mellében hordja
az igazi háborút.
Kabátja hajtókáján
egy megszolgált miniatűr bombát.
Fekete inge
sikátoraiban
ezredeseket tenyészt.
A hátraarcokat és a puccsokat
gyakorolja a végsőkig.
Színtiszta lelkiismerettel
rugdossa, ki előtte fekszik.
Könnyűatléta -
HOMO POLITICUS.

URSZULA M. BEŇKA
(1953)

Kapu
(*Brama*)

Egy kislány áll a tűzben, hozzákötve
egy lecsukott szemű nagy bikafejhez
és érezve a veszély hideglelését
hangot hall: ez az emberiség
nem - metafora

Szív és kard
(*Serce i miecz*)

A kislány sokáig álmodta ezt a fáradhatatlan álmot:
egy súlyos szív egy vastag asztallapon, nyeli a kardot,
milyen mindegy is, te nyomorék,
amikor benyomódik az acélhalánték,
amikor álmából
riad a gyermek, egész teste vörös
a hittől, a vértől és a lelkiismerettől.

Tűzhely
(*Ognisko*)

Gyűlölöm a művészetet.

Művész vagyok. Fekete kövekből emelt házam
ott magaslik a Városon túl,
azokhoz a sziklákhöz hasonlatosan, amelyeknek nekiütődik a Hóhér-folyó vize:
ott sűrű a köd, azt is mondják,
hogy a sziklák között nincs is házam.
Mondják, hogy a szél a rengeteg vízesés
lándzsáival ezüstösen veri a bazaltot.

Hajnalban kimegyek a küszöbre. Hangszerem szétverem a falon
és erre a világos visszhangra a ködön át
madársereg száll.
Sokáig köröznek a kapu, a rézoroszlánok,
a terasz bronzbikája, az oszlop arany
egyszarvúja fölött - visonganak a madarak és a felriasztott állatok
felkelnek, hogy felvegyék a harcot.

A köveken vér virágzik. A nap, mint tűzbokor
skarlátvöröst gyűjt a szívébe, rubin-csuklyáját
lelőki verejtéktől gyöngyöző homlokáról.
A nap meztelen karjai hatalmas harci bárdot
ragadnak.
És nyilvánvalóvá válik a hasonlóság: a köd vájataiból madarak
érkeznek, karmaik között a házam kövei.

Kövekkel dobálják az elítélteket, akik
a képfaragók és az örültek, az első jószok, valamint
a dalnokok és a zenészek, a muzsikusok.

Kövekkel dobálják az elítélteket, az állványokat és a ködöt
és a házam a lehajigált tömbökből újjászületik
a képeim romjain:
a rézoroszlánok, a bronzbika és az egyszarvú
szikrázik a napon és vonyít, de nekem nincs erőm,
hogy megnyugtassam őket, és nincs erőm,
hogy felemeljem és a falhoz csapjam a hangszert.

A kőtömbök pedig széttárva sötét szárnyukat
felsorakoznak a felszálláshoz.

*Urszula M. Benka „Perwersyjne dziewczynki”,
PIW, Warszawa 1984*

MIECZYŚLAW MAĆZKA
(1947)

Beszélgetések
(Rozmowy)

ki vagy

fekete arany legyilkolt éj

de élsz

élek táplálékom a zöld
elmegek veled kendőt adok
ha bekötöd vele a szemed
az idő megáll

nem akarom

a feledés folyójából adok három cseppet

hová viszel

oda ahol senki sem tiltja meg a virágoknak hogy nyíljanak
és ha akarod dalra kél a csalogány
ott hihetsz a csillagoknak
és nem hihetsz

ez ismeretlen ország mily nevet visel

láttad az árnyék hogyan
térdepel a fa alatt
és a gyökerek gyóntatószékében
gyón a földnek

ez ismeretlen ország mily nevet visel

Ha Elhiszed

Delírium
(*Delirium*)

apa verte anyát
és aztán

nézzetek rám
a szeretlek szó vagyok
amit egy önfeledt
pillanatban
kimondott

Anyaság
(*Macierzyństwo*)

még vérként
benned folyik
még mutatnod kell
neki a fényt

istent teremtesz
és mit sem
tudsz róla

lehet majd elveszi mindened
amikor emberré válik

*Mieczysław Mączka: „Moje słońca”
Iskry, Warszawa 1978*

KAROL MALISZEWSKI
(1960)

(Ássátok ki apát...)

Ássátok ki apát

Szeretném lerázni csikos öltönyéről
a kukacokat
felemelni a porból
mint egykor amikor holtrészezen jött haza
és a szomszéd utcában elvágódott
szeretném felidézni emlékezetemben
a széthullott csontokból a maréknyi agyagból
megformálni az őt rejtő
hegyoldalban egy figurát

(Senki sem hallja a köd sírását...)

Senki sem hallja a köd sírását

már harmadik éjjel
szájharmonikázik valaki

az ablakban mint világítótorony
fénylik a cigarettaparázs

már harmadik éjjel makacsul
tör át a ködön
egy ember

akit nem ismerek

A köd

A köd a költészet anyaga
amiben nem henyél a lélek: áttör a villamos
a villamos bús dala
Így énekeltek a négerek az ültetvényeken
a madarak a drótkalitkában ismerik ezt
Elhaladunk a vérig lehorzsolt homokkal súrolt falak mellett
égés büze árad a ködből

A költők verseiben

Egy szuka utazgatott szimatolt
a belfasti költők verseiben

egy madár szárnya összetört egy sikátorban
belelőttek a lopakodó sötétbe

a belfasti költők verseiben
jajongva csordogált a vér

az éjszaka közepén mint rendszerint a költői
hadiállapot - a még félálomban lévő pizsamás emberek felborzolódtak
költeményei

a belfasti költők versei

CZESŁAW MIŁOSZ
(1911-2004)

Epigráf: a világ és az igazság
(*Epigraf: Świat i sprawiedliwość*)

Lévi Rabbi ezt mondta:
Ha a világ az, amit keresel, nem lehet igazság.
Ha az igazság az, amit keresel, nem lehet világ.
Miért fogod meg a kötelet két végén,
keresve a világot és az igazságot?
Ereszd el az egyik végét,
mert a te makacsságod pusztulásba viszi a világot.

Értelem
(*Sens*)

Amikor meghalok, meglátom a világ bélését.
A másik oldalt, túl a madáron, a hegyen és a napnyugtán.
A leolvasás igazi, kihívó jelentését.
Ami nem egyezett, egyezni fog.
Ami nem volt felfogható, felfogható lesz.

- De ha a világnak nincs bélése?

Ha a rigó a fán egyáltalán nem jel,
Hanem rigó a fán, ha a nappal és az éjszaka
Az értelemmel nem is törődve követik egymást
És a Földön semmi sincs ezen a Földön kívül?

Ha úgy is lenne, mégis megmarad
A szó, amit a mulandó száj egyszer felébresztett,
Ami csak fut és fut, mint fáradhatatlan követ,
A csillagközi térbe, a galaktikák motollája felé
És tiltakozik, hív, kiabál.

Ezt az egyet
(*To jedno*)

Völgy és fölötte őszi színekbe öltözött erdők.
Egy vándor érkezik, ide térkép vezette el
Vagy talán az emlék. Egyszer, régen, a napon,
Amikor lehullott az első hó, úton errefelé
Örömet érzett, erőset, minden ok nélkül,
A szem örömét. Minden az elmozduló fal,
A repülő madár, a viadukton robogó vonat
Ritmusa volt, a mozgás ünnepe.
Évek múltán jön vissza, semmire sem vágyik.
Egyetlen drága dolgot akar csupán:
Maga a tiszta nézés lenni, név, várakozások,
Félelmek és remények nélkül.
A határon, hol véget ér az én s a nem-én.

Strandon
(*Na pláži*)

A homokon szétrázódik a tenger, hallgatom zúgását és becsukom a szemem.

Ezen az európai parton, tomboló nyárban, az évszázad nagy háborúi után.

Az újabb nemzedékek ártatlan, de megbélyegzett homloka.
A tömegben gyakran egy hasonló arc, az egyik pusztítóé,
Aki nem tudja, hogy ki lenne, ha korábban születik,
Kiválasztott, mint az ősei, bár be nem teljesülve.

Szemhéjam alatt őrzöm örökkön ifjú városaikat.
Zenéjük ricsaja, a rock dübögött, kerestem, mi rejlik a gondolatom magjában.

Az az egy valami, amit semmi ki nem fejez, minden nap csak hebeg: „aa”,
Vissza nem vonult, közömbös, örök elmúlás?
Bánat és harag, hogy az extázis, kétségbeesés és remény után az istenhez hasonló
lényeket magával ragadja a feledés?

Hogy a tengeri neszekben és a csend pillanataiban nem vehető ki a hír, hogy fel
vagyunk osztva igazakra és igaztalanokra?

Vagy élő létük képei üldöztek engem a napban, órában, pillanatban az égbolt
alatt?

Oly sok az elvesztettnek ez a nyugalma is, mert a versem oly keveset őrzött meg?

Vagy talán csak a suttogásomat: „Epilógus, epilógus” hallottam?

Ifjúkorom jóslatai beteljesültek, de nem úgy, ahogyan gondolták,

Visszatért a reggel és a virágok, amiket a kert hűségben le szerető kéz szakított.

Galambraj lebeg a völgy fölött, megfordul és színt vált, a hegyvonulat mentén repülve.

A szokásos nappalok ugyanolyan dicsérete és korsóban tej meg ropogós cseresznye.

Azonban lent, a létezés burkolatában, mint az erdő gyökerénél, rejtőzik, kúszik

Az apró teremtmények reszketeg rettenetéről felismerhető, kérlelhetetlen, acélszürke semmi.

*

Kinyitom az arcom, labda repül, piros vitorla dől meg a vakító napfényben kék hullámon.

Éppen előttem egy fiú próbálja lábával a vizet, és egyszerre látom, hogy nem olyan, mint a többiek.

Nem nyomorék, de a mozdulatai nyomorékok, és a feje, mint egy szellemileg fejletlen gyermeké.

Az apja vigyáz rá, az a kövön ülő szép férfi.

Idegen szerencsétlenség felismerése hasít belém, és akkor, órájuk gondolva, kezdem megérteni

Ebben az én sötét évszázadomban a sorsunk közös voltát, és igazabban, mint akartam, beismerni a néma szenvedést.

A költő-létről (*O byciu poeta*)

A költészet szégyenletes dolog, ugyanis az intim nevet viselő tevékenységekhez túl közel veszi kezdetét.

A költészetet nem lehet elválasztani önnön tested tudatától. Fölötte vitorlázik anyagtalanul, ugyanakkor okozati összefüggésben áll a megszegyenítéssel, ugyanis úgy tesz, mintha külön övezethez tartozna, a szellemhez.

Szégyelltem magam, hogy költő vagyok, mintha meztelen lennék, nyilvánosan mutogatnám testi fogyatékságomat. Irigyeltem az embereket, akik nem írnak verset, és akiket ezért a normálisok közé soroltam, amiben egyébként tévedtem, mert ezt az elnevezést csak kevesen érdemlik ki.

Az írási aktusban közvetlen adatok sajátos módon átalakulnak, hogy úgy mondjuk, a tudat, mint önmagunk megérezése belülről, más, ugyanolyan egyének elképzelésére, akik önmagukat ugyanúgy érzik belülről, és hála ennek, írhatok őrölk is, nem csak önmagamról.

Az olyan költészet, amelyben az „én” önmagáról beszél, és az olyan között, amelyik az „isteneket és a hőseket dicsőíti”, nem nagy a különbség, mivel mindkét esetben mitologizált teremtmények a leírás tárgyai. Mégis...

A költészet és minden művészet valamilyen fogyatékoság, és az emberi társadalmakat arra emlékezteti, hogy nem vagyunk egészségesek, habár nehezünkre esne ezt beismernünk.

Tonio Krüger komplexusa Thomas Mann-nál: a betegsége tudatában lévő művész irigylit az átlagembereket. Ezt korán felismertem a saját bőrömről.

A költő, mint gyerek a felnőttek között, tudja, hogy gyermekes, de szakadatlanul úgy kell tennie, mint részt venne a felnőttek ténykedéseiben és szokásaiban.

A fogyatékoság: a gyerek önmagába vetett öntudata. Ez egy naivan emocionális lényt jelent, akit állandóan a felnőttek hangoskodása fenyeget.

Az, hogy nem akarok a költészet formájáról értekezni, és nem szeretem az esztétikai elveket, vagyis semmit sem, ami egy szerepbe skatulyáz be minket, a szégyenérzetből született benne, azaz nem akartam nyugodtan elfogadni az ítéletet, amiben azzal büntettek, hogy költő legyek.

Irigyeltem Julian Przyboś: hogyan teszi, hogy otthonra lelt a költő bőrében? És azt jelenti, hogy nem talál önmagában hibát, sötét kígyófészket, a védteleneket érintő félelmet, vagy úgy döntött, hogy mindezekből semmi sem kerülhet a felszínre?

A művészet kultusza olyan arányban erősödik, ahogyan az egyes emberek száma növekszik, azaz azoké, akiket nem választanak el másoktól a szokásaik és a vallási előírásaik. Tömegesen látogatják az olyan nagy múzeumokat, mint a Louvre vagy New Yorkban a Metropolitan, ezeket az igazi szentélyeket, a huszadik és a huszonegyedik század fordulóján.

Az egyes emberek: minden egyes férfi és minden egyes nő meg akar tapasztalni mindent, amit mások megtapasztaltak, ahogyan a tudomásukra jut a képernyőről vagy a képes újságok képeiről, a szexet, az öltözékeket, az autókat, az utazásokat. Csordákban járnak, és kölcsönösen fényképezgetik egymást. És a fentebb említett dolgok, amiket fél-öntudatban megkívánnak, számukra a csodált művészet alakját öltik.

Kora ifjúságomban valahonnan arra a meggyőződésre jutottam, hogy az „alexandrizmus” az alkotói impulzus gyengülését, és a múlt nagy műveire vonatkozó kommentárok megsokszorozódását jelenti. Ma nem tudom, hogy a szó nem a dolgokra, például a fára vonatkozik, hanem a fát leíró szövegre, amely az a szöveg, ami a fáról szóló szövegből eredt, és így tovább. Az „alexandrizmus” „bealkonyulást” jelentett. Aztán hosszú időre el kellett felejteni e játékokat, de mi van azzal a korral, ami már semmit sem képes feledni?

Múzeumok, fényképek, reprodukciók, filmszalagokkal teli irattárak. És e bőség közepett egyes emberek, akik nincsenek tudatában annak, hogy körülöttük ott lebeg az örökkön jelenlévő emlékezet, és, hogy bekeríti, támadja nem nagy tudatukat.

Én és ők. Mennyire lehet hozzájuk férni? A költő tudja, hogy azok nem annak tartják őt, ami ő valójában, és hogy így lesz a halála után, és ezen nem változtat semmiféle túlvilági jel sem.

A múlt pontatlan. Az, aki sokáig él, tudja, hogy azt, amit a saját szemével látott, mily nagyon benővi a pletyka, a legenda, a nagyító vagy kicsinyítő híradás. „Ez egyáltalán nem úgy volt” - szeretne felkiáltani, de nem teszi, mert csak látnák a mozgó száját, de nem hallanák meg a hangot.

A versírást férfiatlan foglalkozásnak tartják. A zene és a festészet gyakorlása nincs ennyire megterhelve. Mintha a költészet vállalta volna magára a minden művészethez társuló ódiomot, amiknek halkan elnöiesedést vetnek a szemükre.

A magukat komoly foglalatosságoknak, vagyis háborúskodásnak és élelemszerzésnek szentelő emberek törzsében a költő olyasmi helyet vívott ki magának, mint a varázsló, a sámán, olyan varázslatok tudója, amik óvnak, gyógyítanak vagy ártanak.

A költészet nőnemű. A Múza talán nem nő? A költészet megnyílik és várja a bűnözőt, a szellemet, a démont.

Jeanne-nak biztosan igaza volt, amikor azt mondta, hogy nem ismert senkit, aki annyira instrumentális lenne, mint én, vagyis, aki a hangoknak passzívan behódol, mint egy hangszer. Magamra vállaltam mindenféle szégyent, a felnőttek között a gyereket, az egészségesek között a betegét, a kanok között a női ruhába öltözött transzvesztitáét. Úgy támadtak, hogy a férfias akarat hiányát, valamilyen meghatározhatatlan identitást vetettek a szememre. Amíg csak fel nem fedeztem önáluk, az állítólag férfiasaknál és egészségeseknél azt, amit sejtettem: az oly sokáig elfojtott neurózist, hogy az végül örületté fajult.

„A kimondatlan a nemlét felé igyekszik”. Döbbenetes dolog a huszadik századi események sokaságára és az azokban előforduló emberekre gondolni, értve, hogy e helyzetek mindegyike rászolgált, hogy eposzt, tragédiát vagy lírai elbeszélő költeményt írjanak róla. És semmi, elmerültek, eltűntek, elmosódott nyomot hagyva maguk után. Azt mondhatjuk, hogy az akár legerőteljesebb, véres, tevékeny személyiség is, akár csak a felkelő holdat leíró néhány szó találó együttesével egybevetve alig egy árnyék.

A pelerinek, az „à la lavallière” nyakkendők, a széles karimájú, fekete kalapok, a bohém világ egyenruhája. Vagy a farmernadrág, szakáll, lófarok-frizura, fekete pulóver. Azok, akik az öltözködéssel akarják bebizonyítani, hogy költők, zenészek, festők. Idegenkedés az ilyen egyenruhákhoz a magányosaknál, akik eléggé biztosak a művük értékében ahhoz, hogy meglegyenek e külső jegyek nélkül. Mégis, ha nem titkolnák a foglalkozásukat normális embereknek öltözve, becsületesebbek lennének. Íme nyilvánosan hordozzuk a deviánsok és bolondok szégyenbélyegét.

Közülünk mennyien fognak megüdvözülni, és mennyien kárhoznak majd el? Az önéletrajzaink az elkárhozottak túlsúlyát mutatják. Már a túlzott alkoholfogyasztás vagy más kábítószeres élvezete gyenge jelleműre vall, aki az érezhető valósággal való összeütközés elől ilyen vagy olyan mámorba menekül. Meglehet, vannak egész „költői” Nemzetek, amelyeknél ez, a valóságtól való menekülés megkülönböztető jelnek tűnik. Mindazonáltal a mi klánunk nemzetközi, hogy etnikai magyarázatokat ne keressünk.

Hogy megcsináljunk valamit, teljesen annak kell szentelni magunkat, oly nagyon, hogy az embertársaink ilyen kizárólagosságot még csak el sem tudnak képzelni. És ez korántsem korlátozódik a felhasznált időmennyiségre. Van még számtalan érzelmi trükk magunkkal szemben, az egész személy lassú átalakítása, mintha egy felsőbb cél, az akaratlan és a tudáson kívül, egy irányba húzna és megszervezné az előre elhivatottságot.

Megmagyarázni, hogy hogyan játszódik ez le. Már reggel, borotválkozás közben, vagy a zuhany alatt X-et célba veszi néhány, egy vers kezdeteként megjelenő szó. A nap folyamán bármi is történik vele, bárkikkel is érintkezik, bármilyen bajba is jut, legyen az családi dráma, veszély, gyász, lakodalom, ő képtelen elszakadni ezektől a szavaktól, állandóan ismételtetni kell azokat, keresve a folytatást. A család, a barátai azt hiszik, hogy velük van, de ő nincs jelen. Időnként megrémiszi őket, mintha csak akkor ébredne fel, szórakozott. És valóban csak látszólag lesz szerető férj, apa, állampolgár, egész életében mintegy álomban.

Íme az elkészült mű. Ha csak tudnák, hogy milyen áron! Beleegyeznének? Nem fordulnának el borzongva? De őneki, a tettesnek egykor csak halvány sejtelve volt arról, hogy az ördöggel kötött szerződést írja alá. Igazán nem volt olyan pillanat, amikor a megvágott ujj vérébe mártott toll megremeg, mielőtt aláírná, és amikor még ezt mondhatja: „nem”.

Hogyan magyarázzuk meg a művészet kapcsolatát az élettel? Például a regényíró, aki az alakok pszichológiai rajzát jelentős mértékben arra alapozva készítette el, amit önmagáról tud. Az alak őrá hasonlít, és annak, az embertársaival szemben elkövetett rút tettei figyelmeztethetnék őt, változtatást eszközölve a viselkedésében. Miért nem látja, hogy ez az alak ő maga, és hogy önmagát mutatja meg kedvezőtlen fényben? Honnan az ábrázolt dolog önrendelkezése úgy, hogy az a teremtménye élete fölött lebeg, mint egy, a kötelékeitől elszabadult léggömb?

Az olyan alkoholisták leírta részegeskedések, akik maguk előtt sem ismerik el, hogy alkoholisták, az olyan zsugorik leírta zsugoriság, akik bőkezűeknek tartják magukat, a vén kéjencek portréi, akiknek az eszükbe sem jut, hogy egyszerűen vének és kéjencek. Vagy a mocskosak leírta dicsőítő énekek a tiszta és fennkölt szerelem tiszteletére, a gyávák dicsőítette hőstettek, a legigazibb egoisták szavaival megkoszorúzott együttérzés.

Ezek a tündérvjátékok, ez az ünnep, amit az emberi értelem emelt az élet szörnyűségei fölé. Mindenféle művészet, mindenféle mítosz és filozófia, de korántsem nem korlátozva, hogy csak a saját magas övezetükben kapjanak helyet. Mert azokból, az értelem álmaiból került elő a bolygó, amit ismerünk, amit a matematikai egyenletek át- meg átalakítanak.

A művész intuíciói: Hirtelen felvillanásban látja egy másodpercig a művét, ami előre nem látható rendszerekben, alakulatokban hat két-háromszáz év múlva.

A műve két-háromszáz év múlva, ha létezni fog még a nyelv, amin leírták. Azaz a függőség - és milyen nagy mértékű - az ostobák tömegétől, akik, ezt a nyelvet használva, lehúzzák a mélybe, és a bölcsektől, akik majd a magasba emelik. Mennyien lesznek az elsők, és mennyien az utóbbiak?

Nem tudok megbocsátani azoknak az ismeretlen elődeimnek, akik nem tették rendbe a lengyel nyelvet, és meghagytak mindenféle hanyagságot, mint: prze, przy, ści stb.

A művészek irigykedése. Komikus volta ellenére egyáltalán nem vidám színjáték. Mindenki egy kanál vízbe fojtaná a másikat. Amint éveken át figyeljük ezt, sötét gondolatai támadnak az embernek, mert ez olyan, mint a mi emberi létünk, azzal a különbséggel, hogy az életért, pénzért, szerelemért, biztonságért vívott harcban a harc tárgyát mulandó földi javak képezik, amiket megérinthetünk itt és most, a költemény vagy a festékekkel bekent vászon dicsősége a legnagyobb mértékben is absztrakt valami, mivel az ember meghal, és erre a dicsőségre már soha, semmihez sem lesz szüksége. Mégis, a játék nem a jövőért, hanem az önmagunkról alkotott elképzelésről szól. A valamilyen műről alkotott hízelgő vélemény - szépítő tükör, amiben, még a természettől nem rossz vonások is szörnyűségeknek mutatkoznak.

Átvonatkoztatva ezt a férfiak és a nők kapcsolatára:

a hajszák a beteljesülések, a drámák és egyre csak ugyanaz, vagyis a tét az önmagadról, a saját szépségedről, vonzeródról, férfiasságodról, stb. alkotott elképzelésed.

T. meglephetett azzal a kitartásával, ahogyan a politikai cikkekben üldözött engem, amikor is énbennem a „lengyelségtől” való, mindenféle, lehetséges elszakadást fedezett fel.

Én azonban tudtam, hogy ez miből következett. Mint fiatal, kezdő író, eltaszítottam őt a mi tehetséges és arrogáns csoportunktól, és ezt nem tudta megbocsátani.

Éppen úgy, mintha az már kész, és minden részletében megformált lett volna itt, mellettem, kéznyújtásnyira, és ha azt megragadnám, nem a körülöttem szétterülő semmiből bányásznék elő dolgokat, hanem mintha egy polcra emelnék csak le egy, már létező, tárgyat.

Nem tudták felfogni, hogy hogyan írt ez a költő cinikus és patriotikus műveket, amikben dicsőítette a hatalmat, s egyben gúnyolta is. Miért tette magát hívőnek, hol megint szkeptikusnak, örömtelinek, hol meg teljesen pesszimistának. Ellenben ez akkor történt, amikor az egyéniséget várnak vagy erődnek tekintették, ahonnan portyázni indultak a világ ellen.

Majd ezután felfedezték az emberi civilizációt, mint az egymással összekuszálódó hangok nagyságát, mint egy zenekart, amiben minden ember sorban, egymás után, mindig egy más és más hangszer. Így a szubsztancia gyengülése minden esszencia kétségbevonása sajnálatraméltó, sőt „az ember halálának” nevezve a szakadatlanul megújuló theatrum új dimenzióit nyitotta meg előttünk.

De a könyvek
(*Ale książki*)

De a könyvek ott lesznek a polcokon, valódi lények,
Amik egyszer megjelentek, frissen, még nyirkosan,
Mint ősszel a fák alatt a fénylő gesztenyék,
És megérintették, megsimogatták, létezni kezdtek
A láthatáron az esti pírban, a légbetörő várak,
A menetelő törzsek, a mozgó bolygók ellenére.
Vagyunk - mondták, még akkor is, amikor kitépték lapjaikat,
Vagy lobogó láng nyaldosta a betűket.
Mennyivel tartósabbak minálunk, akiknek nyomorék tüze
Kihuny az emlékezettel együtt, szétszóródik, elenyészik.
Elképzelem a Földet, amikor én már nem leszek,
És semmi, semmiféle hiány, további csodálatos látvány,
Női ruhák, nedves jázmin, dal a völgyben.
De a könyvek ott lesznek a polcokon, a jól megszületettek,
Az emberekből, de a világosságból és a magasságból is.

*Czesław Miłosz: „Jasności promieniste i inne wiersze”
Zeszyty Literackie, Warszawa 2005*

Depresszióban
(*W depresji*)

Depresszióm mélységeiben megismertem a remények nélküli világot,

A színe szürke, mint a Naptól a felhőkkel elkerített nappal.

És ezt hallottam: „Ez éppen neked való”.
„Semmi jobbat nem érdemelsz”.

Akkor kiabálni kezdtem:
„Világosság Ura, emelj fel!
Kegyelem Osztogetője, övezz fel!
Ámon, Zeus, Jehova, végy be a kórusaidba!

Nem tudok lélegezni Nélküled,
Igazságosság Napja!

Nem tudok járni Nélküled,
Emlékezet Napja!

Nem tudok szaladni Nélküled,
Jó Tanácsok Napja!”.

Akkor azt gondoltam, hogy feltárom a világot amilyen, igazinak.

És megkegyelmeztem az embereknek, mert a régen, évezredekkel ezelőtt

Megfogalmazott könyvek meséivel vigasztalódnak.

*„Zeszyty Literackie 95”,
Warszawa, 2006*

JANUSZ SZUBER

(1947)

Czesław Miłosz: „Utolsó versei” margójára

(*Na marginesie „Wierszy ostatnich” Czesława Miłosza*)

Megmondani, nem mondani meg,
mert ez kifejezetten önmaga ellen
és mindezzel *mi lenne ha lenne*.

Minél tovább élek - annál többre
tartom az elmúlást. Igen, ez az egyetlen
jó dolog, amivel itt találkozunk.

És valami, ami a tökéletes boldogság lehetne:
A *semmi* metafizikusan és ugyanakkor
vegyileg is tiszta alakban.

Kellemetlen megnyilatkozni még saját testvéreink előtt is,
hát ha még feketén a fehérén, bőkezűen.
De egyszer a kecséhez is eljut a halál.

Egy szerzői est után

(*Po wieczorze autorskim*)

Odajött. Megismerem? Nem. Egyáltalán. Nem.
Mondja a nevét. Aha, a férjéé. Elnézés kér.
Mondja a lánykorit.

Igen, már dereng valami. De „Istenem!” nélkül.
És akkor ő egyszerre, mintha csak tegnap lett volna,
nem negyven éve, hogy sajnálja. Nagyon.

Mindig is sajnálta. Lehetett volna akkor.
No, tudod. Nem tudom. Mit lehetett? Volt.
Régóta nem sajnálom. Akkor - talán biztosan.

Idézzem? Ki volt? *Az most itt
ennek ellenére ott az az átható fagy.*
Miféle fagy? Nem, semmi. Most már semmi. Egyszerűen.

„Zeszyty literackie 99”,
Warszawa-Paryż, 2007 ősz.

TADEUSZ MICIŃSKI
(1873-1918)

Nocturno

Erdő, hó fedí,
Zokognak a nyírfák -
A fagy kezei
Virágom lenyírták.
Egy sirály-hulla
A lábamnál fekszik,
Nézi a sok fá,
Szomorú mindegyik.
Törlöm a hóval,
De látom, hiába,
S felzúg egy ó dal
A lelkembe zárva.

Ananke
(ítélet)

Csillagok ítélték el engem:

- Örökre élj bűnben és szennyben!
- Tornyokat építettél messze,
- hát bolyongj, mint vadállat este -
- lábad a földet se érje -
- a lángokban fázva nézz az égre! -

És a királyi szellem szólt most:
szabtak nektek körpályát, pontost,
megkötni nem tudtok soha,
a szívem országoknak ura...

Zokognak a sírokon a fák,
de zengem az élet víg dalát!
Csillag-túli város az anyám,
hullócsillagon nevetek én!

STANISŁAW MISAKOWSKI
(1917-1996)

Magány

Az én házamban minden megvan
a fehérnemű-szivárvány
bunda-hörcsögök
s a bútorok geometriai alakzatai

a falakon
- mint lécek a múltba -
az eltávozott
rokonok
képei

Vannak
betűktől szétpattanó
óriás könyvek
és a percek
hű kutyaként őrző
Óra

A házamba emberek
jönnek néha
szavakkal érintik
a bútorokat a képeket az órát
majd elmennek
maguk után hagyva
- bor kesernyés zamatát

Az én házamban megvan minden
az én házamból
semmi sem
hiányzik

GRZEGORZ MUSIAŁ
(1952)

A bűneink

Mindig túl késő
megváltani a bűneinket.
Távozáskor
hátrahagyjuk
szeretteinknek.

Mindig túl késő van.
Már letelt az idő,
amikor élhetünk.
Tompán becsapjuk az ajtót
szívünk
alkonyi csendünk
s az abroszon tétlenül összefont
kezünk mögött.
Hogyan kiáltsunk
a zárban megfordított kulccsal?
Hogyan sírjunk
a kárpitozott székeket porolva,
hogyan indokoljuk meg
értelmetlen jelenlétünket?

Teázzunk
a fagyos verseket melegítjük leheletünkkel.

Szeretteink között
ügyesen elfeledjük
bűneinket.

London
(Londyn)

I.

Újsággal letakart
apró öregasszony,
sápadt ajkak, rászáradt nyál,
szája szögletében
szénporpettyek,
hajnalig harcolt
a bolhákkal - mint vándor fekély
lúktet a pályaudvari WC
Higiénikusan tiszta sarkában

II

Money bullshit Patricia rázza
gondterhelten a fejét, Money bullshit ki az ördögbe
találta ki ezt az átkozott pénzt
amiért minden egyes nap oly drágán kell fizetni
önmagunkkal

III

MoneyMoney bullshit the best tobacco money can
buy Csúnya kicsi nőcske
ne haladj át a plakát alatt
a mennyből lakkozott mell lóg alá
sportcipőcskék dolcsik
És könnyedén csípőre tett tenyér - dunhill the best
money
the best

Öregasszony
ne haladj át soha
a reklámok mérgezett ege alatt.

Hát így állnak a dolgok
folyton elszalasztunk valamilyen alkalmat
valahol máshol.

Az isten ránk kacsint,
lobog az aszfalt,
éjjel a
bánat nedves fényszórói.

IV

Az első reggeli vonat
füttyjele szakította félbe
az álmot: a Charing Cross híd alatt
ébred Patkány Joe, Fekete, Kopasz
Kefe, Peddy
a Sápadt és
mi esztéták,
akiket a piszoár
beteg sarkába üztek

a történelem nem ismeri el
a lélek kivételes
szépségeit.

V

A szép Jackie fizet, újra
összegyűlnek a fiúk a pultnál, a zeneszekrény
indul. Ah, csak búcsúzól még egy kortyot!
Émelyítő hangulat, buzi buli. Melyikünk tűnik
elsőnek a homályba. Melyikünk lesz
az első ki behódol
a fákon túli holdfénynek?
Terasz, sör és Szép Jackie suttog,
nem is szavak ezek. Halk duruzsolás mintha
egy kandúr meg egy macska. A haldokló nap felhevült
felszíne: Ismered Williamsot? Ő írta: „Freddy,
drága Freddym, megcsalt azzal a kurva
Tooley-val...”

A Szép Jackie álomra tér. Az első
a rosszabb,
az utolsó teszi fel a homlokára a babért és Jackie
majd napégette ujjhegyével
sima bőrét simogatja.

VI

MoneyMoney Money Bullshit Patricia rázza
gondterhelten fejét: egyre téged kutatlak
kedves.
Szólj legalább egy szót
és a nagy távolban is
fellellek
még akkor is ha a város végére
kellene mennem

kereslek téged, egyre kutatlak
kedves
elvesztettelek az összegyűrt jegyek között
mint a táskába szórt dohányt, amit nem akart
elfogadni
az a szimpatikus pincér

Oh, szólj legalább egy szót
és várni fogok

a homályon át
egyre messzebb visz
a London Underground fekete kocsija.

VII

Az utca súlyos bűzével elnyomott kiáltás a város fájdalma.
Megyek vakon némán
éjszakai kocsmák úrje.
Megyek egy újabb
reggel után vágy lök előre.

Oly könnyű azt mondani - nem
érdemes.
De mindig elszalasztunk egy pillanatot
a tömegben
máshol.
Megyek még egy
esély utáni vágy
lök előre.
Az élet - reflex.
A halál
észre térés.
Megyek
még egy élet
utáni vágy
lök előre.

Ez a téma *(Ten temat)*

Magunkhoz szoktattuk az anyákat
Az anyák szeretnek minket
az anyák kínoznak minket

Az anyák
túl hangosan mozognak a szomszéd szobában
túl sokat kérdezősködnék
és húsvét előtt mossák az ablakot

Otthagyjuk az anyákat
az üres peronokon
megkönnyebbülten lépve át
a minket elválasztó lehetőségek
határát

A levelekben
majd lelkesen
elkerüljük ezt a témát

*Grzegorz Musiał: „Kosmopolites”,
Wydawnictwo Morskie, Gdańsk 1980*

JAN NAGRABIECKI
(1920)

Köszaltók - 3.

csak kemény létezés van
amit kézbe lehet venni

csak felület van

és lehet belül
hőség lüktet
baljóslatú fekete füstoszlop

és lehet az elrejtett hold
hangversenyeznek ott

lehet egy rovarlélek
lárvája ropja táncát

és kacaj szakítja szét a páncélt
erózió

lehet ez a világ
anyaggá vált csattanója

a mikro-planéták
jobb teljesítménye
a csillag-balletben

a mezők
szellőkönnyed balladája

mezei egér mohos kunyhója

lehet oda zárkózott be
a pillangó- és szitakötő-folklór
nemzeti-mezei viseletben

elkészett szárnyalások félelmek szenvedélyek
együttese
aminek nem volt ideje felszállni
az űrbe

Köszaltók - 18.

dalolnak a külvárosok:
börtönkórusok

a garázdaság nem vár ölbe tett kézzel

a lányok hirtelen
kipattannak
a test rózsaszínű bimbóiként

a háború-kisiparos tépi szét őket

Köszaltók - 36.

tövises ökölbe
szorított
test -

a kiáltás a fejek fölött
villámként
húzta át
az utolsó szót -

szemtől szemben
a lövéssel:

így verték
életem
a talapzatba
egy sorozattal
amitől oly nagyon féltem

Köszaltók - 57.

sasok
középkori pajzsra emlékeztető
fehér szárnyukkal
faragják a levegőt

a múltból idézem
szárnyas dobjaikat
zengő indulóikat

egyszer majd hívom a mai napot -
de magam túl nem szárnyalom

Kószaltók - 71.

a többi csak suttogás
az élet maradéka
- zenei rend

zongora-rögtönzések láncolata
zeng jazz stílusban

jagiełło királyi trombitákon
ront a pince kőéjszakájába

a dob mint vörös bor
fejbe ver

árnyak kúsznak a falon
mint a negatívon visszaverődő gondolatok

emeletes ritmusok gesztikulálnak
az ifjúi vér útjain

STANISŁAW NEUMERT
(1939)

(A hozzánk visszatért...)
(*Ptakom naszym*)

A hozzánk visszatért
madarak előtt
ne lökjük le a képzelet
ágairól a fészüket

(Kőtömb voltál...)
(*Byłś głazem*)

egy ismeretlenhez

Kőtömb voltál elnehezült karjaim között
mint a földön fekvő árnyak,
voltál a föld, amikor nyugodni tért a nap.
A távolban a csend hajlította hó-ágon
egy ember lépdelt - a föld parányi szikrája.
Elvonultam az emlékezet határain túli
puha pehelypaplanba.
Egyre halkultak a léptek,
kezeim még aludtak
és hosszan hallgattam
mielőtt az első fénycseppek
az ajkamra hulltak.

(Szemtől szemben állok...)
(*Oto jestem...*)

Szemtől szemben állok
a hatalmas nap-fával
amelynek ágain éjjeli varjúfészkek
tömege
és a mellem ősszel teli
parányi és makacs
miként a cipőtalpra ragadt
homokszem.

A föld pedig kötömbökkal
és fénnel teli ferde toronyként
magasodik fölém.

*Stanicli Neubert: „Źródło ziemi”
Wydawnictwo poznańskie, Poznań 1972*

MACIEJ NIEMIEC
(1953)

Harangok
(*Dzwony*)

Az egyensúlyról mindig többet szeretnénk tudni, azonban
este a távolban csengő-bongó harangok mint egy hullócsillag

Bim-bam-bim. Igen is nem is, ez is, az is.
Ne halaszd el holnapra, holnapra már kimerül.
Az este, mint egy öregember, hatalma ellenére elhallgat
a kalligrafikus tudás terhe alatt:
fehér és fekete, arany és por, bor és ecet, a virág és tűz.

Mondd el a kívánságodat, talán beteljesedik. Az este véget
még nem ér, mintha csak elgondolkodna, hogy miért választom
megint a boldogság biztonságos hiányát, ha az estét is tudomásul veszem.

Meglehet, az a nyugalom jobban elvezet oda, ahová lehull a csillag
(a fény túloldalán, ami a salak)

Pensar di lieis m'es ripaus

És eljött. Mi elutaztunk (
úgy tűnik, hogy olyankor mindig koncentrálni akarsz, mintha tényleg
íjból lőnél -)

de mindössze pár lépést tettünk, kiléptünk a bisztróból, ahol téged
vártalak, és ami az Északi Pályaudvarhoz hasonlított, és mindjárt ott mellette
csendesebb volt és olcsóbb, beaujolais nouveau 30 frank helyett
egy pohárért asztalnál
40 egy félliteres kancsóért

Pár lépés, harangok, mondd el a kívánságod -
(Bir Hakeimen ezen az estén nincs más kívánságom,
borozgatok vele, és olyan bennem a szakadék,
mint egy erkölcsi törvény).

Ha nem tanúsítunk iránta jelentőséget, a dolog véletlenszerű marad
- mint a vakság olykor az emlékezet hibája.

És tovább utaztunk.

az eső és a tagadások örökkévalóságai közé

(a csillogás túloldalára, ami a salak)

és te, akit ismét megtaláltalak, már nem olyan vagy
mint a vágyakozás, mely nem ismeri a tegnapiját, mintha tegnap
nem is lett volna ott, ahol
te is léteztél tegnap. az éjszaka és a nappal minden egyes, számomra
ismeretlen másodpercében, már nem
tagadtad sem a felszínt, sem a szakadékot.

Magas, látható. már el nem felejtjük, hogy el kell veszíteni
mindent, magát a veszteséget is.

Valamikor azt kívántad, hogy benne élj. Mert biztosabb.
Sela.

Egyszerűen semmit sem tagadsz. Én tagadom azt.
Én sem, mondom.

A te meztelenséged bizonyára a bizonyíték, hogy minden állítás igaz.
Beteljesült, mint a létezés.

(„Felkészülve vagy nem, mindig készen állunk” - jegyezte fel John Cage
a naplójába; ez a halálról szólt).

)(szép mint a szakadék.
A meztelenséged az ágyban. A meztelenséged a konyhában. A meztelenséged
a fürdőszobában.

Egykor úgy tűnt nekem, hogy a meztelenséged idézet Jerzy Nowosielski
rajzairól,
ma úgy tűnik nekem, hogy a meztelenséged idézet éntőlem én pedig a te
meztelenséged idézete vagyok.

Egyelőre ne beszéljünk róla. Tudom, hogy most neked éppúgy, mint énnekem,
megvan magadnak
egyensúly nélkül, mint egybekapcsolt két nappal

és a bizonyosság, hogy még az emléket is elveszítjük,
annak az emléké is, hogy hogyan hullott le a csillag.

A harangok, mint a megtévedt idő, más helyen vannak - hol hallhatók az Buzenval, nem Bir-Hakeim.

Megint tudtam, hogy mi az idő - a világ léteire vonatkozó bizonytalanság bizonyossága.

*Zeszyty Literackie 85,
Warszawa-Paryż, 2004/I*

KRZYSZTOF NOWICKI
(1940-1997)

a dolgok anatómiája
(*anatomia rzeczy*)

át akarom világítani
a fát
szóval
a láthatatlan évgyűrűkig
át akarom világítani
a követ
szóval
a mag titkáig
megpróbálom felnyitni
a tárgyak mellkasát
ez a fa szíve
ez a kő szíve
meghasadt
koponyájukból kifejtem
megdermedt gondolatukat
mirólunk

most
(*teraz*)

régebben amikor haldokolt
tudatában volt
a kutyák felemelték a fejük
fülükkel a kert levegőjét hasították

most sohasem lehet tudni
mindig ott a remény
az ápolók kezében
még csak a bőrük sem zsibbad

most a halál után
tovább élünk
mintha mi sem történt volna
haladunk az éveken át

*Krzysztof Nowicki: „Do przytomności”,
Wydawnictwo Poznańskie, Poznań 1980*

KAZIMIERZ NOWOSIELSKI

(1948)

Hallgatás

Legyél olyan csendben hogy a tengerfenéken
szétnyíljon a kagyló

legyél olyan csendben hogy az éjszaka
élesítse hallásodat
s a nap a figyelmedet

hogy halld meg a szívedben
a fecske csivítjét

hogy a kezeket nézve halld hogyan fut át
a testen a lélek

Építsd mint hidat a folyón
amin átjutsz a túlsó partra

Sietség

Hová rohansz
ugrálva a percről az órára
az óráról a másodpercre
mintha szorítana a mozdulatlanság
és az úton a kövek
Hová rohansz
a kitágult pupillákon
a kitárt szájakon
a heves szavakon
és az üdvözléseken át
Kit akarsz utolérni
Kinek dolgoznak
talpad szövőnői
Féllépésnyi idő előtted
féllépésnyi test mögötted
kettő lépés
távol

Tevékenységek

Becsukom a szemem. Talán
többet fogok így látni: a rést
a fény és az árny között
amit megfoghatunk
amikor a szavakban több lesz a célzás
a lehetőségeinkre
és egyre kevesebb lesz az út
ami a léptek egyensúlyára ügyel
Amikor egyre gyakrabban
nyúlva a tárgyak után
ismerem meg amit el nem érhetek soha
és az emberi remények is
elillannak a tenyerünkől

A férfi halála

Ő: Előbújtak-e már a levelek
Elküldtem-e már minden levelet
Tiszta lesz az idő
Vagy talán köd

Én: Nem tudhatjuk
elfogad-e téged a sors
ahogy írtál
Ma már másképpen ültetnek kerteket
Már csak kevesen vannak akik hisznek
ebben a kiteljesülésben
beteljesülésben
ebben az ódivatú
rímekben

Ő: Várni kell majd
az összeregereblyézett levelek elégetésére
a kutyák feltámadására
a szavak e megjósolt
szavára

Én: Boldog az
akinek legalább egy csillagos éjjele van
hogy kipanaszkodja magát
Sok kérdés ott habozik
a szokásos gyümölcszüretben
Boldog akinek ott a tenyerén
a vers
mint egy alma

Ő: Holnap lesz a temetésem
Szép idő lesz vajon
Vagy majd esik az eső

Hol lépked majd az angyal
És merre jár az ördög

Közlemény

„Egy pillanat múlva folytatjuk a műsort”
egy perc múlva összeütköznek a galaktikák
mintha mi sem léteznénk
A pillanat és a pillanat között
adatott meg nekem élni
Akkor meglátogatott apám
megint a háborúról beszéltünk
bekapcsoltuk a rádiót és hallottuk
„Egy pillanat múlva folytatjuk a műsort”
(A falumban ez volt az első készülék
hozzánk jártak híreket hallgatni a szomszédok
vasárnap estefelé pedig
a kertben táncoltunk)
A pillanat és a pillanat között csend volt
mintha mi sem történt volna
szünet a világ menekülésében
ami a mi utolsó hírünk is
lehetett volna

Romok

Borostyán kapaszkodik a falra
Eltakarja a régi feliratokat
A mindent áttörő indák
a morzsolódó téglákra feszülnek
Egy kéz nesztelenül
fog át mindent
és a borbolyalevél
ráveti függönyét

ANDRZEJ OGRODOWCZYK
(1952)

Az utolsó előtti pillanatok

Az órák ütni fognak agyonütni a szíveket
az ajtó a levegőbe fog nyílni a bőr pedig a halál központja felé
a vándor visszatér a kertbe jóllakik kenyérrel
a hajós semmiért sem fog fizetni az életével

De olyanok is lesznek akik lassan pusztulnak el
lassan befedi őket a nedves ágynemű majd a kukac
több évszázadig rág egy éjszakát és amikor egy pillanatra
felébrednek
a levegő küszöbén álló Valaki kezére teszi az ujját
és így szól - „Ne keljetek fel, eljön értetek a Kőd
a Kőd végéig a ki nem fehérített ágynemű pusztulásáig
élve maradtok új halált szimatolva az összes halált
a tenyér pókhálójában eltávozom hogy eljöjtek
hozzátok
akiket összezárt bőrrel szögellek a világhoz”

Álom

Még nem volt ideje elárulni a gyereket
Nézi, hogyan dolgoznak a méhek a levegő burája alatt
Hogyan ömlik a folyó illata a mezők hajába
A kutya szemeiben őrzi a horizonton a derült időt
A holtakat átvágja egy fűszállal és életre kelti őket a föld árnyékával
De a gyerek már tudja
Hogy az Istenről álmodott
Sikollyal ébred az ablak keresztjében

Egy halott álma

Helyezzétek fületeket a halott fejére
hallgassátok hogyan alszik örökön
álmában benövi
a növényeket
és
a világokat

Júdás

Hallod, hogyan gyülekeznek a levelek
Hogyan beszélnek ellened
Ettől az embertől túl sokat kívánsz
Menj el tőle
Hallod, nincs másik világ
Itt nő a fa, amelyen lógni fogsz
Nem hallja
Továbbra sem azt a világot hallgatja, amelyiket kellene
És kétségbeesésében csak a fa
Tépi a leveleit

MIECZYŚLAW ORSKI
(1943)

Az Új Világból

Ingatagon nyikorogva törtettek a hajók rendeltetésünk felé
jajgatásuk darvak elfojtott kiáltását juttatta
eszünkbe, amikor hallottuk megremegtünk

Ez a vízre lezuhant felhőben rosszat sejtető fullasztó léghőben
mintegy vízre épített városok halványan villódzó fényei között
tett utazás volt

A nyirkos ragadós gömb velünk együtt gurult magával vitte
lélegzetünket a kürt hangja visszhang nélkül verődött vissza
mégis összetekeredve

A hajók orrainál a macheték
makacsul vágták a vízinövény kötegeket És a gyermekeink
emlékét Az evezők a növényzetben megbotló hullámokon
siklottak

A poshadt moszat-tekercek sokkal később
mentek át az élet leheletétől is megfosztott
hosszan elnyúló strandba

Beúsztunk a mészkősziklával övezett hosszúkás
fjordokba, a kiszáritott só ráncokba, a szegélyt képező
csontvázakba

Az ígéret földje felmelegedett lagúnaiban
az evezősök konzerválódott állati maradványok
reliefjeire bukkantak

szigonnyal átszúrt zöld rákokra, tüdőként nyitott
korallokra oxigénbuborékokkal
megszáradt űr

csak a meredek lejtők levágott folyosóiban
vettünk észre hozzáférhetetlen gubókba font
ovális alakokat

És éppen itt hajolt felénk az Isten
gúnyosan kitömött átlátszó
madárfeje

Kréta

Íme a nagy sziget oszlopa
a visszaverődések márványlabirintusában
egy halott pók úszik

A megkövesedett küszöbökről
csend csurog egy fehér szikla lábánál
megrepedt üvegpillangó

A mozdulatlan halak között
a kék padlózatba süllyesztve a talpam
magamba nézek

békalencse ring az élettelen sekély
vízen, szemem meresztem a mély és az űr
világába

a felszín hárttyája alatt pórúszós amfora
csúszósan villódzva az én hosszúkás koponyám
alakját mutatja

A mésznek kiégetett tiszta fenékről
egészen hozzám nyúlik
az iszap
nyelve

Kristályosodás

A hegy elolvad
a kristályos vízben
gerincét a hullámok képernyőjének adja tovább
A lejtőket megsebesítő tűz
mint a cseppkő - korallba fagy
örökre belé ivódik
a láng színeinek változékonysága

Egyetlen füst - a vízinövények füstje - marad meg
mint görgeteg szivárog az elhalt sziklán végig
A levegő mozdulatai a légáramlat látható jeleit öltik fel
Az árnyak szétfolynak az idő felfejti az árnyékokat

A korallszirt szegélyén már fehérén zúg a hó
vízeséseket képez a hab míg a csúcs szökőárja
ki nem kapcsolja a lejtőn lecsúszó vitorlást

Lavinák lüktetnek, veszélyben száradnak
a hajóroncsok - az évszázadokon át széthasadt barlangok -
lábánál felhalmozódott kagylótelepek

Szemantika

A visszatükröződések összesűrűsödnek
a kék víztükrön
a visító madár-
hangok
krétává keményednek

A vitorlák zárójelében érik a láthatár
mondata
amit a világítótorony-állítmány
kapcsol össze a parttal

Jelzők raja
figyeli a vizet
amit meg kell határoznia
tömören
mégis szó szerint

de nem tárja fel a golfáram
mélyebb mellékfolyóit
a felmagasodó korallzátonyokat
és a süllyedés
jeleit

habár ezek
zavarják
a tenger folyékony szórendjét

AGNIESZKA OSIECKA
(1936-1997)

A félelem
(*W strachu*)

A félelemben
mintha otthon lennék.
Ismerek minden kapcsolót,
mélyedést,
zugot.
Hallom a felvonót.
Telefonom is van.
Csupán a kijárat ajtó
nincs sehol.

Belehalni a szerelembe
(*Umrzeć z miłości*)

Legalább egyszer
érdemes belehalni a szerelembe.
Legalább egyszer.
Már csak azért is,
hogy később eldicsekedhessünk,
hogy van ilyesmi.
Hogy létezik
...Belehalni.
Valaki fiókja mélyén feküdni
más levélhullák és emlékhullák
mellett
és szenvedni...
Oly istenien,
oly pátosszal szenvedni,
mint Tosca
vagy Witos.
... És már nem törődni senkivel,
és nem haragudni senkire.
És csak kérni Istent, hogy egyszer,
legalább még egyszer
belehalhassunk a szerelembe.

Hirtelen beugrások
(*Nagle zastępstwa*)

A férfiak hirtelen beugranak mások helyére,
mint a színházban,
a moziban,
vagy az iskolában.
Gyenge idegzetű nők fogadják őket
és házasságok születnek,
majd gyerekek,
akik nem hibásak a történetekért.

Írás
(*Pismo*)

Tudd, hogy nem akarlak foglyommá tenni.
Sem a büszkeségem sem az idő nem engedi
meg ezt...
(Ha akarod
kényelemből nevezzük Istennek).
Ismerem a fogolyidomítást, tudom mily örömtelen,
ha a juhászkutyát báránnyá akarjuk átnevelni.
Ezért nem is kívánom.
Mégis egyre bánt az örökös csencselés,
az emberi lények közötti vitamincsere.
Tehát add ide a tollad,
ha madár lennél,
ha farkassá akarnál válni,
kímélj meg az igazságtól,
habár nyüszítek érte,
fukarkodj a jelenléteddel,
ha így kell tenni,
függessz fejem fölé a koronát,
add nekem a pokol felét
és a mennyország egy negyedét.

Számodra mi az irodalom?
(*Czym jest dla ciebie literatura?*)

Ha elgondolkozol,
hogy számodra mi is az irodalom,
etika,
természet,
meglepetés,
ház, anya, kocsis,

az a nő,
az a férfi,
egy jó kabát télre,
jó cipő,
és végül
te magad -
akkor valóban:
nem volt esélyem.

Szerzői est
(Spotkanie autorskie)

- Mindazt, amit leír, az életből veszi?
- Az életből.
- És könnyen megy az írás?
- Könnyen.
- És az élet is könnyű?

Vagy-vagy
(Albo-albo)

Képtelen vagyok már babázni,
mert megismertelek téged.
Nem tesz engem boldoggá a gyertyaláng,
mert láttam már más csillogást.
És néha
 az a
 pár pohárka a barátokkal...
És azok a barátok...
Mennyire megfakult minden!
Amikor elalszom,
a szemhéjam mögött hagysz egy képet,
amelyiken egyedül te vagy.
De mégis elmegy
egy sötét folyosón keresztül.
Add vissza a játékaimat.

*Agnieszka Osiecka: „Wada serca”,
Czytelnik, Warszawa 1981*

STEFAN PASTUSZEWSKI
(1949)

(a szónok titkos jóslatai ellenére...)

a szónok titkos jóslatai ellenére
ennek a ténynek semmi jelentősége sem volt a nép történelmében
nem hozott felszabadulást a munka alól
nem biztosított jobb holnapot - kitartást
az óvatlan manipulációk eredményeképpen
a fogak között
és az emelvényeken
a szó robbant mint a gránát
szilánkjai fellelhetők az újságokban és a plakátokon
a sérültek nem tudják mit beszélnek
nyomorékságuk örökkévaló és egyre fokozódik

(az öregasszonyok...)

az öregasszonyok nem fordítanak figyelmet apró létezésünkre
szívük barométerei
kezük
szemük
az öregasszonyok az olvashatatlanság állapotába
fojtják gondolatuk és az arcuk
emlékezetüket elkoptatják
a vágy-kérdőív minden rubrikáját kihúzzák
felégetik ruháik hídjait
és a könnyeket
az öregasszonyok a nevüket gondosan beírják a hiányzók névsorába

(mégis élek...)

mégis élek
hazatértem
tapogatom a falat széket égboltot asztalt
újra felfedezem a kőbe zárt ösvényeket
a szavakat
mehetek tovább
írhatok
de érzem hogy az aki ott maradt

az ajtóban a kerítés mellett a háztetőn és a vízben
az a fehér valaki
egyszer eljön
végig ki nem mondva
a szavakat

(tegnap még messzebb voltam...)

tegnap még messzebb voltam
túl a ködön
ma csak az egyik peremtől a másikig
a szavak oly nyilvánvalóak
ez az óra - én vagyok
így nap-nap után
egyre nem tudom minek

A huszadik század

Önmagán dolgozik
a mosolyok védőburkának a tökéletességén
és a véletlen gesztus optimális használhatóságán
a név halhatatlanságáról gondoskodik
és a papír-ábrándok gyártását szolgáló automaták jó egészségéről
a huszadik század
szó-hurkot szorít a torokra

A nő

te, egyetlen növény az utamon
tisztelj
ne felejtsd el a percet amikor azt mondtam hogy nem vagy te nő
és abban a pillanatban volt amikor angyal voltál
a szél megérintett a szárnyával
és az égbolt rám csapott

Krystyna kozmikus magasságokban rejlő név
nem vers
levél
vagy
mellek fehér emléke
nem lobog

nem tudod mi a vers

mi az angyal
de tudod ki volt aki téged elhagyott
abban az esőben
ez az új neved
a te halálod

A Tavasz első vasárnapja

ezen nem mi
ezen ők
az ő ökleik mint
derült égből villámcsapás
a kék egyenruhák mögül
amiket az emberek akkor néznek
amikor fölénk borultak
a veszély felhői
a gyerekek meg így szólnak:
Mama, a rendőr vigyáz ránk
ők
névtelenek
arcnélküliek
és szív nélküliek
fekete álom
az emberiség túlvilága
a tél utolsó akkordja
ami ökölbe szorítja a lelkiismeretünk
és a szívünk
egyetértés láncában
Lengyelország még nem veszett el
él

a tavasz

Az ötödik tízes

egy piros autóbusz
mint egy
versenyló
betört
oda
ahol az álom
vér- és harmatcseppekben fürdik

nem volt mit a szemére vetni
a nap körén kívül
ami olvadozó pupillája körül keringett
és a hirtelen ezernyi alternatíva halálán kívül
szófogadóan felgyűrték a nappal ruhaujját
és az álmok komédiás álarcát

: az ötödik tízes
hogymint
útra keljünk

Emlékezem

sok itt a fény és az átlátszóság
hiába harcolnak a tárgyak hogy jelen legyenek a tekintet képernyőjén
felszántott láthatáruk nem fér a szavakba
akit a legjobban kedvelek
a pár évvel fiatalabb
énem
megérintem - nem fáj
még csak nem is reklamálja a gyorsan elvetett kockát
és a világ elferdült távlatait
senkit sem ismer
a munkáját - amiből él -
rendesen elvégzi
azonosságom ápolására nincs ideje
szereti az öccsét - a fiát - az apját
imádja az orleansi jazzt és egy lányt akit Máriának hívnak
aki a feleségem
szomorú vagyok hogy a halállal nem segíthetek rajta
emlékezem

Ikarusz megkísértése

ikarusz megkísértése a képzeletünk pupilláin elkövetett erőszak
a nem kívánt élvezet éle szétharapja a komor babkávét
és fokozza a mennyezetre tűzött lepke nevetséges rángatózását
s amikor a lakásunkban
más furcsa dolgok történnek
amik közé sorolhatjuk a szerelem szó színének és illatának lassú megismerését
valamint a húsdaráló szelíd arckifejezését
a sugár a kísértő kihuny mint az elfűjt gyertya
ábrándokat hagy maga után
egy lemeztelenített bolond elvesztett testhelyzeteiben

Levél önmagamhoz

egyre idegenebbnek érzlek
hasonlítasz arra akiről beszélnek
a legjobb szó kívánsz lenni
habár tudod hogy a szavak elröppennek
a régi könyvek kutatói meg nem értik a kor szellemét
kérlek
amíg lelki-fiziológiai büntényeket követsz el bennem
és számodra csupán egy elhagyott ház vagyok
amelyben ordibálhatsz
és örülhetsz minden napsugárnak
én kérlek téged
egyre hangosabban fejtve ki magamból azt az üres ént
ami egyre inkább a vedlő pók kitinjére emlékeztet
ne engedd hogy elcsábítson a társadalmi irodalom

Séta

nem tudom
talán az én bűnöm
de arcukon nem láttam örömet
lehet az én hibám
a különbözőség
hogy akik délután
indulnak hogy visszatérjenek
mint madarak fészek nélkül
mint a Wyżyna típusú lakónegyed
betonfalába ütköző szél
ők az én történetem amit
egyre inkább összehúzódo szájjal ismételtetnek a gyerekek
ők a csend
nem tudom
de ezeknek az arcoknak a halála számomra oly természetes

Ugyanazon a színpadon

ugyanabból a helyzetből néztek engem
hű öreg állataim
asztalaim és székeim
én
ugyanazon a színpadon fellépő színész
tudom
képtelen vagyok másképpen
nézni rátok

Vagyok amikor a kés hideg bőrét tapintom

huszonhat éves volt
és abban az évben
húsvétkor kellett volna
nősülnie
a szó alatt melengette a halált
nem hiszek a szavaknak akkor sem amikor valóra válnak
minden pillanatban kiderülhet
hogy csak önelképzelésem vagyok
és az úrt utánam a légből
gyorsan betölti a csend
v a g y o k amikor a kés hideg bőrét tapintom

Vázlat

budai november
fejünk felett a középkori költő Tejútja -
halott Szigefüzok hiábavaló verejtékéből
fénylenek a gótikus bordák
az asztalon a tavalyi bor ökörszeme
csillog a föld fehér csontjaiból elővarázsolva
rajta még az odaégett borospince félbarna kenyérének szürkés bevonata
még egy mesebeli szitakötő zümmög a felgyulladt képzeletben
az augusztusi örült szárnyalás zöld fátylaként
középen
mint Munkácsi képeinek közepén
örökkön ott a föld és az égbolt között
a magyarok
más hegyvidékek
vétkes madarai

nem fogom leírni őket
ők még élnek
miképpen élnek a Nemzeti Múzeum repedezett vásznai
és Eger romjai
jöjj el és nézd meg
szavakkal meg ne öld

és ha már tényleg többet akarsz tudni
nézd a tizenkilencedik századi Eger képét
Nagyenyedét
a lengyel küldöttet
tegnap a Belwedert
holnap a Népek Tavaszát

az acélhúr megremegett
megpattant hegedűk játsszák a Rákóczi-indulót
a falakon át
a szíveken át
világít az augusztusi nap vére
Éljen a szabadság!
Vége a századnak!

1981. november 4. - Budapest

ALICJA PATEY-GRABOWSKA

A költészet

A költészet -
 Felhő
ami betakarja
a gondolatokat
 Lélek
amivel szemben
védekeznek
a látomás-sújtott
költők

A nem

A nemekre osztott világ
meghasad
A nemekre osztott világ
vonzza önmagát
mint egy mágnes
És ebben a taszításban
 és vonzásban
ott a csíra ereje
ami szétfeszíti a sziklát
és ebben a taszításban
 és vonzásban
rejlík a robbanó ÉLET
Hatalma

És hirtelen

És hirtelen
 csend
 kötömb
hirtelen sűrűsödés

Csak az emlékezet kertjeiben
lúktet az élet

És hirtelen
csillanás
ütés
a szívbe

Csak az emlékezet kertjeiben
énekelnek változatlanul
a madarak

Hogyan menjünk el

Elmenni amikor az égett rózsza szagát
még illatnak hívjuk és napnak a gólyahírt
amikor az éggel teli tenyerünket emeljük arcunkhoz

Hogyan távozzunk az élet központjából
tudatosan változva hamuvá?

Íme én a nő

Íme én
A nő a tűz jelével homlokomon
Érzed a szertartásosságát
ahogyan reggel
fésülöm a halpikkelyeket és a madarakat
simogatom, hogy elrepüljenek?

Délben
az érzékenységet forralom
kőedényben
és kannákba töltöm a vágyódást

Jön már az esti szieszta ideje
Már látom éhségedet - Uram, Vadász
a képzelet fenekén rejlő
egyszarvút követve
végignyúlsz
a vékony fénynyalábon

Én pedig
A nő akinek a homlokán a tűz bélyege ég
szádba adom a szerelmet

Öreg anya

Olyan mint egy almafa
amely gazdag termést hozott

Fáradt vékony gally
a száraz vastag ágon -
az élet beteljesedését
hirdeti
a csillagoknak

Pesszimista szerelmes vers

Mint eső jössz belém
kényszerítesz
higgyem el
hogy a kövön kinyílik a virág
a göröngy gyümölcsöt érlel

Mint sugár jössz belém
kiszáritod
a szemektől a szájig folydogáló eret
gyűszűnyi sós tengert

Karoddal átfonsz
mint gyűrűvel a fát
hogy ne hasadjon ketté
a szívéig

Védtelen

Megszelídítettél engem
a bizalmatlant

Megtanítottad:
a reményt
a hitet
a szerelmet

Védtelessé váltam
mint az ütéseknek kitett állat

ANTONI PAWLAK
(1952)

Ti

ti akiknek nincs szüksége semmiféle menedékre
ti akik közömbösen haladtok el a kapuk nyitott sebei mellett mintha sohasem
gondolnátok arra hogy pánikszerű menekülést is
szolgálhatnának nem ismeritek az éjszakai rémlátomásokat
és az álmatlanságot visszafojtott lélegzettel figyelitek
a kerékpáros Béke-versenyt mintha ez lenne
az egyetlen verseny mintha nem lenne
verseny a halállal
birkózás önmagunkkal
ti akik hiszitek hogy nem lesz már háború
mintha nem lennétek a tudatában hogy szakadatlanul
tart a háború mindegyikünk bensőjében
ahol másodpercenként hullanak el
a nagy gondolatok hősei és a spekulációk gyáva katonaszökevényei
ti akiknek nincs szüksége semmiféle menedékre
akik sohasem nézitek vágyakozva az ideggyógyintézetek
a nyugalom utolsó oázisainak az ablakait
vagy a borotvapengék élet az egyetlen reális határt
sohasem veszitek észre a házak fala mentén
ugyanabba a ködbe siető görnyedt alakom.

(a beszélgetéseink...)

a beszélgetéseink intimitását nem fenyegette
a lehallgató készülékek indiszkréciója
akkor még szép volt a szerelmünk
legalábbis így mondták az öregek
akik két emelettel lejjebb laknak emlékszem hogy
olyan szavakat használtak amilyeneket a legszebb
költeményekbe lehetne bevenni most pedig
a szobámban csendben kell maradni
ha élni akarok egyébként a szavak
így is elvesztik lassan az értelmüket és meztelenül
ülnek a konyha sarkaiban az akkori időkből
csak az egymás szemébe nézés maradt meg nekünk
és a halálos csendben lefolytatott szeretkezés

A valóság a vers visszavert fényével világít

Este volt Eső mosdatta a várakozásba
dermedt várost A hajógyár
felé mentünk néma kérdéssel
meddig még A ruhánk egyre
nehezebb lett Zsebeink elkapott
esőcseppekkel teltek meg

Előttünk a virágba öltözött kapu
A szótlán frontvonal aminek
az átlépése szintén misztikus
kísérlet lesz Nézd

Marian - mondtam - a túloldalon
kevésbé esik

BOŽENA PTAK
(1952)

Apának

Apa ugyanazok adják neked az érdemrendet
és azt mondd hogy ez a történelem zsákutcája
wilejkád partján sétálsz
az ostrobramai szűz előtt térdelsz
hová vezetsz minket öreg
hová

a sírok
nézd a sírokat
a neveket szürke moha növi be
ez a gdański óváros
szintén szép
és az - csak álom...

(utánunk...)

utánunk
majd mások jönnek
ugyanolyan kérdő arckifejezéssel
könnyebb lesz megértenünk azok hallgatását
akik nem szokták meg a jelenlétünk
és a mindig egyazon helyen félbeszakadt mondat
még egy hallgatással megnyúlik
mi pedig
reménykedve hogy nem túl későn jön a halál
mielőtt két vállunk közé húznánk a fejünk
vagy valaki az arcunk elől elhúzza a mosoly-spanyolfalat
az ajkukra helyezzük az ujjunk
mert igazolásunkra nem tudunk felhozni semmiféle háborút
reménykedve hogy nem túl későn jön a halál
mielőtt erejüket vesztenék az ujjaink

Gdański augusztus

És egyszerre megláttam önmagam
a tömegben
és egyszerre megláttam türelmes
szemüket
s a szájukat amin a várakozás lakatja volt
mint az enyémen
És egyszerre megláttam önmagam
a háttérben az ősi falakkal
amint kezemmel a téglák vörös sebeit tapogattam
és az utcák kövezete simogatta a talpam
mintha szárny lett volna
kiléptem önmagamból
a szürke arcok tömegén át
ököl volt a fegyverem
mint másoknak
új hittel teli
harminc év után annak a városnak
a karjaiban találtam magam
amelyik megszült
amelyikben nem volt boldog gyermekkorom
és nyugalmat sem leltem
anyai ösztönétől megfosztva
ellökte
az öreg házakhoz szorított arcom
most is
 És egyszerre
 a számban hatalmas templomok
 kezdték emelkedni
 egy pillanatig láttam
 önmagamat
 amint magasra tartott fejjel lépdelek

EDMUND PUZDROWSKI
(1942)

Utazás az elárvult helyeken

Folyamatosan élek a kezdetektől.
A látottak magvára támaszkodom.
Oly keveset láttam.
Mindenhez kitalálok valami mesét.

Láttam vidéket, hol a fű nem talál
helyet magának.
Ahol már régóta nem véd tető naptól
és jégtől. Ahol a szél még most is hamut sodor.
Nem látok sőt, ami
sötét folyosókat vájna magának
a mész alatt, a hegy alatt.
Itt több a kereszt. A templomok üresek.

Rémült arcok a sötét falakon -
az ikonok már nem műremekek
számomra többé.
Itt hever még a házformává gyűrődött
szögesdrót a földön - nem engedi, hogy visszatérjenek
az emberi árnyak.

Levelet kaptam. Két hétig jött
Dániából.
Itt egyedül vagyok. A strandon bundában ülnek.
Ez nem a mi partunk. Sohasem megyek el
Varsóba. Húsz év múlva onnan már senki sem
küldi el a port.
Még bogáncs sem nő itt.
Mindenki olyan jó. Egyszer még boldog leszek.

Csodás alpináriumot láttam. Túl alacsony ez a hely
a legkisebb madaraknak is,
hát csend van. A fák fölött süt a nap.
Minden törzs a földre görnyed,
mert megtaposták a tankok. Itt elesett egy ember.
Egy zászlóalj.
Tőlük már nem jön levél. Egy kereszt sem nő ki
itt, ezen a földön. Túl alacsonyak a fák
szimbólumoknak.

Sohasem voltam a víz tükre alatt.
Nem számoltam össze, hányan merültek alája.
Láttam fegyvereket meredni hajókról
az égbe.
Tavasza eltűntek.

Évente egyszer délre utazom. Apámhoz.
Árnyékát keresem.
Itt melegebben tűz a nap. A kút belül
fehér.

Húsz éve uralkodom magamon,
hozzászokva a lelkiismeret-vizsgálathoz.
Elfeledem a részleteket. Jogomban áll.
Tudom, hogy semmi sem marad
utánam. Korábban nem voltam.
A megkínzottakat magába zárta
a föld -
és senki előtt
sem tárja fel bensőjét.

A fiú refrénje

Nővéremnek

anyám még egészséges
apám már márvány
- évente egyszer eljövök
papírkoszorúval kezemben

anyámnak könnyet hozok
vendéglátás örömét - évenként
magányos napokat osztok

anyám még jól van...

egy nő meg egy férfi - a halál

1

az óceán elmúlik
elmúlt és ha
nem
a nyomát kellene elvinni a széllel
a parton
valaki

valahol
mindig
valamiért
néha
amennyiben valaki
észrevenné

a tekintetet észre-
vette ezt a fényt
a kezeket
fénnyel eltakarta
a szemeket
kézzel
a copfját levágó
nő hajával
a férfi észrevette ezt
a szemet
egy
kés-
villanásnyira
a copf
lezuhant súlyosan
ki
kérdi meg
ki
ez
minek ez
ki
kicsoda
ha
van
valahol
miért ő
valaki
megkérdezi miért
a kő
a fej magasságában
minek
az

2

a mi tengerünk, a mi óceánunk elfér
egy tenyérben
egy hangyák rágta
száj
rohadt levegőjében
az óceán
v é g t e l e n
k i f o l y ó

az öt ujj közül
újjászülető
csak azokra hagyatkozik
a fájdalomunkban
újjászületik a tenger át-
folyva
mi közöttünk
a dombokkal kijelölt
testek között
a buja fücsomók között
amik
a mennyei nap idejét
a tengerpartot jelentik
eljön az idő
a tenger
kifolyik
szétporladó tenyereink
közül

3

emlékezet

megnevezetlen tájakon átmentem
a nap köszöntött
mentem át a havon
kiégette a szemem
mentem a víz mellett
kifehérítette a strand homokját
mentem a szótlán tájban
a sárba állandóan nyomot égetett
valaki mintha ezt mondta volna
a kifeszített tenyerek
tanácstalan ujjai között
széttérülő termékeny talajában
a nap az élet forrása
de kevesen hallgattak rá
még a kertészek sem
a legbiztosabban elhívatott férfiak
hogyan előhívják a harmóniát
a nap tiszteletére
az éjszaka után
nappal
éjjel
a szépséget dicsérő
feleségek
testének
minden részecskéjével
képtelenek voltak meghatározni
a nap szépségét
kedvesen és kellemesen
tisztelve őt

és kitartóan
még ők sem
emlékeznek
a dombok mögött lenyugvó
napra
akik
felemelték
feleségük súlyos keblét
ebben a pillanatban a szél
hallottam a szavaid
a csendben
a száj elferdülésében
születtek
a szemek villogtak
így születik
a beszéd
a kiáltásban
mondja
az orvos
ezt mindenki megtudja
aki szül
mondja az orvos
a férfi hallgatja

4

ameddig leásunk
hamarosan le senki sem ás
mert elfeledve fekszenek
a földben
ki nem
áshatjuk
meg nem
találhatjuk
ameddig elásunk
önmagunkban
és
magunk közé
a tengerparton
rohadt kagylók
búzlóttek
egy hétig
amíg
meg nem fordult a szél
nem jött el a dagály
az apály
amíg el nem ásunk
a város romjáig
a fiam ás el
ezt be nem bizonyítja senki

a nyelv a kiáltásban születik
beszélek
önmagamhoz
a nap a jogalkotó
az anyák az élet
forrásai
mondják
az apák
a szavakat senki sem hánytorgatja fel
senki sem hallgatja

5

mi születik közöttünk
emlékezem a tavaszi
pillanat tájára
a hullám a dagálykor
előntötte
a hullámtörőt

meddig ások le
a part menti romtelepen
ha már elkezdek ásni
igyekeztem nem megfeledekzeni
a barátaimról
nem tudtam
megfeledkezni
senkim
sem volt
a szívem náluk volt
képtelen voltam
visszaszerezni
a szívem
össze van kötve
azok között van
amiket nem bontunk szét
a szemünk
túl egyenesen néz
hogyan lásson
az összegubancolódo vonalak között
az emlékezetünk a mai
nappal él
semmit sem lehet szétfejtetni
a kezeink képesek búcsúzni
köszönteni
a legkisebb súlyt
fektetjük erre az időre

valamikor azt mondtam
 átugrani
 a sáncot
 a kőtömböt
 a jégteret
 amikor nem hiszek
 a teljes
 nyárban

tíznél kevesebbszer
 léptem át az állam
 határát
 kétszer
 illegálisan
 a Śnieżkán
 sohasem léptem át a közöttük
 létező határt
 annak ellenére hogy senki sem húzta meg
 a világ politikai térképén
 sohasem léptem át az idők
 határát
 a túloldaltól senkinek sem tudtam
 kezet nyújtani
 kiabáltam
 a hullám elvitte a hangom
 szétzúzódt a parton
 akik hallva
 ezt a nyomorék hangot
 eljutottak a partig
 eltévedtek
 a nap lenyugodott
 a túloldalon

a jövevények veséiben
 csak homok volt
 a jövevények szájában
 csak homok volt
 nehézkesen
 cipelték
 az átszórt
 időt

aki visszatart valakit az úton
 annak levágják a lábát
 aki a forrást eltereli vagy megmérgezi
 annak a szemét veszik
 aki hamis esküt tesz vagy hamisan tanúskodik
 annak a fülébe olajat öntenek

így születnek
a sánta
a vak
a süket
barátok

és akik
elfeledkeztek a nevükről
akik sohasem találják meg a szemükben a fényt
akik éhesek de ételt nem kapnak
mindezekkel találkozunk
a városok
utcáin

napkelte
és napnyugta között
találunk
egy bokrot
az üres téren

hogyan olvassuk el
a hátrahagyott
jelet
gépkocsi nyájak
gépkocsi csordák
száguldanak
hogyan felfalják
mielőtt a rozsda szétmarná
pléhkarosszérikjüket
a friss
benzin
szellő
megmérgezi a bokrot

ki tartaná vissza az útján az embert
kit tart vissza
az újszülött
kiáltása

egyikünk hallgatott
nem tudtam mi a neve
honnan származik
kinek adta szavát
nem voltam boldog
nem tudtam
hihetek-e
neki

a fény keskeny vonala
 sem fel
 sem le
 nem indultam
 a fény keskeny vonalai
 hallgattam
 nem vettem észre azokat akik
 lentről
 fentről mennek
 az idő
 a homok szakadatlan
 suttogása

a beszédünk
 elfutott tőlünk
 hogy rajtunk túl
 beszélgessen

elbúcsúztam a barátaimtól
 senki sem mondta
 hogy hová megyek
 nem tudták
 mi a céljuk
 ez egy véletlen
 pont lesz-e
 fenn
 lenn

az egyik barátom
 levelet írt

PAR AVION

sürgősen

várta

a választ

este hatkor

HANGOSAN

nagyon hangosan

és kifejezően érthetően

beszélt a postai tisztviselő

KÉREM ÖNÖKET ZÁRUNK

és halkabban

holnap

szintén

veszünk fel

leveleket

az egyik barátom
levelet írt
PAR AVION
nagyon bölcs
mások kimentek a tengerpartra
kúszva
kézzel
az éles sziklához nyúltak
vérzett az ujjuk
minden
kiejtett szóból
felém
szólt
a kiáltás
bezártam az ablaktáblákat
feleségem beteg volt
bántotta a fény
egyszerűen az utcai lámpák
fénye
a függő lámpák
nem pedig az a fény
ami egyenesen terjed
sem fel
sem le
egyszerűen csak fény

9

amikor a hang beleíródik
a térbe
a hang visszaverődése
zengőn tompán
amikor széthull
mihelyt létrejön
mindig mozgásban van
az ami elmúlt
mindig mozgásban van
mondta nekem egy fizikus
egy távoli barátom
a mesterség
a hallgatásba
van rejtve
mindenkinek meghagyták
az esti órát
a lila fény
belép
a lakás szobáiba
a vaslábakon
egész nap
és másnap is

túl sokáig
üledett le a rozsdá
rajtuk pihenünk
csak egy vonala van a fénynek
sem fel
sem le
csak a fény
forrása felé
barátaim egyre számlálják
a hajszálaikat
sohasem számolják meg végig hol
és melyik
zeng fel hamisan

10

mi nő ki ezen a helyen
kérdik a felfedezők
akik nem gyanakszanak ránk
eljönnek megkérdezni
honnán van ez a zöld
a romok elfeledett
kövein
egyszerűek a fény vonalai
egyenesek
nem mindenkihez
sem fel
sem le
sem a múltba
csak most
a jelen-
időben
dicsőítjük saját
emlékezetünket
megkérdezhetjük
ki jön el értünk
ki fedez fel
hogyan meg tudjuk
fel
le
a hozzáférhetetlen teret
építjük a fény sugarait
ki jön utánunk
hogyan megszámláljon
az elfeketedett tűzvészek helyéről
a füst
ki számol meg minket
a megrozsdásodott
autók
temetője alatt

megtalálja
a lovas
és a ló
megfeketedett csontvázát

11

a hegyek
összefutottak
a tengerparton
a fémkockákon
nem látszik
a megmentés
ösvénye
csak a köves
szakadék
néha megfogjuk egymás
kezét
ki számol össze minket
milyen a csendünk
hogy sok jelenség mellett
elhaladunk biztonságban

nem vittük tovább a távoli
évszak fényét
kénytelenek voltunk közelebb hozni
nem visszük el magunkban
kívülről a segítő kéz
mostani képét
a szakadék
szélén
mondhatnók
oly kevés
maradt meg

a homokban
az átcsapó hullám
magával ragadt
sok barátot
elmentek
sokan akikre vártam
nyugszanak
sokhoz soha el nem jutottam
senki sem világítja meg az utam
a napsugár
eljut hozzájuk
nyári
évszakban
sem fel
sem le

megyünk az úton panaszkodunk
szűkek
a fény
ösvényei
olyan keveset vittünk el
önmagunkkal
és még
kevesebbet viszünk el
még kevesebbet
a lábunk alatt csikorog az üveg
megsértjük a kezünk
az elhagyott
házak
szúvas fogain
a szó csak közöttük
keskeny teret jelent
sem fel
sem le
csak mellettünk
kérdik néha
választ
keresünk
semmi el nem
takar minket

ezt a várost elátkozták

ezt a várost elátkozták és ennek a városnak a vizeit
és a szűk alacsony ketrecekben lakó népet
is elátkozták
nagyon nehéz volt felállni
de meg lehetett tenni példát
kerestek
sok házban az alkony első pillanatában
kihunyt a fény bizonyára
reménykedtek a lakók hogy az álom
tovább lapoz a rendeltetés könyvében de a lapok
nem voltak olyan könnyűek hogy az alvó ember
nyugodt lélegzete elég legyen
talán egy kiáltás
de hallgatással pecsételték le az ajkakat
már régen
- egyébként
felébredhettek volna
az örök
tehát törődtek azzal

hogya a kiáltás
ne lehessen ok
még le is ragasztották a szájakat amik
vagy az esős időben
alacsony felhőként a város utcái felett
áramló túlzott nedvességtől lazultak
meg vagy az állkapcsok
túl gyors munkájától egyesek
oly mesteri csipkéket tettek a fogukra
hogya egymásba akadtak
a meleg fehérrel fénylő
mozdulatlan
védő cölöpsor formájában az esti
alkonyban egy ideig
gipsszel is teleöntötték a szájakat
ami a legpontosabban tapasztotta a fogat a foghoz
de így nem lehetett lélegezni sem
pedig nem a halálról volt szó csak
a hallgatásról
erről a módszerről is lemondtak
lehet egy újabb
érv volt hogy
egy történelmi sírban
törékeny gipszfejekre leltek
szuvas fogak
pontos lenyomatával
rájöttek hogy az elég sokáig rágott kenyér
nagyon jól teljesítheti
a tampon szerepét lélegezni lehet
folyik a nyál az ajkak nem száradnak ki
a szájszögletben látható az ételmaradék
ezért megváltoztatták a rendeletet
a hallgatási parancsot a szorgalmas kenyérrágás
parancsa váltotta fel

Nők jönnek hozzám...

nők jönnek hozzám
tudják ki vagyok
hogya hívnak
ki voltam
miféle sikereim
voltak
mindent tudnak rólam
és ez tetszik nekem öbennük
szótlánul hallgatom
érveiket

de ők valakivel összetévesztenek
és ekkor mindennek vége
és kezdetét veszi
a szentimentális játék
önmagammal
mert én is
szeretnék mindent
tudni önmagamról
ismételgetem szavaikat
nem tudom
megtanulom-e kívülről
és nézem őket
akik összetévesztettek valakivel

a pulzusomon tartom az ujjaimat

a pulzusomon tartom az ujjaimat
véresek
friss és forró
vértől foltosak
ami jól takarja
az eleven
pórusos bőrömön
a nikotin
barnás foltjait
nem tudtam
hogyan a pulzuson tartani
az ujjaimat
ezt is jelentheti

egy papírlapra lerajzoltam

egy papírlapra lerajzoltam
négy kört
kifejeztem az üres
tért vagyis
a tért
magát
fák nélkül
fény nélkül
és gravitációs erő nélkül
- semmi többet

mindegyikük lehetne
hallgatás
amit az anyagi tér
biztos határának
neveznek
kötelesség erkölcs
és szankciók
nélkül
és semmi más

melyik körbe helyezzem el magam
nem mondom meg
magam sem tudom
annak ellenére hogy valamelyikbe biztosan
elhelyeztek

nem érzem ott egyedül magam

ha meg kellene írni...

Ha meg kellene írni az életrajzomat
papírból lennék
könnyű lenne elégetni
de nekem van szemem
májam
szívem
az hogyan ég
nem tudom

én leírva én hozzáírva
napfény-ér
a borús égen
az alacsony sugár lángol
miképpen mi
lángolunk
a petróleum- és
benzingőzben
a levegő ízét ami hideg
lenyeled
fertőzi a vers légkörét
tudom

ki akartam egyszer öltözni...

ki akartam egyszer öltözni de nehézségeim támadtak
ismertem olyanokat akik idegen szavakat
öltöttek magukra
képtelen voltam
mert jött mellettem a szabó
nyirbálta a szavaim
ismertem olyanokat akik addig öltöztek míg csak
kezük maradt szabadon
másoknak csak a szemük
vagy összeakadó két lábuk
de ebből mit sem tudtam összerakni
annak ellenére
hogy a nagy igyekezettől leesett az állam
annak ellenére hogy kibújtam a
bőrömből és

meztelenül
keveredtem a tömegbe

Magányos vidékek

Lech Bądkowskihoz

mosom a kezem
az emlékezet folyó az emlékezeten túl
változást sodor

megrokkant láthatárokat építek

mielőtt a szót eloltom nyelvemmel a forrásról
a testemen kívül
a boltíves folyosókra ér
a sebhely rugalmas hártájaként

a szememben a kiégett tájak helyét
be fehér napok népesítik

a kívülem
létező folyóból
kihordom az emlékezet szerkezeteit
minden emlékezés
szót váj
tűzzel töltve meg azokat

a kezem tiszta
megmostam
a rokonoknak volt idejük belépni a folyóba

megsebesülve
az éles köveken
a tisztító folyam
iszapot sodor
a felégett tájak száraz földjére
valamint
köveket
a tenger mélyébe
süllyesztett
obeliszkekre
 madár hordja így a szárnyát
 én a szót
 alatta sötét helyek
 rejtőzhetnek ebben a pontban

szorosan a sebekhez simuló
az üres helyeken formálódó
szót fejtek
mit bízok rá? -
a jelent?
ami mellett a szó
- sebhelygyűrű -
forrása
gödrökből emelem ki magam
és messze
fészkek szállnak a lángba

tűzzel megtermékenyített szemek így a nyelv alá
szálka
és már beteg szavak
a hallgatás -
áthasad

 a helyen amerre a láng

üdvözlöm a szót
a szurkóst

ERNA ROSENSTEIN
(1913-2004)

Az ablakon át

Lehullott a hó-függöny
A világ megállt
Az ablakok a kis utcák fontosságukat veszítették
félbeszakadtak az autók
Ez sem este sem reggel
Előttem az emlékek pelyhei szállingóznak
Az öröklét futtában elnyeli őket
szinte még állnak
Íme egy márványpillanat
- fehér - már-már sötét.

Este

Halkan mintegy álomban hull a hó.
Régi dallamot játszik az óra.
Az utcákon elvesznek a léptek.
Az idő olyan sűrűséggé hosszabbítja,
hogy mindjárt megpattan a pillanat.
Már pelyhekkkel pislog.
Már csak a múlt hull lefelé.
Csak a mélység meg az éjszaka.

Keringő

Már mindent megmondtak.
Most csak - a pont.

Már mindent megöltek.
Most csak - a nevetés.

Már minden száj nevet.
Most csak - a most.

A papír keringőzik.

Majdnem szavak nélkül

Figyelj
A te anyád tebenned van
Az én anyám énbennem van
Nézzünk egymásra
Nézzenek így egymásra ők
Mondják
hogy a különlet - érzéki csalódás
Mi egyek vagyunk

Vándorlás

- Ki vagy?
- Nem tudom.
A köd kóborol a világban
mint a hatalmas Varsóban.
Köd vagyok.
- Hol a lobogód?
- Szinte darabokra szakadt.
Fújja a szél.
- Hová mégis most?
- Nem tudom.
Alváshoz vetkezem.
- Hely nélkül és ház nélkül?
- Igen.

TADEUSZ RÓŻEWICZ
(1921)

Kiáltottam az éjben

Kiáltottam az éjben

a halottak csak álltak
Némán nevettek
szemembe

a sötétben a penge
jéghidegen
hasított belém
és feltárultak
beleim

A rózsza

A rózsza virág
vagy halott leány neve

A rózsát meleg tenyérbe fektethetik
vagy fekete földbe

A piros rózsza kiált
az aranyhajú csendben ment el

A sápadt szirmokat elhagyta a vár
a ruhából kibújt a lányalak

A kertész gondosan ápolja a bokrot
a megmenekült apa őrijöng

Öt év telt el halálod óta
szerelem virága melynek nincs tövise

Ma a rózsza virágba borult a kertben
az élők holt emléke és a hit.

Hazatérés

Egyszerre nyílik az ajtó
anyám kiált
ideje már hazamennem

szétválík a fal
sáros cipőben megyek a mennybe

asztalhoz ülök és durván
felelgetek majd a kérdésekre

semmi bajom hagyjatok
békén Tenyerembe hajtott fejjel
ülök mereven Hogyan is
beszéljek nekik a hosszú
kacsaringós útról

Itt az égben a mamák
zöld sálat kötnek

legyek zümmögnek

apa a kemencénél szundít
hatnapi munka után

Nem - mégsem mondhatom el
nekik hogy az ember
ember torkának ugrik

(a valósággal...)

a valósággal
amit a váróteremben
a piszkos üvegen át
szemlélttem

szemtől szembe
találkoztam

elgyengülten
fordultam el
gyengeségemtől

elfordultam
a csalódásoktól

szavam
homokjába
valaki a hal jelét
rajzolta
és eltávozott

(Egy öreg emberpár...)

Egy öreg
emberpár
óvatosan törékenyen lépked

a habokból
meztelenül fénylőn
teljességében
kiugrik fej és kéz nélkül
a szerelem istenasszonya

fekete
mag
az élet
rózsaszín húsú
dinnyéjében

a férfi meg a nő
lassan a tengerbe merítik
ledörzsölt átlátszó
bőrük

mikor kijönnek
a partra még fogják
egymás kezét

A lárva

Halott vagyok
pedig sohasem ragaszkodtam
ily nagyon az élethez
állkapcsom erősen rátapadt
a meleg torokra
a csuklóra
a pulzusra a forrásra
ujjaim
meggömbülve
szorultak össze
a melegben
a melegtől

halott vagyok
pedig még soha eddig
nem beszéltem ennyit
az eljövendőről
ami nélkül állítólag
lehetetlen élni

de hiszen megszoktam
én aki lassan hülök ki
megszerettem a mozgást
vágyom utána egyik helyről
a másikra mozdulok el megfeszítve
Párizs és Peking
Róma és Moszkva között
Varsó és Hamburg között
egyre gyorsabban és nagyszerűbben
bomlom

süketen hallgatom
egyszerre minden idők zenéjét
minden hangot vakon nézem
minden iskolák képeit
és én a halott kapkodva
alkotok
új formákat
amik egyre zuhannak
és összelapulva új alakká válnak
én a halott
nem szeretem a hallgatást

értékelem az ételt és az italt
nagy súlyt fektetek
a napirendre
teljes életet élek
oly nagyon élek
hogyan elképzelni sem tudok
egy másik halált

én a halott
oly nagyon elfoglalt
egyre csak írok
habár tudom hogy mindig
egy részlettel
az egész részletével
az egésznek
kell eltávoznia
talán az új lárvája vagyok!

(A földet rászórták a koporsóra...)

A földet rászórták a koporsóra
a nyitott szemekre
a fényre

oldalról
nézte
mélyebbre
távozva

megmaradt az anyanyelvben
mint gyermek
az anyaölből

nem vágták le
nem dobták ki
egyre nő

Az első szerelem

I.

Tizenhat éves voltam
mentem át egy parkon
fatörzsnek támasztottam a fejem
sírtam

Senki sem bántott
csend volt a parkban
honnán ezek a könnyek

Senki sem kérdezett
senkinek meg nem mondtam

Futottam haza
kiabáltam
éhes vagyok éhes
pedig szerelmes voltam

Nevetésem betöltötte a házat
Senki sem kérdezte
miért nevetek

Láttam Máriát
láttam Máriát

Látom Máriát

Iskolába megy
sötétké kabátban
világoskék iskolajelvénnel

Lépd el a májusi napsütésben
az eső sugaraiban
átviláglik az emlékezetemen
mint ködfolyamon
évről évre
egészen
az eltűnésig
egyre világosabban.

II.

Tizennyolc éves voltam
A mezőn futottam
a szeptemberi nap
sárga fényében
amikor repülők szálltak fölénk
elestem

Gépi égbolt
nyomasztó képe
ajkammal érintettem a földet

Tizennyolc éves voltam
amikor először pillantottam meg
Máriát ruhátlanul

Ki nem mondom soha
rémületét
a tüdejébe szorult
utolsó leheletét

és nem mondom el a remegést
az ifjú élet zokogását
a lánytest reszketését
amikor nem a szerelem
hanem a halál közeledett

Az égő lég letépte róla a ruhát
a mezőn feküdt
meztelenül
füstben és vérben
lebocsátott két kezem
kezeim amik sohasem érintették meg
az ő élő testét
ég felé emelt két szemem

A gyilkos felemelkedett
már csillogó ezüstösen
mint tű szúrta át az eget
nem reálisan

Ott feküdt
levetkőztette a bömbölő levegő meg a tűz

ott feküdt a sárguló
nap ferde sugarai alatt
a füstölgő táj közepén
a háború első napja
közepén
lába kinyújtva
a végtelen barázdák mentén
mint halott fehér barikák

III.

Az egy lélegzettel könnyebb
halott, sivár
föld.

IV.

Ez tizennyolc éves fiú könnye
az ég alatt
a földön
ezen a napon
minden időn át
bolygókon és csillagokon át hulló könnycsepp
az eget és a földet vájó
a kapitalista államok fővárosaira
Róma örök városára hulló könnycsepp
az éjszaka sötéttségén
az azúr parton
a narancsligeteken át
szálló könnycsepp
könnycsepp amely a szerelmesek
hajára hullasz
amikor eggyé olvadnak
mint az ismeretlen folyók vize

A gyilkos felemelkedett
csillogó ezüstösen
névtelenül szívtelenül arc nélkül

De én felismertem azokat
akik őt azért küldték ide
hogyan megölje Máriát.

Az árnyszínházban

A köztem s a világ között
a köztem és a tárgy között
tátongó repedésből
a főnév és a melléknév közötti
távolságból
próbál előbújni
a költészet

olyan eszközöket kell magának
formálnia
olyan formákat kell létrehoznia
hogyan belém akadjon
meg a szóba
mint a szakadatlanul
távolodó
két partba

széttépve
próbálja még egyszer
összehúzni
kiegyengetni
összekapcsolni
hogyan a felszínre
kerüljön

távozom

Éva

szememből
meztelenül lépsz elő
rózsaszín közét
tárják fel
szétnyíló térdeid
érdes kagylói
éjjel fehér szárny
az angyali ágyék
lassan bezárul
és a szerelem sós harmatcseppjei
fedik
a bőrt

Találkozás

egyre gyakrabban találkozom holtakkal
rendkívül elevenek
szájuk nyitva sokat beszélnek
néhányuk szája habzik
mint a szappan

utoljára nagyobb csoport halottal kerültem össze
akik sorban ültek székeken
arcuk piroslott
nevettek tapsoltak üldögéltek
háborogtak fel-felálltak
személyes kirándulásokra indultak

az öreg hullák között
fiatalok forgolódtak
nem tudják
szórakozottak
kezüket és lábukat mozgatják
kocsikat húznak új állásokat
foglalnak el és még meleg feleségeket

csak egy öreg tapasztalt hulla
kacsintott rám
huncutul
és az összegyűltek szeme láttára
próbált még egyszer
megszületni

Tehetség

A fal mellett ültem
lecsukott szemmel
a nap felé fordított
arccal
egy ökölbe szorítva
két kezem

az idilli angyali
ördögi gyermekkoromban
filléreket adtam
a koldusoknak
kenyérszeleteket
ők pedig csonkjaikat mutogatták
az üres ruhaujjakat
feltárt pofáikat
ótvaros testük

egymás után hajlítod be az ujjaidat
két üres tenyered
bensőd kiforgatod
és a szemhéjadat semmi

amikor fogaim
vizsgálták kinyitották a szám
s a nyelvem alatt
egy fekete garasra
bukkantak.

JÓZEF RUFFER
(1878-1940)

A kutya

Volt nekem régen házam - de egy éjjel süketítő robaj
Riasztott álmomból, fejem zúgott - és csendes fekhelyemre
Megvadult vízár tört. - Erőm és bátorságom egybevetve
Rárohantam, védeni kis tanyám, hiába, csak nőtt a zaj.

Házam elsüllyedt, engem magával rántott, miközben szóltak a
Győzelmi trombiták, és erőlködésemet csak gúnyolta.
Az iram elszédített, erőm nem volt, alattam zúgott a
Szörnyű mély, s úgy éreztem, mintha ölelne már a rém maga.

A tengerre vetett ki, mely olyan volt, mint egy pusztaság.
Azt hittem, hogy e látvány, a hatalmas víztömeg, megrémít,
És majd kétségbeesett vonyításom hasít fel az égig.

De nem vonyítok én, a tenger rémei meg is tudhatják,
Hogy van egy megmentőm, a Szent Kutya, ki erőt ad, megsegít.
S hamarosan újra látom a távoli part zöld rétjeit.

STEFAN RUSIN
(1946)

(velem együtt nő a körmöm...)

velem együtt nő a körmöm, verejtékem
bőröm, testem,
áthaladnak az idő ajtaján
mint én a sztyeppén,
az utcámon
a fénylobogón

szétkaparják az álmom
a pusztulás csendjét, a menekülés
útjait

képtelenek megérteni
hogyan lehetnek
csak edények
 az élvezet forrásai
 a jelenlét bizonyosságai, röhögő
 fogpiszkálók

(messze a házamtól...)

messze a házamtól
az aludni térő
kezedtől
nem tudok dalolni

nem találom a bolygódat
ott tenger zúgott a fülemben
itt a hegyek előtt hajlongok mint apró
mogyoróbokor
és egyre hangosabban
hullok hamuvá

hóból szültél
meleg éjszakából csiholtál
az ágyban meleg tenyérrel
magadhoz húztál

itt köröttem senki sem
sűrög-forog
villával senki sem támogatja az útjelzőket
nem vár a világos
láthatáron túlról

(nem emlékszem a szemedre...)

nem emlékszem a szemedre
ami ott feküdt
a tenyeremen

nem emlékszünk
az érintéstől forró
vérünk és ajkunk
csendjére

de emlékszem
állati félelmünkre
hogyan külön kell élnünk

MARCIN SABINIEWICZ
(1975)

Áram
(*Prąd*)

Az áram lágy szikrákként ugrál
az elektromos vízen.

Miután elbúcsúztam X.X.-től
(*Po rozstaniu z X.X.*)

A szenvedés új fényével jóllakott madarak
Boldogan kezdtek énekelni.

Október
(*Październik*)

Az alkony fehér egyszerűségével a papírba öltözött
Vakolat ezüstös szürkéségével kínálta fel magát ez a nap.

„Zeszyty Literackie 72”,
Warszawa, jesień 2000

ANNA SAWICKA
(1953)

(eljött...)

eljött
az a pillanat
amely nélkül az idő
úgyis beteljesül
még akkor is ha
a szíved órája
megáll
egy névnél

vagy

mától kezdve
szabad nekem
a hétköznapiakban
osztzkodni veled

jó hogy vagy

Líra

mi is az a líra
mintha azt mondaná
adj nekem szelídséget
és elmosolyodott

de mintha nem is énrám

(amikor bezárul...)

amikor bezárul holnapig
a szó
az olyan mintha engem hívna
minden vonat
és autóbogár
amelyek ellepték az utakat
mindig csak egyazon irányban

(Áttanulmányoztad a szépségemet...)

Áttanulmányoztad a szépségemet
ott ahol az nem is volt
nézd
csak saját dolgaim vannak
mintegy először eladósodottak
csak a csendem van
ami szólót játszik

(vedd le...)

vedd le
hajamról a fűvet
rázd le
hadd essen le a
földre
engedd meg neki
hogy ott maradjon
mert talált magának
egy házat
amihez
hozzátartozik
mint te mint én

AGNIESZKA SOBCZYŃSKA
(1964)

Csak - nagyon is
(*Tylko - aż*)

Nem érhetek hozzád
mert megkarcollak
Hadd érintse meg, simogassa
körötte a tér

Az arcodat

Olyan amilyen
te is olyan vagy amilyen
Én is
olyan vagyok

Csak vagyunk - nagyon is

Merénylet
(*Zamach*)

Halhatatlan vagy -
Mit szólsz hozzá?

Voltál egy forró augusztusban
kétszáz évvel ezelőtt
háromszáz tél múltán is leszel

Minden másodpercben
számtalan kapcsolatban
keveredik a véred

Hajthatatlan vagy -
Mit szólsz hozzá?

Abban a szeptemberben nem messze voltál
tenyereddal letörölted az ablaküveget
por maradt rajta

Minden másodpercben
meghal egy ember
és születik egy ember

Magányos vagy -
Mit szólsz hozzá?

Ebben a másodpercben csak te

Ebben a másodpercben te és csakis te
köszöntöd térden állva
a napfelkeltét

a csodát

„Zeszyty literackie 95”, Warszawa, 2006

CZESŁAW SOBKOWIAK
(1950)

A szó

A szó néha szakadék
A fenekén már csontok fehérlenek
Világítanak mint csalóka ég
Készen kilödni a kézből a tollat
Hogy halott tartalommal teljenek meg
Hogy ne az eleven költő menjen a nap alá dalolni
Ami a hideg tenyereknek csak érthetetlen kijelentés
És megmentett dolog a mulandó lélegzetek között
És saját fájdalmam folytonos rejtélye
Tehát írni kell minden tárgy közül
Bölcsesség nélkül
Élve
E szegélyen így erősítve a testet
Valami ismeretlennel és közelivel
Mint a szoba sötétjében hirtelen felgyújtott fény
Az emberek között
Írni kell
Élni kell
Mintha a könnyeken át óceán folya
És a szikla hópehellyé változna
Mint valaki aki a szerelmében
Meg kívánja őrizni
A napot
És mindent elveszít

Egy nő

Egy fiatal idegen
Nő minden értelem nélkül bejött szétázott festékekkel a szemhéján
A festéket letörölte
Alacsony picikézes
Megnyúlt pulóver
A táskájából cigarettát vett elő
Hajcsatot rúzsot gyufát
Nézte mint gyűrűzik az asztal fölött a füst
A szalvétára gondolatokat fényt életet rajzolt
Jelentőség nélkül összegyűrte
A pincér teát hozott
Bejött egy fiú
Elbeszélgettek
A pincér hozott egy üveg bort megitták
Elmentek
Táskáját megnyúlt pulóverére akasztotta

KAZIMIERZ SOPUCH
(1933)

Lenarítás

kék mosolyt
hagytál itt nekem
- a len hideg virágát -
mert télen mentél el
a domború földön
már csak az Árnyad jár

itt lenne az idő Anya
hogy kimenjünk a földekre
a krumpliföldön hajnalka
a len között libatop nő buján
a falu fölött esőfelhő futott át
- a barázdákban még ott vannak a tócsák
a folyó, hallgasd, még csobog -
gyere - mezítláb megyek
én a fiad - melletted
szélesen ringatózol
miként az eső

barázdába dermedve
köles fölé hajolva
csenddé változol
mindjárt felállsz
kiegyenesíted a derekad
és akkor a közeli erdőből
rád borul a fenyők illata
- milyen finom a szaga - mondod

és ez minden
amit kiteptél nekem
a földből
hogy vigyelek a mezők
a köles fürtök
és a len kéksége fölött

térdeddel
letaroltad a földet
a len ágyás
betört a krumpliföldre
- az égbe vezető létrád -
és így mentél el
egy pillanatra leigázva a virágokat
a mezei ösvényen mezítláb
most is ott lépdelsz nap nap után

eljártál minden nap nézni
hogyan érik a folyó
a reggeli ködben
- mintha valaki tejet permetezne -
mentél valószerűtlenül
és meredek volt a part

ezen a parton állok mint te álltál
lent szürkén hömpölyög az ég
a pacsirta felröppent a tarackbúza közül
állsz a folyókanyaron túl
nem ismerem azt a partot
ha alacsony lenne
megmoshatnám a lábad
Mama

kereslek
a zizegő nyír
és a terebélyes juhar között
amikor így állok itt közöttük
a Te idődbe akarom pólyálni magam
a bölcsőtől
a juharfa első hajtásáig
láttam hogyan zokogtál
amikor az ág villámtól sújtottan vált le a törzsről
és azóta úgy tűnik nekem
hogyan Te vesztetted el egyik kezéd

a juharfa sebe behegedt
az úton túl
hullámszik a gabonatórta
a pacsirta a csendet hasítja
fekete ruhában
haladsz át a gabonaföldön
a hullámokon
az emlékezet barázdáján túlra

a távozásod
nyugodt naplemente
a karácsonyfás éjjelen
látalak Téged
ellipszis jelölte nyom
veled voltam
világra hoztál
utad csúcsán
mosollyal melegítettél

a harmadik évszakban
látom hogyan még át
az ötödikbe -
az éjszakába

nem sajnálod

Mama
a mezők felett a ködöt
a sarkantyúcskát a ház előtt
és a virágzó gabonát
nézd - ott a hó alatt
alszik nyarad
a nyúl valahol a mezsgyén
összegörnyedve reszket
szomorkodnak a kaptárban a méhek
nem keltették fel őket
amikor elmentél akkor éjjel

és itt az a dőlt kereszt
mint temetésre jöttek a népek
de mondd minek
ez az utolsó út
amit oly jól ismersz
és ez a fagy ez a fehér
ami a szemedbe hasít

nem sajnálsz Mama
engem

hittél a felhők mögötti
magas égben
és én lent kereslek
a föld felett
a tavon a gólyahír között
amikor lehajolsz áztatod a lent
az ég meg a tófenéken van ott lenn
oly közeli és reális
menekülünk
alattunk gyorsan meghasad az ég
a földre zuhansz

- átvittél engem a mocsár felett -

elvittek téged túl a falun
oda messze
hogy felfogni is nehéz
hová

Február volt
kemény fagyban
hoztak a faluba
szürke posztóban a násznagyok
csikorgó szánon
karjukat csapdosták
hónuk alól
pálinkás üveg kandikált
homokkal frissen hintett
tágas szoba fogadott
mielőtt a templomban
kibuggyant a könny
a béresek már
forgatták a lányokat
akiknek szoknyájuk repdesett
a vének a kályhánál
majszolták a lepényt

a földemről
hegedű hangján ereszkedtek
a szemedbe

zöld erdők
zöld mezők
zöld esők
idején
a réten hevertél
ahol a frissen nőtt len illatozott
fölötted fénylik a nap
és a méhedben - álmodban - én
kinőttem és eléd penderültem
a harmatcseppből a len virágból

a silány talajra a virágok alá
fektettelek aludni

íme
a szentek
akiket hozományként hoztál
magaddal
itt lógnak bánatosan
kifakult ingeiket
legyek pettyezik
és az aranyozott keretek sarkaiban
pókok lesik a zsákmányt
non omnis moriar
mondta egy bölcs
a szentek
lassan sápadnak
- mit törődnek a mennyei csillogással -
és velünk maradnak

meghívlak
az esküvőmre
vedd fel a legjobb ruhád
mohából és pókhálóból szőtt
sálát fonj a nyakad köré
belépve a nyárba
már-már hozzád hasonló
elkaptam a legszebb levelet
amelyik
elsőként
idő előtt akart lehullani a fáról
még
kedves
meglátjuk a fáról az őszt
amíg unokáink ki nem dobnak
minket mert összeaszalódtunk
az emlékezetünkől
melléd esünk
Mama
igazolva
a gravitáció törvényét

a csend mindenek között a legjobb -
ha a Te szemeiddel láthatnám
a világot:
a harmatból jó időt jósoltál
a jó időből vihart
és az ég örömet adott

Neked és a gabonának
rögtön az eső után indultál
gyomlálni a lent
évről évre világosabb
földhöz közelebb
minden nap végigimádkoztad
a verejték és a könny rózsafüzérét
reggel a napnak adóztál
éjjel a holdnak

len fonat hosszú parcelláján
mentél végig
magasabbra akartál mint a pacsirta
de a legmélyebbre jutottál

távozásod után a szobát kifüstölték
borókával
szétterjedt a gyertyák szaga
a tárgyak visszatértek hétköznapijaikba
legtovább a konyha emlékezett rád
senki sem tudta úgy életben tartani a tüzet

mint a Te két tenyered
és csupán Te hiányoztál az udvarból
a ház és az istálló között az útról
a tyúkok birodalmából
ahol az életben maradottak gyorsan elfoglalták a helyed
ráléptek az ösvényeidre felvették a cipődet
amit csak a vásárban vagy a templomban hordtál
és csak apának lett hosszabb az imája
- negyedórával egy szenvedő lélekért
mintha keveset szenvedtél volna
ezen a párholdnyi gázos földön
amikor az eső rézsút ráült a virágokra
amikor a hó bizonytalanul betakarta a málnabokrokat

a dél nagy harangja alatt
amint tehenet fejsz
melletted állok
juharfagallyak a kezemben
érett rossz illatuk
aratásért könyörög

most csak ez a csend van
fölöttem
és a száradó sarkantyúvirág
fölötted

milyen sokáig lehet kibírni a csendet

a léckerítés
itt-ott dűledezik
néhány korhadt oszlop
húzza le a léceket
az erősebb betyároknek
egyre nagyobb a merszük -
a hajamba túrnak
a szemembe fújnak

falutól faluig
várostól városig hosszan mint egy kötél
rakódik le a sötét
belenőni - fűzfaként
gyökerekkel a földbe
az ágakból a fiúk
minden tavasszal
fűrulyát faragnak

a nyakakra a szemekbe
sűrűsödik a sötét
még egy eltévedt
napsugár az udvaron

még egyszer lehajolok
a küszöb előtt - már némán
mielőtt mások helyettem
megszólalnának - visszük

megyek Hozzád
ugyanoda
az agyagba a homokba

egy méhet nézek:
távolodik fejjel a kaptár felé
klasszikus szépség a virágok között amelyek
elpusztították a virágokat

elmegyek a csenddel
a pókhálón a méhszárnyakon
a ház mögé a kapun túlra és bárki is hívna
már meg nem hallom...

mert ez a len-aratás -
mély hajlás
egészen a gyökerek csúcsáig
saját nyugalmunk keresése lent
a lenmag magasában
kék sugár meggyújtása
magunkban
a táblán elpusztuló
utolsó virágtól

hol van az a virág
mit ígérjek Neked
aki eltávozol a mezsgyén túlra

...és úgy érzem magam mintha örökké
ezek között a világos bútorok között kellene élnem
ebben a tájban amit ablakomra
a vén fagy festeget
becsukom a szemem

Elöttem mégy fiatalon
az arcodra érett gabona mosolyát kötötted
Mama zúgni kezdünk
mint szél a mezőn
kevés az időnk
csak annyi hogy az egyik korból
átlépünk a másikba
mint gabonaszem a magtárban hulljunk le
és térjünk vissza
a tökéletes téli
tájképet rejtő
örök mosoly helyére

1968 Szenteste

EDWARD STACHURA
(1937-1979)

Kompozíció

Olgának

Valaha az etruszk
és karsú portálos
magas udvarokhoz
tartoztam

A nők ott lusták voltak
mint a folyók
és az ujjaikban perzsaszőnyegek
puhasága rejlett

Az itatóhelyekhez egyenes út vezetett
vagy a nőstényoroszlánok hátán
és csak a forrás ismerte az éhséget
és az edények
a gyümölcsök meg az ég
oly alacsonyan ért
hogyan kellett lábujjhegyre állni
hogyan elérjük

Éjjel a csillagokkal dominóztam
a tisztaság védelme
vagy egy ifjú róka volt a tét

Néha vesztettem nagylelkűen

Haj

A folyó átfolyik
a halszemek között
mint szivárvány
mint kés be nem hegedt nyoma

Nagy baobab-szívek
szekérkerekek
úsznak rajta
és elsüllyedt szarvasok agancsainak
súlyos kandeláberei

Könnyeim mint
kínai porcelán morzsák
süllyednek lassan keringve

Metamorfózis

Hegy
a fekete felhők megrepedtek
egyre feketébben
mint fríg lovak fenyegető ménesei
amíg csak
át nem hasította a villám a még befejezetlen képet
és a modell bele nem zuhant
fejjel lefelé
a vászonba
és belenőtt
a hirtelen ámulat
még meleg körvonalaiba

Már reggel volt
és az arcképről neveltél felém

A gyümölcsök behúzódtak a kő mélyébe

fivéremnek, Ryszardnak

A gyümölcsök behúzódtak a kő mélyébe
A kezek a túl világos színeket emelik
mint gyémántnyakékeket
tolvajként és ügyesen

Oh Istenem!
És még feljebb az illatok ragadós inye
és a megrémült pacsirta
nagy szemével figyelő ég

Majd két szél fújja
a réztrombitákat
és közhírré teszik az éhséget
a vacsora kezdetének ünnepét

Odalépek hozzád
(*részlet*)

Odalépek hozzád - azaz lelépek
mert szeretnék még egy nagyon szerelmes dolgot
írni

De csitt
erről nem beszélnek
erről nem beszélek

erről itt hallgatok
a mennyezet szűz ágyán
fekve mint kereszt

JERZY STACHURSKI
(1953)

(egymagad fel nem emeled az életet...)

egymagad fel nem emeled az életet
egy cipő túl kevés
az út fut tovább
mintha új ruhát ölténék
indulunk együtt
vesszük az élet lapjait
betűt betű követ
és az idő foglalja szavakba
hogyan mi voltunk azok

(Mert ebből a napból...)

Mert ebből a napból következik a bűnöm
És az összes szóval szembeni fény visszaverődése
És te vagy bennük az első igazság
Amiből van az ábécé
Amiből van a kézmozdulat
Mert a szavakból sokra van szükség
Ugyanúgy az önmagunkban fogamzottakra is
Hogy a dal ami felhangzik az úton
A te védelmed alatt
Jelölje az utak végtelenségét
És az őszben legyen a hétköznapiak
Igazságai között az igazságuk
Amikor felleled a minket követő naptárakban
Tehát megálltam melletted
Habár váratlanabban
Támadsz fel bennem
Mint a sötét legkeményebb érce
Ami olyan sósan
Marja emlékezetem szövetét
És mindent amit tudok
Te mutattál meg nekem
Mert most énbennem vezet tőled az út
Hogyan óvjam tovább
Hogyan vigyem a keresztet
Amelynek a sebeiből születtem
Ne engeddd meg nekem minden nap elveszíteni a képet
Hogy ebből a királyságból
Kiolvashassak mindent
Amikor a hal elvezet engem
A tökéletesség legnagyobb mélységeibe

LEOPOLD STAFF
(1878-1957)

Én

Tegnap? Nem emlékszem. Tegnapelőtt? Nem tudom.
Csak a ma és a holnap reménye érdekel.
Már elestem ezerszer, mint a fák estek el,
S még ezerszer rothadok, mint levél az úton.

Hol aludtam, a réten, oszlopot nem látok.
A régi utakra nem térek soha vissza.
Megyek tovább. Nyomom a szél porral borítsa!
A tegnapiak mindent köszönök s megbocsátok.

Mert mi vagyok? Homokóra: megfordít az éj.
Sátor: a Nap összecsavar és a Hold kibont.
Embersereg: egyik a másik lábán tiport.

A köd fedte messzi ismeretlenből jövök.
Örök búcsútól a szívem el alig alél,
Már boldogabb mosollyal egy másik arc köszönt.

Visszatérés

Te, ki nevemet viselted,
És hasonlítasz rám, mint a tükörképem,
Talán nem néztél
Hosszú évekig.

Ma hajnalban az ajtómon kopogtatsz
A hit és az ész vereségétől lesújtva,
Hogy segítséget és tanácsot kérj.
Mit mondhatnék?

Nem süllyedsz a hullámokba,
Amiket illatos olajjal kent
Lábak érintettek.

És nem tévedsz el az úton,
Amin szögekkel átvert kéz
Vezet.

Körök

Szemét lehunyva látta:

Sűrűn, mint ősszel a fecskék a dróton,
Ültek a horizont körül,
És egyre közelebb, egyre kisebb
Egy központú körökben,
Mint egy amfiteátrumban -
Alázatos csodálattal előrehajolva
Elragadtatottan
Nézték a smaragd üvegen át
Azt, aki középen állt.
És rézhúr-feszültségű
Hódoló tekintetükkel
Húzták fel
A magasba, magasabbra,
Míg lógott a légben,
Mint Oszlopos Simeon
Oszlop nélkül.

Pedig egészen másképp volt:

Ritkán, mint esőben a cseppek a dróton,
Ültek a horizont körül,
És közelebb, egyre kisebb
Egy központú körökben,
Mint egy amfiteátrumban -
Hátukkal dőlve közésre,
Arcukkal a horizonton kívül.
És a smaragd üvegen át
Nézték a metszett dukátokat,
Törzscédulákat olvastak,
Vagy szerelmesleveleket.
És a laza,
Tekintet nélküli pókháló-sugarak
- Sohasem láttak -
Úgy megereszkedtek,
Hogy ő, aki a magasban volt,
Lezuhant a földre,
Belezuhan, mint a vízbe,
Köröket hagyott maga után,
És a fenékre zuhan, sőt azon is túl,
Dis völgyébe,
A legalján megállt,
Feje kibukkant
A világ túloldalán
A semmi fekete éjszakájában.

Fent, a Horizont körül
Az angyalok és az ördögök,
Kéz a kézben,
Magasra emelve lábukat
Őrült körtáncot lejtettek,
Miközben pukkadoztak a nevetéstől.

Ember

Olvasom a történelmet
És látom, mit tettél
Az évezredek folyamán, Ember.
Öltél, gyilkoltál
S egyre arra gondolsz,
Hogyan csinálhatnád jobban.
Elgondolkozom, megérdemled-e
Neved elején a nagy E-t?

JAN STEPIEŃ
(1911-1993)

Litánia II.

Megíratlan versek
elégetett levelek
Lerombolt hidak, házak
Elhagyott templomok
Kivágott fák
Levágott állatok
Őrült gondolatok
Ősz anyák

Isten érdes tenyere

Collage

egy esernyő egy varrógéppel
a műtőasztalon az nem
más mint a lord intim
párbeszéde egy szegény varrónővel
a köztemetőben
egymással szemben fekszenek
a férfi a szabadságról
a nő a szalonokról álmodik

Beszélgetés egy lánnyal

Ez akkor történt amikor mindenki
mosolygott - isten tudja kire
Így szólt: Jancsikám nevetséges
fickó vagy amikor a szabad verssel
társalogsz
Ideg-rockot járt a dühtől
minden álarca
Átnézve az arcán
a szabad verssel társalogtam
Az első hóról suttoztam
valamikor megihletett
(ma olyan divatjamúlt szó)

Várj várj és várj
a pulzus-óra mérte
nyugodt nyugtalanságomat
Rágyújtott egy camembert és bizalmasan
szemlélgette egyik álarcát
Nem titkoltam előtte hogy ez nevetséges dolog

Nyár

Anyának

Közeledik a nyár
Érett gyerekek
hullanak a fákról
A felnőttek levetik
izzadt maszkjaikat
Csak az anyák
sírnak igazán
Könnycseppjeikben
ember-delfineket nevelhetünk
A hőségtől fáradt úristen
nem jön ki a mennybéli medencéből
A rossz fene a kezét dörzsölve mondja:
- Végre jól átmelegszen ezen a nyáron

KRZYSZTOF KAMIL STOLZ
(1951)

Vasárnap

a rendes emberek
nyugodtan alszanak

egy pillanat
és felébred a lelkiismeretük
szelíd hangon
megszólal

vasárnap
jó alkalom hogy agyonüssük
az időt

A világ teremtése

ez a hang az éterből

lyukat keresünk
a világegyetemben

mindent elhajítottunk

a tövisekkel felhintett úton
széttaposva
a legközelebbi gondolatok és eszmék

már közel

mint a tenyerünkön
a galaktikák mezeire
vágató nyájak

elfulladt az emlékezettől
barátunk
a szárnyalás

még közelebb

az evolúció
levágott kakasának dala
a vállunkig ér

szorít
a történelem melltartója
mondta mária magdolna

ellentmondásoktól szaggatott
esernyő
pozitív hős
szétvetett lábakkal
üli meg az anyag szamarát

a radioaktív eső
ebben az évszakban
nem volt számunkra meglepetés

a gyűrűs ujjal
lehet kezdeni
adott jelt
e sem isten sem ember

a tűz és levegő
bordakupolája alatt
összepréselve
keservesen kezdtük összeragasztgatni
az antianyag-agyagból
hirosimát

(álmodtam...)

álmodtam

kihunyt a nap
meghasadt a föld
meghalt a víz meg a levegő

nem menekült meg senki

Örökkévalóság

gyermeket fogantunk

áldozatul vittük elébed
hogy életével haljon

egy pillanat
és kifakulnak szemeid
melled elfonnyad

kezeink tanácstalanságba ütköznek
lábaink felmondják a szolgálatot

az örület fékez csak meg minket

egy pillanat
és a fájó test szorítása félbeszakad
kihuny a még
parázsló láng

a bonyolult
egyszerűvé válik
mint a fogamzás és a halál

JANUSZ STYCZEN
(1939)

Szerelem

van olyan könnycsepp amelyik nem akar láthatóvá válni
és lehullani a szakadékba
az ilyen könnycsepp a létezésén keresztül
örvend a létezésnek
ez a könnycsepp sokáig álmodik és nem lehet
megpillantani
mindent lát álmában a könnycsepp
amit az ember cselekszik
hatalmas tengert álmodik magának
és az ember sajnálja hogy ez láthatatlan elem
és belefulladni ebbe a tengerbe nem lehet
de örül hogy nincs egyedül
tudja hogy a könnycsepp nem hagyja el
az ember éjjel-nappal ügyel
hogy a könnycsepp szakadatlanul álmodjon
és ne keljen életre
és ne zuhanjon szakadékba
hirtelen vízeséssel
mert az ember a saját hegycsúcsán él
magasan a világ fölött
tehát annál halkabban kell mozognia
mint az angyalnak
és széttárja szárnyát az alvó könnycsepp fölött

Szerelmesek

mindketten rózsát látunk
ezzé a rózsává változott az árnyunk
a hajunk is árnyék
a rózsával egybeolvaszt
az is észrevesz minket és súg
valamit ami tréfának hangzik
vagy mindennek
hogy világosan halljuk
egész éjszakára elrejtőzünk
egy sötét rózsában
az befed minket és hallgat

Szűz szerelem

egy lány arcának
tépett sziklás hegyvidékén
ösvényt vágnak a szemek
bennük a lélek gyűjti és keveri a napokat meg az éjszakákat
és az ösvényre hajítja mint képzelgést
ami furcsa mosolyként látható
valaki rálép az ösvényre
megy a sziklák között és nem tudja
hogy nem a mosoly hanem a lány lelke
vezeti őt a forráshoz hasonló szemek felé
és ez a valaki nem tudja hogy az élete örökkévalósága
nem elegendő hogy eljusson ezekhez a szemekhez

Nimfák

állunk a tengerparti sziklákon és nézzük
az átlátszó kék sziklákat
amiket messze a tengeren terem a hajnal
vágy-képzelte karokkal
öleljük ezeket a hajnal-sziklákat
majd vízszintesen a mellünkre helyezzük a kezünk
és a mellünk felemeli a láthatár súlyát
és ezzel a teherrel elnehezedik
és elúszunk a kék sziklákhöz
de a kék sziklák is úsznak
az egyre kitárulkozó időbe
és annak ellenére hogy a kék sziklákról
a realitásig fehér sirályok szállnak fel
a kék sziklák a szemünk előtt nem válnak reálisakká
mellünkre mint sziklára szállnak le a sirályok
ezek a mi halott szeretőink lelkei
amik nem feleltek meg szerelmünknek
mint tiszta és fehér sirályok
szállnak le a mi lángoló mellünkre
a tenger mélyében a lángoló vérhez hasonló
vörös tűzsugarakat látunk
a halott szeretőink vére
ami átfolyt a halálon és az emberi testekből
kiszabadulva és közvetlenül az emlékekből
táplálkozva vajon
az ábrándozás lángoló testévé változhatott?
Mi is átlátszókká válunk
és a tenger
mélyében a belső tűzünk tükröződik vissza?
mi fázunk

Átok

száját a csókom adja neked tovább
úgy csókoltam mintha téged csókolnálak
egész életemre
és mintha ebben a csókban magamnak
szeretném elvinni a szádat
és a feleséged száját vittem magammal
belecsókolva egész életemet
és most az én életem szól neked a feleséged
ajkán
abszurd dolgaim az ő grimaszával
fintorognak
hallgatásával ér el az én melankóliám
az ő kiáltásában hallok meg kétségbeesésemet
az ő csókjaival szívja ki életem,
a tied
de még előbb az úton kimerül
médiumunk: a feleséged

TADEUSZ SZAJA
(1925-1993)

Eltávozott tőlünk...

Eltávozott tőlünk az Isten
a szcientizmus és hitetlenség tengerén túlra
Egyik napról a másikra élünk száraz kenyéren
aminek az értékét nem mindig ismerjük fel
nem tudunk eleget dolgozni eleget kereskedni érte
Végül az élvezetek és az erotika után
jön a semmi

Mit csinálnak

Mottó:

hol van az hogy a hamisnál
jobban kínoz
az erőszak

Mit csinálnak a mi soknyelvű dolláros
barátaink?
Harminchat éve kényszerítenek arra,
hogy megbolonduljunk.
Ami nem zavarja őket hogy botot rohadt répát
alkalmazzanak
sajnos én a rossz hitetlen Tamás
figyelmesen szemlélem őket
az összes hóhért dialektikust és pszichológust
és halkán ismételve
Keressétek csak tovább a balekokat
de nálam semmit sem találtok
Én rossz átkozott Pollack vagyok
ahogyan a németek kiabálva tanították
és az is maradok...

1981.1.1.

Ridegség

Mint a földközi-tengeri szivacs amelyből kinyomták
az életnedvet
kiszáradtam
Páncélüvegbe építve
Nézem magam és a világot
A vers nem tart ki mellettem
Éppúgy mint az öröm
Szememből kiszáradt a könny
És meglepődöm ha fecsegnek a rádióban a sajtóban
Furcsa világ tárul fel előttem
és én félig elbódulva önmagamtól
lassan megkövülök
De hiszen olyan voltam mint a higany
Olyan eleven olyan lázadozó
és olyan fiatal

1981.VI.13.

Csend

Csend borult a kertre. A falon
fákon és virágokon túl megfigyelheted a város
elmúlását
Kikapcsoltam a távoli rádióállomásokat mert a szofisztikáról és az apokalipsziszról
papoltak. Magam vagyok az elmúlt
évekre felfűzött bűneimmel
Eltelik még egy nap a nyugállomány csendjében
A fáradtságtól cseng a fülem és a macskák is
alszanak.
Szórakozottan nézem az óra számlapját
Már megint háromnegyed öt
sorban az egyik
cigarettára gyújtok és
várakozom...

1980.VIII.13.

ELŻBIETA SZEMPLIŃSKA-SOBOLEWSKA
(1910-1991)

Művészet

Ez a művészet nagyobb, mint a cirkuszban a kötél
menni az egyre
keskenyebb
egyre vékonyabb szegélyen
ami az életet
választja el a haláltól.

Nehéz élni

Nehéz élni.
Egyre nehezebb.
Ha már kétszer meghaltunk -
Egyszer Szamarkandban
tavasszal.
Másodszor Casablancában
decemberben.
Amikor meghaltunk annyi éve már -
Nehéz élni.
Egyre jobban fáj.
És amikor a valóság is álommá változott.
Hogy álmomban Veled lehessenek.

Utolsó az utolsók között

Elgondolni is szörnyű, hogy él egy nép
A legkisebb remény, vigasz nélkül
Határtalanul nagy és határtalanul gyűlölt nép
Rendkívül intelligens, ügyes,
találékony, kitartó, rettenthetetlen nép

Ez a nép
mint minden más nép
szaporodik
Az anyák ápolják a kicsinyeiket
az apák a család fenntartásával törődnek

De amit a világ adhat nekik
az csak méreg
Minden mást
önmaguknak kell megszerezni
Örökösen menekülve a végveszély elől
örökös harcban fennmaradásukért
örökös vándorúton
a világ egyik végétől a másikig
évszázadokon, évezredekben, több ezer évezreden át -

A harcosok és elítéltek népe
A hősök és vértanúk népe
A PATKÁNYOK.

KRYSZYNA SZLAGA
(1938)

A teremtés első napja

Még zúg a sötét
Még csillagködökről szállnak le csillagködök
meglökve a határtalan tért
Még dübörögnek a mélységek a szakadéközönben
A Szó még a Szóban rejlik...

Az Úr szólt „Legyen”
És lőn világosság -
kőtömbök tüzek és vizek orkánjai
fekete füst némaságával átölelve
Az Úr
felemelte a fényt
és elzárta a sötétet
Így szakította szét az Úr a végtelenséget
anyagra és szakadékra
határtalanságra és örökkévalóságra
akaratra és reményre
fényre és homályra

A teremtés második napja

Víz tölti ki a teret
Összegabalyodott áramlások hasogatják
a magányosan fénylő mélységek habját
Forrongó örvények élei
szeldek a jégtömböket
Ömlő viharok dőlnek a távolba

Az Úr
félrelökte a vizeket

Kő-tekintetével
belehasított az égbe
ami a végtelenség karmai között
tartja a világot

A teremtés harmadik napja

A víz sötétjéből
az Úr egy kézmozdulattal
kiemelte a földi kőszivatokokat
Az ösvény törésein feltárta a fényt
A szakadékba tolta a homályt

Meghajolt az Úr
a kőtömbökbe feketedett fájdalomtól
görcsbe rándult arcra emlékeztetően közel
Szólt „Legyen”
A sziklás szakadékból
a rozsdá-zölden ködlő archegoniumból
fehér villámpatak áradt
széthasította a homályt
a fenék csillogva szétszakadt

Az Úr a karjával felfogta
az áramlatot
zivatar zajával vette körül
elfátyolozta fenyők szélviharával
és levezette
a virággal lángoló
árnyas zöld völgyébe
a rémülettől meglapult vadonokba
a kertekbe ahol álmosan hunyorogtak a gyümölcsök
az Úr tekintetével
jóllakott földbe

A teremtés negyedik napja

A zöldbe merült föld felett
az Úr
széttárta nap-tenyerét

A fény egymásra rakta a tereket
feltépte a mélyt
a földet hanghurokba fogta

Az Úr
a holddal hűtötte le a hő-abroncsot
A lángokat a csillagok
tűzfészkebe fonta
és a sötétbe emelte

Az Úr lába alól
madárként
az úr pupillájaként
tört fel az idő

A teremtés ötödik napja

A dagály elnyeli az apályt
Az apály elnyeli a dagályt

Az Úr lángot gondolt
a száraz ágakra
és megteremtette a sötétben
virrasztó vért

A vizeket felrázta a haluszonyok éleivel
korállok pírjével vagdosta össze
és szörnyekkel kavarta fel

A levegőt megrázta
a rovarok szivárvány-röptével
a madárszárnyak daloló
suhogásával
mintha valaki a szélben megfeszített húrokba
csapott volna az árnyal

A teremtés hatodik napja

Tetszett az Úrnak
hogy megmozgatta a földet

A mocsarakból hipocentaur várak emelkedtek elő
A tigris kígyófészekkel tört a sűrűbe
Vad zsibongáson lett úrrá a vad

Körtáncban vonultak le a völgyekbe
a csillogó éhségek
és fokozódó mohósággal
körülnéznek
A morgó szörnyek
tompá dörmögéssel
merítették pofájukat az illatokba
mint a feltörő forrásokba

Az ordításból füttyből ugatásból
névtelen hegyek nőttek
és fürgetegriadóval omoltak össze

Akkor az Úr
kőből
tűzből
felhőből
férfit teremtett
és szólt „Légy az Istenhez hasonlatos!”

Aztán az Úr
a hullámokból az ég és a föld képével
a hullámokból amelyek szülési görcsbe rándultak
megteremtette az asszonyt

Az Úr szólt a férfinak és az asszonynak
„Uralkodjatok!”

A teremtés hetedik napja

A csillagképek örvénylenek
mint törő körök

A levegő a föld a víz
ég ég ég
a születés vérével
a halál vérével

Minden az éhségek
elkapott rabságba döntött
darabokra tépett zsákmánya

Az éhség a Kezdet és a Vég nyugtalanságát
elsötétítő
misztérium

Az Úr pihen

WIESŁAW SZUMILAS-LAWIŃSKI
(1943)

Vázlat

klee vékony kis vonalán
örömteli ajkak
labirintusán tör be
és szivárvánnyal kiált
vénasszonyok nyarával vérvörös tenyerekben
az őszi napéjegyenlőség
klee vékony kis vonalán

(nem tudom illik-e...)

nem tudom illik-e
magammal vinni az idő-ernyőt
mert talán nem esik időmérték-eső
hogyan az életen át haladj
nem tudom illik-e
ismeretlenesdit játszani
önmagammal egyedül
hát minek ennyi hűhó
egyedül lépdelek
millió úton
és nem arra ahonnan visszatérhetek

ZBIGNIEW SZYMAŃSKI
(1927)

(A távoli csillagnak...)

A távoli csillagnak egyszerűen istenhozzádot mondok
Hogyan szabaduljak ki ezüst hálójából?
Teljesen áthatnak a sugarak
A fekete üvegből
A világűrben
Függők
Bennem kereszteződik a fény
A szívem helyén
Tűzgömb lüktet

(Jó egy pillanatra félbehagyni...)

Jó egy pillanatra félbehagyni
A kövér
Rímekkel benőtt
Verseket
És a szavak megfehéredett csontjaiból
Építeni fel száraz szerkezeteket

(Lehullanak rólam a versek...)

Lehullanak rólam a versek
Csak fehér csontváz marad hátra
Amikor már
Elhallgatok
Az asztalra hajtott fejjel
Meglépetten szemlélve foszforeszkáló tenyerem
Levegőtlen
Üres
Fehér csonthálók
A közönyös térben egymásba kapaszkodó parányi szigetek

(Mindenkit elvakíthat...)

Mindenkit elvakíthat
Egy fej lágy körvonala
Egy szép nő
Sokat ígérő mosolya
Egy füledt afrikai éjjelen
És nincs min meglepődni
Hogy Cézár nem siratta meg
Antoniust
Sőt nem is akarta elhagyni
Alexandriát
És ezért a karthágóiak
Meglobogtatták
Az imperátor válláról
Letépett vörös palástot

(Mi van bennem...)

Mi van bennem
Üveg
Az éles és törékeny szilánkok
Elmúlt napok
Áthatolnak a bőrömmön
Megsebeznek...

Befejezetlen vers...

Amikor fekete vérként megtölt az álom,
Amikor becsukom a szemem, súlyos bennem az éj
Az ólom éj

WISŁAWA SZYMBORSKA
(1923)

Lámpaláz

Költők és írók,
Hiszen így mondják.
Vagyis a költők nem írók, csak kicsodák -

A költők - költészet, az írók - próza -

A prózában minden lehet, költészet is,
de a költészetben csak költészetnek kell lennie -

Az azt hirdető feliratnak megfelelően
szecessziósan kacskaringós nagy K-val,
a szárnyas líra húrjai között,
inkább úgy kell beröppennem, mint belépnem.

És nem jobb talán mezítláb,
mint abban a chełmi cipőben,
ami kopog, csikorog
ügyetlenül helyettesítve az angyalt.

Habár legyen a ruha hosszabb, uszálya törölje a földet
és a versek ne a táskából, egyszerűen a ruhaujjból hulljanak
úgy ünnepiesen, a díszmenetben, a nagyharangból,
a bimtől a bamig
bi ba ba

És már ott leselkedik az emelvényen a kis asztal
mint a spiritisztáké, aranyozott lábakon,
és az asztalkán gyertya füstölög -

Amiből az következik,
hoggy gyertyafénynél kell
felolvasnom azt, amit hétköznapi villanykörte mellett írtam
kip-kop kip-kop a gépemen

Nem aggódva előre
hoggy költészet-e ez
és miféle költészet -

Olyan-e, amelyben látják a prózát,
vagy olyan, amilyent szívesen látnak a prózában.

És micsoda különbség az
már csak a félhomályban látszó
lila rojtos bordó
függönnyel a háttérben.

Hőség

Felfedeztek egy új csillagot,
ami nem azt jelenti, hogy világosabb lett
és előkerült valami, ami hiányzott.

A csillag nagy és távoli,
olyan távoli, hogy kicsi,
még azoknál is kisebb,
amelyek önála is sokkal kisebbek.
A meglepetés nem is lenne különös dolog,
ha akár csak egy kis időnk is lenne rá.

A csillag kora, a csillag tömege, a csillag helyzete,
talán mindez elegendő
egy doktori disszertációhoz,
egy szerény pohár borhoz
az éghez közel álló körökben:
a csillagász, a felesége, a rokonok meg a kollégák,
fesztelen hangulat, tetszés szerinti öltözet,
többnyire helyi témákról társalognak
és földimogyorót ropogtatnak.

Csodálatos egy csillag,
de ez még nem ad okot arra,
hogy ne igyanak az összehasonlíthatatlanul
közelebb álló hölgyek egészségére.

Egy csillag következmények nélkül.
Nincs hatása az időjárásra, a divatra, a mérkőzés eredményére,
a kormányon belüli változásokra, a jövedelmekre és az értékek válságára.

Következmények nélkül a propagandában és a nehéziparban.
Nem tükröződik vissza a tárgyalóasztal politúráján.
Többlet az élet megszámlált napjait tekintve.

Minek is kérdezni:
mennyi csillag alatt születik meg az ember
és pár pillanat múlva mennyi alatt hal meg?

Egy új:

- Legalább azt mutasd meg, hogy hol van?
- Annak a rongyos kis barna felhőnek a széle
és az ott, kissé balra látszó akácág között.

- Aha - mondom.

Régészet

No mi van, te szegény,
az én területemen történt előrelépés.
Évezredek teltek
azóta, hogy archeológiának nevezték el.

Már nincs szükségem
a kőistenekre,
a motorokra s az olvasható feliratokra.

Mutasd meg ami a tied, mindegy, hogy mit
és megmondom, hogy ki voltál.
Valaminek a fenekét,
valaminek a tetejét.
Egy motor-morzst. Képernyő nyakát.
Kábeldarabot. Széthullott ujjakat.
Lehet kevesebb és még kevesebb.

A módszerrel,
amit akkor nem ismerhettél,
felébreszthetem az emlékezetet
megszámlálhatatlan elemekben.
A vérnyomok örökkévalóak.
A hazugság világít.
Feltárukoznak az okmányok rejtjelei.
Előtűnnek a kétségek és a szándékok.

Ha csak akarom,
(mert hogy akarom-e
nem lehetsz biztos a végtelenségig)
a hallgatásod torkába nézek,
milyen kilátásaid voltak,
kiolvasom a szemüregidből,
apró részletekkel az eszedbe juttatom,
hogy mire is vártál az életben a halálon kívül.

Mutasd meg kincsedet,
ami utánad maradt
és én kirakok belőle erdőt, autóutat,
repülőteret, alávalóságot, érzékenységet
és az eltűnt házat.

Mutasd meg a versed
és megmondom neked, miért
nem született meg sem előbb, sem utóbb.

Oh nem, félreértesz.
Vedd el ezt a betűkkel teleírt
nevetséges papírt.
E célból elég nekem
a földréteged
és a régen, nagyon régen
tovaillant égésszag.

Látkép egy homokszemmel

Homokszemnek nevezzük.
Maga pedig sem szem, sem homok.
Elvan egy általános, sajátos,
átmeneti, tartós,
megtévesztő vagy igazi
név nélkül is.

Nem számít neki a mi nézésünk, érintésünk.
Nem érzi magát megnézettnek és megérintettnek.
S az, hogy leesett az ablakpárkányról,
csak a mi kalandunk, nem az övé.
Számára ez ugyanaz, mintha ráesne valamire
annak bizonyossága nélkül, hogy már leesett
vagy még esik.

Az ablakból szép kilátás nyílik a tóra,
de ez a kilátás nem látja önmagát.
Színtelen, alaktalan,
hangtalan, szagtalan
és fájdalommentes neki minden a világon.

Feneketlen a tófenéknek
és parttalan a partoknak.
A víznek se nem nedves, se nem száraz.
Sem egyetlen, sem sok a hullámoknak,
amik saját zúgásukra süketen zúgnak
se nem kicsi se nem nagy kövek körül.

És minden a természeténél fogva ég nélküli ég alatt,
ahol lenyugszik a nap egyáltalán le nem nyugodva
és elbújik el nem bújva a tudatlan felhő mögött.
A szél cibálja, bár semmi más oka sincs,
csak az, hogy fúj.

Eltelik egy másodperc.
A második másodperc.
A harmadik másodperc.
De ez csupán a mi három másodpercünk.

Az idő elfutott, mint egy küldönc a sürgős üzenettel.
De ez csak a mi hasonlatunk.
Egy kitalált alak bebeszélt sietsége
és nem emberi üzenet.

Ruha

Leveszed, levesszük, levezitek
a nagykabátot, mellényt, zakót, blúzt,
gyapjúból, pamutból, műanyagból
a szoknyát, nadrágot, zoknit, a fehérneműt,
letéve, felakasztva, átvetve
a széktámlán, a spanyolfalon,
egyelőre, mondja az orvos, még nem komoly a dolog,
tessék felöltözni, pihenni, elutazni,
szükség esetén bevenni, elalvás előtt, étkezés után,
eljönni negyedév, egy év, másfél év múlva,
ti pedig feltételeztétek, ő pedig gyanakodott,
itt az idő már megkötni, még remegő kézzel befűzni
a cipőfűzőt, a csatot, a kapcsot,
az övet, a gombot, a nyakkendőt, a gallért
és kivenni a ruhaujjból, a retikülből, a zsebből
a hirtelen meghosszabbodott használati idejű
összegyűrt pettyes, csíkos, virágos, kockás sálát.

A halálról túlzás nélkül

Nem ismeri a tréfát.
Nem ért a csillagokhoz, a hidakhoz,
a szövéshez, a bányászathoz, a földműveléshez,
a hajóépítéshez és a sütéshez.

A holnapi tervekről szóló beszélgetéseinkben
ő mondja ki az utolsó szót,
nem abban a tárgyban.

Még azt sem tudja megtenni,
ami közvetlenül a szakmájához tartozik:
sem sírt ásni,
sem koporsót készíteni,
sem kitakarítani maga után.

A gyilkolással elfoglalva
ügyetlenül végzi azt,
rendszeretlenül, gyakorlatlanul.
Mintha mindannyiunknál éppen csak tanulná.

A diadal az diadal,
De mennyi a kudarc,
a félresikerült csapás
és az újrakezdett próba.

Néha nincs elég ereje,
hogy leüsse a légben a legyet.
Nem egy hernyóval alul marad a mászóversenyben.

Ez az összes gumó, hüvely,
csáp, uszony, légcső,
násztoll és téli bunda
arról tanúskodik, hogy lemaradt
ebben az unalmas munkában.

Nem elég a rosszakarat,
sőt a mi segítségünk a háborúban, államcsínyekben
szintén túl kevés, épp úgy, mit ezidáig.

A szívek kopognak a tojásokban.
Nőnek a csecsemő csontvázak.
A magok készítik az első két levelet
és gyakran a magas fákat is a láthatáron.

Aki azt állítja, hogy mindenható,
maga az eleven bizonyítéka annak,
hogy nem mindenható.

Nincs olyan élet,
amelyik legalább egy pillanatig
ne lenne halhatatlan.

A halál
mindig e percben késik.
Hiába rángatja
a láthatatlan ajtó kilincsét.
Ki mennyivel ért előbb,
Azt vissza már nem veheti tőle.

A nagy ember háza

Arany betűkkel vésték márványba:
Itt lakott és dolgozott és halt meg a nagy ember.
Ezeket az ösvényeket személyesen hintette fel sóderrel.
Ezt a padot - hozzányúlani tilos - önmaga faragta ki kőből.
És - vigyázat, három lépcsőfok - most bemegyünk.

Még illendő időben sikerült világra jönnie.
Minden, aminek el kellett múltnia, ebben a házban múlt el.
Nem panelházban,
nem bútorozott és üres szobákban,
ismeretlen szomszédok között
a tizenötödik emeleten,
ahová nehéz lenne felvinni a kiránduló iskolásokat.

Ebben a szobában gondolkodott,
ebben a hálófülkében aludt
és itt fogadta a vendégeket.
Arcképek, fotel, íróasztal, pipa, földgömb, furulya,
kitaposott szőnyeg, üvegezett veranda.
Innen köszöntötték egymást a szabóval vagy a cipésszel,
akik méretre dolgoztak neki.

Ez nem ugyanaz, mint a dobozokban tárolt fotók,
kiszáradt golyóstollak egy műanyagpohárban,
üzleti konfekcióruha az üzletben vásárolt szekrényben,
ablak, ahonnan jobban látszanak a felhők, mint az emberek.

Boldog? Boldogtalan?
Itt nem erről van szó.
Még bizalmasan írt a levelekben,
nem gondolt arra, hogy útközben felbontják azokat.
Még pontos és őszinte naplót vezetett,
nem félt, hogy egy házkutatásnál elveszti.
Leginkább az üstökös röpte nyugtalanította.
A világvége csak az Isten kezében volt.

Sikerült neki még nem kórházban halni meg,
nem tudni hányadik fehér spanyolfal mögött.
Volt még mellette valaki, aki megjegyezte
az elmormolt szavakat.

Mintha többszöri használatra szóló
élet jutott volna részül,
a könyveket köttetni küldte,
noteszében nem húzta át a halottak nevét.
A fák pedig, amiket a ház mögött ültetett a kertben,
még mint juglans regia
és quercus rubra és ulmus és larix
és fraxinus excelsior nőttek az ő számára.

Fényes nappal

Elutazna a hegyekbe a panzióba.
Lejárna ebédelni az ebédlőbe.
A négy fenyőfát, az egyik ágtól a másikig,
le nem rázva róluk a havat,
nézné az ablak melletti asztaltól.

Hegyesre nyírt kis szakállal,
kopaszodó, őszes, szemüveges,
eldurvult és fáradt arcvonásokkal,
szemölcsessel az arcán, ráncokkal a homlokán,
mintha az angyali márványra agyag tapadna -
és mikor is történt, ő maga sem tudná,
hiszen nem hirtelen, csak lassacskán,
az ára emelkedik, mert nem halt meg korábban
ő is megfizetné ezt az összeget.
A fülkagylójáról, mit a löveg alig súrolt
- amikor a fejét az utolsó pillanatban félrehajtotta -
„pokoli szerencsém volt” - mondogatná.

Várva, hogy felszolgálják az erőlevest,
az aznapi lapot olvasná,
a vastag betűs címeket, az apróhirdetéseket,
vagy ujjaival dobolna a fehér abroszon,
és már régóta elhasznált lenne a tenyere,
repedezett a bőr, kiduzzadnak az erek.

Olykor szólítaná valaki a küszöbről:
„Baczyński úr, telefonon keresik” -
és nem lenne benne semmi különös,
hogyan feláll, szvetterét igazgatja
és komótos léptekkel az ajtó felé indul.

Ezt látva a beszélgetések nem szakadnának meg,
félmozdulattal, elakadó lélegzettel nem dermednének meg,
mert ez egy hétköznapi eset - pedig kár, pedig kár -
és hétköznapi esetnek tekintnék.

Őseink rövid élete

Nem sokan érték meg a harmincadik évet.
Az öregség a kövek meg a fák előjoga volt.
A gyermekkor annyi ideig tartott, ameddig a farkasok kicsik voltak.
Sietni kellett, igyekezni az élettel,
mielőtt lenyugszik a nap,
mielőtt leesik az első hó.

Tizenhárom évesek szültek,
négyévesek kutatták a madárfészkeket a nádasban,
húszévesek vadászatokat vezettek -
szinte még nem is voltak, már nincsenek.
A végtelenek végei gyorsan összenőttek.
A boszorkányok átkokat morzsoltak
ifjúságunk összes fogával.
Az apa szeme előtt nőtt férfivá a fiú.
A nagypapa szemgödre előtt született az unoka.

Egyébként nem is számolták az éveket.
A hálót, lábasokat, kunyhókat, fejszéket számolták.
Az ég bármely csillaga számára oly bőkezű idő
majdnem üres kezét nyújtotta nekik
és gyorsan visszarántotta, mintha sajnálta volna tőlük.
Még egy lépés, még kettő,
a csillogó folyómentén, ami a sötétből jön elő
és a sötétbe vész.

Egy pillanat vesztegetni való idő sem volt,
sem elhalasztható kérdés és későbbi megnyilatkozás,
amennyiben nem élték át túl korán.
A bölcsesség nem várhatott az ősz hajra.
Világosan kellett látnia, mielőtt világosság lett volna
és minden hangot meghallania, mielőtt szétterjedt volna.

Jó és rossz...
keveset tudtak róla, de mindent,
amikor a rossz győzedelmeskedik, a jó elrejtőzik,
amikor a jó feltárulkozik, a rossz a rejtekhelyén vár.
Se ezt, se azt nem lehet sem leküzdeni,
sem eltávolítani oly messzire, ahonnan nincs már visszaút.
Ezért, ha öröm, mindig nyugtalansággal vegyes,
ha kétségbeesés, sohasem halk remény nélküli.
Az élet, legyen bár hosszú, mindig rövid lesz.
Túl rövid, hogy bármit is hozzátehessünk.

Hitler első fényképe

Ki ez a baba a kabátkában?
Ez a kis Adi, a Hitlerék kisleánya?
Lehet jogtudor lesz belőle?
Vagy tenor a bécsi operában?
Kinek a kezecskéje, fülecskéje, szemecskéje, nózija?
Kinek a tejjel teli pocija, még nem tudható,
nyomdász lesz, szakorvos, kereskedő, pap?
Hová viszik el e nevetséges lábacskaikat, hová?
A kertbe, iskolába, irodába, esküvőre
meglehet a polgármester leányával?

Baba, kis angyal, csipet, arany csillag,
amikor egy éve a világra jött,
oly sok jel volt az égen meg a földön:
tavaszi napfény, muskátli az ablakban,
verkli szólt az udvaron,
rózsaszínű selyempapírból jó jóslat,
pont a szülés előtt az anya látnoki álma:
Galambról álmodni - örömhír,
ha elkapod - rég várt vendég jön a házba.
Kipp-kopp, ki az? Adi kis szíve dobog.

Cumi, pelenka, előke, csörgő,
a kisfiú, hála Istennek, kopogjuk le, egészséges,
hasonlít a szüleire, a macskára a kosárban,
a gyerekekre az összes családi albumban.
No, nem fogunk most sírni, ugye,
a fényképész bácsi csettint csak a fekete lepedő alatt.

Klinger műterme, Grabenstrasse Braunen.
Braunen pedig egy kicsi, de tiszteletre méltó város,
szolid cégek, becsületes szomszédok,
kelt tészta és szürke szappan szaga.
Nem hallani kutyavonyítást és az elrendeltetés lépteit.
A történelemtanár kigombolja a gallérját
és ásít a füzetek fölött.

A század vége

Az elmúltaknál jobb lehetett a mi XX. századunk.
Ezt bebizonyítani már nem lesz képes,
megvannak számlálva az évei,
járása tétova,
lélegzete szaggatott.

Már túl sok dolog megtörtént,
aminek meg kellett történnie
és az, aminek be kellett következnie,
be nem következett.

Tavaszi felé kellene közeledni
és a boldogsághoz, többek között.

A félelemnek el kellett volna hagynia a hegyeket, völgyeket.
Az igazságnak a hazugságnál gyorsabban
kellett volna befutnia a célba.

Néhány szerencsétlenség
már nem történhetett volna meg,
például a háború,
az éhség és így tovább.

Tiszteletben kellett volna tartani
a védtelenek védtelenségét,
a bizalmat és más ehhez hasonlót.

Az, ki örülni akart a világnak,
megoldhatatlan feladat
előtt áll.

Az ostobaság nem nevetséges.
A bölcsesség nem vidám dolog.

A remény
már nem az a fiatal lány,

et cetera, sajnos.

Az Istennek végre hinnie kellett volna
a jó és erős emberben,
de a jó és az erős
az még mindig két személy.

Hogyan élünk - kérdezte levélben valaki,
akitől én akartam megkérdezni
ugyanezt.

Újból és úgy, mint mindig,
ami fentebb látható,
nincs a naiv kérdéseknél
sürgősebb kérdés.

A kor gyermekei

A kor gyermekei vagyunk,
a kor politikus.

Minden nappali dolgod, éjszakai dolgod,
a mieink, a tieitek
mind politikus dolgok.

Akarod vagy nem,
a génjeidnek politikus múltja van,
a bőrödnek politikus árnyalata,
a szemednek politikus tekintete.

Amiről beszélsz, van rezonanciája,
amiről hallgatsz, így vagy úgy
politikus éle van.

Sőt ha az erdőben jársz
politikusan lépdelsz
a politikus avaron.

Az apolitikus versek is politikusak,
fent pedig süt a hold,
már nem holdi objektum.

Lenni vagy nem lenni, ez itt a kérdés.
Milyen kérdés, felelj kedvesem.
Politikus kérdés.

Még csak emberi lénynek sem kell lenned,
hogy politikus jelentőséget nyerjél.
Elég, hogy kőolaj legyél,
tartalmas takarmány, másodlagos nyersanyag.
Vagy tárgyalóasztal, aminek az alakjáról
hónapokig vitáznak,
hogy milyen mellett tárgyaljanak az életről és a halálról,
kerek vagy négyszögletes mellett.

Közben emberek haltak meg,
állatok múltak ki,
házak égtek le,
és földek gazosodtak el,
mint az ősi és
kevésbé politikus korokban.

Kínvallatás

Mi sem változott.
A test fáj,
kell ennie, lélegeznie és aludnia,
a bőre vékony és alatta rögtön ott a vér,
nagy fog- és körömkészlete van,
a csontjai törékenyek, ízületei megnyújthatók.
Kínvallatáskor mindezt figyelembe veszik.

Mi sem változott.
A test remeg, miként remegett
Róma alapítása előtt és után,
a Krisztus előtti és utáni huszadik században,
kínvallatások vannak, mint voltak, csupán a Föld ment össze,
és bármi is történne, mintha csak egy fal választana el tőle.

Mi sem változott.
Csak az emberek száma nőtt meg,
a régi bűnök mellett megjelentek újak,
valódiak, bebeszéltek, pillanatnyiak és semmilyenek,
de a kiáltás, amivel a test felel,
az ártatlanság kiáltása volt és az is marad,
az örök skála és nyilvántartás szerint.

Mi sem változott.
Talán csak a modor, az udvariaskodás, a táncok.
Azonban a fejet eltakaró kézmozdulat
ugyanolyan maradt.
A test ráng, vonaglik és kitépi magát,
ha lábát vágják, elzuhan, behúzza térdét,
elkékül, felpuffad, nyáladzik és vérzik.

Mi sem változott
a folyók folyásán,
az erdők, partok, sivatagok és jéghegyek vonalán kívül.
E tájak között vonul a lélek,
eltűnik, visszatér, közeledik, távolodik,
önmagának is idegen, felfoghatatlan,
hol biztos, hol bizonytalan a létezésében,
miközben a test van és van és van
és nincs hová tűnnie.

Üzelmek a holtakkal

Milyen alkalmakkor álmodsz holtakról?
Gyakran gondolsz rájuk elalvás előtt?
Ki jelenik meg elsőnek?
Mindig ugyanaz?
Keresztnev? Vezetéknév? Temető? Elhalálozás időpontja?

Mire hivatkoznak?
A régi ismeretségre? A rokonságra? A házára?
Mondják, hogy honnan jönnek?
És ki áll mögöttük?
És még ki álmodik róluk rajtad kívül?

Az arcuk hasonlít a fényképhez?
Megöregedtek az évek múlásával?
Frissek? Szánalmasak?
Gyilkosságok áldozatai, vagy kimásztak a sebekből?
Még mindig emlékeznek, hogy ki ölte meg őket?

Mi van a kezükben - írd le azokat a tárgyakat.
Elkorhadtak? Rozsdásak? Elszenesedtek? Redvesek?
Mi van a tekintetükben - fenyegetés? Kérés? Milyen?
Csak az időjárásról beszélgettek egymással?
A madarokról? A virágokról? A lepkékről?

Részükről nincs semmiféle kényes kérdés?
És te akkor hogyan felelsz meg nekik?
Ahelyett, hogy megfontoltan hallgatnál?
Kitérően megváltoztatod az álom témáját?
Időben felébresz?

Önéletrajz írása

Mi kell? Kérvényt kell írni
és önéletrajzot csatolni hozzá.

Tekintet nélkül az élet hosszúságára
az önéletrajz legyen rövid.

Kötelező a tömörség és a tények szelektálása.
A tájakból legyenek címek,
az ingatag emlékekből mozdulatlan időpontok.
A szerelmek közül elegendő a házassággal végződő,
a gyerekek közül a megszületettek.

Fontosabbak akik téged ismernek, mint akiket te ismersz.
Az utazások csak ha külföldiek.
Mihez tartozás, de a miért nélkül.
Kitüntetések az érdem nélkül.

Írj úgy, mintha sohasem beszélnél önmagaddal,
és messziről elkerülöd önmagad.

Ne szólj a kutyákról, a macskákról s a madarokról,
az emlékül kapott limlomokról, a barátokról meg az álmokról.

Inkább az árat, mint az értéket
inkább a címet, mint a tartalmat.
Inkább a cipő méretét, mint azt hogy merre megy
az, akinek tartanak.
Hozzá egy fénykép, szabadon hagyott füllel.
Az alakja a fontos, nem az, amit hall.
Mit hallani?
A papírt felörlő gépek zakatolását.

Temetés

„ilyen hirtelen, ki gondolta volna”
„az idegek meg a cigaretta, figyelmeztettem”
„hát valahogy, köszönöm”
„csomagold ki a virágot”
„a bátyja is a szívével, biztosan családi”
„ezzel a szakállal soha meg nem ismertem volna”
„maga a hibás, mindig mindenbe beleavatkozott”
„annak az újnak kellene beszélnie, sehol sem látom”
„Kazik Varsóban, Tadek külföldön”
„csak te voltál okos, hogy elhoztad az esernyőt”
„és aztán, hogy a legtehetségesebb volt”

„átjáró szoba, Baška nem egyezik bele”
„természetesen igaza volt, de ez még nem ok”
„az ajtó belakkozása, találj ki, mennyi”
„két tojássárgája, egy kiskanál cukor”
„nem az ő dolga, mi köze volt hozzá”
„csak kék és csak kis méretek”
„ötször, soha semmiféle válasz”
„legyen, hogy megtehettem volna, de te is”
„jó, hogy legalább neki megvolt ez az állása”
„no, nem tudom, talán rokonok”
„a pap kiköpött Belmondo”
„még nem jártam a temető e részében”
„egy hete álmodtam, valami belém hasított”
„nem csúnya a lánya”
„mindannyiunkra ez vár”
„adatok össze a nevemben az özvegynek, oda kell érnem”
„latinul csak ünnepélyesebben hangzott”
„volt, elmúlt”
„vizionlátásra, hölgyem”
„beugorhatnánk egy sörre”
„hívj fel, elbeszélgetünk”
„a négyessel vagy a tizenkettessel”
„én erre”
„mi arra”

Egy hang a pornográfiával kapcsolatban

Nem létezik a gondolkodásnál nagyobb fokú züllöttség.
Ez a szabadosság porzós gazként szaporodik
a százszorszépeknek kijelölt ágyásokban.

A gondolkodók számára semmi sem szent.
A dolgok vakmerő néven nevezése,
a züllött elemzések, parázna szintézisek,
a tények vad és kicsapongó hajszája,
a kényes témák buja tapogatása,
a nézetek ivása - ez az igazi játékunk.

Fényes nappal vagy az éj leple alatt
kapcsolódnak párba, háromszögbe és körbe.
Nem számít itt a partner neme és kora.
A szemük csillog, orcájuk lángol.
A barát megrontja a barátját.
Az elfajzott lányok lezüllesztik az apjukat.
A fiú a húgát kényszeríti prostitúcióra.

Jobban ízlik nekik a gyümölcs
a tudás tiltott fájáról,
mint a képes újságokban a rózsaszín fenekek,
alapjában véve ez az egész nyílt pornográfia.
Az őket szórakoztató könyvekben nincsenek képek.
Egyetlen változatosság a körömmel
vagy színes ceruzával aláhúzott mondatok,

Borzalom, milyen pózokban,
mily zabolátlan egyszerűséggel
képes megtermékenyíteni az értelem az értelmet.
Még a Kámaszútra sem ismer ilyen pózokat.

Az ilyen összejöveteleken épp csak teát főznek.
Az emberek széken ülnek, szájukat mozgatják.
Egyik lábát mindenki maga teszi a saját lábára.
Az egyik lábfeje így a padlón nyugszik,
a másik lóbálózik a levegőben.
Néha csak valaki feláll,
az ablakhoz megy,
a függöny részén át
az utcát lesi.

Az elkezdett elbeszélés

A gyerek születésnapjára
a világ soha sincs készen.

A hajóink nem tértek még vissza Winlandiából.
Még előttünk a Szt. Gotthard-hágó.
Félre kell vezetnünk az Öröket a Thor-sivatagban,
a csatornákon át be kell jutnunk a központba,
utat kell találnunk Oseľka Harald királyhoz
és várnunk kell Fouché miniszter bukására.
Csak Acapulcuban
kezdünk el mindent újra.

Elfogyott a kötszer-, gyufa-,
érv-, boxer- és víz-tartalékunk.
Nincsenek teherautóink, nem támogatnak a Minge.
Ezzel a sovány gebével nem fizetjük le a seriffet.
Eddig semmi hírünk a rabságba hurcoltakról.
Nincs melegebb barlangunk, ha jönne a fagy
és nincs senki, aki tudna harariul.

Nem tudjuk, kikben bízhatunk meg Ninivében,
milyen feltételeket szab majd a kardinális,
kiknek a neve van még Beria fiókjában.
Mondják, hogy Kalapács Károly holnap csap le.
Ilyen helyzetben engeszteljük ki Cheopsot,
jelentkezzünk önként,
cseréljünk hitet,
Tegyünk úgy, mintha a doge barátai lennénk
és semmi sem köt össze minket a Kwabe törzsszel.
Jön a tűzgyújtás ideje.
Hívjuk ide táviratilag Zabierzówból nagyanyát.
Oldozzuk el a csomókat a jurta szíjain.

Legyen könnyű a szülés
és egészségben nőjön a gyermek.
Legyen idővel boldog
és ugrálja át a szakadékokat.
Szívében legyen meg a kitartás tehetsége
és legyen éber az értelme s jusson el messzire.

De ne olyan messzire,
hogyan lássa a jövőt.
Ettől a képességtől
kíméljétek meg, égi hatalmak!

Bárkába

Hosszadalmas eső kezd esni.
A bárkába, mert hová is lesztek:
versek egy hangra,
privát elragadtatások,
végtelen tehetségek,
felesleges kíváncsiság,
kishatókörű bánatok és izgalmak,
és kedv, hogy hat oldalról vizsgálgassuk a dolgokat.

A folyók megduzzadnak és kilépnek a medrükből.
A bárkába: clair-obscurök és félhangok,
szeszélyek, ornamentumok és részlegek,
ostoba kivételek,
elfelejtett jelek,
a szürke szín számtalan változata,
játék a játékért
és nevetés könnye.

Amerre a szem ellát, víz és ködbe vesző láthatár.
A bárkába: tervek a távoli jövőre,
különbségek feletti öröm,
csodálat a jobbak iránt,
választás, mit kettő közül nem szorítanak egyre,
elévült skrupulusok, idő a gondolkodáshoz,
és te, hit, hogy valamikor
még minden alkalmasnak fog bizonyulni.

Tekintettel a gyerekekre,
akik továbbra is vagyunk,
a meséknek jó a végük.

Ide sem illik más befejezés.
Eláll az eső,
elsimulnak a hullámok,
a kivilágosodott égen
széthúzódnak a felhők
és ismét olyanok lesznek,
amilyeneknek lenni illik a felhőknek az emberek felett,
fenségesek és komolytalanok,
amint a napon száradó
boldog szigetekhez,
barikákhoz,
karfiolhoz
és pelenkához
hasonlítanak.

Lehetőségek

Jobban szeretem a mozit.
Jobban szeretem a macskákat.
Jobban szeretem a Warta-menti tölgyeket.
Jobban szeretem Dickenst Dosztojevszkijnél.
Jobban szeretem az embereket szerető önmagam,
mint az emberiséget szerető önmagam.
Jobban szeretem, ha van készenlétben tűm és cérnám.
Jobban szeretem a zöld színt.
Jobban szeretem nem állítani azt,
hogymindenért az értelem felel.
Jobban szeretem a kivételeket.
Jobban szeretek korábban távozni.
Jobban szeretek más valamiről beszélni az orvosokkal.
Jobban szeretem a régi csíkos illusztrációkat.
Jobban szeretem a versírás nevetségességét
a nem írás nevetségességénél.

Jobban szeretem a szeretetben a nem kerek évfordulókat,
hogy mindennap megünnepelhessem.
Jobban szeretem a moralistákat,
akik semmit sem ígérnek nekem.
Jobban szeretem a ravasz jószágot a túlzottan hiszékenynél.
Jobban szeretem a telet civilben.
Jobban szeretem a meghódított országokat, mint a hódítókat.
Jobban szeretem, ha vannak kikötések.
Jobban szeretem a káosz poklát a rend poklánál.
Jobban szeretem a Grimm-meséket az újságok első oldalainál.
Jobban szeretem a virág nélküli leveleket a levelek nélküli virágoknál.
Jobban szeretem a kutyát, aminek nem vágják le a farkát.
Jobban szeretem a világos szemet, mert az enyém sötét.
Jobban szeretem a fiókokat.
Jobban szeretek sok mindent, amit meg nem neveztem,
sok mindennél, amit itt sem soroltam fel.
Jobban szeretem a szabadon álló nullákat
a számokhoz sorba állítottaknál.
Jobban szeretem a rovar-időt a csillag-időnél.
Jobban szeretem lekopogni.
Jobban szeretem nem kérdezni még meddig és mikor.
Jobban szeretem figyelembe venni még azt a lehetőséget is,
hogy a létezésnek megvan a maga igaza.

Csodák vására

Egy közönséges csoda:
az, hogy sok közönséges csoda történik.

Szokásos csoda:
az éjszakai csendben
láthatatlan kutyák ugatása.

Csoda - egy a sok közül:
könnyed és pici kis felhő,
de el tudja takarni a nagy nehéz holdat.

Néhány csoda egyben:
a vízben visszatükröződő égerfa
és az, hogy balról jobbra fordult
és az, hogy ott a koronájával lefelé nő
és egyáltalán nem éri el a feneket,
habár sekély a víz.

Csoda a napirenden:
elég gyenge és mérsékelt szelek,
viharok idején hevesek.

Az első jobb csoda:
a tehenek azok tehenek.
Nem rosszabb a második:
ez és nem egy másik kert,
ebből és nem egy másik magból.
Csoda fekete frakk és cylinder nélkül:
szétröppenő fehér galambok.

Csoda, mert hogyan is nevezhetnénk:
a nap ma három óra tizennégy perckor kelt
és húsz óra egykor nyugszik le.

Csoda, ami nem lep meg kellőképpen:
egy kézen hatnál kevesebb ujj van,
de négynél több.

Csoda, csak nézzünk körül:
a mindenütt jelenlévő világ.

Ráadás csoda, mint minden ráadás:
ami elképzelhetetlen,
az elképzelhető.

Emberek a hídon

Furcsa egy bolygó és furcsák rajta ezek az emberek.
Behódolnak az időnek, de elismerni nem akarják.
Megvannak a módszerek, hogy kifejezzék a tiltakozásukat.
Képeket csinálnak, mint például ez is:

Az első pillantásra semmi sem különös.
Látni vizet.
Látni az egyik partját.
Látni egy, az árral szemben keservesen úszó csónakot.
Látni egy hidat a víz fölött és látni embereket a hídon.
Az emberek kifejezetten meggyorsítják a léptüket,
mert éppen hevesen megeredt
az eső egy sötét felhőből.

Az egész dolog abban rejlik, hogy tovább semmi sem történik.
A felhő nem változtatja meg sem a színét sem az alakját.
Az eső nem is fokozódik, el sem áll.
A csónak mozdulatlanul lebeg.
Az emberek a hídon pontosan
arra szaladnak, mint egy perce.

Nehéz nem kommentálni ezt:
Ez egyáltalán nem egy ártatlan kép.
Megállították itt az időt.
Nem számolnak már a jogaival.
Megfosztották az események fejlődésére kifejtett hatásától.
Megvetették és meggyalázták.

Egy lázadó,
bizonyos Hiroshige Utagawa miatt
(egy lény miatt, aki egyébként
már régen, mint illik, el is tűnt)
Megbotlott az idő és elesett.

Lehet, ez csak egy jelentőség nélküli csíny,
szeszély alig néhány galaktikán belül,
de mindenesetre
tegyük hozzá a következőt:

Itt jó modorra vall
sokra értékelni ezt a képet,
gyönyörködni benne és meghatódni nemzedékek óta.

Vannak, akiknek ez nem elég.
Még az eső zizegését is hallják,
tarkójukon és hátukon érzik a cseppek hűsét,
úgy nézik a hidat s az embereket,
mintha önmagukat látnák
ebben, az örökkön tartó, végtelen után
futásban, minek végét el nem érik
és szemtelenül azt képzelik,
hogy ez a való.

ROMAN ŚLIWONIK

(Amikor a költők csendet kérnek...)

Amikor a költők csendet kérnek
nem költők
vagy talán ebben a pillanatban egyszerűen
hétköznapi módon fáradt emberek
vagy nem tudják leírni
bocsássátok meg nekik a pillanatnyi gyengeséget
annyi szót kívágtak
hogyan eljussanak hozzá
de ez valahol csak hallgat

(Amikor közöttetek voltam...)

Amikor közöttetek voltam
nem hallottátok a szavam
nem nőtt belétek
Nem volt ostya a szájban
Nem volt szív
Felkelő és lenyugvó nap
nem álltatok versem fája alatt
fényét és árnyékát hallgatva átszellemülten
nem láttátok körben a tért
amiről beszélt
aminek a középpontja volt
a versfához hasonlatos
leszűkített körvonalat

most Amikor már csak
bennetek vagyok Én vagyok most ti
az én szavamon szóltok
amiben a ti és az én sötétségem
is ott van
amin keresztül minden látható

(Részletbe burkolva...)

Részletbe burkolva Benne elmerülten
ti magatok is részletté váltok
és honnan vesztek időt
lélegezni hiszen arra még a tárgyaknak is szükségük van

(Valamiért kell születni költőknek...)

Valamiért kell születni költőknek
De ki szüli őket Kérdem
a föld türelmét
Az örökkévalóság szüli őket
Ürességnek nem a
szót adja Hanem a valahol
közéjük zárt
eleven hallgatást

(Vannak versek...)

Vannak versek olyannyira megismételhetetlenek mint az örökkévalóság töredéke
mint annak bizonyítéka hogy benne voltunk az öröklétben
egy ilyen verset elvesztettem
Annának
ha valaki megtalálja azt a verset
kérem hozza vissza
a pillanatot nem lehet újrateremteni
és ha Már nem kerülne elő
még megmarad a remény
hogy átfényesült fénné

TADEUSZ ŚLIWIAK
(1928-1994)

A dohányfüst-angyal

Már a harmadik cigarettát szívod
a fejed fölött száll
a dohányfüst-angyal
Tudom, haragszol rám
hát mondj valamit hogy halljalak
káromkodj egyet - csak ne hallgass
fázom idegenséged miatt a világ végéig
így fogunk ülni?

Az erdő úgy néz ránk
mint az állataira
felkiáltott egy madár
már a hold jár az égen
a természet méltóságteljesen viselkedik
észre sem vesz minket

A kiáltás

A suttogás a mormogás szolgája
a mormogás - a kiáltás szolgája
a kiáltás - rózsatolvaj
futás közben
gyűjtja fel
az utak száraz porát

A színész

Szülj nekem fiút hegedűvel
kérj tőle bocsánatot a világért, amit megpillant
ne mondj még semmit se neki Ábelről és Káinról
se a kulcsra zárt ajtókról
mutasd meg neki a pókhálót a szoba sarkában
majd a csillagot az égen
a késről mondd azt neki hogy az
egy kenyérvágó eszköz
és amikor a mutatóujjad hegyén
észreveszi a betűt
mondd azt hogy az egy Homérosz
nevű költő nyoma

Az a hely

ott voltam
semmit sem találtam
semmi sem maradt ott utánunk
sem a hajtúd
sem az inggombom
semmi, egyáltalán semmi
csupán, mint a füttyre odafutó kutya
ült mellém az éber emlékezet
és megengedte, hogy simogassam

Egy regény kezdete

láttam
ott lépdelt
egy spárka végén vezette kutyáját
zsák volt a hátán
és mi volt a zsákban?
- nem tudom...
eső esett
reggel hét óra lehetett vagy talán nyolc
és akkor...

(meddig tart még ez?)

meddig tart még ez?
- kérded a kezdetől ami nem győzi a munkát
és a lábadtól ami oly nagyon siet
és a világosságért folyton tartozó szemedtől
tehát kérded a tótól
az pedig
a jobb partját mutatja
és a bal partját mutatja
és így felel:
- ússz el velem
útközben elmesélem

(a saját képzelete foglya...)

a saját képzelete foglya
az örökkévalóság túsza
ki váltja ki őt ebből a fogságból
és mivel?
lencsékkel lézerekkel
naptárakkal radioaktív
szénnel?
Hallgatja a csendet
nézi a csillagokat és néz túl a csillagokon
a Bibliát olvassa - próbálja
felfedni a fehérje titkát
de semmit sem tud felfogni aminek
nincsen határa
az ember aki ott állt a hold felszínén
ugyanannyit tud az örökkévalóságról
mint az aki a Szahara homokjában gázol
vagy a földalatti utasa
hát akkor hogyan békél meg a nemléttel
ha a jövő az
aminek a neve: örökkévalóság

Költők kéziratai

Akármerre is indulnak
végül oda jutnak
ahol nem lesz számukra hely
nem fogják helyettesíteni őket a versek
legyenek bár a legjobbak
a költők az orruk után mennek
elcsábított holdak világítják be előttük az utat
később már csak éjszaka lesz
de hajnal már nem köszönti őket
az asztalon még ott hever egy befejezetlen kézirat
amelyikben még van mit kihúzni
de ezt ő helyettük nem teszi meg senki más
és már így marad
a vers
és az egész világ
de már nem az övék

Partizánemlékmű

Mentek egyre messzebb
egyre mélyebbre vonultak
gyökeret eresztett a lábuk
lábszárukat fakéreg nőtte be
már csak deréktól felfelé
emelték meztelen torzójukat
még ferdén lógott rajtuk a puska
de már megzöldült a hajuk
Egyre mélyebbre mentek az erdőben
még megvolt a fejük
a gyantával összeragasztott fatörzseken
megvolt még a szájuk
ezért daloltak még a faluban maradt lányról
Mentek egyre messzebb
be az erdőbe egyre mélyebbre
és fákká váltak
Figyeld saját tájszólásában
hogyan kiáltja nevüket a szél

Zavaros arckép

képtelen leírni önmagát
ezernyi titok fedi
egyszerre a világ összes embere-e
vagy egy teljesen magányos kis bogár
a méltóság és alázat között tévelyegve
az elemek között keresi magát
büszkén négy végtagjára és öt érzékszervére

JAN ŚPIEWAK
(1908-1967)

(A zivatarban észrevettem...)

A zivatarban észrevettem egy lehulló cseppet.
Hosszan szemléltem hulltát.
Kívántam neki:
Hulljon lassan. Ne siessen. Nagyon lassan.
Szívja magába a villámok színét, a szél ízét,
a fény zizegését, minden zöld leheletét.
Legyen madárhoz és medvéhez, ebihalhoz és pillangóhoz,
óceánhoz és érhez hasonlatos.
Legyen fekete, mint a felhő,
mézszínű, nyírfá illatú,
mosolyogjon sóval, örömmel.
Legyen könnyű és tehetetlen.
Zengő és néma.
Öltsön magára minden ruhát.
A csepp.
A dús eső parányi cseppje.

(Verset írtam rólad...)

Verset írtam rólad.
Tél volt.

A fagy morzsolta a csengő havat.
Szólítottam a fákat.

Szólítottam a leveleket és a füvet.
Szólítottam a nyulat.

Szólítottam a számócát,
a fekete áfonyát,
a málna szárát.

Illatos fényességbe
öltöztettem a fákat,
hogyan világítsanak.

A bogyóknak kesernyés
illatot adtam,
hogyan hallgassanak.

Magasra akasztottam
a napot meg a holdat.
Csak úgy, dacból.

Azt mondtam:
ez a vers nem rólam szól.
Nem látom ott önmagam.
Kihunytak a fák, a levelek, a bogyók.
Minden kihunyt.

Tél volt.
A fagy morzsolta a csengő havat.

ANNA ŚWIRSZCZYŃSKA
(1909-1984)

A boldogság

Volt egy divatos fehér ruha,
az anyakönyvi hivatal,
fátyol-szökőkút és orgona
a templomban.

Volt gazdag lakodalom,
a fejekben zúgott a pálinka.

Volt fájdalom
a nászéjszakán.

Volt egy szép, fiatal férj.
De nem volt
egy kedves szó sem.

A falusi asszony élete

Zihálva
cipeli hasán a dézsákat.

Zihálva
cipeli hátán a zsákokat.

Zihálva
húzza a kútból a vödröket.

Zihálva
szüli a férfivágy gyümölcsét.

Zihálva
Hal meg.

A férj hazatérte

Hátrál
apró léptekkel.

Nem takarja el az asztal,
nem takarja el a gyerekágy,
nem fedi el a fal.

Nem védik meg a falon túl élő emberek
attól, aki ott áll
a küszöbön.

Majd meglepődnek a gyerekek

A távozó mögött
halkan becsukódott az ajtó.
Nem ébredtek fel
az alvó gyerekek.

Csak reggel lepődnek majd meg,
hogymilyen halkan
összedőlt éjjel
a házuk.

Megígérte

A bálban a fiú
arcul ütötte.

Elesett,
az emberek lefoglalták a támadót,
aki megtántorodott.

Majd egymást ölelve mentek hazafelé.
Boldogan mosolygott.
Terhes volt, és a fiú megígérte,
hogy feleségül veszi.

Mosónő

Mossa férje mocskát,
fiai mocskát,
lányai mocskát.

Embertelenül tiszta,
mint a megölt élet,
néha letörli az ábrándozás bűnös könnycseppjeit
a mosónő tiszta
kezeivel.

Megtudta

Vasárnap délután,
amikor végre elmosta az edényeket,
a tükör elé
ült.

És megtudta
- vasárnap délután,
hogy ellopták az életét.

Már régen.

Nővéreim a mélyből

Vannak barátnőim a sétatéren,
vén koldusok, bolondok.
Szemeikben gyűrűk tükröződnek,
amikből kifolytak a drágakövek.
Életünkről mesélünk egymásnak,
ami lent, az emberi lét legfenekén telik.
Nővéreim,
folyékonyan beszélünk a szenvedés nyelvén.
Meg-megérintjük egymás kezét,
ez segítségnek tekinthető.

Búcsúzól megcsókolom
víz-finom arcukat.

KAZIMIERZ PRZERWA-TETMAJER
(1865-1940)

Szójáték II.

Szólj hozzám, kedves, még... Ily szókra vágytam
hosszú évek óta... Te voltál vágyam,
és bűvös szó vagy, mitől a testem ég.
Szólj hozzám, kedves, még...

Szólj hozzám, kedves, még... Ringatnak szavaid.
Csak beszélj, minket senki sem hall ma itt,
szavaid illatos virágok s kék ég.
Szólj hozzám, kedves, még...

Extázis

Nem látlak, fehérség, szememmel hallak!
Meztelen vonalaid és a színek
Egy csodálatos himnuszba ömlenek,
Tested az ének, alakod a dallam...

Harmónia vagy és az égi zene!
Kivette az űrbe ragyogsz, fénylesz, mint
Együtt sok ezer apró meteorit,
Világokat perzsel szépséged heve...

Ha ilyennek lát meg valaki, arcát a
Világtól elfordítva indul tovább,
Mint a szobrászok, kik Vénuszt alkották

Meg egyszer, régen, hófehér márványból,
Az emberek közt némán jártak később,
Csodát láttak és csodát véstek a vésők...

Üdvözet

A Visztula partjáról száll
a hűs tavaszi szellő.
Távoli földem várja már,
Tátra fölött a felhő.

Szél! Mezőn és csúcsokon át
vidd el az üdvözetem!
Köszöntsd a Dunajec habját,
a falumnak mondd, szeretem!

Köszöntöm a fenyveseket,
a sok kerti virágot,
mindenkinek nyújtsd a kezéd,
így köszöntsed, kit látsz ott!

Simogasd meg a bérceket,
a kis tónak csókot hints!
Tátra, forrón köszöntelek,
hisz szebb vidék nálad nincs!

TERESA TRUSZKOWSKA
(1925-1992)

A széliszony

Dög és rohadó növények
bűzét hordja -
Bíborvörös lehet, mint a tűz
sárga, mint a kutyatej -
Elkékülhet a fagytól,
lehet szelíden
vibráló, mint a bárányszerű felhő.

Port sodor a szembe
Esőt hoz
Ostoroz, vonyít, elcsitul
erőre kap, felszáll,
a fán akad mint az idő
Láthatatlan lépcsőn megy fölfelé
Átbújik az ujjak között
és lyukas, mint a lét

Víziszony

Minden ami van víz volt
Ott vagyok folyton
haj - vízinnövények
kéz - csillagállatok

Lejjebb egy rés van
amihez ajkammal akarok érni

A rés a száját
az enyémre szorítja
és magába szívja azt
ami én voltam

Iszony a sötét szobától

Nem tudom hová érek
Hol ér véget két kezem és lábam
Az emlékezet a fejét az ablak felé fordítja
ahol naponta
lenyugszik a nap

Nincsenek falak
amik tartanák fölöttem az egyensúlyt

Eltávoztak a széklábak
Láthatatlan ujjak
lapozzák a könyveket

A csap szőlője
Fáradt csövek
Bandzsa tükrök
Izzadó mosdó
A szoba magányát tartó
mennyezet
Üres keret
az elmúlt nap után

Tűziszony

Táncol
Vörös haját rázza
Beszívja a levegőt
Most fényujjak
Tűzfa nő a földbe
elszenesedett gyökérrel
Szétfeszíti gallykoronáját
A vörös levelek sziszegnek
Becsavarják az ujjakat
A levelek szélei feketék
A fa visszahúzza ágait
A magasba lő

JACEK TRZNADEL
(1930)

Ők mindnyájan visszatérnek

ők mindnyájan visszatérnek de mennyire megváltozva
anya a levesbe éles késeket hajít
apa az állig felfegyverzett angyalokról ír
beszámolót
a gyerekek gólyalábakon járnak arcukat látni nem lehet
a nyuszi a fa alatt messze elmaradt
nem zizeg a szél piszkos hó esik
akaratlanul szétesett a kerítés
a fiatalság iramlik magával rántva a kertkaput
belép a pusztaság

a múltat üződ megállsz
szenvetsz időt akarsz nyerni
megelőzni mint egykor
de az idő már ott liheg a hátad mögött
mint egy veszett kutya

Ugyanaz

a távozók
és az itt maradók
ugyanazt a kutyaugatásra nyíló
 eget látják
nincs más csupán
a nyitott seb
az összeforrt hegek
és ugyanaz a test bársonyos felszíne
jósolja a kést
mint az álmos szürke hóesések
olyanok a tavaszi csermelyek
különböző világos
és sötétzöld és fekete vizek

a testi hőség idejébe
távozó halál parányi
lábak dobogását hallja
az árnyas táblákról nézi
a felszántott mező
friss barázdájában megbúvó
vörös egér felé
nyújtott piciny kezét

Létrák

színes létrákról álmodom
felfelé futó patakokról
mintha mi sem történne a könnyecseppek visszatérnek
nem rég pedig lépcsőn szaladtam
egy olyan magas tájban
hogya a rózsák mint napok lobogtak
és a magas gyümölcsfáknak támasztott
létrák virágoztak és az élet
kezdett felfelé kapaszkodni
a meredélyeken mérlegelve a testet

végül egy rúdon formálisan
boszorkányok tartottak gyűlést
az égig érő kerítés dobpergése
az ébredés reggeli gödrébe zuhant

.....
óra ág ceruza és felhők
a vádló az én Némó kutyám

JULIAN TUWIM
(1900-1987)

A fogorvos

A kínzás meg nem rémít. Középkor és Kelet,
Forró ólom, tűszúrások, hasba varrt patkány -
- Mind semmiség, mikor fűrőd a számba teszed
És könyököm meg-megrándul a fotelkarfán.

Vérszomjas fűrőgép, vasfullánkú vipera,
Te, csontomban forgó villámsebes gépezet,
Az idegekbe sziszegve, jaj, beérsz-e ma?
A hangodtól is bizsergek, ez kész élvezet.

Már rángó testtel, fetrengve vérben, aléltan,
Tetőtől talpig, mint egy húr, hulla mereven
Várom, hogy a vérem végre ujjongjon a célban,
Felvonyítok, s fejem a plafonba beverem.

Ügyes orvos, akkor ugorj fel te utánam.
Most eltátom pofám, hintázva mint egy majom,
A fogóddal fogd a sikongó csontot bátran,
Ezt a rút villás gyökeret már neked adom.

Mikor a csillárról zuhanunk kimerülten,
A vértől részegen, mintha szeretők lennénk,
Örömtől ájultan súgom: „Te drága hölgyem!”
S mint te a fogam, kitépem hálás szívem én.

TADEUSZ URGACZ

Rózsa

Amint haldoklott
érezte
bokácskái nagyságát
és
lélegzete
nehéz virággá változott
a fogai között.

Most szótlan fekszik
ólomrózsával
a szájában.

Tetoválás

Házasságunk hetedik évében
mertelek először hasonlítani virághoz.
Júliusi barnás délután történt mindez.
Pontosan emlékszem - hajó nyaldosta a folyót,
fejed fölött repülő - szelíd háziállat - kerengett.

Bronzba öntve álltál.
Piros ruhád
viselted, amit
pár évszázada vettem.

Akkor pillantottam meg azt a virágot.

Nem rózsza volt,
azt nem láthatok benned, mert tüskéidet jól elrejtet.

Nem pipacs volt; az kedves virág;
mi köze lenne hozzád, s mi közöd lenne hozzá?

Talán a galagonya virága volt, a töről nőtt,
a tő kemény ostoráról, amit csomók szögei díszítenek.

Talán épp ez volt - galagonya virága egy ostonon,
szép és nehéz, mint egy ólomszög. A galagonya csupán erre képes.

Hozzám léptél
te - a virág
piros galagonya-ruhában
s áthatoltál a bőrömön, mint molyrágta tokon,
betörtél a vörös sötétbe, az idegek sűrű hálójába,
hol csak a vér lusta szárnya talál magának utat.

Mindmáig ott érezlek téged, galagonya-illatod
a csomókkal tetovált bőrön,
Tetőtől talpig, egészen a túloldalig.

Házasságunk hetedik évében
mertelek először hasonlítani virághoz.

DARIUSZ WASIELEWSKI

Búcsú Gdańsktól

Csak ezt az estét hagyd meg nekem
Ha már az alkony az, ami megrészegít, az összes emlékek közül
az egyetlen idő - nem most keressük a barátokat
Értük és amit a sors hoz, hadd legyen e percben elég a remény

Menjünk kéz a kézben a királyok régi útján
A távoli külvárosokból egészen eddig - már változatlanul megmarad
De regény, hogy ma megszelídítjük lépteink félszepségét
És mintegy álomban lépve át emberi árnyakon

Még a rendőr szukája is megtalálja itt a helyét
A villamossíneket, a föld alatti síkos kövezetet figyelve
A részeg városháza is célt téveszt; pedig ismeretes:
Csend - a legnagyobb...

Három kapun megyünk majd át, amik nem ilyen
Vándorokat köszöntöttek - kiket a Zöld Hídra vagy tovább vezettek
Rég elmentek, de a kapuk még várnak
Legendákat szöve azoknak a haláláról, akik fel nem támadnak

Lehet utoljára táncolnak nekünk mindezek a házak
Könnyed hús nyalogatja a karjainkat, mielőtt átölelnél biztosan
Már sohasem látsz engem újból, aki e szavakat mondja
Erőmet vesztettem - mint az Uphagen patrícius ház és a könyvtár

Staszek éppen itt adtál nekem először leckét - költő
akartam lenni: Sörözgettünk, beszélgettünk,
Majd a tervek többségét elnyelte az élet
Voltak, akiknek nem sikerült hajnalra kijózanodniuk

Téged sokáig vertek és rendszeresen; csak a fájdalom maradt:
Hogyan is magyarázhattuk volna meg magunknak - miért így történik
Ritkán találkozgatunk, de emlékezünk a verseinkre
Tényleg nem tudtunk hazudni: hiányzik erről a városról a kötés

De hiszen gyakran oly nagyon kell, hogy behegedjen
Vagy egyszerűen: visszafogni; Elfordulva, magunkban megalázva
El akarjuk feledni - saját természetünk ellenére; És néha mi
Oly kevesen vagyunk, hogy hallgatásod sincs; S ő visszatér

Úgy gondolom, hogy a múlt zavar...
A nők, akiket szerettünk - hol van már száraz kezük
Ki kísért el a barátaink közül, amikor a csalásról dúdoltak
Nem állt ellen senki - még a vágyaink sem

Már akkor fáradtak voltunk - és témát kerestünk
Oly sokszor megtörténik; te, aki emlék vagy: akkor
Hagyom hogy körülvezess még az utcákon
Csupán ezt a percet hagyd meg - a búcsúét

ANDRZEJ K. WAŚKIEWICZ
(1941)

(az emlékezetben megőrzött táj...)

az emlékezetben megőrzött táj: egy ég zöld levelekkel lehet
virágokkal is például
virágzó meggyfa egy ház
romjai ösvények
a romok között virágzó
meggyfaág amint megsötétedik
az átlátszó levegőben

semmi több: az emlékezet
üres tájai
mint egy kiégett
város

ahová
visszatérni nem lehet
tehát újra
fel kell építeni

halotti lepel

tenyér a levegőben tenyér csak lobogó mint egy zászló
egy pillanatképen megőrzött tenyér
üres a levegőn átúszó fehér
papírlap amit álmodban
teleírtál és nem tudod elolvasni de
hallod ezeket a szavakat és látod hogyan vésnek
felíratot a bőrdbe és hogyan hámozod ki magad
a bőrpólyából már semmi sem választ el
a világtól: épp úgy vérzik mint te a tenyér
átlobog a légen fehér
papírlap az arcodra
ráhulló kendő és az arcod
amint visszatükröződik ezen a kendőn lobog
át a légen jeleket ír a levegőre amelyek
szétlibbennek és eltűnnek

reggel; még egy

*

így vonul el a felhő is a csillag is

minden nap több száz neuronnal szegényebb
testét a világ testével felcserélve
bensőjében felcserélhető a csillaganyaggal szitakötő
szárnyával fűvel hidrogén-
felhővel
és elmúlt és jövőendő
csillagok végtelenül könnyű porával
az egyetlen
szilárd pont vagy
mintha a függvényét
annak ami vagy
képes lennél szembeállítani azzal
ami vagy
és mintha egy pillanatra
képes lennél szembeállítani ezt a mozdulatot
látszólag elhiszed
hogy az amit szégyellsz
a szenvedésed a fájdalmad
semmit meg nem ismételnék és ki nem
cserélhetők

a hangodat
ismétlik a csillagok belesüllyed
a hideg hidrogénfelhőkbe remeg
a vándor fényben és visszatér és hallgatod és látod
az elúszó felhőben visszavert arcodat
egy háromszögbe írt szemmel

éppen ez az
amitől a leginkább félsz

*

megérteni és megbocsátani annak úgyszincs
jelentősége a tisztavirág
szeledin szemeiben szivárványosan villódzó
fényvel szemben (a villanykörte-nap
körül köröz egy pillanat és elég
a műfényben)
ez minden
mert van hab
felszíni háborgás hangok
zavaros dolgokról a sötétben kiáltozók
a hitét visszanyerő és hitét

elveszítő
mintha
lenne valami vesztenivalója

a fény
még szivárvány a pici kitin-
prizmákban

megérteni és megbocsátani mielőtt beteljesül
egy villanásban
a világ
mint a válasz a kérdésre amit nem mertél feltenni

*

a reggeli ködben (alig
hajtott ki a kocsiszínből az első autóbusz
üresen mint egy holttest) mentél
a néptelen utcán a válladra vetett táskában
papírokat vittél
az újság új számát (ha minden jól megy
két év múlva megjelenik) fiatal
költők antológiáját (reményeket
még el nem dobott esélyeket
mint szakadékok száját) egy öreg
költő verseit akinek a temetésére
nem mertél elutazni (sötétség
a kristályos világosságban)
szavak
a szavak törékeny anyaga
kőként nehezedett rád
körben
kitartottak a fák
a fű kihajtott a réseken
a parkolót őrző kutya felugatott mintha szomorú kötelességet teljesítene
a köd megritkult visszavonult mint a magzatvíz
lassan kirajzolódtak a szürke blokkok
amikben tolakodva csörögtek az ébresztőórák

(12 epizód)

✱

a járdán megaszalódott datolyák dögölt széttaposott patkány
elevent a szálloda udvarában láttál
- reggel eltévedtél amikor az utat kerested az étterembe
ahol a fesztivál vendégeit fogadják
az udvar üres volt lassan ment a fal mellett
rád nézett mintha barátságot akart volna kötni veled
de egy pillanat múlva tovább indult

✱

a leszálló alkonyban a műezzin hangja
 áthatol az autók zaján - mint azok is - magnóról hangzik
 sterilen tiszta sorozatban ismételhető
 autórongsok rozsdásodnak az útszéleken
 a hang áthatol az autódudák ordításán láttad
 a szállodát az utcától elválasztó fal mellett
 délben egy férfi
 leterített egy kis szőnyeget és arccal Mekka felé
 imádkozott hajlongott
 autók
 ronscai rozsdásodnak az útszéleken

✻

egészen a néma tűzvonalak mellett
a határon a költők
a lövészárkokban olvassák a verseket
az esőben
ázó katonáknak
a verseket
amiket nem ismersz és ha megismered azokat
más versekké válnak már nem azok amiket hallgattak
az ugyanabban az esőben ázó katonák

*

a portrékról hámlik a festék apró foltokban hullik le
félmosolyba rándult arc változó kellékek
- látod - egyre egyszerűbb vonások
minél több az arc
a városodban télen

röpcédulafoszlányok a mocskos hóban
a járókelők lábukkal tapossák a kiáltványok
keresztben áthúzott betűit

*

ebben a hirtelen fényességben
egy pillanatnyi rövid tekintetben mielőtt a hang
eljutna hozzád oly közélről hogy meg is
érinthetné - félsz megtenni ezt a mozdulatot
a pillanatban amely elhúzódik mintha
egy más időből származna és terjedne körkörösén
semmit sem teszel

belefeledkezve a megértés
ezen csillogásába
mintha elveszne
a te világod befelé robbanva

nézd: verejtékcsepp gurul az ajkad felé mindjárt eloszlik
a levegő sűrűsödő folyékony üvegében

*

félsz lenézni tüdődön zajjal
halad át a levegő meg akarod
fékezni a köhögést mint amikor gáz
ömlött a földalatti átjárókba
megritkult a tömeg csak egyes
kiáltásokat hallottál
majd a csendet
lábad alatt
mocskos nedves hó

*

kilencvenkilenc neve van az istennek de csak egy arca
régi vagonok mozdonyok rozsdás tartálykocsik
temetője

Kazimija asszonyainak konok szigorú vonásai
a szálloda lakóinak nyugodt jóllakott arca
versek százai amelyekből jelszavakat halászol elő
egyre csak egy üveggolyóban

*

ami a homokba süllyedt a homok feltárja az arcot
amihez egy név sem ragasztható
színes mozi reklámok mindenhol
idehozott áruk halmaza épületek amiket
csak azért emeltek hogy csodálják azokat apró
kavicsokká őrölt csontok por amit
sodor a szél homok
amitől majd megfulladtál amikor Hatra mögött
a kormány mercédeszére állított
ételhordóból ebédeltél

*

az mi potenciálisan több - a be nem teljesülések
tehát a remények esélye
úgy mintha hirtelen megpillantanád önmagad - külön
például - az óceán hatalmas víztükrén
például - a kék égen
a zöld mezőn amelynek a partjai a láthatárba
csavarodnak

képzeld el - például - hogy egy könnycseppben
jársz ami olyan óriási mint a földgömb körül
a levegő-golyó - például egy rózsán
csillogó harmatcseppben és az a rózsza
kinyílik és elnyel téged és már semmiféle
kötelezettségedre sem emlékezel

*

a zuhanásokból a sebekből az éhségek
és megnyugvások sötét fényéből
tiszta magányos
hang mintegy kristály hangja hol is hallottad
mit mondott neked ez a hang miért
taszítottad el miért
voltál hajlandó feltételezni hogy hazudik miért
nem követted habár láttad
hogyan utolsó esélyed

a zuhanásból
hol vérbe merültél a be nem teljesülésből
az értelem hitszegéséből árulásokból
a testből a hang
egyedül tört elő
hallottad
de szófogadóan
végeztél a szokásos feladatokat
nem hittél
hogyan lehetséges a feltámadás a hang
ott élt a levegőben ezt a hangot
lélegeztél be
nem tudtad
hogyan te vagy a forrása
a hang tör elő vérsugárként
halott
voltál
a környezetedet se nem látó
se nem halló testedben
csupán a bensődben
éltél tovább

*

még megtagadhatod a tapasztalatokat
az értelem szerkezetének nevezheted vagy
például versnek

*

az üveggolyóban
nem valószínű hír ténylegesen létező amit láttál
: az ami van csak hitelre egy hatalmas
ásatás egy golyó
tele lármával zsibajjal

autóroncsok rozsdásodnak az útszéleken

(a hó olvad...)

I

a hó olvad a mocskos homokpadokon túl
műanyag flaskó újságfoslányok szemét
rohadt hulladék és bátortalan
fagytól megkékült fű
már nem fehér; szürkesség;
zavaros vízsugarak; feltárt
föld; az első hóvirág

honnan került ide: a szürkén
fehér felkiáltójel

jel
jelentés nélkül

II

befejezetlen ötletek tervezetek
még csak át sem gondolt
félredobott
remények

a láрма
és őrzöngés közepén
fehér a szürkén
az idei tavasszal megkésített első hóvirág

87.III-IV.

Város

I

valószerűtlen város
a köd
felemelte a házakat a fákat és az embereket
a kiürült térben nem történt már semmi
semmi sem testesült meg formákban és időben
de hiszen
a város tovább létezett
elszakadva a földtől
az emberek makacsul dolgoztak és tovább
dolgoztak a fák
Tovább
- mintha semmi sem történt volna
vándorolt
nyugatra a nap
csak a köd
az örökös szürke köd gomolygott lent
a föld fölött amelyhez már nem volt visszaút

II

meséld el ezt a sem élők sem holtak városát
tele lármával és eseményekkel
a ködöt
az alapzatoknál a földet
még lejjebb

ennek a városnak vagy lakója ő
a te álmod az elvetett álmok
szép romjai
éppen értük
vagy te felelős

WOJCIECH WENCEL

Márvány

Templomok és hajók naszádok önbecsülő
kezekkel emelet házak portáljai
magasan felettem pezseg a levegő
és olvasom az elmúlt kor napsütésétől
elmorzsalódott sírköveken a német neveket
kőkorlátot képeznek körém
este van az eső első suhintásai
a város homlokzatai árnyakként borulnak
az azonos hangzású keserű szótagokra

Gdańsk oder Danzig fény és árnyék

MILENA WIECZOREK
(1960)

Angyal I

Lerántom
ezt a hazug hártát

Galamb röppen fel a válladról
károg
csapkodja fekete szárnyait

Eddig félig látható Madonna-arcú
közelebb úszol
közelebb
Hajad fonalai alatt
mosolygó szádból vér buggyan
és elárad szélesen

Bőröd pórusai
mint bolygók keringenek
egyre közelebb
Benyomulok a hatalmas résen
Íme az igazság kapuja

Izzadságszag
Tengerszag

A túloldalon ismét
egy fehér kövön ülsz meztelenül
félig átlátszó
szűzies sfumato alatt

A kesztyű

Jobb és bal
markolata
Galoppal teli fül
Úzó száj
Kövekként hullanak a sólyomszembe az emberek
de ő nyugodtan tisztogatja a láthatár-pajzsot
Pincébe le nem megyek vele
nem követelek szemet szemért
Az odavetett kesztyűt az arcomról lerántom
mielőtt kés nőne a szívem alatt

JERZY WILMAŃSKI
(1936)

Hogyan menjünk el

hogyan menjünk el szépen
fülkben szellő-susogással
ragyogó tavasszal
vagy nyárral
fékcsikordulással
hogy csodálkozzanak a fák
meg az eső

mert elfutni kell
hogyan a távozás szép legyen

és hévvel csapni fémre
vagy fekete aszfaltra

távozzunk egy ugrással
az utolsó szusszal
mert szépen
futva
esőben
szélben
kell örökre
elmenni

ZYGMUNT WÓJCIK

(Az éhség minket...)

Az éhség minket
önmagunk karjaiba úz
Elhajítunk minden értelmet
hogy bármi áron elmélyítsük
szégyenlősségünket
hogy életet leheljünk önmagunkba
Minden pillanatban
az álomhegy legjobb
részcsekjét
adjuk át önmagunknak
Sohasem szakítva meg
a testek egyezségét
értelmünk
napról napra jobban megismeri
a dolgok
a világgépzetek
és önmagunk
igazi lényegét
a legvégsőkéig.

(Keresztre feszíthetsz...)

Keresztre feszíthetsz
és kínozhatsz gombostűket törve
mindkét pupillámon
Megtöröd jóságát,
és elfutnak az angyalok
akik a szemhéj-hidakat őrzik
Mert akkor egy pillér
a szívbe mint víztükörbe zuhan
Belehalok az irántad érzett
mérhetetlen szerelembe.

(Lehet fa vagyok...)

Lehet fa vagyok amelyiknek nekidölsz
Lehet nem tanítottalak meg másra az élet ecetén
Az otthon keserűségén kívül
Lehet a visszatérés nyoma nélkül hagytalak ott szegényen
Még csak a suttogást sem hagytam ott neked az ágyban sem a karjaimat
A szerencsétlenségtől megsüketülve kell megtalálnunk a Szeretet
Sasszárnyait
Hogy szerethessük egymást túl a világon
Messze
Ahol nincs szükség sem kiáltásra sem sebre sem szürkésre
Senki sem negyedeli fel elhivatottságunkat
Nem vágja fel a szívünket
Ajkunk lehelete remeg miközöttünk
Mert tudjuk hogy mi a szerelem
És amikor eljön a halál elhisszük
Hogy az a karjainkból kikelt álom.

Euthanasia

Amikor már elegend
lesz az ősz hajból
a hideg falból
a magányos kézből
az örökösen sajgó fájdalomból
az öl szakadt húrjának
örökös szemléléséből
legalább egy csepp
méregnyi
bátorságod legyen

WIKTOR WOROSZYLSKI
(1927-1996)

A te hétköznapi gyilkosod
(Részlet)

Jó neked velem
mondd meg

hazudj
ha ez hazugság

igazold
jó neked velem
igen

én elhiszem
biztosan elhiszem
tehát mondd

neked jó
velem
neked
no igen no igen

kiáltsd
jó

milyen jó

Beszélgetés

Feltárod magad mondta
és tényleg

Ne tárd fel magad mondta
mert összemarnak

Amire szükséged van az
a páncél

Lépj ki a páncélból
és mutasd meg mire vagy képes

Csupán ezt tudom tenni mondtam
feltárni magam
és tényleg

A fogai

Üldözés

Egymás kortársai vagyunk-e

Tudom te el nem késel

Időben megérkezel de nem az én időmben

Időm futásával rohanok elfulladtam
Szél tépi a másodperc-leveleket és csörrenve hullanak

Egyazon térben élünk-e

Én önmagamba zártan nem ismerek más dimenziókat

Te örökkön mellettem vagy Csupán a hangod ismerem

Halként táncolok az időben Az idő lekaparja
hang- és arc- emlékeimet

Időbe csavarva török a térbe

Bizonytalanul helyezem a talpam a földdarabra ami nem az enyém

Ez már elmúlt Elkésett

Együtt vagyunk vajon vétkesek

A repülőtérről nulla órákor indulok
saját időmmel a megfagyó szövetekben

ADAM ZAGAJEWSKI
(1945)

Liguriai versek
(*Wiersze liguryjskie*)

Kolombusz háza
(*Dom Kolomba*)

Íme, valaki szerény háza, aki
hosszú időre elutazott, egy másik földrészre,
de induláskor még nem tudta
az új címet - és itt csak egy kicsi
pied-à-terre-t hagyott.
Senki sem tudja, nem tudhatja,
hogy Kolumbusz visszatér-e Genuába -
várjuk
miközben szendvicset eszünk
és coca-colát iszunk.

Keskeny utcák
(*Wąskie ulice*)

A régi Genua keskeny utcái
és fölöttük az eget, a napot
s a barokk festők
metafizikus távlatát
eltakaró magas házak.
Mint dzsungelben járunk
tapogatózva, lassan -
és lehet, már az óceán fenekén
vagyunk
és nem egy mentőexpedíció
keres minket.

Repülőtér
(*Lotnisko*)

A még álmos, kanyargó autószerda
alagútjain át vezető út a repülőtér felé,
e reggeli sötétség s a kávé fekete zamata
a kicsi repülőtéren elválik a betontól
a gép, és rögtön megpillantjuk újra
a tenger óriási tükrét, ami
ma teveled együtt ébred,
a felszínén fehér csíkok
mint a még ki nem mondott
kedves és győzedelmes gondolatok.

Staglieno

Ne állj hosszan ebben a temetőben,
ahol még egyre vezekel a bájától megfosztott
poros tizenkilencedik század; állig begombolt
gipszfelöltőkbe öltözött, kő-nyakkendő
orvosok fogadnak itt,
kő-ügypédek, kissé bánatos
kőmosollyal (a képmutatás túlélte magát)
családapák, professzorok és gyerekek fogadnak,
mindig kifogástalanul szófogadó
kőgyermek és gipsz kutyák.
Meglátod a múltat, találkozol
a bátyáiddal, megpillantod
Pompeit, amit elöntött
az idő szürke lávája.

Passegiata a mare

Ezek nem árnyak,
hanem Nervi való lakói,
teljesen hétköznapiak és mosolygósak,
lebarnultak, mint a televíziók lakói,
sportmezekben,
mint síelők, kik közömbösen
és rendkívül ügyesen
siklanak a mély,
kék térség felett,
és éppen alattuk
gagyog a tenger.

Bogliasco: templomtér
(*placyk przed kościołem*)

A fényképész filmeket hív elő,
egy egyházfi a falakat
és a fákat nézegeti,
fiúk labdáznak?
vegytisztító mossa
e nyugodt kisváros lelkiismeretét,
három idősebb hölgy a világ végéről beszél,
de csak visszatér
a tengeri tumultus
és ez a lárma
feledésbe taszítja
az elmúlt napot.

„Zeszyty literackie”
85 (2004.Nr.1)